

SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV 2011

FAKTY O ZMENÁCH v živote obyvateľov SR

2014

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Číslo: 900-0105/2014

Kód: 023914
Okruh: Sčítanie obyvateľov,
domov a bytov
Dátum: december 2014

SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV 2011

Fakty o zmenách v živote
obyvateľov SR

Sekcia sociálnych štatistík a demografie
Generálna riaditeľka sekcie: Ľudmila Ivančíková
Odbor štatistiky obyvateľstva
Kontaktná osoba: Zuzana Podmanická, tel. 02/502 36 770

2014

Autori publikácie: Ivana Juhaščíková
Mária Katerinková
Eleonóra Krčméryová
Zuzana Podmanická
Pavol Škápik
Zuzana Štukovská
Ondrej Zahn

Návrh obálky: Klára Smutná

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Informačný servis
Miletičova 3
824 67 Bratislava
Fax: 02/555 61 361
Tel.: 02/502 36 335

Rozmnožovanie obsahu tejto publikácie, ako aj jednotlivých jej častí v pôvodnej alebo upravenej podobe na komerčné účely je možné len s písomným súhlasom Štatistického úradu SR. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

ISBN 978-80-8121-371-7 (tlačené vydanie)
ISBN 978-80-8121-370-0 (online)

OBSAH

strana

Úvod	5
Metodické vysvetlivky	7
1. Počet obyvateľov a osídlenie	20
2. Migrácia obyvateľov	31
3. Obyvateľstvo podľa pohlavia a veku	40
4. Obyvateľstvo podľa rodinného stavu	54
5. Domácnosti a rodiny obyvateľov	58
6. Obyvateľstvo podľa národnosti	75
7. Obyvateľstvo podľa materinského jazyka	82
8. Obyvateľstvo podľa najčastejšie používaných jazykov	87
9. Obyvateľstvo podľa náboženského vyznania	95
10. Obyvateľstvo podľa vzdelania	103
11. Obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity	109
12. Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí	121
13. Bývanie obyvateľov	131
Záver	155
Literatúra	159
Prílohy	160

POUŽITÉ SKRATKY

Abs.	absolútne čísla
CD	cenzová domácnosť
EHP	Európsky hospodársky priestor
EÚ	Európska únia
ES	Európske spoločenstvo
HD	hospodáriaca domácnosť
p. b.	percentuálny bod
SK NACE Rev. 2	štatistická klasifikácia ekonomických činností
SL'DB	Sčítanie ľudu, domov a bytov
SODB	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SR	Slovenská republika
. (bodka)	údaj sa nezisťoval
x (krížik)	zápis nie je možný z logických dôvodov
- (ležatá čiarka)	údaj nie je k dispozícii
Nula (0,0)	znamená viac ako nulu, ale menej ako najmenšiu jednotku vyjadriteľnú v tabuľke

ÚVOD

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov je vyčerpávajúce, obsahovo najrozsiahlejšie štatistické zisťovanie s najdlhšou históriou. **Týka sa všetkých obyvateľov a cudzincov** s výnimkou osôb požívajúcich diplomatické výsady a imunitu, **ktorí sa rozhodujúceho okamihu sčítania zdržiavajú na území daného štátu**. Vo väčšine krajín sveta sa spravidla v desaťročných intervaloch uskutočňuje tzv. tradičné sčítanie, čo znamená, že údaje sa získavajú priamo od obyvateľov. Tradičným bolo aj sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 na Slovensku. V histórii sčítaní mu patrí významné miesto z vnútroštátneho i medzinárodného hľadiska.

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011 bolo súčasťou celosvetového programu populačných, domových a bytových censov, ktorý v spolupráci s Eurostatom koordinovala Organizácia Spojených národov. Uskutočnilo sa **po prvý raz v tom istom roku** s využitím rovnakých, respektíve porovnateľných definícií zisťovaných údajov **vo všetkých členských štátoch Európskej únie. Záväzným dokumentom** na vykonanie sčítania v roku 2011 **sa stalo nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 z 9. júla 2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov**. Obsah, rozsah a spôsob vykonania tohto štatistického zisťovania v Slovenskej republike upravoval **zákon č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011**. Podľa tohto zákona **rozhodujúcim okamihom sčítania bola polnoc z piatka 20. mája 2011 na sobotu 21. mája 2011**. Údaje aktuálne k tomuto dátumu zapisovali do sčítacích formulárov sami obyvatelia. Vláda Slovenskej republiky svojím nariadením určila, že sčítanie sa vykoná v čase **od 13. mája 2011 do 6. júna 2011**. Prílohou zákona o sčítaní v roku 2011 bol **zoznam zisťovaných údajov**. Obsahoval aj niektoré **nové údaje**, ktoré dovtedy neboli predmetom sčítania.

Podľa už spomínaného nariadenia mali všetky členské štáty Európskej únie povinnosť pýtať sa obyvateľov na ich **obvyklé bydlisko**, čiže na miesto, kde sa zdržiavali prevažnú časť roka. Na základe odporúčaní európskych štatistikov boli v Slovenskej republike **do sčítacieho formuláru A** pridané **nové položky** týkajúce sa **najčastejšie používaného jazyka (na verejnosti a v domácnosti)** a **počítačových znalostí** obyvateľov. V sčítacom formulári B sa v roku 2011 po novom zisťoval **bezbariérový prístup k bytom a vybavenie bytov klimatizáciou**. V tomto formulári pribudli tiež alternatívne zdroje **solárny ohrev** a **solárna energia** ako nové predznačené odpovede na otázky o **teplej vode** a **zdrojoch energie používaných na vykurovanie**. Pri domoch boli novými zisťovanými údajmi **obdobie ich rekonštrukcie** a **tepelná izolácia**.

V Slovenskej republike si obyvatelia pri sčítaní v roku 2011 **po prvý raz v histórii mohli vybrať, či vyplnia tlačené sčítacie formuláre alebo sa sčítajú elektronicky** prostredníctvom osobitnej internetovej stránky Štatistického úradu SR zriadenej na tento účel. Podiel elektronicky vyplnených sčítacích formulárov predstavoval 6,7 % zo všetkých odovzdaných vyplnených sčítacích formulárov.

Výsledky sčítaní obyvateľov, domov a bytov aktualizujú obraz o spoločnosti, o jej demografickej, sociálnej, kultúrnej, vzdelanostnej a ekonomickej úrovni, počty a štruktúry domov, bytov a poznatky o bývaní obyvateľov. Viaceré **údaje v tejto**

publikácii sú jedinečné, pretože v čase ich zberu sa na Slovensku nedali získať inak len vyčerpávajúcim zisťovaním. Autori publikácie pracovali **s údajmi, ktoré sa vzťahujú na trvalo bývajúcich obyvateľov**, t. j. obyvateľov, ktorí mali k rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 trvalý pobyt **v Slovenskej republike**. **Údaje o domácnostiach sú spracované podľa miesta sčítania**, aby sa zachovali existujúce vzťahy a väzby medzi členmi domácností.

Cieľom publikácie je **sprostredkovať** širokej verejnosti **fakty o zmenách v živote obyvateľov Slovenskej republiky** a **poukázať na možnosti využitia údajov z cenзов** nielen pri tvorbe dlhodobých stratégií v mnohých oblastiach spoločenského života, ale aj pri nastavovaní aktuálnych politík na rôznych územných úrovniach.

Autori

METODICKÉ VYSVETLIVKY

SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV 2011 sa podľa § 2 (4) zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov domov a bytov v roku 2011 vzťahovalo:

- **na obyvateľov** (fyzické osoby, ktoré mali v čase sčítania trvalý alebo obvyklý pobyt na území SR, alebo sa na území SR dočasne zdržiavali) okrem cudzincov používajúcich diplomatické výsady a imunitu; cudzinci s pobytom na území SR kratším ako 90 dní poskytovali na účely sčítania údaje v obmedzenom rozsahu (pohlavie, dátum narodenia, štátna príslušnosť),
- **na každú budovu** (obývanú aj neobývanú) určenú na bývanie alebo na inú, ktorá bola obývaná v rozhodujúcom okamihu sčítania, okrem zastupiteľských úradov cudzích štátov,
- **na byty** (obývané aj neobývané) a na všetky iné obydlia a prístrešia, v ktorých v rozhodujúcom okamihu sčítania niekto býval alebo trávil odpočinok, s výnimkou bytov v budovách zastupiteľských úradov cudzích štátov.

Sčítací formulár **A. ÚDAJE O OBYVATEĽOVI** vyplňal každý člen domácnosti. Za nepľnoletého obyvateľa a za obyvateľa, ktorý nemohol sám poskytnúť údaje, ich poskytol jeho zákonný zástupca alebo blízka osoba alebo osoba žijúca s ním spoločne v domácnosti.

TRVALO BÝVAJÚCE OBYVATEĽSTVO

Trvalý pobyt je miesto stáleho bydliska obyvateľa, t. j. obec, v ktorej sa občan SR, resp. cudzinec zdržiava na základe úradnej registrácie, čiže prihlásenia sa na trvalý pobyt (zákon č. 500/2004 Z. z. a zákon č. 48/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov). Trvalo bývajúce obyvateľstvo zahŕňa obyvateľov, ktorí mali k rozhodujúcemu okamihu sčítania trvalý pobyt na území SR.

VEK

Vek je jedna zo základných biosociálnych charakteristík každého ľudského jedinca. Je to odvodená položka vyjadrujúca dokončený počet rokov, ktoré obyvateľ dosiahol k rozhodujúcemu okamihu sčítania.

VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA

Vyjadruje rozdelenie obyvateľstva podľa veku do jednoročných alebo viacročných skupín. Obyčajne ide o päťročné vekové skupiny, t. j. 0- až 4-roční, 5- až 9-roční, 10- až 14-roční a pod.), ale aj iné, napr. 99+-roční, resp. 60+-roční, 80+-roční a pod.¹ Hlavné vekové skupiny sú vymedzené podľa vzťahu obyvateľstva k ekonomickej aktivite vekovými hranicami vyjadrujúcimi potenciálny začiatok a potenciálny koniec ekonomickej aktivity.

Podľa vzťahu k ekonomickej aktivite rozlišujeme:

- **predproduktívny vek** (obyvatelia 0- až 14-roční) je vek, v ktorom obyvateľstvo ešte nie je ekonomicky aktívne,
- **produktívny vek** (obyvatelia 15- až 64-roční) je vek, v ktorom je väčšina obyvateľstva ekonomicky aktívna,

¹ Krátky slovník základných demografických pojmov, <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/slovník2.pdf>, s. 14.

- **poproduktívny vek** (obyvatelia vo veku 65+) je vek, v ktorom väčšina obyvateľstva už nie je ekonomicky aktívna.

POHLAVIE

Pohlavie je biologický znak každého ľudského jedinca v alternatíve muž/žena.

DÁTUM NARODENIA

Dátum narodenia je údaj o dni, mesiaci a roku narodenia obyvateľa.

RODINNÝ STAV

Rodinný stav je vyjadrením právneho vzťahu obyvateľa vo väzbe na manželstvo a rodinu. Vypovedá o tom, či obyvateľ/ka je slobodný/á, ženatý/vydatá, rozvedený/á alebo ovdovený/á. Pri sčítaní 2011 si obyvatelia uvádzali rodinný stav podľa právneho stavu platného v SR.

DOMÁCNOSTI A RODINY OBYVATEĽOV

- **Bytová domácnosť** je súbor osôb spoločne bývajúcich v byte (hlavné kritérium: spoločné bývanie). Bytovú domácnosť tvorí buď jedna alebo viac hospodáriacich domácností. Bytové domácnosti sú sledované pri analýzach úrovne bývania.
- **Hospodáriaca domácnosť** je súbor osôb spoločne bývajúcich v byte a spoločne hradiacich náklady na bývanie, vybavenie, stravu a. i. (hlavné kritériá: spoločné bývanie a spoločné hospodárenie). Hospodáriacu domácnosť tvorí jedna alebo viac cenзовých domácností. Hospodáriace domácnosti sú sledované pri analýzach životnej úrovne obyvateľstva.
- **Cenzová domácnosť** je najmenší súbor osôb spoločne bývajúcich v byte, spoločne hradiacich náklady a majúcich medzi sebou vzájomné vzťahy (hlavné kritériá: spoločné bývanie, spoločné hospodárenie a príbuzenské vzťahy). Cenzová domácnosť sa ďalej nečlení. Cenzové domácnosti sú sledované pri analýzach rodinného správania sa obyvateľstva.

Na základe príbuzenských vzťahov rozlišujeme cenzové domácnosti rodinné a ostatné.

Členenie cenзовých domácností

Cenzové domácnosti	rodinné	úplné	manželský pár s deťmi/bez detí
			kohabitujúci pár s deťmi/bez detí
		neúplné	matka + aspoň 1 dieťa
			otec + aspoň 1 dieťa
	ostatné	viacčlenné nerodinné domácnosti	
		domácnosti jednotlivcov	

Jadrom **rodinných domácností** je rodina, ktorá môže byť úplná alebo neúplná. **Úplnú rodinu** tvorí manželský alebo kohabitujúci pár s deťmi (bez ohľadu na ich vek, ak dospelé deti netvoria samostatnú cenzovú domácnosť) alebo bez detí.

Neúplnú rodinu tvorí jeden z rodičov aspoň s jedným dieťaťom (bez ohľadu na vek dieťaťa, ale so zohľadnením spoločného hospodárenia).

Ostatné cenзовé domácnosti delíme na viacčlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivcov.

Viacčlennú nerodinnú domácnosť tvoria dve alebo viac osôb príbuzných i nepríbuzných hospodáriacich spoločne, ktoré však netvoria rodinnú domácnosť.

Domácnosť jednotlivca tvorí jediná fyzická osoba, ktorá býva v byte sama alebo ako podnájomník, alebo býva spoločne s ďalšou cenзовou domácnosťou, ale samostatne hospodári.

VZŤAHY MEDZI ČLENMI DOMÁCNOSTI

Údaje o vzťahoch medzi členmi domácnosti poskytujú informáciu o tom, v akom vzťahu (príbuzenskom alebo inom) sú medzi sebou osoby bývajúce v jednom byte (bytovej domácnosti). Každá bytová domácnosť musela mať osobu na čele bytovej domácnosti. Osobou na čele mohol byť ktorýkoľvek jeden dospelý člen bytovej domácnosti podľa dohody jej členov, ktorý mal v danom byte bydlisko. Ostatní členovia bytovej domácnosti sa vymedzovali vo vzťahu k osobe na čele bytovej domácnosti ako manžel/manželka, druh, družka/partner, partnerka, syn/dcéra, zať/nevesta, vnuk/pravnuk, otec/matka, svokor/svokra, iný príbuzný, cudzia osoba/podnájomník. Analogicky sa tvorili aj vzťahy v hospodáriacich a cenзовých domácnostiach. **Údaje o domácnostiach boli spracované podľa miesta sčítania z dôvodu zachovania existujúcich vzťahov a väzieb medzi členmi domácností.**

MIESTO SČÍTANIA

Územie, kde sa obyvateľ sčítal, t. j. bol prítomný v rozhodujúcom okamihu sčítania. Miesto sčítania nemusí byť totožné s miestom trvalého alebo obvyklého pobytu.

ŠTÁTNA PRÍSLUŠNOSŤ

Štátna príslušnosť je právny vzťah jednotlivca k štátu.

Obyvateľ s viacnásobným občianstvom, ktorý mal štátnu príslušnosť SR, vyznačil možnosť „SR“ a v možnosti „iná“ zapísal podľa vlastného rozhodnutia názov iba jedného ďalšieho štátu, ktorého je občanom.

Obyvateľ, ktorý mal štátnu príslušnosť inú ako SR, v možnosti „iná“ zapísal názov štátu, s ktorým bol v právnom vzťahu. V prípade viacnásobného občianstva si obyvateľ zapísal názov iba jedného štátu podľa vlastného rozhodnutia.

Deti mladšie ako 15 rokov mali spravidla štátnu príslušnosť podľa svojich rodičov. V prípade rozdielnej štátnej príslušnosti rodičov sa štátna príslušnosť detí mladších ako 15 rokov zapisovala po vzájomnej dohode rodičov.

NAJVYŠŠIE DOSIAHNUTÉ VZDELANIE

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie je najvyšší dokončený stupeň vzdelania. Študenti stredných odborných učilíšť a stredných škôl si vyznačili základné vzdelanie, študenti vysokých škôl príslušné stredoškolské vzdelanie.

- **Základné vzdelanie** si vyznačil obyvateľ 16-ročný a starší, ktorý ukončil základnú školu a nepokračoval ďalej v štúdiu. Vyznačil si ho aj študent stredného odborného učilíšť a strednej školy. Základné vzdelanie si vyznačil tiež študent 8-ročného gymnázia, prípadne 8-ročného odboru konzervatória, ak už absolvoval prvé štyri ročníky príslušného gymnázia (konzervatória).
- **Učňovské vzdelanie (bez maturity)** si vyznačil obyvateľ, ktorý ukončil vzdelávanie na učňovskej škole učňovskou skúškou (výučným listom).
- **Stredné odborné vzdelanie (bez maturity)** si vyznačil obyvateľ, ktorý ukončil vzdelávanie na strednom odbornom učilíšti alebo strednej odbornej škole bez

vykonania maturitnej skúšky (napr. absolventi 1-ročných a 2-ročných priemyselných škôl, ekonomických/obchodných, zdravotníckych, poľnohospodárskych a lesníckych škôl).

- **Úplné stredné učňovské vzdelanie (s maturitou)** si vyznačil obyvateľ, ktorý ukončil vzdelávanie na strednom odbornom učilišti vykonaním maturitnej skúšky (napr. absolventi 5-ročného štúdia na odbornom učilišti alebo na učňovskej škole ukončeného maturitou, absolventi 4-ročných učebných odborov s maturitou).
- **Úplné stredné odborné vzdelanie (s maturitou)** si vyznačil obyvateľ, ktorý ukončil vzdelávanie na stredných odborných školách (napr. priemyselných, poľnohospodárskych, lesníckych, ekonomických, sociálno-právnych, zdravotníckych, pedagogických, knižníckych, umelecko-priemyselných, konzervatóriách) vykonaním maturitnej skúšky. Vyznačil si ho aj absolvent nadstavbového štúdia na strednej odbornej škole, ktoré bolo ukončené vykonaním maturitnej skúšky.
- **Úplné stredné všeobecné vzdelanie** si vyznačil absolvent gymnázia a strednej všeobecnovzdelávacej školy, ktorý ukončil štúdium vykonaním maturitnej skúšky. Vyznačili si ho aj absolventi 11-ročných a 12-ročných stredných škôl, reálok, lýceí, vyšších dievčenských škôl a stredných škôl pre pracujúcich, t. j. so stredoškolským vzdelaním ukončeným maturitou.
- **Vyššie odborné vzdelanie** si vyznačili absolventi napr. podnikových inštitútov, kurzov na vysokých školách, piateho, šiesteho, prípadne vyššieho ročníka konzervatória, ako aj absolventi vyššieho odborného štúdia (pomaturitné štúdium), ktoré bolo ukončené vykonaním absolventskej skúšky.
- **Vysokoškolské bakalárske vzdelanie** si vyznačil absolvent prvého (bakalárskeho) stupňa vysokoškolského štúdia (Bc.).
- **Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské vzdelanie** si vyznačil absolvent druhého stupňa vysokých škôl vrátane rigorózných pokračovaní (Mgr., Ing., Ing. arch., JUDr., MUDr., MVDr., RNDr., RSDr., PhDr., PhMr., ThDr., akad. arch., akad. mal., akad. soch., arch., PaedDr., PharmDr., ThLic. a pod.).
- **Vysokoškolské doktorandské vzdelanie** si vyznačil absolvent bývalej vedeckej prípravy alebo súčasného doktorandského študijného programu, absolvent tretieho stupňa vysokoškolského štúdia, t. j. nositelia titulov CSc., DrSc., PhD., ArtD. (tituly uvádzané za menom).
- **Bez školského vzdelania** boli deti do 16 rokov (narodené po 20. 5. 1995), ktoré ešte navštevovali základnú školu, a obyvatelia 16-roční a starší bez ukončeného základného vzdelania.

NÁRODNOSŤ

Národnosťou sa rozumie príslušnosť k národu alebo etnickej skupine. Vyznačovala sa podľa vlastného rozhodnutia. Nebol určujúci materinský jazyk, ani reč, ktorú obyvateľ používal alebo ovládal, ale vlastné rozhodnutie obyvateľa o príslušnosti k určitému národu, národnostnej menšine alebo etnickej skupine.

Národnosť detí do 15 rokov sa vyznačila/zapísala podľa národnosti rodičov. Ak mali rodičia rôznu národnosť, národnosť dieťaťa sa vyznačila/zapísala podľa národnosti jedného z rodičov.

MATERINSKÝ JAZYK

Materinský jazyk je jazyk, ktorým s obyvateľom prevažne hovorili rodičia v jeho detstve. Ak s obyvateľom hovorili rodičia rôznymi jazykmi, vyznačil/zapísal sa ten jazyk, ktorým hovorila s dieťaťom matka. Materinský jazyk nemusel byť zhodný

s národnosťou. Vyznačil/zapísal sa len jeden materinský jazyk podľa vlastného rozhodnutia obyvateľa.

NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝ JAZYK

Najčastejšie používaný jazyk je jazyk, ktorý obyvateľ najčastejšie používal doma, v zamestnaní alebo v škole, bez ohľadu na to, či pracoval alebo študoval v SR, alebo v zahraničí. Je to jazyk, ktorý obyvateľ bežne používal v osobnom a spoločenskom živote. Odpoveď vyjadrovala subjektívny názor obyvateľa vzhľadom na to, že obyvateľ uvádzal najčastejšie používaný jazyk na základe vlastného rozhodnutia. Údaj o najčastejšie používanom jazyku nemusel byť zhodný s údajom o materinskom jazyku alebo s údajom o národnosti.

- **Najčastejšie používaný jazyk na verejnosti** je jazyk, ktorý obyvateľ v čase sčítania najčastejšie používal v zamestnaní alebo škole bez ohľadu na to, či pracoval alebo študoval v SR alebo v zahraničí.
- **Najčastejšie používaný jazyk v domácnosti** je jazyk, ktorý obyvateľ v čase sčítania najčastejšie používal v súkromí.

NÁBOŽENSKÉ VYZNANIE

Náboženským vyznaním sa rozumie účasť na náboženskom živote niektorej cirkvi (náboženskej spoločnosti) alebo vzťah k nej. Obyvateľ vyznačil odpoveď podľa vlastného rozhodnutia.

Náboženské vyznanie detí do 15 rokov sa vyznačilo/zapísalo podľa rozhodnutia rodičov pri zohľadnení názoru dieťaťa. Obyvatelia bez náboženského vyznania mali možnosť vyznačiť, že sú „bez vyznania“.

EKONOMICKÁ AKTIVITA

Ekonomická aktivita je údaj o postavení obyvateľa na trhu práce k rozhodujúcemu okamihu sčítania. Uvedený údaj mali povinnosť vyplniť všetci obyvatelia okrem cudzincov s pobytom v Slovenskej republike kratším ako 90 dní. Vyznačili jednu z nasledujúcich možností:

- **Pracujúci (okrem dôchodcov)**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia 16-roční a starší, ktorí boli k rozhodujúcemu okamihu sčítania zamestnaní, alebo vykonávali podnikateľskú činnosť bez ohľadu na dočasnú neprítomnosť v zamestnaní z dôvodu dočasnej práceneschopnosti alebo dovolenky a nepoberali starobný, predčasný starobný, invalidný ani výsluhový dôchodok. Za pracujúcich na účely sčítania sa považovali aj obyvatelia zamestnaní na dohodu o vykonaní práce a dohodu o pracovnej činnosti. Nepatrili sem študenti denného štúdia stredných a vysokých škôl zamestnaní na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (brigáda). Do skupiny pracujúcich boli zaradení aj podnikatelia so zamestnancami, resp. bez zamestnancov, taktiež vypomáhajúci členovia domácností v rodinných podnikoch, osoby vo väzbe a výkone trestu odňatia slobody, ak ich pracovný pomer trval.

- **Pracujúci dôchodcovia**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia poberajúci starobný, predčasný starobný, invalidný alebo výsluhový dôchodok, ktorí boli k rozhodujúcemu okamihu sčítania zamestnaní alebo vykonávali podnikateľskú činnosť. Pracujúcim dôchodcom bol aj dôchodca zamestnaný na základe dohody o vykonaní práce a dohody o pracovnej činnosti.

- **Osoby na materskej dovolenke**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia na materskej dovolenke, ak ich pracovný pomer trval. Za osobu na materskej dovolenke na účely sčítania sa nepovažovala osoba na materskej dovolenke, ktorá nikdy nebola zamestnaná, prípadne sa jej pracovný pomer alebo obdobný pracovnoprávny vzťah skončil. Ak tejto osobe pracovný pomer netrval, podľa odporúčaní si mohla vybrať z možností nezamestnaný, osoba v domácnosti alebo iná (ekonomická aktivita).

- **Osoby na rodičovskej dovolenke**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia na rodičovskej dovolenke, ak ich pracovný pomer trval. Osobou na rodičovskej dovolenke nebola osoba na rodičovskej dovolenke, ktorá nebola nikdy zamestnaná, resp. jej pracovný pomer alebo obdobný pracovnoprávny vzťah sa skončil. Ak tejto osobe netrval pracovný pomer, podľa odporúčaní si na svoje zaradenie mohla vybrať z možností „nezamestnaný“, „osoba v domácnosti“ alebo „iná“.

- **Nezamestnaní**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia 16-roční a starší, ktorí boli k rozhodujúcemu okamihu sčítania bez práce a prácu si aktívne hľadali bez ohľadu na to, či sa nachádzali alebo nenachádzali v evidencii uchádzačov o zamestnanie.

- **Študenti stredných škôl**

Do tejto skupiny patrili študenti denného štúdia na stredných školách (vrátane žiakov učilíšť). Študenti stredných škôl poberajúci invalidný dôchodok sa nepovažovali za študentov.

- **Študenti vysokých škôl**

Do tejto skupiny patrili študenti denného štúdia na vysokých školách. Študenti vysokých škôl poberajúci invalidný dôchodok sa nepovažovali za študentov.

- **Osoby v domácnosti**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia 16-roční a starší, ktorí nemali vlastný príjem a boli finančne závislí od iného člena /iných členov domácnosti. Za osobu v domácnosti sa považoval aj obyvateľ, ktorý k rozhodujúcemu okamihu sčítania nepracoval a aktívne si nehľadal prácu (tzv. dobrovoľne nezamestnaný). Osobami v domácnosti na účely sčítania boli aj nepracujúci študenti diaľkového (externého) štúdia a nezamestnaní absolventi škôl, ak si aktívne nehľadali prácu a boli finančne závislí od iného člena/iných členov domácnosti.

- **Dôchodcovia**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia, ktorí poberali starobné, predčasné starobné, invalidné alebo výsluhové dôchodky a dôchodok bol jediným zdrojom ich príjmu. Za dôchodcov sa považovali aj deti do 16 rokov a študenti denného štúdia stredných alebo vysokých škôl poberajúci invalidné dôchodky, ak dôchodok bol jediným zdrojom ich príjmu.

- **Príjemcovia kapitálových príjmov**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia, ktorých hlavným zdrojom príjmu bol príjem napr. z prenájmov vlastných nehnuteľností, výnosy z kapitálového majetku (úroky z cenných papierov, vkladov a pod.).

- **Deti do 16 rokov (narodené po 20. 5. 1995)**

Do tejto skupiny patrili obyvatelia, ktorí k rozhodujúcemu okamihu sčítania nedosiahli ešte vek 16 rokov.

- **Iná (ekonomická aktivita)**

Túto ekonomickú aktivitu si vyznačili obyvatelia, ktorí neboli finančne závislí od iného člena/iných členov domácnosti a nepatrili do žiadnej zo skupín uvedených vyššie. Inú ekonomickú aktivitu si vyznačili aj obyvatelia bez pracovnoprávneho vzťahu, ktorí sa

k rozhodujúcemu okamihu sčítania nachádzali vo väzbe alebo výkone trestu odňatia slobody, ak ich pracovný pomer netrval.

Ekonomicky aktívni

Za ekonomicky aktívnych sa považovali obyvatelia, ktorí boli k rozhodujúcemu okamihu sčítania v súlade s týmito metodickými vysvetlivkami **pracujúci** (okrem dôchodcov), **pracujúci dôchodcovia**, **nezamestnaní** a **osoby na materskej dovolenke**.

ZAMESTNANIE

Zamestnanie je spracované podľa klasifikácie ISCO-08 a vzťahuje sa na typ práce, ktorú obyvatelia starší ako 16 rokov vykonávali aktuálne alebo v poslednom pracovnoprávnom vzťahu ako hlavné zamestnanie. Ak obyvateľ vykonával viacero zamestnaní, hlavným bolo to, v ktorom počas pracovného týždňa odpracoval viac času, alebo z ktorého mal vyšší príjem.

POSTAVENIE V ZAMESTNANÍ

Postavenie v zamestnaní je informácia o súčasnom alebo poslednom funkčnom zaradení obyvateľa v pracovnom procese, ktoré zodpovedalo jeho súčasnému alebo naposledy vykonávanému hlavnému zamestnaniu. Postavenie v zamestnaní bolo odvodené od druhu pracovnej činnosti a od formy odmeny za vykonanú prácu. Obyvateľ vyznačil jednu z uvedených možností:

- **Zamestnanec**

Za zamestnanca na účely sčítania sa považoval obyvateľ s pracovným pomerom na dobu určitú alebo neurčitú, zamestnanec v služobnom pomere (príslušníci armády a polície), menovaný alebo volený. Zamestnancami boli aj obyvatelia zamestnaní k rozhodujúcemu okamihu sčítania na dohodu o vykonaní práce alebo dohodu o pracovnej činnosti. Do tejto skupiny nepatrili študenti denného štúdia stredných a vysokých škôl, ak pracovali na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

- **Podnikateľ**

Podnikateľom bola osoba zapísaná v obchodnom registri, živnostenskom registri a tiež osoba podnikajúca na základe osobitných predpisov (lekár, advokát, znalec, audítor, umelec, samostatne hospodáriaci roľník a pod.).

- **Podnikateľ so zamestnancami**

Do tejto skupiny patrili podnikatelia, ktorí v rámci svojho podnikania zamestnávali iné osoby (zamestnancov).

- **Podnikateľ bez zamestnancov**

Túto skupinu tvorili podnikatelia, ktorí v rámci svojho podnikania nezamestnávali žiadnych zamestnancov (napr. živnostníci, ktorí samostatne vykonávali živnosť).

- **Člen družstva**

Do tejto skupiny patrili členovia výrobných, poľnohospodárskych alebo iných produkčných družstiev, ak členstvo v niektorom z produkčných družstiev bolo jediným druhom pracovnej činnosti, ktorú vykonávali.

- **Vypomáhajúci (neplatený) člen domácnosti v rodinnom podniku**

Vypomáhajúci (neplatený) člen domácnosti v rodinnom podniku bol obyvateľ, ktorý pracoval v rodinnom podniku na základe iného než pracovnoprávneho vzťahu.

- **Iné**

Iné postavenie v zamestnaní vyznačil obyvateľ vtedy, ak jeho funkčnému zaradeniu v pracovnom procese nezodpovedala žiadna z vyššie uvedených možností.

ODVETVIE EKONOMICKEJ ČINNOSTI

Odvetvie ekonomickej činnosti sa odvodzovalo od názvu a adresy zamestnávateľa. Údaje zodpovedali hlavnému zamestnaniu obyvateľa. Uvádzal ich obyvateľ, ktorý bol k rozhodujúcemu okamihu alebo niekedy v minulosti zamestnaný. Podnikateľ bez zamestnancov, ktorý mal vlastné meno ako obchodné meno, mohol namiesto názvu zamestnávateľa zapísať odvetvie, v ktorom podnikal. Ak sa sídlo zamestnávateľa nachádzalo v SR, obyvateľ zapísal názov obce (v Bratislave a Košiciach názov mestskej časti) a názov okresu. Ak bolo sídlo zamestnávateľa v zahraničí, obyvateľ zapísal názov štátu. Odvetvie ekonomickej činnosti spracované podľa klasifikácie SK NACE Rev. 2 sa týka druhu výroby alebo činnosti podniku alebo iného subjektu, ktorú obyvateľ aktuálne alebo v poslednom pracovnoprávnom vzťahu vykonával.

SPÔSOB DOPRAVY DO ZAMESTNANIA, DO ŠKOLY

Údaje o spôsobe dopravy do zamestnania alebo do školy poskytujú prehľad o periodicite dochádzky, prevažujúcom spôsobe dopravy a trvaní cesty do zamestnania alebo školy. Poskytovali ich pracujúci, pracujúci dôchodcovia (ak miesto výkonu ich zamestnania bolo iné ako miesto ich obvyklého bydliska), žiaci základných škôl a študenti stredných a vysokých škôl podľa školy, ktorú aktuálne navštevovali.

Periodicita dochádzky je údaj o tom, ako často obyvatelia dochádzajú do zamestnania alebo školy. Na výber bola jedna z troch možností:

- denne – vyznačil obyvateľ, ktorý pravidelne počas celého pracovného týždňa, resp. v jeho prevažnej časti dochádzal do zamestnania alebo školy
- inak ako denne – vyznačil obyvateľ, ktorý pracoval doma a študent s individuálnym študijným plánom
- nedochádza

Prevažujúci spôsob dopravy je údaj o najčastejšie využívanom spôsobe dopravy do zamestnania, školy, resp. o spôsobe dopravy na najdlhšom úseku cesty do zamestnania, školy. Uvádzali ho iba obyvatelia, ktorí vyznačili, že do zamestnania, školy dochádzajú denne.

Trvanie cesty je údaj o približnom čase trvania jednej cesty od odchodu z miesta bydliska do príchodu na pracovisko alebo do školy **v minútach**. Uvádzali ho iba obyvatelia, ktorí vyznačili, že do zamestnania, školy dochádzajú denne.

POČÍTAČOVÁ ZNALOSŤ

Počítačovou znalosťou sa rozumela počítačová gramotnosť obyvateľa, jeho schopnosť používať v každodennom živote vybrané počítačové znalosti. Nezistovala sa úroveň počítačových znalostí, čiže stupeň ich ovládania. Obyvateľ vyznačil len odpoveď „áno“ alebo odpoveď „nie“ podľa toho, či k rozhodujúcemu okamihu sčítania na základe vlastného posúdenia ovládal alebo neovládal **prácu s textom, prácu s tabuľkami, prácu s elektronickou poštou (e-mailom) a prácu s internetom**.

Sčítací formulár B. ÚDAJE O BYTE vyplňali vlastníci bytov alebo správcovia bytov, alebo nájomcovia, alebo podnájomníci. Údaje poskytovali za každý byt.

BYT

Byt je obytná miestnosť alebo súbor obytných miestností s príslušenstvom usporiadaný do funkčného celku s vlastným uzavretím určený na trvalé bývanie. Byt má mať východ na spoločnú chodbu, schodisko, ulicu, dvor alebo do iných

priestorov. Za byty na účely sčítania sa považovali aj obytné miestnosti v slobodárňach, penziónoch, domoch hotelového typu, domoch opatrovateľskej starostlivosti a pod., ak plnili funkciu trvalého ubytovania na základe výmeru vydaného obecným/mestským/miestnym úradom alebo ním poverenou bytovou správou a boli zameniteľné za inú bytovú jednotku.

OBÝVANOSŤ BYTU

Obývanosť bytu je vyjadrením stavu, či je byt obývaný alebo neobývaný. Za obývaný sa považoval byt, v ktorom sa zdržiaval aspoň jeden užívateľ väčšiu časť roka, ale aj byt, ktorého užívateľ bol dočasne neprítomný. Pri neobývaných bytoch sa zisťovali nasledujúce príčiny neobývanosti bytu:

- **z dôvodu zmeny vlastníka,**
- **určený na rekreáciu,**
- **uvolnený na prestavbu,**
- **nespôsobilý na bývanie,**
- **po kolaudácii,**
- **v dedičskom alebo súdnom konaní,**
- **z iných dôvodov** (patrili sem byty, ktoré boli k rozhodujúcemu okamihu sčítania neobývané z iných, v sčítacom formulári nešpecifikovaných dôvodov).

Ubytovanie mimo bytu si zapísali obyvatelia domovov sociálnych služieb, domovov dôchodcov, detských domovov, azylových domov, reedukačných centier, ubytovacích zariadení pre ľudí bez domova, obyvatelia ubytovaní v mobilných obydliach (karavan, loď, maringotka a pod.), obyvatelia bývajúci núdzovo na pracovisku a v iných zariadeniach (napr. garážach, skladoch, chatách a pod.).

FORMA VLASTNÍCTVA BYTU

Forma vlastníctva bytu je vyjadrením právneho stavu, na základe ktorého je byt užívaný. Sčítací formulár poskytoval na výber tieto možnosti konkretizácie formy vlastníctva bytov:

- **Vlastné byty v bytových domoch** sú byty v bytových domoch vo vlastníctve jednej alebo viacerých fyzických osôb, ktoré boli obývané vlastníkom/vlastníkmi alebo niektorým/niektorými zo spoluvlastníkov.
- **Byty vo vlastných rodinných domoch** sú byty v rodinných domoch, ktoré boli obývané vlastníkom/vlastníkmi alebo niektorým/niektorými zo spoluvlastníkov rodinného domu.
- **Obecné byty** sú byty vo vlastníctve obcí; ako obecné byty sa uvádzali aj tzv. sociálne byty (byty nižšieho štandardu, ktoré poskytuje obec obyvateľom za určitých podmienok).
- **Služobné byty** sú byty, ktoré sa využívali na ubytovanie zamestnancov vo verejných a v prevádzkových budovách, zdravotníckych, školských a iných zariadeniach. Patrili sem byty, v ktorých boli ubytovaní zamestnanci poverení strážením objektov, alebo vykonávajúci prácu, na ktorú bolo užívanie služobného bytu viazané (napr. školníci, strážnici, kuriči, cirkevní zamestnanci a pod.).
- **Družstevné byty** sú byty patriace stavebným bytovým družstvám.
- **Byty v nájme** sú byty vo vlastníctve fyzických alebo právnických osôb v bytových i rodinných domoch, ktoré nájomcovia (fyzická/é alebo právnická/é osoba/y) používali na základe nájomnej zmluvy, rozhodnutia, to znamená, že aspoň jeden nájomca za používanie bytu platil nájomné. Za nájomné byty sa považovali aj byty ľudových bytových družstiev.

- **Byty v bezplatnom užívaní** sú byty používané bez povinnosti platiť nájomné (napr. bývanie v byte príbuzných alebo známych).
- **Iná** forma vlastníctva bytov zahŕňala byty s ďalšími, v sčítacom formulári presne nešpecifikovanými formami vlastníctva.

CELKOVÁ PODLAHOVÁ PLOCHA BYTU

Celková podlahová plocha bytu je súčet plôch obytných miestností, kuchyne a ostatných miestností v byte (predsieň, hala, komora, chodba, kúpeľňa, záchod) v m² bez plochy balkónov, lodžií a terás, ak nie sú zastavané.

OBYTNÁ PLOCHA BYTU

Obytná plocha bytu je podlahová plocha obytných miestností v byte v m². Ide o súčet plôch obytných miestností s plochou 8 m² a väčšou bez podlahovej plochy kuchyne. Ak bola kuchyňa jedinou miestnosťou bytu, jej plocha sa zapisovala ako podlahová plocha obytných miestností. Do obytnej plochy bytu sa nezapočítavala podlahová plocha miestností, ktoré sa využívali výlučne na podnikanie.

POČET OBYTNÝCH MIESTNOSTÍ V BYTE

Počet obytných miestností v byte je údaj o počte izieb (obytných miestností) v byte. Obytná miestnosť je miestnosť s podlahovou plochou 8 m² a viac. Do počtu obytných miestností sa nezapočítavali miestnosti využívané na podnikanie. Ak bola kuchyňa jedinou miestnosťou bytu, považovala sa za obytnú miestnosť.

ZÁSOBOVANIE BYTU VODOU

Zásobovanie bytu vodou je ukazovateľ úrovne bývania vo vzťahu k dostupnosti vodovodu a jeho zdroja. Ak bol byt zásobovaný vodou z viacerých zdrojov, vyznačil sa prevažujúci zdroj zásobovania bytu vodou. Publikácia sumarizuje údaje o nasledujúcich možnostiach zásobovania bytu vodou:

- **vodovod v byte zo spoločného zdroja**,
- **vodovod v byte z vlastného zdroja**,
- **vodovod mimo bytu** (vodovod, ktorý je zdrojom pitnej vody pre byt a nachádza sa mimo priestorov bytu, napr. vonkajší vodovod v pavlačových domoch),
- **byt bez vodovodu** (byt nemá zabudovaný vodovod, ani prístup k vodovodu mimo bytu).

TYP KÚRENIA

Typ kúrenia je ukazovateľ, ktorý vypovedá o spôsobe vykurovania bytu. Ak sa na vykurovanie bytu používalo viac typov kúrenia, vyznačoval sa prevažujúci zdroj. V súvislosti s typom kúrenia boli na výber tieto možnosti:

- **Ústredné kúrenie diaľkové** je typ kúrenia, pri ktorom sa zdroj tepla nachádzal mimo domu (kotelňa, tepláreň).
- **Ústredné kúrenie lokálne** je typ kúrenia, pri ktorom sa zdroj tepla nachádzal v dome, v miestnosti určenej na tento účel (napr. pivnica, chodba).
- **Etážové kúrenie** je typ kúrenia, pri ktorom sa zdroj tepla nachádzal v byte. Etážové kúrenie slúži na vykurovanie len jedného bytu a priamo ho obsluhuje užívateľ bytu.
- **Samostatné vykurovacie teleso** je typ kúrenia prostredníctvom zariadenia určeného na samostatné vykurovanie jednotlivých miestností, ktoré obsluhuje priamo užívateľ bytu (napr. kachle na pevné palivo, krbové kachle, gamatky, sklený infrapanel, konvektor a pod.).

- **Iný** typ kúrenia zahŕňa ďalšie, v sčítacom formulári presne nešpecifikované typy kúrenia.
- **Bez kúrenia**

KATEGÓRIA BYTU

Byty na základe vybraných klasifikačných znakov (typ kúrenia, vybavenie bytu kúpeľňou, záchodom, teplou vodou) boli zaradené do piatich kategórií (**I. – IV. kategória bytu a nezistená kategória**).

Byty I. kategórie sú byty s ústredným kúrením diaľkovým, lokálnym alebo etážovým, záchodom a kúpeľňou a so zabezpečenou dodávkou teplej vody.

Byty II., III. a IV. kategórie sú byty, ktorých technické vybavenie je postupne na kvalitatívne nižšej úrovni ako pri bytoch I. kategórie.

ZDROJE ENERGIE POUŽÍVANÉ NA VYKUROVANIE

Zdroj energie používaný na vykurovanie je ukazovateľ vypovedajúci o druhu energie, ktorou sa vykuruje byt. Ak sa na vykurovanie bytu používalo viac zdrojov energie, vyznačil sa prevažujúci zdroj. Bolo možné vybrať si z nasledujúcich možností: **plyn**, **elektrina**, **solárna energia**, **kvapalné palivo** (napr. nafta, vykurovací olej, lieh a pod.), **pevné palivo** (napr. koks, uhlie, drevo, pelety a pod.), **iný**, v sčítacom formulári presne nešpecifikovaný zdroj energie používaný na vykurovanie bytov, alebo **žiadny** (zdroj energie).

KLIMATIZÁCIA

Klimatizácia je zariadenie na kontrolovaný režim ohrevu, chladenia, úpravy vlhkosti, čistoty a vetrania vzduchu vnútorného prostredia bytu. Za byt s klimatizáciou sa považoval byt, v ktorom bola aspoň jedna z miestností ochladzovaná, resp. zohrievaná prenosnou (mobilnou), okennou alebo neprenosnou klimatizáciou. Klimatizácia je údaj o vybavenosti domácnosti.

PRIPOJENIE NA TELEFÓN A INTERNET

Pripojenie na telefón a internet je údaj o vybavenosti domácnosti. Zisťovalo sa, či bytová domácnosť mala alebo nemala **pripojenie na pevnú telefónnu linku** a **prístup na internet**. Pripojenie na pevnú telefónnu linku zahŕňalo aj pripojenie bez telefónneho prístroja len na účely internetového pripojenia.

VYBAVENOSŤ DOMÁCNOSTI

Vybavenosť domácnosti je údaj o tom, či domácnosť bola alebo nebola vybavená vybranými predmetmi dlhodobej spotreby (**mobilný telefón**, **osobný počítač/notebook**, **osobné auto**). Domácnosť bola vybavená uvedenými vybranými predmetmi dlhodobej spotreby (alebo niektorým/niektorými z nich) aj v prípade, ak mohla využívať služobný mobilný telefón, služobný osobný počítač/notebook alebo služobné osobné auto na súkromné účely. Nezisťoval sa počet mobilných telefónov, osobných počítačov/notebookov, osobných áut, ani ich vlastníctvo, resp. značka.

Sčítací formulár C. ÚDAJE O DOME vyplňali vlastníci domov alebo správcovia domov, alebo nájomcovia domov. Údaje poskytovali za každú budovu určenú na bývanie (vrátane neobývaných budov) označenú súpisným číslom a ďalšie objekty, v ktorých niekto býval, alebo v nich v rozhodujúcom okamihu sčítania prenocoval, okrem zastupiteľských úradov cudzích štátov.

DOMOVÝ FOND zahŕňal všetky rodinné a bytové domy bez ohľadu na ich obývanosť a všetky ostatné obydlia, ktoré boli k rozhodujúcemu okamihu sčítania obývané.

TYP DOMU

Typ domu vyjadroval druh jeho určenia. Špecifikoval prevažujúci účel, na ktorý sa dom využíval. Na výber bola jedna z nasledujúcich možností:

- **Rodinný dom** je budova určená na bývanie, môže mať najviac tri samostatné byty, najviac dve nadzemné podlažia a podkrovie. Pri sčítaní 2011 sa rozlišovalo, či ide o:
 - samostatný (rodinný dom, ktorý neprilieha žiadnou časťou obvodového múru k susednému domu, ani netvorí jeho časť),
 - dvojdom (rodinný dom, ktorý má spoločnú časť obvodového múru so susedným rodinným domom),
 - radový (dom, ktorý sa skladá aspoň z troch rodinných domov, ktoré priliehajú k sebe časťou obvodového múru; za radový dom sa považoval aj dom terasový, ktorý bol usporiadaný tak, že strecha jedného z priliehajúcich rodinných domov bola zároveň terasou domu nad ním).
- **Bytový dom** je budova určená na bývanie, ktorá má štyri a viac bytov prístupných zo spoločnej chodby alebo schodiska. Za bytové domy na účely sčítania sa považovali aj vily nespĺňajúce podmienky rodinného domu.
- **Internát, študentský domov**
- **Cirkevná inštitúcia**
- **Domov sociálnych služieb**
- **Domov dôchodcov, penzión**
- **Ubytovacie zariadenie bez bytu** (napr. hotel, nemocnica a pod., ak v nich nebol žiadny byt)
- **Iný** zahŕňal ďalšie (nepredznačené) typy domov, ktoré do sčítacích formulárov vyznačili a následne zapísali vlastníci alebo správcovia domov, alebo nájomcovia domov (napr. utečenecké tábory, školy v prírode a pod.).

OBÝVANOSŤ DOMU

Obývanosť domu vyjadruje skutočnosť, či dom je alebo nie je obývaný.

Dom bol obývaný vtedy, ak sa v ňom nachádzal aspoň jeden obývaný byt alebo v ňom bolo umiestnené zariadenie na hromadné ubytovanie osôb aspoň s jednou bývajúcou osobou. Domy mohli byť neobývané **z dôvodu zmeny vlastníka**, z dôvodu, že boli **určené na rekreáciu, uvoľnené na prestavbu, nespôsobilé na bývanie**, z dôvodu, že boli **po kolaudácii, v dedičskom alebo súdnom konaní**, resp. **z iných dôvodov** (patrili sem domy neobývané z ďalších, v sčítacích formulároch presne nešpecifikovaných dôvodov).

FORMA VLASTNÍCTVA DOMU

Forma vlastníctva je vyjadrením právneho vzťahu k vlastníctvu domu. Domy môžu byť vo vlastníctve **fyzických osôb, štátu, obcí, iných právnických osôb** (napr. obchodných spoločností, neziskových organizácií, nadácií, bytových družstiev), **cirkví, zahraničných vlastníkov**, resp. sa v nich mohli vyskytovať viaceré formy vlastníctva (**kombinácia vlastníkov**). **Iná forma vlastníctva** zahŕňala domy s ďalšími (nepredznačenými) formami vlastníctva. Vlastníci domov alebo správcovia domov, alebo nájomcovia domov inú formu vlastníctva v sčítacích formulároch najskôr vyznačili a následne ju slovne konkretizovali.

OBDOBIE VÝSTAVBY

Obdobie výstavby domu je časový údaj o období, ktorom bol dom odovzdaný do užívania, teda o období, v ktorom nadobudlo právoplatnosť kolaudačné rozhodnutie.

OBDOBIE REKONŠTRUKCIE

Obdobie rekonštrukcie je údaj o tom, v ktorom období sa na dome vykonala posledná stavebno-technická úprava. Pod rekonštrukciou sa rozumeli stavebno-technické zmeny, ktorými sa existujúca stavba zvyšovala (nadstavba), pôdorysne rozširovala (prístavba) alebo sa menili jej podstatné prvky (napr. vstavby, prestavby, podstatné zmeny vnútorného zariadenia domu, podstatné zmeny vzhľadu a pod.). Za rekonštrukciu sa považovalo aj zateplenie domu.

POČET PODLAŽÍ V DOME

Počet podlaží v dome je údaj o počte nadzemných podlaží domu. Za nadzemné podlažie sa považovalo prízemie a každé poschodie vrátane podkrovia (prízemie bolo 1. podlažie, 1. poschodie bolo 2. podlažie atď.). Suterén sa za nadzemné podlažie nepovažoval. Prízemné domy boli jednopodlažné. Ak stál dom na svahu a z každej strany mal iný počet podlaží, rozhodujúci na účel sčítania bol počet podlaží na tej strane domu, na ktorej sa nachádzal hlavný vchod.

TYP VODOVODNEJ PRÍPOJKY

Typ vodovodnej prípojky poskytuje informáciu o tom, akým spôsobom je do domu zabezpečený prívod vody. Sčítací formulár ponúkal nasledujúce možnosti:

- **V dome**
 - z verejnej siete (vodovodná prípojka z verejnej siete vybudovaná pre celú obec alebo jej časť),
 - vlastná (vodovodná prípojka z vlastného zdroja, ktorá je vybudovaná len pre jeden dom alebo malú skupinu domov).
- **Mimo domu**
 - z verejnej siete (vodovodná prípojka z verejnej siete, ktorá sa nachádza mimo domu),
 - vlastná (vodovodná prípojka, ktorá nie je zavedená z verejnej siete a nachádza sa mimo domu).
- **Bez prípojky**

TEPELNÁ IZOLÁCIA DOMU

Tepelná izolácia domu je údaj o tom, či dom je alebo nie je zateplený. Zateplený bol dom vtedy, ak mal zateplený obvodový plášť a súčasne okná a dvere na dome boli upravené tak, že zabráňovali tepelným stratám. Ak mal dom zateplené iba niektoré časti alebo niektoré steny, považoval sa za čiastočne zateplený.

Údaje zo sčítaní 1970, 1980, 1991 a 2001 zodpovedajú územnej štruktúre platnej v roku 2011.

1. POČET OBYVATEĽOV A OSÍDLENIE

VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV PODĽA VÝSLEDKOV SČÍTANÍ

Sčítanie ľudu sa vykonávalo na našom území *pravdepodobne už v stredoveku*. Vývoj počtu obyvateľov podľa sčítaní sa zvykne od nástupu priemyselnej revolúcie v Uhorsku rozdeľovať na **štyri obdobia viažuce sa na významné spoločensko-politické zmeny** v histórii Slovenska.

Prvé moderné sčítanie ľudu podľa zásad medzinárodných štatistických kongresov sa uskutočnilo na území dnešného Slovenska **v roku 1869**. Zisťovali sa biologické znaky ako vek a pohlavie obyvateľov, ďalej fyzické defekty (napr. slepota a hluchota) a neskôr aj mentálne postihnutia. Z demografických znakov to bola ďalej štátna príslušnosť, rodinný stav, náboženské vyznanie a „obcovacia reč“². Zisťovali sa aj ekonomické znaky, ako povolanie, odvetvie činnosti a pod. Podľa výsledkov tohto sčítania približne pred 150 rokmi bolo na území dnešnej SR prítomných 2 481 811 obyvateľov, necelá polovica počtu obyvateľov zistených pri sčítaní v roku 2011 (46 %).

Počet obyvateľov podľa výsledkov moderných sčítaní na území dnešnej SR **klesol zatiaľ iba jediný raz**. **V roku 1880** bol v porovnaní s výsledkami sčítania v roku 1869 počet obyvateľov nižší o 0,2 %. Pod tento fakt sa pravdepodobne podpísala nízka životná úroveň obyvateľov, pretože natalita bola vysoká, ale vysoká bola i mortalita.

Rakúsko-uhorské sčítania, ktoré sa uskutočnili do začiatku 1. svetovej vojny, sú svojím obsahom a kvalitou spracovania údajov považované za dobre zorganizované a vykonané sčítania.

Druhé obdobie moderných sčítaní obyvateľov „otvára“ **prvé československé sčítanie ľudu a bytov v roku 1921**. Spolu so sčítaním obyvateľov sa uskutočnil aj súpis bytov v mestách nad 20-tisíc obyvateľov. Oproti roku 1910 počet obyvateľov stúpil (o 2,6 %) napriek tomu, že do života populácie zasiahla 1. svetová vojna. Vývoj počtu obyvateľov v tomto medzicenzovom období charakterizovala vysoká úmrtnosť, veľká emigrácia obyvateľov, v čase vojny nízka a po vojne rastúca pôrodnosť, hlad, epidémie a ďalšie faktory.

Rozhodujúcim okamihom druhého československého sčítania bol 1. december 1930. Sčítací formulár obsahoval niekoľko nových premenných. **Za najvýznamnejšiu novinku možno považovať zisťovanie fertility u žien**. Prvýkrát boli podrobnejšie zisťované a spracované aj údaje za domácnosti, rodiny a manželstvá. Spolu so sčítaním ľudu sa uskutočnil aj cenzus bytov v obciach a mestách nad 10-tisíc obyvateľov. Vývoj počtu obyvateľov v tomto období ovplyvnilo niekoľko faktorov: „dozvuky“ ukončenia 1. svetovej vojny, povojnový nárast sobášov a následne zvýšená pôrodnosť, vznik Československa, protiimigračné politiky niektorých štátov atď. Počet obyvateľov v medzicenzovom období 1921 – 1930 stúpil o 11,3 %, čo je v poradí **druhý najvyšší prírastok počtu obyvateľov** v sledovanom období, a dostal sa nad 3 milióny.

² Otázkou na obcovací jazyk sa zisťovala etnická a národnostná skladba obyvateľov v rámci Rakúsko-Uhorska ako aj jeho častí.

Sčítanie obyvateľstva v roku 1940 (rozhodujúcim okamihom bola polnoc zo 14. na 15. decembra 1940) označujú historici za „... zvláštny a jedinečný cenzus, ktorý bol vykonaný len na území Slovenskej republiky...“³. Podľa Tišliara oficiálnym zámerom tohto sčítania bolo najmä zistenie „národnostného katastra“ na Slovensku. V zákone o sčítaní boli osobitne vyčlenení Židia a Cigáni (Rómovia). Židia sa mohli hlásiť len k židovskej národnosti a Rómovia len k cigánskej, čím **sa výrazne pozmenila predchádzajúca štatistická prax definovania národnosti obyvateľstva**. Prvé súhrnné dáta z cenzu v roku 1940 boli publikované až po skončení druhej svetovej vojny v rokoch 1946 a 1947 (národnosť, náboženstvo, ekonomická aktivita a celoslovenský údaj o vekovej štruktúre populácie Slovenska v roku 1940). Mnohé z údajov zisťovaných v tomto cenzu zostali dodnes nespracované.

Ďalšie sčítanie sa uskutočnilo k 4. októbru 1946 na Slovensku a 22. máju 1947 v českých krajinách⁴. Vývoj počtu obyvateľov v tomto medzicenzovom období ovplyvnila hospodárska kríza a s ňou súvisiace zhoršenie životných podmienok a najmä druhá svetová vojna. Dôsledkom bolo zníženie pôrodnosti, straty obyvateľov na životoch vo vojne, deportácia Židov z nášho územia, vysťahovalectvo, Viedenská arbitráž atď. Počet obyvateľov sa vplyvom týchto a ďalších udalostí zvýšil oproti sčítaniu v roku 1930 len o 3,7 tisíce obyvateľov.

Prvé celoštátne povojnové sčítanie v Československej republike sa konalo k 1. marcu 1950. V mnohých otázkach nadviazalo na sčítanie ľudu z roku 1930. Spolu so sčítaním obyvateľov sa uskutočnil aj *súpis priemyselných, živnostenských a poľnohospodárskych podnikov*. Toto povojnové obdobie charakterizuje snaha o upokojenie situácie, oživenie a rozvoj priemyslu a zvýšenie životnej úrovne obyvateľov. Počet obyvateľov stúpil na takmer 3,5 milióna.

Tretie obdobie sa začína prvým integrovaným sčítaním ľudu v roku 1961, v ktorom sa spojil **zber údajov o obyvateľstve, domácnostiach, bytoch aj domoch**. Údaje o obyvateľoch sa **po prvý raz** spracúvali **podľa ich trvalého bydliska** (dovtedy za prítomné obyvateľstvo). **Medzi novinky možno zaradiť údaje o dochádzke do zamestnania** (medzi okresmi a mestami), **o novej sociálnej skupine družstevných roľníkov, podrobné údaje o úrovni školského vzdelania** podľa vekových skupín a pohlavia a pod. V medzicenzovom období 1950 – 1961 zaznamenal vývoj počtu obyvateľov na území SR najprudší nárast (o 15,9 %) a **počet obyvateľov prvýkrát prekonal 4 milióny**. Rast počtu obyvateľov spôsobilo povojnové zvýšenie sobášnosti a následne zvýšená pôrodnosť, tzv. *pronatalitné opatrenia* (výstavba bytov, zariadení pre deti, mladomanželské pôžičky atď.), *rozvoj priemyslu, zvýšenie životnej úrovne*, ale tiež *zhoršenie situácie v oblasti zahraničnej migrácie*.

Ďalšie sčítanie ľudu sa uskutočnilo už po deviatich rokoch, v roku 1970, čím sa *termín jeho konania vrátil do desaťročia končiaceho sa nulou*. Rozhodujúcim

³ Tišliar, P.: Sčítanie ľudu z roku 1940: k niektorým aspektom organizovania a priebehu cenzu. In Zborník príspevkov z vedeckej konferencie Život v Slovenskej republike, Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov IX. Ed: Peter Sokolovič. Ústav pamäti národa, Bratislava 2010. 442 s. ISBN 978-80-89335-37-4, s.25.

⁴ Okrem tohto sčítania sa v Čechách vykonal k 31. januáru 1946 aj súpis domov a bytov.

okamihom sčítania bol 1. december 1970. **Výsledky tohto sčítania sa prvýkrát spracúvali za tzv. základné sídelné jednotky⁵**, t. j. za sídelné lokality vo vidieckom osídlení a urbanistické obvody vo vybraných mestách. Rast počtu obyvateľov pokračoval, aj keď oproti minulej dekáde nižším tempom. Do reprodukčného veku sa dostávajú slabšie ročníky z obdobia 2. svetovej vojny. Počet trvalo bývajúcich obyvateľov za 9 rokov stúpol o 8,7 % na niečo viac ako 4,5 milióna.

Posledné sčítanie pred rokom 1989 sa uskutočnilo **k 1. novembru 1980**. Výsledky potvrdili **pokračovanie trendu populačného rastu**, keďže v 70. rokoch opäť nastupuje do reprodukčného veku silnejšia povojnová generácia. Počet trvalo bývajúcich obyvateľov stúpol o 10 % na necelých 5 miliónov.

Sčítanie ľudu, domov a bytov v roku 1991 uzatvorilo kapitolu československých sčítaní. Toto sčítanie sa považuje za **začiatok obdobia spojeného s poklesom prírastku obyvateľov**. Počet obyvateľov naďalej rastie, avšak stále pomalším tempom. Ide predovšetkým o dôsledok spoločensko-politických zmien. Prvýkrát v histórii sa počet trvalo bývajúcich obyvateľov dostal za hranicu 5 miliónov.

Prvé sčítanie obyvateľov, domov a bytov v samostatnej Slovenskej republike bolo **v roku 2001**. Jeho prípravu, zber údajov, ich spracovanie, publikovanie a prezentáciu zabezpečoval po prvý raz v histórii Štatistický úrad SR. Počet trvalo bývajúcich obyvateľov za 10 rokov stúpol o 105-tisíc, t. j. o 2 %. Vývoj počtu obyvateľov v tomto období ovplyvnila predovšetkým zmena spoločenského zriadenia. Zrušením oficiálnej „povinnej zamestnanosti“ sa vytvorila početná skupina nezamestnaných, obyvatelia sa sťahujú za prácou do zahraničia, dochádza k odkladaniu sobášov do vyššieho veku, znižovaniu sobášnosti a poklesu pôrodnosti.

T 1. 1.: Vývoj počtu obyvateľov podľa sčítaní vykonaných na území dnešnej SR

Obdobie	Rozhodujúci okamih sčítania	Počet obyvateľov*	Prírastok/úbytok obyvateľov	
			abs.	v %
1. obdobie	31.12.1869	2 481 811	x	x
	31.12.1880	2 477 521	-4 290	-0,2
	31.12.1890	2 595 180	117 659	4,7
	31.12.1900	2 782 925	187 745	7,2
	31.12.1910	2 916 657	133 732	4,8
2. obdobie	15.2.1921	2 993 859	77 202	2,6
	1.12.1930	3 324 111	330 252	11,3
	4.10.1946	3 327 803	3 692	0,0
	1.3.1950	3 442 317	114 514	1,8
3. obdobie	1.3.1961	4 174 046	731 729	15,9
	1.12.1970	4 537 290	363 244	8,7
	1.11.1980	4 991 168	453 878	10,0
	3.3.1991	5 274 335	283 167	5,7
4. obdobie	26.5.2001	5 379 455	105 120	2,0
	21.5.2011	5 397 036	17 581	0,3

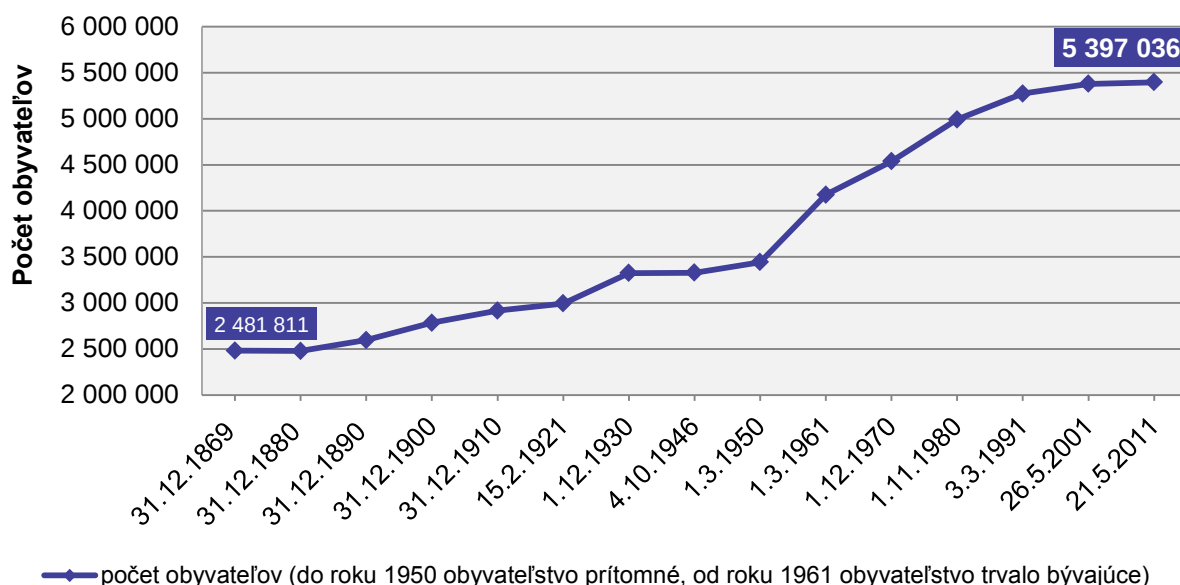
*do roku 1950 (vrátane) obyvateľstvo prítomné, od roku 1961 obyvateľstvo trvalo bývajúce

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

⁵ **Základná sídelná jednotka (ZSJ)** je prvkom sídelnej štruktúry územia viazaná na osídlenie. Tvorí ju sídelná lokalita alebo urbanistický obvod (vo vybraných mestách).

Doteraz posledné sčítanie obyvateľov, domov a bytov sa na Slovensku vykonalo v roku 2011. K 21. máju 2011, k rozhodujúcemu okamihu sčítania, mala Slovenská republika 5 397 036 trvalo bývajúcich obyvateľov. V medzicenzovom období 2001 – 2011 bol zaznamenaný najnižší prírastok obyvateľov (o 17 581, t. j. o 0,3 %) od druhej svetovej vojny. Trend znižovania prírastku obyvateľov pokračuje od roku 1991 a ovplyvňuje ho predovšetkým zmena životného štýlu obyvateľov Slovenskej republiky, ktorá je charakteristická zmenou reprodukčného správania (prirodzený úbytok v rokoch 2001 – 2003), konzumnejší spôsob života, globalizácia, pokrok v oblasti medicíny atď.

G 1. 1.: Počet obyvateľov podľa sčítaní vykonaných na území dnešnej SR, sčítania 1869 – 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV SR V RÁMCI EURÓPSKEJ ÚNIE

Obyvateľstvo SR tvorí v súčasnosti približne 1 % z počtu obyvateľov Európskej únie (počet obyvateľov EÚ 27 k 1. 1. 2012: 501 822 365, EÚ 28 506 098 349⁶). Zo súčasných 28 členských krajín je Slovensko podľa počtu obyvateľov na 19. mieste. V rámci Európy tvoria obyvatelia Slovenskej republiky približne 0,7 % a asi 0,07 % z obyvateľstva celého sveta.

VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV PODĽA KRAJOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Čo sa týka vývoja počtu trvalo bývajúcich obyvateľov v krajoch, v sledovanom období (1970 – 2011) pozorujeme **podobný trend ako na úrovni Slovenskej republiky**. Do roku 1991 sa počet obyvateľov zvyšoval vo všetkých 8 krajoch SR, avšak intenzita rastu sa postupne znižovala. V medzicenzovom období 1991 – 2001 klesol počet obyvateľov v dvoch krajoch a pri porovnaní výsledkov sčítania 2001 a 2011 sledujeme pokles počtu obyvateľov dokonca až v štyroch krajoch.

Podľa výsledkov sčítania **v roku 1970** mal **najviac obyvateľov Nitriansky kraj** (takmer 679-tisíc, t. j. 15 %). Tento rozlohou až 4. najväčší kraj vytváral svojimi

⁶ Podľa údajov Eurostatu: Population by 1st January by sex and age; http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en

výhodnými prírodnými podmienkami a rozvinutým priemyslom orientovaným na poľnohospodárstvo dobré podmienky na život. **Najmenej obyvateľov žilo na území rozlohou najmenšieho Bratislavského kraja** (takmer 460-tisíc, t. j. 10,1 %). Rozdiel v absolútnych číslach medzi kraji s najvyššou a najnižšou početnosťou obyvateľov predstavoval približne 219-tisíc obyvateľov.

Za 10 rokov od sčítania 1970 pribudlo najviac obyvateľov v Bratislavskom kraji (o 18,2 %). Pokračujúci rozvoj priemyslu, výstavba sídlisk a ich vybavenosť, rozvoj obchodu, služieb, ako aj ďalšie faktory prispeli k nárastu počtu obyvateľov v Bratislavskom kraji približne o 84-tisíc. Napriek najnižšiemu zaznamenanému prírastku (o 4,4 %) žilo aj v roku **1980** k rozhodujúcemu okamihu sčítania najviac trvalo bývajúcich obyvateľov v Nitrianskom kraji (14,2 %), najmenej v Trnavskom kraji (10,6 %). Viac ako desaťpercentný celoslovenský prírastok obyvateľov bol zistený v 5 krajoch, menší ako 10 % v Trnavskom, Banskobystrickom a Nitrianskom kraji.

Aj v nasledujúcej dekáde najvýraznejšie rástol počet obyvateľov Bratislavského kraja (o 11,5 %), **najnižší nárast opäť zaznamenal Nitriansky kraj** (o 1,2 %). **Podľa sčítania v roku 1991 najviac** (vyše 741-tisíc, t. j. 14,1 %) **trvalo bývajúcich obyvateľov žilo v Košickom kraji**, najmenej trvalo bývajúcich obyvateľov SR v Trnavskom kraji (takmer 542-tisíc, t. j. 10,3 %). Vyšší ako celoslovenský prírastok (5,7 %) zaznamenali Bratislavský, Žilinský, Prešovský a Košický kraj.

V medzicenzovom období 1991 – 2001 došlo v Bratislavskom a Nitrianskom kraji k poklesu počtu trvalo bývajúcich obyvateľov. **Najviac rástol počet obyvateľov v Prešovskom kraji, ktorý sa stal v roku 2001 s podielom 14,7 % krajom s najvyšším počtom obyvateľov** (takmer 790-tisíc). Najmenej obyvateľov žilo aj naďalej na území Trnavského kraja (viac ako 551-tisíc, t. j. 10,2 %). Vyšší ako dvojpercentný celoslovenský prírastok zabezpečovali kraje s najvyšším prirodzeným prírastkom – Žilinský, Prešovský a Košický kraj.

T 1. 2.: Vývoj počtu obyvateľov trvalo bývajúcich v SR, sčítania 1970 – 2011

Územie	Trvalo bývajúce obyvateľstvo SR spolu									
	1970		1980		1991		2001		2011	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Bratislavský kraj	459 975	10,1	543 800	10,9	606 351	11,5	599 015	11,1	602 436	11,2
Trnavský kraj	485 316	10,7	526 906	10,6	541 992	10,3	551 003	10,2	554 741	10,3
Trenčiansky kraj	515 916	11,4	568 498	11,4	600 575	11,4	605 582	11,3	594 328	11,0
Nitriansky kraj	678 733	15,0	708 634	14,2	716 846	13,6	713 422	13,3	689 867	12,8
Žilinský kraj	570 624	12,6	629 927	12,6	668 771	12,7	692 332	12,9	688 851	12,8
Banskobystrický kraj	598 697	13,2	636 192	12,7	659 341	12,5	662 121	12,3	660 563	12,2
Prešovský kraj	605 772	13,4	678 386	13,6	739 264	14,0	789 968	14,7	814 527	15,1
Košický kraj	622 257	13,7	698 825	14,0	741 195	14,1	766 012	14,2	791 723	14,7

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V medzicenzovom období 2001 – 2011 zaznamenali prírastok obyvateľov štyri z ôsmich krajov SR (Bratislavský, Trnavský, Prešovský a Košický kraj). **V ďalších štyroch krajoch** (Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom a Banskobystrickom) **počet obyvateľov poklesol**. Za desať rokov od sčítania v roku

2001 pribudlo najviac obyvateľov v absolútnych číslach v Košickom kraji. Najvýraznejšie sa počet obyvateľov znížil v Nitrianskom kraji (o 3,3 %).

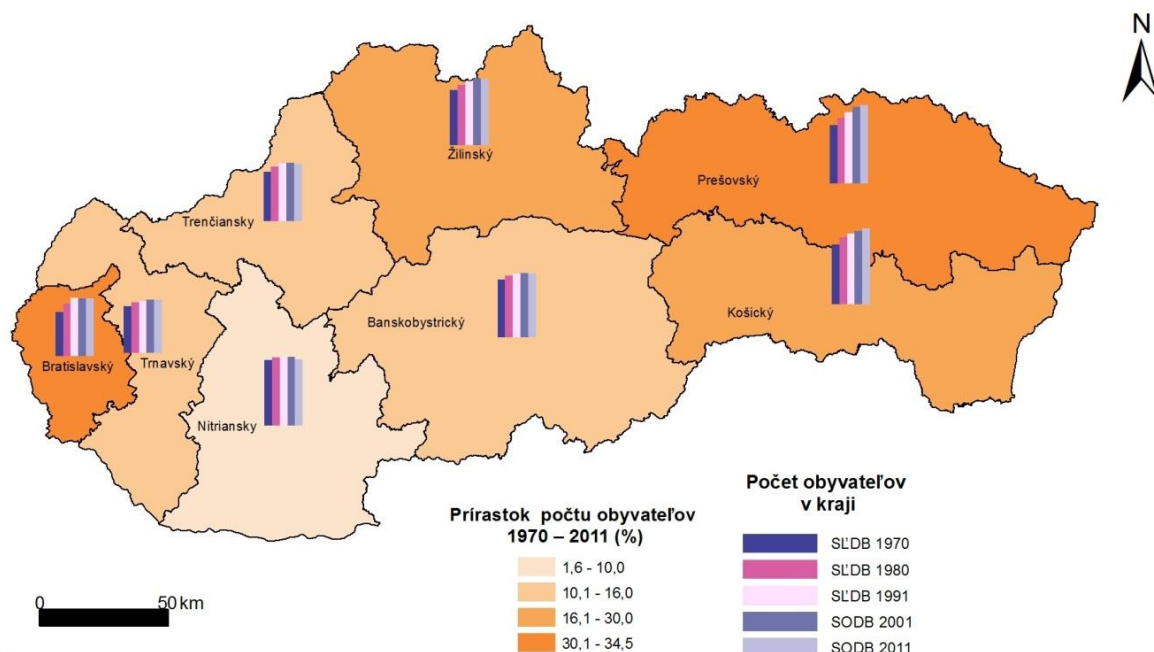
Ľudnatosť je spojená s hustotou obyvateľov. **Najvyšší počet obyvateľov z ôsmich krajov SR má Prešovský kraj**, na jeho území žije takmer 815-tisíc obyvateľov, t. j. 15,1 % trvalo bývajúcich obyvateľov Slovenskej republiky. **Najmenej obyvateľov má podľa výsledkov SODB 2011 Trnavský kraj**. Rozdiel medzi kraji s najvyšším a najnižším počtom obyvateľov predstavuje skoro 260-tisíc obyvateľov. Relatívne hodnoty prírastkov boli vo všetkých „ziskových“ krajoch vyššie ako celoslovenský prírastok (0,3 %). Rast počtu obyvateľov v Bratislavskom a Trnavskom kraji ovplyvnilo hlavne kladné migračné saldo, ale aj prirodzený prírastok, v Košickom a Prešovskom kraji najmä prirodzený prírastok.

T 1. 3.: Medzicenzové prírastky/úbytky trvalo bývajúcich obyvateľov v krajoch SR, sčítania 1970 – 2011

Územie	1970 – 1980		1980 – 1991		1991 – 2001		2001 – 2011		1970 – 2011	
	prírastok/úbytok		prírastok/úbytok		prírastok/úbytok		prírastok/úbytok		prírastok/úbytok	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Bratislavský kraj	83 825	18,2	62 551	11,5	-7 336	-1,2	3 421	0,6	142 461	31,0
Trnavský kraj	41 590	8,6	15 086	2,9	9 011	1,7	3 738	0,7	69 425	14,3
Trenčiansky kraj	52 582	10,2	32 077	5,6	5 007	0,8	-11 254	-1,9	78 412	15,2
Nitriansky kraj	29 901	4,4	8 212	1,2	-3 424	-0,5	-23 555	-3,3	11 134	1,6
Žilinský kraj	59 303	10,4	38 844	6,2	23 561	3,5	-3 481	-0,5	118 227	20,7
Banskobystrický kraj	37 495	6,3	23 149	3,6	2 780	0,4	-1 558	-0,2	61 866	10,3
Prešovský kraj	72 614	12,0	60 878	9,0	50 704	6,9	24 559	3,1	208 755	34,5
Košický kraj	76 568	12,3	42 370	6,1	24 817	3,3	25 711	3,4	169 466	27,2

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

M 1. 1.: Zmena počtu obyvateľstva trvalo bývajúceho v krajoch SR v medzicenzovom období 1970 – 2011, sčítania 1970 – 2011

OSÍDLENIE

V súčasnosti je **základnou územnou jednotkou na Slovensku obec**. Podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení *obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, ktorý združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt*. Čo sa týka prezentácie výsledkov sčítania, zaužívané sú kategorizácie obcí podľa počtu obyvateľov, tzv. veľkostné skupiny obcí a kategórie mestských a vidieckych obcí. Tradičným ukazovateľom rozmiestnenia obyvateľstva je hustota zaľudnenia, t. j. počet obyvateľov pripadajúci na jednotku plochy (1 km²).

V rámci územnej/sídelnej štruktúry Slovenska sa v sledovanom období 1970 – 2011 uskutočnilo **niekoľko významných integračných a dezintegračných procesov**. Počas dekády 1970 – 1980 došlo k radikálnemu zlučovaniu obcí, v dôsledku čoho klesol počet obcí z pôvodných 3 091 na 2 725 (pokles o 366). Počas nasledujúcich 10 rokov sa celkový počet obcí zvýšil o 100 a o ďalších 58 do roku 2001. V medzicenzovom období 2001 – 2011 nezaznamenala územná štruktúra Slovenskej republiky žiadne výrazné zmeny (pribudlo 8 obcí a zanikol 1 vojenský obvod). **K rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 malo Slovensko 2 890 obcí** (ak Bratislavu považujeme za jednu obec, rovnako tak aj Košice). **Z tohto počtu bolo 138 miest, resp. mestských obcí** (o 2 viac ako v roku 2001) **a 2 752 vidieckych obcí**.

VIAC OBYVATEĽOV ŽIJE V MESTÁCH AKO NA VIDIEKU

Do konca prvej polovice 20. storočia bolo Slovensko v prevažnej miere poľnohospodárskou krajinou, čomu zodpovedajú **takmer tri štvrtiny populácie žijúcej na vidieku**. Postupnou industrializáciou a rozvojom terciárneho sektora⁷ sa menil aj pomer vidieckeho a mestského obyvateľstva. Podľa výsledkov sčítaní hranicu 50 % prekročil podiel obyvateľov žijúcich v mestách v roku 1980. Do roku 1991 počet obyvateľov žijúcich v mestách stúpol na hodnotu 56,8 %. Podľa údajov zo sčítaní v rokoch 2001 a 2011 podiel obyvateľov žijúcich v mestách mierne poklesol; stále sa však udržiava nad hranicou 50 %. **Podľa výsledkov sčítania 2011 v mestách žilo 54,4 % obyvateľov, t. j. o vyše 478-tisíc viac ako na vidieku**. V porovnaní s rokom 2001 sa podiel obyvateľov trvalo bývajúcich v mestách znížil o 1,8 p. b. a klesol pod 3 milióny.

Znižujúci sa podiel obyvateľov v mestských obciach je dôsledok suburbanizačných procesov, ktoré sa začali v SR v 90. rokoch 20. storočia. Tieto procesy sú najintenzívnejšie v najväčších mestách. Z regionálneho hľadiska je proces suburbanizácie miest výraznejší v západnej časti Slovenska a smerom na východ sa jeho intenzita znižuje. Najsilnejší charakter má v zázemí hlavného mesta SR Bratislavy.

⁷ Terciárny sektor je najrýchlejšie sa rozvíjajúci sektor národného hospodárstva, ktorého súčasťou sú služby, doprava, spoje a obchod.

T 1. 4.: Obyvateľstvo trvalo bývajúce v SR podľa veľkostných skupín obcí, mestských a vidieckych obcí, sčítania 1970 – 2011

Veľkostné skupiny obcí	1970		1980		1991		2001		2011	
	počet obcí	obyv. v %	počet obcí	obyv. v %	počet obcí	obyv. v %	počet obcí	obyv. v %	počet obcí	obyv. v %
Spolu	3 091	100,0	2 725	100,0	2 825	100,0	2 883	100,0	2 890	100,0
do 199	200	0,6	236	0,6	342	0,8	367	0,9	383	0,9
200 - 499	863	6,7	727	5,0	822	5,4	805	5,1	761	4,9
500 - 999	968	15,4	796	11,4	780	10,5	786	10,3	772	10,1
1 000 - 1 999	644	19,9	568	16,1	522	14,0	547	14,3	562	14,6
2 000 - 4 999	316	20,4	280	16,6	237	13,2	253	13,8	279	14,9
5 000 - 9 999	57	8,6	55	7,5	50	6,6	53	6,9	61	7,6
10 000 - 19 999	24	7,0	36	10,9	32	8,7	32	8,6	33	8,7
20 000 - 49 999	17	11,4	19	11,7	29	15,9	29	15,8	29	15,8
50 000 - 99 999	0	0,0	6	8,4	9	12,1	9	12,0	8	10,5
100 000 a viac	2	9,9	2	11,7	2	12,8	2	12,4	2	12,1
Priemerný počet obyv. v obci	1 468		1 832		1 867		1 866		1 867	
Mestské obyv.	176	41,4	176	52,0	136	56,8	136	56,2	138	54,4
Vidiecke obyv.	2 915	58,6	2 549	48,0	2 689	43,2	2 747	43,8	2 752	45,6

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

OBÝVATEĽSTVO PODĽA VEĽKOSTNÝCH SKUPÍN OBCÍ

Celkový prírastok/úbytok obyvateľstva, ale aj spomínané (dez)integračné procesy, urbanizačné a suburbanizačné, ovplyvňovali podiel trvalo bývajúcich obyvateľov v tzv. veľkostných skupinách obcí (podľa počtu obyvateľov). V sledovanom období bolo na Slovensku **najviac obcí s počtom obyvateľov od 200 do 499** (sčítanie 1991, 2001), **resp. od 500 do 999 obyvateľov** (sčítanie 1970, 1980, 2011). V roku 1970 žilo najviac trvalo bývajúcich obyvateľov (vyše 20 %) v obciach s počtom obyvateľov 2 000 – 4 999. Zníženie počtu obcí pri nasledujúcom sčítaní spôsobilo pokles počtu obyvateľov v obciach do 10-tisíc obyvateľov a nárast počtu obyvateľov vo veľkostných skupinách obcí nad 10-tisíc obyvateľov. Z porovnania výsledkov sčítaní v rokoch 1991, 2001 a 2011 vyplýva, že **podiel obyvateľov v jednotlivých veľkostných skupinách obcí sa príliš nemení. Najväčší počet obyvateľov mal podľa ostatného sčítania trvalý pobyt vo veľkostnej skupine obcí od 20 000 do 49 999 obyvateľov** (viac ako 853-tisíc, t. j. 15,8 %). Podobne približne 16 % obyvateľov bolo prihlásených na trvalý pobyt v obciach do tisíc obyvateľov, 1/3 v obciach od tisíc do 10-tisíc a tiež približne 1/3 obyvateľov SR v obciach, presnejšie v mestách s počtom obyvateľov od 10-tisíc do 100-tisíc. V dvoch mestách nad 100-tisíc obyvateľov sa koncentruje 12,1 % obyvateľov SR.

HUSTOTA OBÝVATEĽOV SR

Hustota obyvateľov SR prepočítaná na 1 km² sa zvyšovala úmerne s rastom počtu trvalo bývajúcich obyvateľov Slovenskej republiky. **Počas sledovaného obdobia 1970 – 2011 vzrástla hustota obyvateľov SR o 17,6 obyvateľa z 92,5 na 110,1 obyvateľa na 1 km².** V medzicenzovom období 2001 – 2011 hustota obyvateľov zostala takmer bez zmeny vzhľadom na nízky prírastok počtu obyvateľov. V roku 2001 pripadalo na Slovensku na 1 km² 109,7 obyvateľa, v roku 2011 to bolo už

spomínaných 110,1 obyvateľa. Na porovnanie: hustota obyvateľov Európskej únie podľa počtu obyvateľov k 1. 1. 2012 bola odhadovaná na hodnotu približne 117 obyvateľov⁸ na 1 km² a hustota obyvateľov sveta na hodnotu približne 51 obyvateľov⁹ na 1 km².

Čo sa týka krajov, **dlhodobo najvyššiu hustotu obyvateľov má rozlohou najmenší Bratislavský kraj** (293,5 obyvateľa na 1 km²), naopak, **najnižšiu hustotu má rozlohou najväčší Banskobystrický kraj** (69,9 na 1 km²). Podľa SODB 2011 vyššiu hustotu obyvateľstva ako je celoslovenská hodnota (110,1 obyvateľa na 1 km²) majú 4 kraje (Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky a Košický). **Hustota obyvateľov podľa výsledkov SODB 2011 v porovnaní s výsledkami sčítania v roku 2001 klesla v 4 krajoch** (Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom, Banskobystrickom), **najvýraznejšie v Nitrianskom kraji** (o 3,8 obyvateľa na 1 km²). **Najvýraznejšie sa hustota obyvateľov zvýšila v Košickom kraji** (o 3,8 obyvateľa na 1 km²).

T 1. 5.: Hustota obyvateľov trvalo bývajúcich v SR a krajoch SR, sčítania 1970 – 2011

Územie	Rozloha k 1. 1. 2011 v km ²	Počet trvalo bývajúcich obyvateľov na 1 km ²				
		1970	1980	1991	2001	2011
Slovenská republika	49 036,1	92,5	101,8	107,6	109,7	110,1
Bratislavský kraj	2 052,7	224,1	264,9	295,4	291,8	293,5
Trnavský kraj	4 146,6	117,0	127,1	130,7	132,9	133,8
Trenčiansky kraj	4 502,0	114,6	126,3	133,4	134,5	132,0
Nitriansky kraj	6 343,8	107,0	111,7	113,0	112,5	108,7
Žilinský kraj	6 808,7	83,8	92,5	98,2	101,7	101,2
Banskobystrický kraj	9 454,4	63,3	67,3	69,7	70,0	69,9
Prešovský kraj	8 973,6	67,5	75,6	82,4	88,0	90,8
Košický kraj	6 754,5	92,1	103,5	109,7	113,4	117,2

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

HUSTOTA OBYVATEĽOV PRVÝ KRÁT SPRACOVANÁ AGREGOVANÍM DÁT DO PRAVIDELNEJ MRIEŽKY (1 km x 1 km)

Priestorové rozmiestnenie obyvateľstva sa štandardne spracúva pomocou diskretných objektov (hranice administratívnych, resp. štatistických územných jednotiek), do ktorých sú agregované údaje o počte obyvateľov.

Tento spôsob prezentácie je však nedostatočný na analytické účely. Hlavnými nedostatkami sú zanedbávanie prírodných pomerov a možná modifikácia hraníc, ktoré môžu štatisticky významne ovplyvňovať výsledky priestorových analýz dát.

Keďže hustota obyvateľstva je naozaj jedna zo základných socioekonomických premenných a poznanie jej priestorovej diferenciácie je potrebné pre mnohé oblasti

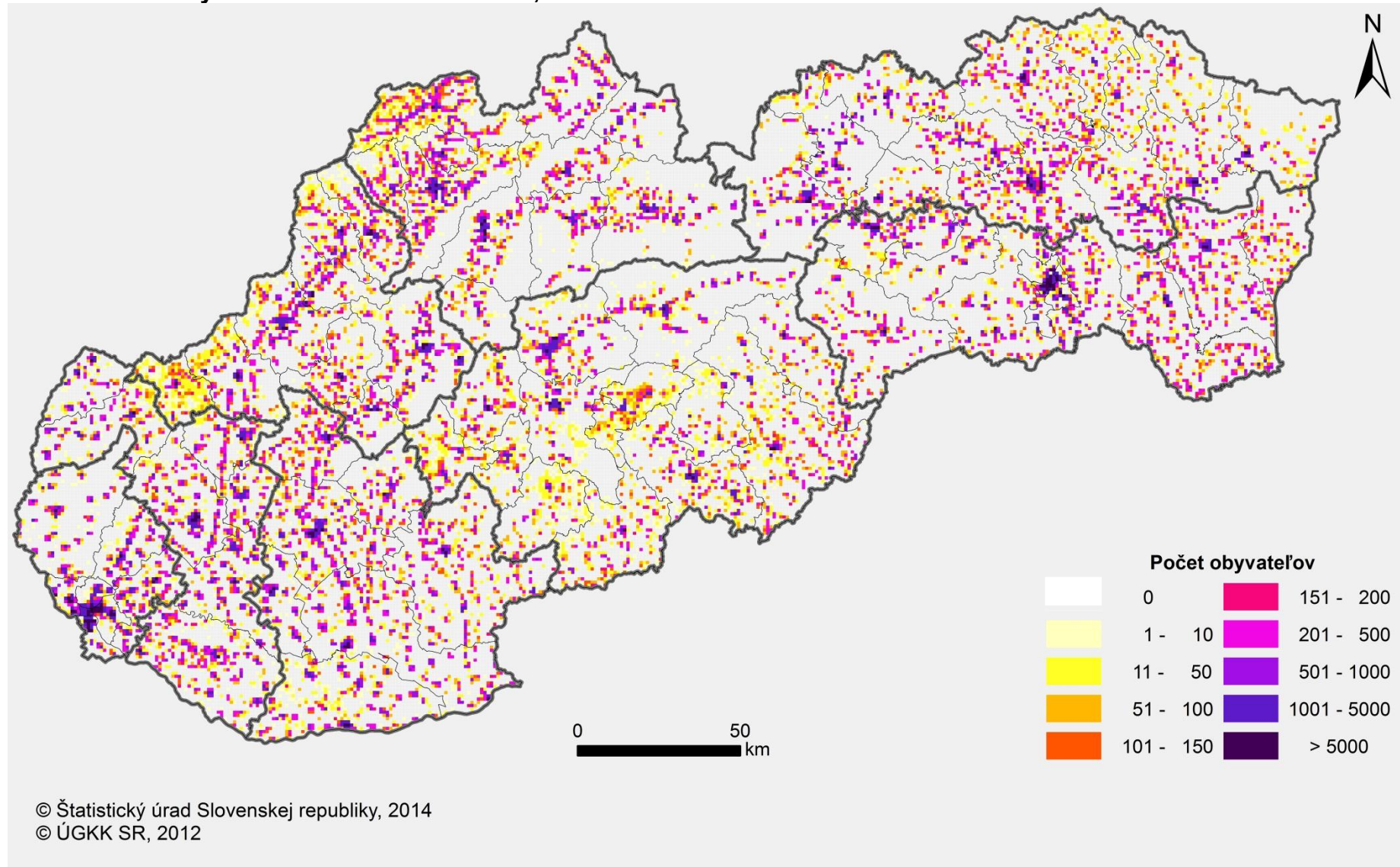
⁸ Zdroj údajov: Eurostat regional statistical yearbook, 2013, str. 32
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-HA-13-001/EN/KS-HA-13-001-EN.PDF

⁹ Zdroj údajov: Population density of 1st July 2010, revision 2012, Population Division, Population Estimates and Projections Section, Department of Economic and Social Affairs, United Nations
<http://esa.un.org/wpp/Excel-Data/population.htm>

ľudskej činnosti (priestorové plánovanie, lokalizácia záujmových objektov, vymedzovanie spádových zón, hodnotenie rizík pre obyvateľstvo atď.), **Štatistický úrad SR prvýkrát spracoval dáta o počte a rozmiestnení obyvateľstva aj tak, že** v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES, ktorou sa zriaďuje Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (INSPIRE), „European population grid dataset series of 1 km x 1 km grids“ **vytvoril rastrovú databázu hustoty obyvateľstva s využitím dátovej sady sietí** obsahujúcej jednotlivé mriežky pre každú z krajín EÚ. Slovenská republika využila dataset *Grid_ETRS89_LAEA_SK_1K*, do ktorého boli agregované údaje získané zo sčítania 2011.

Raster Slovenskej republiky je tvorený 50 661 štvorcami s plochou 1 km² (hraničné štvorce nemusia mať plochu 1 km²). Z celkového počtu štvorcov je menej ako jedna tretina obývaných (15 887, t. j. 31,4 %). Počet obyvateľov na 1 obývaný štvorec rastra sa v SR pohybuje od 1 do 17 432 obyvateľov. Priemerný počet obyvateľov na 1 obývaný štvorec rastra je 340 obyvateľov, čo je viac ako trojnásobne vyššia hodnota v porovnaní s hodnotou hustoty prepočítanej na celú plochu republiky.

M 1. 2.: Počet obyvateľov v rastrí 1 km x 1 km, SODB 2011

2. MIGRÁCIA OBYVATEĽOV

Sčítanie obyvateľov domov a bytov 2011 je jedinečným zdrojom údajov o osobách, ktoré sa v danom okamihu nachádzajú na danom území. Údaje zo sčítania sa o. i. využívajú na sledovanie procesu medzinárodnej migrácie. Zahraničná migrácia sa v SODB 2011 zisťovala prostredníctvom otázky: „*Pobyt v zahraničí (rok a viac) a rok posledného prisťahovania do SR*“. Cieľom bolo zistiť, koľko osôb malo skúsenosť s dlhodobým pobytom v zahraničí a v ktorej krajine. Výsledky sčítania poskytujú teda obraz aj o časti dynamickej zložky demografického procesu sťahovania. Sú to retrospektívne dáta o obyvateľoch, ktorí boli v zahraničí minimálne 1 rok a dlhšie a vrátili sa na Slovensko.

Pridanou hodnotou údajov zo sčítania obyvateľov je možnosť analýzy migrantov na základe rôznych charakteristík, ako sú ***vek, pohlavie, vzdelanie, rodinný stav, ekonomická aktivita, dôvod sťahovania*** a iné. Výnimočným na sčítaní 2011 bol fakt, že jeho výsledky sa stali ***podkladom*** na spracovanie ***prvej bilancie obyvateľstva podľa štátneho občianstva a krajiny narodenia*** a ***základom*** spracúvania ***štatistiky obyvateľstva podľa štátneho občianstva a krajiny narodenia v medzicenzovom období***.

ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA PODĽA ŠTÁTNEHO OBČIANSTVA

Podľa výsledkov SODB 2011 mala Slovenská republika k rozhodujúcemu okamihu sčítania viac ako 5,397 mil. obyvateľov s trvalým pobytom. Z toho bolo takmer **4,976 mil. občanov SR**, ktorí tvorili **92,2 %** všetkých obyvateľov SR. Sčítalo sa **28,3 tisíca cudzincov s trvalým pobytom**, ktorí tvorili iba **0,5 %** obyvateľov SR. Štátne občianstvo viac ako 393-tisíc osôb, t. j. **7,3 %** obyvateľov SR, nebolo zistené. Osoby (niečo viac ako 1,5 tisíca), ktoré pri sčítaní deklarovali, že sú osobami bez štátneho občianstva, sú zahrnuté podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v celkovom počte cudzincov. Pokiaľ ide o cudzincov s trvalým pobytom na území SR, výsledky sčítania obyvateľov potvrdzujú **vyššie zastúpenie občanov EÚ**. Z celkového počtu cudzincov predstavovali **69,7 %** a iba **30,3 % tvorili občania tretích krajín**. Z metodického hľadiska boli do skupiny občanov tretích krajín zaradené osoby, ktoré nie sú štátnymi príslušníkmi Slovenskej republiky ani občanmi Európskej únie. Štátnymi príslušníkmi tretej krajiny sú aj osoby bez štátnej príslušnosti.

Z hľadiska štruktúry cudzincov podľa občianstiev mali na Slovensku z krajín Európskeho hospodárskeho priestoru (ďalej „EHP“) **najvyššie zastúpenie Česká republika** (viac ako 6,9 tisíca osôb), **Maďarsko** (takmer 4,5 tisíca osôb) a **Poľsko** (približne 2,4 tisíca osôb), teda **susedné štáty**. Sčítanie 2011 potvrdilo aj **zvýšený počet osôb s rumunským štátnym občianstvom na území SR**, ktorí si po vstupe Rumunska do Európskej únie (od roku 2008) uplatňujú právo slobodného pohybu a pobytu osôb v rámci krajín Európskej únie, o. i. aj v SR.

Najvyšší počet občanov tretích krajín pochádzal z Ukrajiny (viac ako 6,9 tisíca), na ďalších pozíciách sú **osoby bez štátnej príslušnosti** (vyše 1,5 tisíca) a osoby **z Ruskej federácie** (779).

Z hľadiska štruktúry cudzincov **podľa pohlavia** výsledky sčítania potvrdzujú **vyššie zastúpenie mužov – cudzincov** s trvalým pobytom na území Slovenskej

republiky (54,2 %). **Z hľadiska veku** mali medzi obyvateľstvom s trvalým pobytom najvyššie zastúpenie cudzinci vo vekových skupinách 35 – 64 rokov (47,9 %) a 20 – 34 rokov (24,9 %).

T 2. 1.: Obyvateľstvo s trvalým pobytom na území SR podľa štátneho občianstva, vekových skupín a pohlavia, SODB 2011

Štátne občianstvo, skupina štátneho občianstva	Spolu	Veková skupina					Pohlavie	
		0 – 19	20 – 34	35 – 64	65+	nezistená	muži	ženy
Spolu	5 397 036	1 169 538	1 299 883	2 243 422	682 873	1 320	2 627 772	2 769 264
Slovenská republika	4 975 661	1 069 414	1 187 877	2 075 569	642 019	782	2 406 175	2 569 486
Cudzinci	28 275	3 883	7 050	13 554	3 778	10	15 317	12 958
v tom								
občania EÚ27 (okrem SR)	19 702	2 375	4 397	9 861	3 062	7	10 693	9 009
občania tretích krajín	7 050	1 259	2 059	3 109	620	3	3 558	3 312
bez štátneho občianstva	1 523	249	594	584	96	0	962	561
Nezistené	393 100	96 241	104 956	154 299	37 076	528	206 280	186 820
Najvyššie zastúpenie osôb s trvalým pobytom podľa štátneho občianstva (Európsky hospodársky priestor)								
1. Česká republika	6 925	816	1 514	3 346	1 247	2	3 382	3 543
2. Maďarsko	4 468	413	891	2 289	875	0	2 430	2 038
3. Poľsko	2 375	86	485	1 552	252	0	892	1 483
4. Rumunsko	1 351	84	724	454	89	0	863	488
5. Nemecko	1 075	182	131	534	228	0	689	386
6. Taliansko	687	174	98	355	60	0	514	173
7. Spojené kráľovstvo	605	228	93	258	25	1	421	184
8. Rakúsko	533	95	79	285	74	0	355	178
9. Bulharsko	445	13	68	219	144	1	281	164
10. Francúzsko	334	81	90	153	10	0	245	89
Najvyššie zastúpenie osôb s trvalým pobytom podľa štátneho občianstva (tretie krajiny)								
1. Ukrajina	1 777	195	471	891	220	0	567	1 210
2. bez štátnej príslušnosti	1 523	249	594	584	96	0	962	561
3. Ruská federácia	779	81	166	414	118	0	277	502
4. Vietnam	721	140	303	257	19	2	393	328
5. Spojené štáty americké	529	224	81	173	51	0	292	237
6. Srbsko	357	31	123	170	33	0	249	108
7. Čína	266	56	85	103	22	0	140	126
8. Kórea	259	96	26	137	0	0	164	95
9. Chorvátsko	220	24	34	128	34	0	166	54
10. Kanada	157	30	23	83	21	0	82	75

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Z regionálneho hľadiska **najvyšší podiel cudzincov** zaznamenalo sčítanie 2011 **v Bratislavskom kraji** (0,9 %) a v oblasti Západného Slovenska (0,6 %). **Prešovský kraj** bol krajom **s najnižším zastúpením cudzincov** (0,3 %). **Najväčší nárast počtu cudzincov** bol zaznamenaný **v Trnavskom kraji** (viac ako 2,1 tisíca osôb), **Nitrianskom kraji** (takmer 1,7 tisíca osôb) a **Žilinskom kraji** (vyše 1,2 tisíca osôb).

T 2. 2.: Obyvateľstvo s trvalým pobytom v oblastiach a krajoch SR podľa štátneho občianstva a pohlavia, SODB 2011

Vybrané ukazovatele	Obyvatelia		Občania SR		Cudzinci		Štátne občianstvo nezistené	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Slovenská republika	5 397 036	2 769 264	4 975 661	2 569 486	28 275	12 958	393 100	186 820
Oblasti (NUTS 2)								
Bratislavský kraj	602 436	317 076	573 196	302 611	5 264	2 383	23 976	12 082
Západné Slovensko	1 838 936	942 091	1 717 230	886 175	10 640	4 505	111 066	51 411
Stredné Slovensko	1 349 414	691 728	1 232 168	636 540	5 883	2 733	111 363	52 455
Východné Slovensko	1 606 250	818 369	1 453 067	744 160	6 488	3 337	146 695	70 872

dokončenie								
Vybrané ukazovatele	Obyvatelia		Občania SR		Cudzinci		Štátne občianstvo nezistené	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Kraje (NUTS 3)								
Bratislavský kraj	602 436	317 076	573 196	302 611	5 264	2 383	23 976	12 082
Trnavský kraj	554 741	283 761	527 247	271 190	4 439	1 751	23 055	10 820
Trenčiansky kraj	594 328	302 966	549 241	282 283	2 016	901	43 071	19 782
Nitriansky kraj	689 867	355 364	640 742	332 702	4 185	1 853	44 940	20 809
Žilinský kraj	688 851	350 832	641 259	328 791	2 969	1 379	44 623	20 662
Banskobystrický kraj	660 563	340 896	590 909	307 749	2 914	1 354	66 740	31 793
Prešovský kraj	814 527	412 841	742 825	378 012	2 840	1 494	68 862	33 335
Košický kraj	791 723	405 528	710 242	366 148	3 648	1 843	77 833	37 537

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA PODĽA KRAJINY NARODENIA

V Slovenskej republike sa narodilo viac ako 4,987 mil. osôb, t. j. 92,4 % obyvateľov SR, z toho bolo takmer 4,855 mil. občanov SR (97,7 % občanov SR narodených v SR). **Na Slovensku sa narodilo aj viac ako 5,6 tisíce cudzincov, ktorí tvorili takmer pätinu cudzincov žijúcich v SR a iba 0,1 % osôb narodených v SR.** Pri sčítaní 2011 neuviedlo krajinu narodenia ani štátne občianstvo necelých 260-tisíc obyvateľov (4,8 % obyvateľov SR).

T 2. 3.: Obyvateľstvo s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky podľa štátneho občianstva a krajiny narodenia, SODB 2011

Štátne občianstvo		Spolu	Krajina narodenia		
			narodení v SR	narodení v zahraničí	nezistená krajina narodenia
Obyvatelia SR	abs.	5 397 036	4 987 408	149 708	259 920
	%	100,0	92,4	2,8	4,8

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Obyvateľstvo podľa vekových skupín a krajiny narodenia tvorí najvyšší podiel narodených na Slovensku vo vekových skupinách 0- až 19-ročných (93,3 %) a 20- až 34-ročných (92,8 %). Najvyšší podiel narodených v zahraničí bol vo veku nad 65 rokov (5,6 %) a najnižší vo vekových skupinách 0 – 19 a 20 – 34 rokov (1,4 %).

T 2. 4.: Obyvateľstvo s trvalým pobytom v SR podľa vybraných vekových skupín a krajiny narodenia, SODB 2011

Veková skupina	Obyvateľstvo v Slovenskej republike		Krajina narodenia					
			narodení v SR		narodení v zahraničí		nezistená krajina narodenia	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Spolu	5 397 036	2 769 264	4 987 408	2 565 989	149 708	80 941	259 920	122 334
0 – 19	1 169 538	569 976	1 091 194	531 862	16 676	7 993	61 668	30 121
20 – 34	1 299 883	634 684	1 206 244	590 385	18 760	9 044	74 879	35 255
35 – 64	2 243 422	1 137 642	2 064 231	1 053 529	76 045	39 767	103 146	44 346
65+	682 873	426 366	624 911	389 830	38 198	24 122	19 764	12 414
nezistená	1 320	596	828	383	29	15	463	198

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Údaje o štátnom občianstve a krajine narodenia vypovedajú o migrácii obyvateľstva, či už Slovákov (ktorí sa vrátili zo zahraničia, alebo v rámci historického

vývoja sa narodili v spoločnom štáte Čechov a Slovákov), alebo cudzincov, ktorí si zaregistrovali trvalý pobyt na území SR.

Na Slovensku sa podľa výsledkov SODB 2011 narodilo **18,6 % cudzincov, občanov z krajín EÚ**, ktorí mali k rozhodujúcemu okamihu sčítania trvalý pobyt v SR. Ostatní z uvedenej skupiny sa narodili v zahraničí (81,4 %; v tom 80,3 % v krajinách EÚ a 1,1 % v tretích krajinách).

Z celkového počtu osôb s iným štátnym občianstvom ako EÚ sa 9,5 % narodilo na území Slovenskej republiky a 90,5 % v zahraničí; z nich zanedbateľný podiel tvorili narodení v krajinách EÚ a 88,2 % osoby, ktoré sa narodili v tretích krajinách.

Z osôb s viacnásobným občianstvom, čo znamená, že jedno z nich bolo občianstvo SR v kombinácii s jedným alebo viacerými občianstvami inej krajiny, sa **41,3 %** narodilo **na území SR a 58,7 % v zahraničí** (v tom 51,1 % v krajinách EÚ a 7,6 % v tretích krajinách).

Najpočetnejšia skupina obyvateľov z krajín EHP s trvalým pobytom na území SR **mala** podľa výsledkov SODB 2011 **české štátne občianstvo**. Z nich **sa 12 % narodilo na území SR, v zahraničí 87,9 %** (až 87,5 % v krajinách EÚ). Zo skupiny osôb **s maďarským štátnym občianstvom sa 47,2 % narodilo na území SR a 52,8 % v zahraničí** (0,3 % v tretích krajinách). Zo skupiny osôb **so štátnym občianstvom Poľskej republiky sa 3,5 % obyvateľov narodilo na území SR a 96,5 % v zahraničí**.

Najpočetnejšia zo skupín osôb z tretích krajín bola na území SR skupina **s ukrajinským štátnym občianstvom**. Z tejto skupiny sa 6,1 % osôb narodilo na území SR.

Pre celú skupinu osôb so štátnym občianstvom tretích krajín je charakteristické, že krajinou narodenia sa tiež zaraďujú medzi tretie krajiny. Výnimkou boli len osoby so štátnym občianstvom Spojených štátov amerických (26,3 % z nich sa narodilo na území SR) a osoby s kanadským štátnym občianstvom (až 58,6 % z nich sa narodilo na území SR).

T 2. 5.: Obyvateľstvo s trvalým pobytom na území SR podľa štátneho občianstva a miesta narodenia, SODB 2011

Štátne občianstvo	Narodení v SR		Narodení v štátoch EÚ		Narodení v tretích krajinách	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Slovenská republika	4 851 468	2 500 002	101 037	57 168	14 953	8 022
Štátne občianstvo krajín EÚ okrem SR	3 656	1 955	15 835	6 990	211	64
Štátne občianstvo mimo krajín EÚ	655	331	156	70	6 059	2 911
Bez štátneho občianstva	1 154	414	234	91	135	56
Viacnásobné štátne občianstvo	3 390	1 798	4 189	2 230	624	266
Iné štátne občianstvo	155	66	11	6	14	4
Štátne občianstvo nezistené	126 930	61 423	5 094	2 546	1 156	517

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

T 2. 6.: Obyvateľstvo s trvalým pobytom na území SR so štátnym občianstvom iným ako SR podľa miesta narodenia, SODB 2011

Štátne občianstvo	Narodení v SR		Narodení v štátoch EÚ		Narodení v tretích krajinách	
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
1. Česká republika	835	390	6060	3141	30	12
2. Maďarsko	2111	1168	2344	863	13	7
3. Poľsko	82	41	2280	1433	13	9
4. Rumunsko	24	12	1323	475	4	1
5. Nemecko	190	97	855	281	30	8
6. Taliansko	65	45	600	124	22	4
7. Spojené kráľovstvo	57	40	528	142	20	2
8. Rakúsko	132	73	380	102	21	3
9. Bulharsko	42	19	401	143	2	2
10. Francúzsko	39	23	279	61	16	5
Štátne občianstvo a krajina narodenia najpočetnejších skupín obyvateľstva z tretích krajín						
1. Ukrajina	108	68	34	23	1635	1119
2. Bez štátnej príslušnosti	1154	414	234	91	135	56
3. Ruská federácia	35	11	17	10	727	481
4. Vietnam	62	29	6	2	653	297
5. Spojené štáty americké	139	76	25	9	365	152
6. Srbsko	12	7	10	1	335	100
7. Čína	19	7	1	0	246	119
8. Kórea	1	0	1	1	257	94
9. Chorvátsko	24	14	4	2	192	38
10. Kanada	92	43	6	4	59	28

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Z regionálneho hľadiska zaznamenalo sčítanie 2011 najvyšší podiel obyvateľov s trvalým pobytom a krajinou narodenia SR **v Prešovskom kraji 13,9 %** a **v Košickom kraji 13,3 %**.

Najviac cudzincov žilo v oblasti Západného Slovenska (takmer 38 %) **a v rámci neho v Bratislavskom kraji** (18,6 % zo všetkých cudzincov v SR). Najviac **cudzincov narodených na Slovensku** (viac ako 2,6 tisíce, t. j. 46,4 %) žilo rovnako v oblasti **Západného Slovenska a v rámci neho v Trnavskom kraji** (23,1 %).

T 2. 7.: Obyvateľstvo s trvalým pobytom v krajoch SR podľa krajiny narodenia, SODB 2011

Územie	Narodení v SR		Narodení v zahraničí		Narodení v zahraničí, v tom				Krajina narodenia nezistená	
					v štátoch EÚ okrem SR		v tretích krajinách			
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Slovenská republika	4 987 408	2 565 989	149 708	80 941	126 556	69 101	23 152	11 840	259 920	122 334
Bratislavský kraj	566 391	297 832	23 557	12 813	19 195	10 733	4 362	2 080	12 488	6 431
Trnavský kraj	527 200	270 031	17 762	9 241	15 895	8 442	1 867	799	9 779	4 489
Trenčiansky kraj	547 059	279 783	18 254	10 095	16 760	9 395	1 494	700	29 015	13 088

dokončenie										
Územie	Narodení v SR		Narodení v zahraničí		Narodení v zahraničí, v tom				Krajina narodenia nezistená	
					v štátoch EÚ okrem SR		v tretích krajinách			
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy
Nitriansky kraj	640 684	331 034	21 216	11 681	19 352	10 808	1 864	873	27 967	12 649
Žilinský kraj	644 225	329 358	16 719	8 791	14 995	7 974	1 724	817	27 907	12 683
Banskobystrický kraj	594 445	308 706	16 032	8 655	14 078	7 657	1 954	998	50 086	23 535
Prešovský kraj	749 950	380 735	17 008	9 148	12 196	6 458	4 812	2 690	47 569	22 958
Košický kraj	717 454	368 510	19 160	10 517	14 085	7 634	5 075	2 883	55 109	26 501

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

RETROSPEKTÍVNY POHĽAD NA MIGRÁCIU

Významnú skupinu osôb z pohľadu na návratovú migráciu prostredníctvom otázky „*Pobyt v zahraničí (rok a viac) a rok posledného prisťahovania do SR*“ tvoria obyvatelia SR. **Takmer 1,8 % osôb z celkového počtu Slovákov malo skúsenosť s pobytom v zahraničí.** Z nich 5,6 % uviedlo, že sa vrátili do roku 1948, 20,9 % v rokoch 1948 – 1988 a až 73,5 % z celkového počtu sa vrátilo v roku 1989 a neskôr. Za celé sledované obdobie **sa najviac Slovákov vrátilo z Českej republiky** (više 28-tisíc osôb), čo bolo zrejme ovplyvnené existenciou spoločného štátu. Druhú početne najvyššiu skupinu predstavovali návraty Slovákov zo Spojeného kráľovstva. Túto skupinu výrazne ovplyvňuje migrácia v roku 1989 a neskôr a predstavuje 77,5 % z celkového počtu návratov Slovákov z uvedenej krajiny.

Podľa výsledkov sčítania 2011 najčastejšími krajinami dlhodobého pobytu Slovákov boli okolité krajiny Európy.

Príchod zo Spojených štátov po roku 1989 deklarovalo viac ako 3,9 tisíce Slovákov; 81 % z celkového počtu návratov Slovákov z dlhodobého pobytu z USA.

T 2. 8.: Obyvatelia so štátnym občianstvom SR podľa krajiny pobytu v zahraničí a roku prisťahovania na územie SR, SODB 2011

Krajina pobytu	Občania SR podľa krajiny pobytu a roku príchodu do SR					
	do roku 1948	1948 – 1988	1989 a neskôr	z toho		
				1993	2004	2011
Spolu	4 903	18 361	64 631	1 564	1 782	9 869
z toho						
Česká republika	181	8 995	14 365	733	431	2 020
Spojené kráľovstvo	6	44	16 269	18	218	2 894
Nemecko	76	233	4 105	55	211	599
Maďarsko	2 551	1 297	690	5	21	160
Spojené štáty	87	91	3 947	48	225	294
Írsko	0	0	3 462	0	21	692
Ukrajina	222	2 413	1 629	200	23	28
Rakúsko	102	65	1 983	39	63	535
Taliansko	7	17	2 112	10	77	413
Rusko	65	883	749	36	16	43

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Z regionálneho hľadiska SODB 2011 potvrdilo **najvyššiu migráciu osôb z Bratislavského a Prešovského kraja**, v ktorých sčítané osoby najčastejšie deklarovali návrat z dlhodobého pobytu v zahraničí hlavne v období po roku 1989.

T 2. 9.: Obyvatelia v krajoch so štátnym občianstvom SR podľa roku prisťahovania na územie SR, SODB 2011

Kraje	Občania SR podľa krajiny pobytu a roku príchodu do SR						
	do roku 1948	1948 – 1988	1989 a neskôr	z toho			návraty spolu
				1993	2004	2011	
Spolu	4 903	18 361	64 631	1 564	1 782	9 869	87 895
Bratislavský kraj	970	3 178	10 278	359	445	1 087	14 426
Trnavský kraj	674	1 876	5 425	157	153	756	7 975
Trenčiansky kraj	541	1 994	7 178	218	201	1 168	9 713
Nitriansky kraj	1 268	2 292	6 704	146	189	1 133	10 264
Žilinský kraj	311	1 935	7 599	158	187	1 195	9 845
Banskobystrický kraj	521	1 660	7 411	161	189	1 220	9 592
Prešovský kraj	180	2 960	10 340	204	202	1 743	13 480
Košický kraj	438	2 466	9 696	161	216	1 567	12 600

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Spolu sa z dlhodobého pobytu v zahraničí vrátilo o vyše 5,5 tisíce viac žien ako mužov. Pri zohľadnení vekových skupín je možné pozorovať **výrazný nárast počtu žien, ktoré sa vrátili z dlhodobého pobytu v zahraničí, vo vekových skupinách 20- až 34-ročných** (o takmer 2,8 tisíce viac ako mužov v tejto vekovej skupine) **a 65-ročných a starších** (o takmer 3-tisíce viac ako mužov v tejto vekovej skupine).

T 2. 10.: Obyvatelia SR prisťahovaní zo zahraničia podľa vekovej skupiny a pohlavia, SODB 2011

Veková skupina	Prisťahovaní		
	spolu	muži	ženy
Spolu	87 895	41 191	46 704
0 – 19	5 813	2 996	2 817
20 – 34	34 570	15 894	18 676
35 – 64	33 663	16 866	16 797
65+	13 837	5 427	8 410
Nezistená	12	8	4

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Sčítaním 2011 sa zistilo, že **medzi Slovákmí vo veku 15 rokov a viac**, ktorí sa vrátili z dlhodobého pobytu v zahraničí, bola **najpočetnejšia skupina s ukončeným stredným vzdelaním s maturitou a vysokoškolským vzdelaním**.

POROVNANIE STAVU OBYVATEĽOV PODĽA VÝSLEDKOV SČÍTANÍ 2011 A 2001

Na území Slovenskej republiky sa v ostatnom medzicenzovom období zvýšil počet cudzincov o viac ako o 6,4 tisíce. Vývoj v spoločnosti za 10 rokov, ktoré uplynuli od sčítania v roku 2001, ovplyvnil aj zastúpenie osôb s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky podľa štátneho občianstva. Prvenstvo z hľadiska počtu si stále udržiavajú občania Českej republiky. Výrazne sa zvýšil počet Maďarov (takmer o 3-tisíc) a vzrástol aj počet Poliakov (o takmer 0,5 tisíce). Počet Ukrajincov v porovnaní s predchádzajúcim sčítaním klesol (takmer o 1,2 tisíce) a po vstupe Rumunska do EÚ sa, naopak, o 380 osôb zvýšil počet Rumunov.

T 2. 11.: Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a štátneho občianstva, SODB 2001, 2011

Obyvateľstvo podľa štátneho občianstva	SODB 2001	SODB 2011
Obyvatelia spolu	5 379 455	5 397 036
v tom		
občania SR	5 276 695	4 975 661
cudzinci	21 860	28 275
štátne občianstvo nezistené	80 900	393 100
Najpočetnejšie štátne občianstva		
Česká republika	6 866	6 925
Maďarsko	1 606	4 468
Poľsko	1 918	2 375
Ukrajina	2 972	1 777
Rumunsko	971	1 351
Ostatné	7 527	11 379

Zdroj: Štatistický úrad SR

T 2. 12.: Štruktúra obyvateľov podľa základných vekových skupín a štátneho občianstva, SODB 2001, 2011

Štátne občianstvo	Pohlavie	Veková skupina	SODB 2001	SODB 2011
Občania SR	muži	0 – 14	508 926	385 099
		15 – 17	131 289	92 533
		18 – 34	717 768	675 221
		35 – 64	956 873	1 011 966
		65 a viac	228 347	240 943
		nezistená	18 379	413
	ženy	0 – 14	484 830	365 677
		15 – 17	125 869	88 180
		18 – 34	693 564	650 581
		35 – 64	1 017 381	1 063 603
		65 a viac	374 542	401 076
		nezistená	18 927	369
Cudzinci	muži	0 – 14	1 312	1 636
		15 – 17	282	197
		18 – 34	2 915	4 084
		35 – 64	5 398	7 753
		65 a viac	840	1 640
		nezistená	162	7
	ženy	0 – 14	1 249	1 470
		15 – 17	297	213
		18 – 34	3 097	3 333
		35 – 64	5 068	5 801
		65 a viac	1 137	2 138
		nezistená	103	3

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

T 2. 13.: Štruktúra obyvateľov podľa krajiny narodenia, SODB 2001, 2011

Obyvateľstvo podľa krajiny narodenia	SODB 2001	SODB 2011
Spolu	5 379 455	5 397 036
v tom		
v Slovenskej republike	4 720 630	4 987 408
v zahraničí	119 607	149 708
nezistená krajina	539 218	259 920

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011 potvrdzuje vo všeobecnosti nárast počtu osôb narodených v zahraničí v jednotlivých vekových skupinách oproti predchádzajúcemu sčítaniu.

T 2. 14.: Štruktúra obyvateľov podľa základných vekových skupín a krajiny narodenia, SODB 2001, 2011

Krajina narodenia	Pohlavie	Veková skupina	SODB 2001	SODB 2011
Slovenská republika	muži	0 – 14	459 594	392 787
		15 – 17	119 764	94 716
		18 – 34	651 629	687 688
		35 – 64	848 518	1 010 702
		65 a viac	197 779	235 081
		nezistená	11 760	445
	ženy	0 – 14	438 874	372 941
		15 – 17	115 112	90 086
		18 – 34	633 918	659 220
		35 – 64	906 608	1 053 529
		65 a viac	324 455	389 830
		nezistená	12 619	383
Zahraničie	muži	0 – 14	2 693	7 367
		15 – 17	1 195	666
		18 – 34	8 928	10 366
		35 – 64	30 025	36 278
		65 a viac	9 577	14 076
		nezistená	271	14
	ženy	0 – 14	2 600	6 685
		15 – 17	1 161	640
		18 – 34	9 924	9 712
		35 – 64	36 339	39 767
		65 a viac	16 530	24 122
		nezistená	364	15

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

T 2. 15.: Štruktúra obyvateľov podľa základných skupín štátneho občianstva v krajoch SR, SODB 2001, 2011

Územie	Štátne občianstvo	SODB 2001	SODB 2011
Slovenská republika	obyvateľstvo spolu	5 379 455	5 397 036
Bratislavský kraj	obyvateľstvo spolu	599 015	602 436
	občania SR	582 101	573 196
	cudzinci	4 563	5 264
	nezistené	12 351	23 976
Trnavský kraj	obyvateľstvo spolu	551 003	554 741
	občania SR	542 532	527 247
	cudzinci	2 312	4 439
	nezistené	6 159	23 055
Trenčiansky kraj	obyvateľstvo spolu	605 582	594 328
	občania SR	594 759	549 241
	cudzinci	2 033	2 016
	nezistené	8 790	43 071
Nitriansky kraj	obyvateľstvo spolu	713 422	689 867
	občania SR	702 160	640 742
	cudzinci	2 522	4 185
	nezistené	8 740	44 940

dokončenie			
Územie	Štátne občianstvo	SODB 2001	SODB 2011
Žilinský kraj	obyvateľstvo spolu	692 332	688 851
	občania SR	681 414	641 259
	cudzinci	1 741	2 969
	nezistené	9 177	44 623
Banskobystrický kraj	obyvateľstvo spolu	662 121	660 563
	občania SR	648 948	590 909
	cudzinci	2 555	2 914
	nezistené	10 618	66 740
Prešovský kraj	obyvateľstvo spolu	789 968	814 527
	občania SR	776 288	742 825
	cudzinci	2 616	2 840
	nezistené	11 064	68 862
Košický kraj	obyvateľstvo spolu	766 012	791 723
	občania SR	748 493	710 242
	cudzinci	3 518	3 648
	nezistené	14 001	77 833

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

3. OBYVATEĽSTVO PODĽA POHLAVIA A VEKU

Pohlavie a vek patria medzi základné demografické ukazovatele o obyvateľstve a na ich poznaní je založených mnoho dôležitých procesov.

Vo svete je pomer mužov a žien vyrovnaný. Podľa dostupných štatistík na 100 žien pripadá 101 mužov¹⁰. V európskych krajinách vrátane Slovenskej republiky je pomer opačný. Z dlhodobého hľadiska tento stav spôsobuje predovšetkým nadúmrtnosť mužov. Zákonitým faktom je, že sa rodí viac chlapcov ako dievčat, pomer pohlaví sa však postupne vyrovnáva a v súčasnosti na Slovensku od vekovej skupiny 40- až 44-ročných už prevažujú ženy nad mužmi.

PODIEL ŽIEN V POPULÁCII SR MIERNE POKLESOL

Od roku 1970 do roku 2001 sa podiel žien v rámci trvalo bývajúceho obyvateľstva neustále zvyšoval. V roku 1970 predstavoval podiel žien na celkovej populácii 50,6 %. Žien bolo o takmer 59-tisíc viac ako mužov. Podľa výsledkov sčítaní v rokoch 1980 a 1991 sa podiel žien medzicenzovo zvýšil v oboch rokoch sčítania rovnako, o 0,3 p. b. Rozdiel v počte mužov a žien bol najvyšší v roku 2001. Mužov bolo o vyše 154-tisíc menej ako žien, ktoré tvorili 51,4 % populácie. V roku 2011 sme zaznamenali zníženie podielu žien (o 0,1 p. b.), ale nad hodnotou 50 % zostal.

K rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 predstavoval podiel trvalo bývajúcich žien na Slovensku 51,3 %, nárast oproti roku 2001 bol o viac ako 2,3 tisíce. V sledovanom období 1970 – 2011 počet žien v absolútnych číslach rástol rýchlejšie ako počet mužov do roku 2001, aj keď intenzita rastu klesala. Naopak, počet mužov sa zvyšoval rýchlejšie. Tento stav najvýraznejšie ovplyvnil rast strednej dĺžky života, ktorý bol u mužov intenzívnejší ako u žien, ale i mierne stúpajúca pôrodnosť v posledných rokoch.

¹⁰ Human sex ratio, http://en.wikipedia.org/wiki/Human_sex_ratio

Podľa výsledkov SODB 2011 v SR pripadá na 1 000 mužov 1 054 žien. Index femininity v porovnaní s výsledkami sčítania ľudu v roku 1970 stúpol o 28 žien na 1 000 mužov, ale oproti roku 2001 klesol o 5 žien na 1 000 mužov.

T 3. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa pohlavia, sčítania 1970 – 2011

Rok sčítania	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	Pohlavie		Podiel žien v %	Index femininity (počet žien na 1 000 mužov)
		muži	ženy		
1970	4 537 290	2 239 201	2 298 089	50,6	1 026
1980	4 991 168	2 453 065	2 538 103	50,9	1 035
1991	5 274 335	2 574 061	2 700 274	51,2	1 049
2001	5 379 455	2 612 515	2 766 940	51,4	1 059
2011	5 397 036	2 627 772	2 769 264	51,3	1 054

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

INDEX FEMININITY V KRAJOCH SR

Najvyšší podiel žien má podľa údajov z SODB 2011 Bratislavský kraj, najnižší Prešovský a Banskobystrický kraj. Najmenej žien pripadalo na 1 000 mužov v Prešovskom kraji (1 028), najviac v Bratislavskom kraji (1 111). **Počet žien na 1 000 mužov sa s výnimkou Žilinského kraja mierne znížil vo všetkých krajoch SR** v porovnaní s výsledkami z predchádzajúceho cenzu. V krajoch s vyššou pôrodnosťou a mladším obyvateľstvom bol počet žien pripadajúci na 1 000 mužov nižší. Rozdiel v počte žien na 1 000 mužov medzi Bratislavským krajom, kde je najvyšší podiel žien a obyvateľstvo staršie ako priemer SR, a Prešovským krajom, kde bol zaznamenaný najnižší podiel žien, predstavoval 83 žien (na 1 000 mužov).

T 3. 2.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v krajoch SR podľa pohlavia, sčítania 1991 – 2011

Kraj	Pohlavie						Podiel žien v %			Index femininity (počet žien na 1 000 mužov)		
	muži			ženy								
	1991	2001	2011	1991	2001	2011	1991	2001	2011	1991	2001	2011
Bratislavský	288 819	283 383	285 360	317 532	315 632	317 076	52,4	52,7	52,6	1 099	1 114	1 111
Trnavský	265 532	268 473	270 980	276 460	282 530	283 761	51,0	51,3	51,2	1 041	1 052	1 047
Trenčiansky	295 432	296 123	291 362	305 143	309 459	302 966	50,8	51,1	51,0	1 033	1 045	1 040
Nitriansky	347 831	344 738	334 503	369 015	368 684	355 364	51,5	51,7	51,5	1 061	1 069	1 062
Žilinský	330 640	340 055	338 019	338 131	352 277	350 832	50,6	50,9	50,9	1 023	1 036	1 038
Banskobystrický	319 635	319 580	319 667	339 685	342 541	340 896	51,5	51,7	51,6	1 063	1 072	1 066
Prešovský	364 836	388 402	401 686	374 428	401 566	412 841	50,6	50,8	50,7	1 026	1 034	1 028
Košický	361 336	371 761	386 195	379 880	394 251	405 528	51,3	51,5	51,2	1 051	1 060	1 050

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

PROCES STARNUTIA POPULÁCIE SA ZRÝCHLUJE

Medzi najvýraznejšie zmeny, ktoré zaznamenali sčítania počas rokov 1970 – 2011, patrí pokles detskej zložky, t. j. 0- až 14-ročných a rast počtu obyvateľov vo vyšších vekových skupinách. Potvrdzuje to nárast indexu starnutia (počtu 65-ročných a starších obyvateľov pripadajúcich na 100 obyvateľov vo veku 0 – 14 rokov) z 33,9 v roku 1970 na 82,6 v roku 2011. V porovnaní s rokom 2001

stúpol index starnutia o 22,4 p. b. Index starnutia EÚ 27 podľa údajov k 1. 1. 2011 dosahoval hodnotu 112,3¹¹.

Podiel osôb vo vekovej skupine 0- až 14-ročných klesol v sledovanom období (1970 – 2011) z 27,2 % na 15,3 %. Podiel osôb v produktívnom veku, t. j. 15- až 64-ročných stúpol o 34,8 %, v absolútnych číslach o takmer 1,003 mil., a podiel obyvateľov v poproduktívnom veku sa zvýšil o 63,2 % (takmer o 265-tisíc). Spomínané hodnoty sú nespochybniteľným dôkazom pokračujúceho procesu starnutia populácie, ktorý sa intenzívne prejavuje od 90. rokov.

T 3. 3.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa vekových skupín, sčítania 1970 – 2011

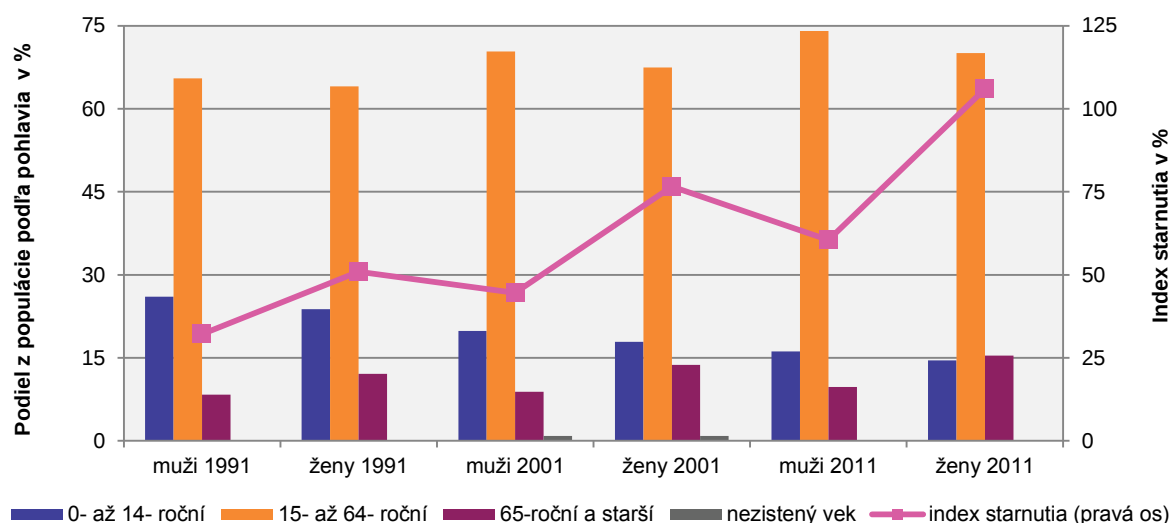
Rok sčítania	Trvalo býva júce obyvateľstvo spolu	Veková skupina								Index starnutia*)
		0 – 14		15 – 64		65-roční a starší		nezistená		
		abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	
1970	4 537 290	1 232 721	27,2	2 883 333	63,5	418 340	9,2	2 896	0,1	33,9
1980	4 991 168	1 302 072	26,1	3 162 504	63,4	519 388	10,4	7 204	0,1	39,9
1991	5 274 335	1 313 961	24,9	3 415 721	64,8	543 180	10,3	1 473	0,0	41,3
2001	5 379 455	1 015 493	18,9	3 705 515	68,9	610 923	11,4	47 524	0,9	60,2
2011	5 397 036	826 516	15,3	3 886 327	72,0	682 873	12,7	1 320	0,0	82,6

^{*)} Index starnutia = $(65+/0-14) \cdot 100$

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Aj od roku 2001 do roku 2011 na Slovensku ďalej klesal podiel obyvateľov v predproduktívnom veku (0- až 14-ročných); znížil sa z 18,9 % v roku 2001 na 15,3 % v roku 2011. Podiel obyvateľov v produktívnom veku (15- až 64-ročných) sa zvýšil zo 68,9 % v roku 2001 na 72 % v roku 2011 a narástol tiež podiel obyvateľov v poproduktívnom veku (65+) z 11,4 % v roku 2001 na 12,7 % v roku 2011.

G 3. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa pohlavia a vekových skupín, sčítania 1991 – 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

¹¹ Zdroj údajov: Population on 1 January by broad age group and sex, Eurostat <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Z hľadiska pohlavia a veku obyvateľov bolo podľa výsledkov sčítaní 1991, 2001 a 2011 na Slovensku viac mužov ako žien iba v predproduktívnom veku a v roku 2011 aj v produktívnom veku. Pomer pohlaví v produktívnom veku je vyrovnaný. V poproduktívnom veku je prevaha žien veľmi výrazná, napr. podľa sčítania 1991 na 1 muža pripadalo 1,5 ženy, v roku 2001 1,6 ženy a v roku 2011 už 1,7 ženy. Index starnutia je u žien dlhodobo vyšší ako u mužov, čomu zodpovedá vyšší počet žien v poproduktívnom veku a menej dievčat v predproduktívnom veku v porovnaní s mužmi/chlapcami. **Index starnutia u mužov vzrástol z 32,2 v roku 1991 na 60,5 v roku 2011, u žien sa zvýšil o viac ako dvojnásobok, z 51,1 v roku 1991 na hodnotu 106 (!) v roku 2011.**

Najvyšší podiel i počet obyvateľov v predproduktívnom veku mal podľa SODB 2011 podobne ako pred 10 rokmi **Prešovský kraj** (takmer 150-tisíc, t. j. 18,4 %), ktorý bol podľa tohto kritéria „najmladším“ slovenským krajom. Vyšší ako celoslovenský podiel predproduktívnej zložky zaznamenali ešte Žilinský a Košický kraj. **Pozíciu „najstaršieho“ zo všetkých krajov si udržiava už dve medzicenzálne obdobia Nitriansky kraj.** Na jeho území bol podľa výsledkov SODB 2011 zaznamenaný najvyšší podiel i počet obyvateľov v poproduktívnom veku (viac ako 96-tisíc, t. j. 13,9 %).

Za pozornosť stojí aj fakt, že v troch z ôsmich krajov SR (v Trenčianskom, Nitrianskom a Bratislavskom) pripadalo na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku (0 – 14 rokov) viac ako 100 obyvateľov v poproduktívnom veku (65+). Trenčiansky kraj dosiahol podľa výsledkov SODB 2011 najvyšší index starnutia (103,7), ktorý stúpol najviac zo všetkých krajov SR, až o 37,8 p. b. v porovnaní s rokom 2001. Pred 10 rokmi index starnutia v žiadnom z ôsmich krajov nepresiahol hodnotu 100.

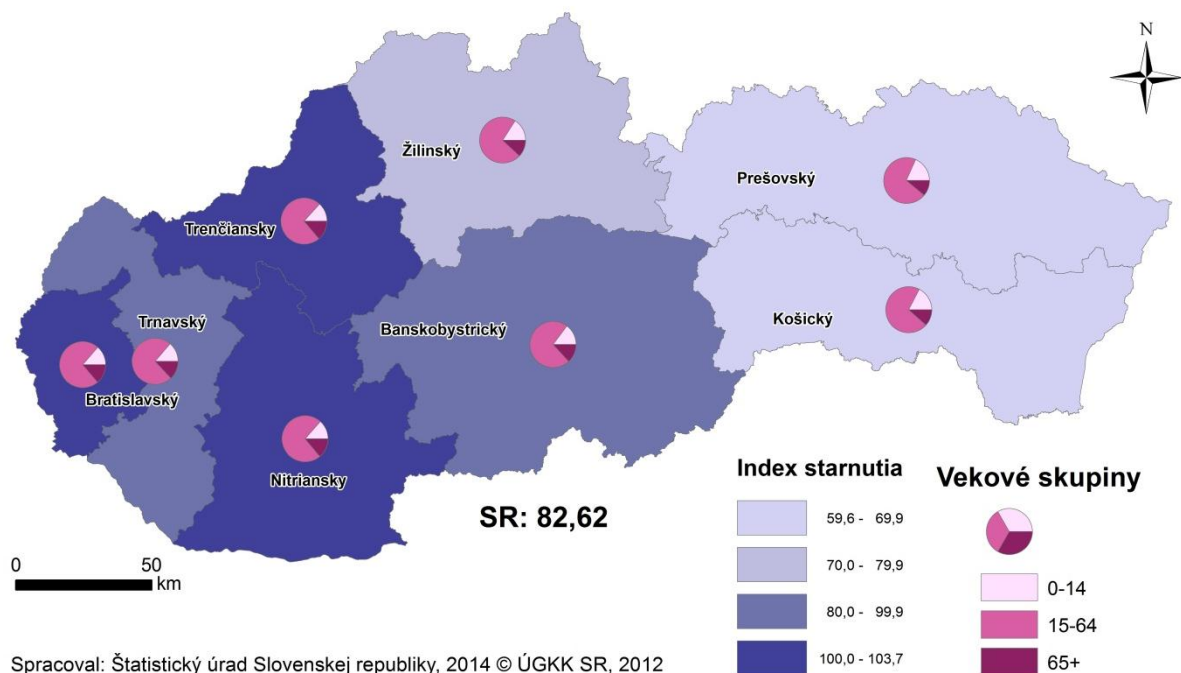
T 3. 4.: Trvalo bývajúcce obyvateľstvo v krajoch SR podľa ekonoických vekových skupín, SODB 2001, 2011

Kraj	Rok sčítania	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	Veková skupina								Index starnutia ¹⁾
			0 – 14		15 – 64		65-roční a starší		nezistená		
			abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	
Bratislavský	2011	602 436	82 052	13,6	436 953	72,5	82 989	13,8	442	0,1	101,1
	2001	599 015	89 222	14,9	418 874	69,9	71 702	12,0	19 217	3,2	80,4
Trnavský	2011	554 741	76 508	13,8	406 072	73,2	72 065	13,0	96	0,0	94,2
	2001	551 003	97 559	17,7	388 142	70,4	62 092	11,3	3 210	0,6	63,6
Trenčiansky	2011	594 328	79 113	13,3	433 067	72,9	82 067	13,8	81	0,0	103,7
	2001	605 582	108 862	18,0	422 172	69,7	71 733	11,8	2 815	0,5	65,9
Nitriansky	2011	689 867	93 390	13,5	500 291	72,5	96 014	13,9	172	0,0	102,8
	2001	713 422	123 435	17,3	497 150	69,7	89 894	12,6	2 943	0,4	72,8
Žilinský	2011	688 851	109 589	15,9	496 838	72,1	82 303	11,9	121	0,0	75,1
	2001	692 332	140 927	20,4	473 104	68,3	74 941	10,8	3 360	0,5	53,2
Banskobystrický	2011	660 563	97 758	14,8	475 850	72,0	86 779	13,1	176	0,0	88,8
	2001	662 121	120 090	18,1	457 323	69,1	79 102	11,9	5 606	0,8	65,9
Prešovský	2011	814 527	149 899	18,4	575 230	70,6	89 306	11,0	92	0,0	59,6
	2001	789 968	180 050	22,8	526 194	66,6	79 953	10,1	3 771	0,5	44,4
Košický	2011	791 723	138 207	17,5	562 026	71,0	91 350	11,5	140	0,0	66,1
	2001	766 012	155 348	20,3	522 556	68,2	81 506	10,6	6 602	0,9	52,5

¹⁾ Index starnutia = (65+/0 – 14)*100

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

M 3. 1.: Index starnutia, podiel trvalo bývajúcich obyvateľov v krajoch SR podľa vekových skupín, SODB 2011

Starnutie populácie explicitne potvrdzujú aj vzrastajúce hodnoty priemerného a mediánového veku. Priemerný vek¹² podľa výsledkov SODB 2011 v porovnaní s rokom 2001 **stúpol o 2,8 roka** (v porovnaní s rokom 1991 o 6,8 roka) **na hodnotu 38,9.**

Priemerný vek podľa pohlavia sa zvýšil v porovnateľnej hodnote u mužov (o 2,8 roka) i žien (o 2,9 roka). **U žien** ale prekročil hodnotu 40 rokov a **dosiahol 40,5 roka. Priemerný vek mužov bol** podľa výsledkov sčítania 2011 **37,3 roka.**

Mediánový vek¹³ stúpol o 3,2 roka **na hodnotu 37,5.** Vyšší rast bol zaznamenaný u mužov (o 3,5 roka) ako u žien (o 3,1 roka). Na porovnanie uvádzame, že mediánový vek obyvateľov EÚ 27 v roku 2011 dosahoval hodnotu 41,2 roka.¹⁴

¹² Priemerný vek – vážený aritmetický priemer počtu rokov, ktoré prežili príslušníci danej populácie do daného okamihu. Ide o priemerný vek žijúcich obyvateľov. Keďže pri výpočte z absolútnych hodnôt sa vekové štruktúry udávajú v dokončenom veku, ku každej hodnote veku je potrebné pripočítať konštantu 0,5.

¹³ Mediánový vek, vekový medián, medián veku = vek, ktorý rozdeľuje populáciu na dve rovnako početné časti (polovicu s nižším a polovicu s vyšším vekom ako je medián).

¹⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Population_structure_and_ageing

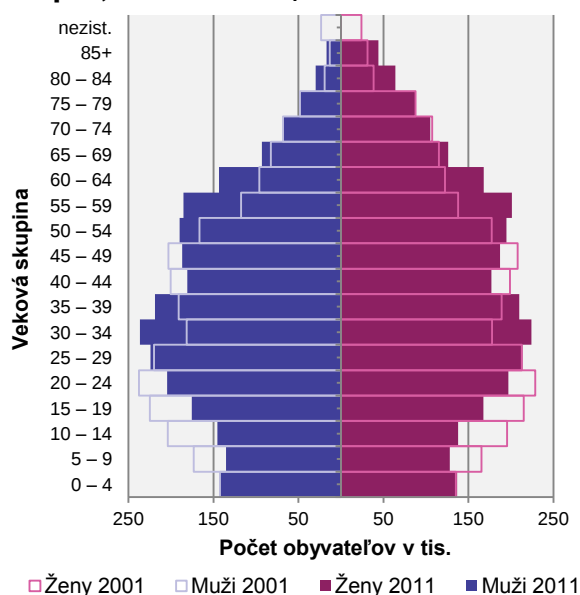
T 3. 5.: Trvalo bývajúcce obyvateľstvo v SR podľa 5-ročných vekových skupín, sčítania 1991 – 2011

Veková skupina	Trvalo bývajúcce obyvateľstvo						Prírastok/úbytok	
	2011		2001		1991		2001 – 2011	1991 – 2011
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	v %	v %
Spolu	5 397 036	100,0	5 379 455	100,0	5 274 335	100,0	0,3	2,3
0 – 4	280 331	5,2	277 709	5,2	399 534	7,6	0,9	-29,8
5 – 9	263 211	4,9	338 772	6,3	442 586	8,4	-22,3	-40,5
10 – 14	282 974	5,2	399 012	7,4	471 841	8,9	-29,1	-40,0
15 – 19	343 022	6,4	440 003	8,2	443 893	8,4	-22,0	-22,7
20 – 24	401 709	7,4	466 328	8,7	370 865	7,0	-13,9	8,3
25 – 29	437 644	8,1	432 649	8,0	390 814	7,4	1,2	12,0
30 – 34	460 530	8,5	359 200	6,7	413 503	7,8	28,2	11,4
35 – 39	428 814	7,9	380 054	7,1	428 131	8,1	12,8	0,2
40 – 44	357 754	6,6	398 966	7,4	360 630	6,8	-10,3	-0,8
45 – 49	373 920	6,9	410 780	7,6	276 730	5,2	-9,0	35,1
50 – 54	384 686	7,1	343 768	6,4	249 077	4,7	11,9	54,4
55 – 59	386 524	7,2	255 423	4,7	243 867	4,6	51,3	58,5
60 – 64	311 724	5,8	218 344	4,1	238 211	4,5	42,8	30,9
65 – 69	219 301	4,1	197 491	3,7	218 462	4,1	11,0	0,4
70 – 74	173 180	3,2	175 488	3,3	113 534	2,2	-1,3	52,5
75+	290 392	5,4	237 944	4,4	212 657	4,0	22,0	36,6
75 – 79	135 663	2,5	135 913	2,5	107 608	2,0	-0,2	26,1
80 – 84	93 928	1,7	57 718	1,1	68 729	1,3	62,7	36,7
85+	60 801	1,1	44 313	0,8	34 847	0,7	37,2	74,5
nezistená	1 320	0,0	47 524	0,9	1 473	0,0	-97,2	-10,4

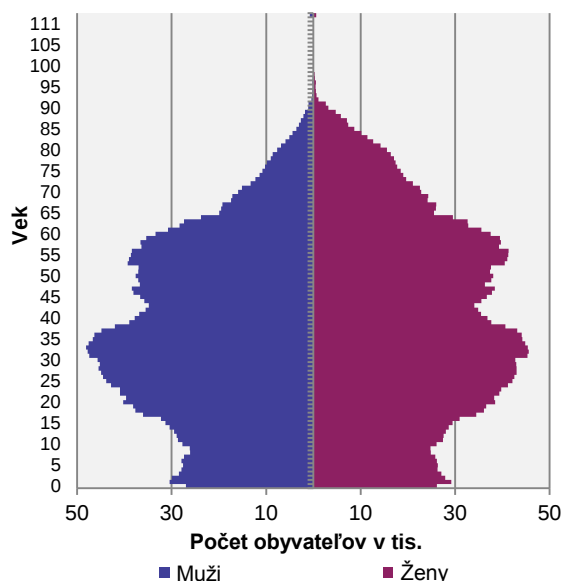
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Na Slovensku bol podľa výsledkov SODB 2011 **najvyšší počet i podiel obyvateľov vo vekovej skupine 30 – 34 rokov** (takmer 461-tisíc, t. j. 8,5 %) a v rámci tejto vekovej skupiny bolo maximum **vo veku 33 rokov** (takmer 94-tisíc, t. j. 1,7 %). Ak berieme do úvahy aj pohlavie, najviac mužov v SR malo 33 rokov a najviac žien 32 rokov. Druhú najpočetnejšiu vekovú skupinu tvorili obyvatelia SR vo veku 25 – 29 rokov (takmer 438-tisíc, t. j. 8,1 %). Najmenej početnou bola veková skupina obyvateľov 85-ročných a starších (necelých 61-tisíc, t. j. 1,1 %). **V medzicenzovom období 2001 – 2011 sa však na Slovensku najvýraznejšie zvýšil počet obyvateľov vo veku 80 – 84 rokov** (o viac ako 36-tisíc, t. j. o 62,7 %), **dalej vo veku 55 – 59 rokov** (o vyše 131-tisíc, t. j. o 51,3 %) **a vo veku 60 – 64 rokov** (o viac ako 93-tisíc, t. j. o 42,8 %). Najväčší pokles obyvateľov zaznamenalo sčítanie v roku 2011 v porovnaní s výsledkami sčítania 2001 vo vekových skupinách 10- až 14-ročných (o vyše 116-tisíc, t. j. o 29,1 %), 5- až 9-ročných (o takmer 76-tisíc, t. j. o 22,3 %) a 15- až 19-ročných (o skoro 97-tisíc, t. j. o 22 %).

G 3. 2.: Veková štruktúra trvalo bývajúceho obyvateľstva v SR podľa 5-ročných vekových skupín, SODB 2001, 2011

G 3. 3.: Veková štruktúra trvalo bývajúceho obyvateľstva v SR podľa jednotiek veku, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

K rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 bol v 7 krajoch najvyšší počet obyvateľov vo vekovej skupine 30 – 34 rokov s podielmi od 8,3 % do 9,9 % zo všetkých trvalo bývajúcich obyvateľov príslušného kraja. **V Prešovskom kraji žilo najviac obyvateľov 25- až 29-ročných, čo potvrdzuje, že ide o „najmladší“ z krajov Slovenska.** V rámci krajov sme zaznamenali **najvyšší nárast obyvateľov vo veku 80+ v Bratislavskom kraji** (o takmer 8,3 tisíca, t. j. o 67,6 %) a **v Prešovskom kraji** (o približne 7,7 tisíca, t. j. o 60,1 %). V Prešovskom kraji došlo od roku 2001 aj k najvyššiemu nárastu obyvateľov vo veku 55 – 59 rokov (o necelých 19-tisíc, t. j. o 59,1 %). Druhý najvyšší prírastok obyvateľov 55- až 59-ročných dosiahol podľa SODB 2011 v prepočte na počet obyvateľov kraja danej vekovej skupiny Košický kraj (o vyše 19-tisíc, t. j. o 56,3 %).

PRIESTOROVÁ DIFERENCIÁCIA OBYVATEĽSTVA SR PODĽA EKONOMIC-KÝCH VEKOVÝCH SKUPÍN

Pohľad na detailnejšiu priestorovú diferenciáciu obyvateľstva podľa pohlavia a veku poskytuje spracovanie údajov do rastrov. Hustota obyvateľov (detí) vo vekovej skupine 0 – 14 rokov sa pohybovala pri sčítaní 2011 od 1 do 1 227 u chlapcov a do 1 151 u dievčat. Obyvatelia tejto vekovej skupiny obývajú len štvrtinu štvorcov rastra SR (okolo 12,6 tisíca) a priemerne v každom z nich žije 33 chlapcov a 32 dievčat.

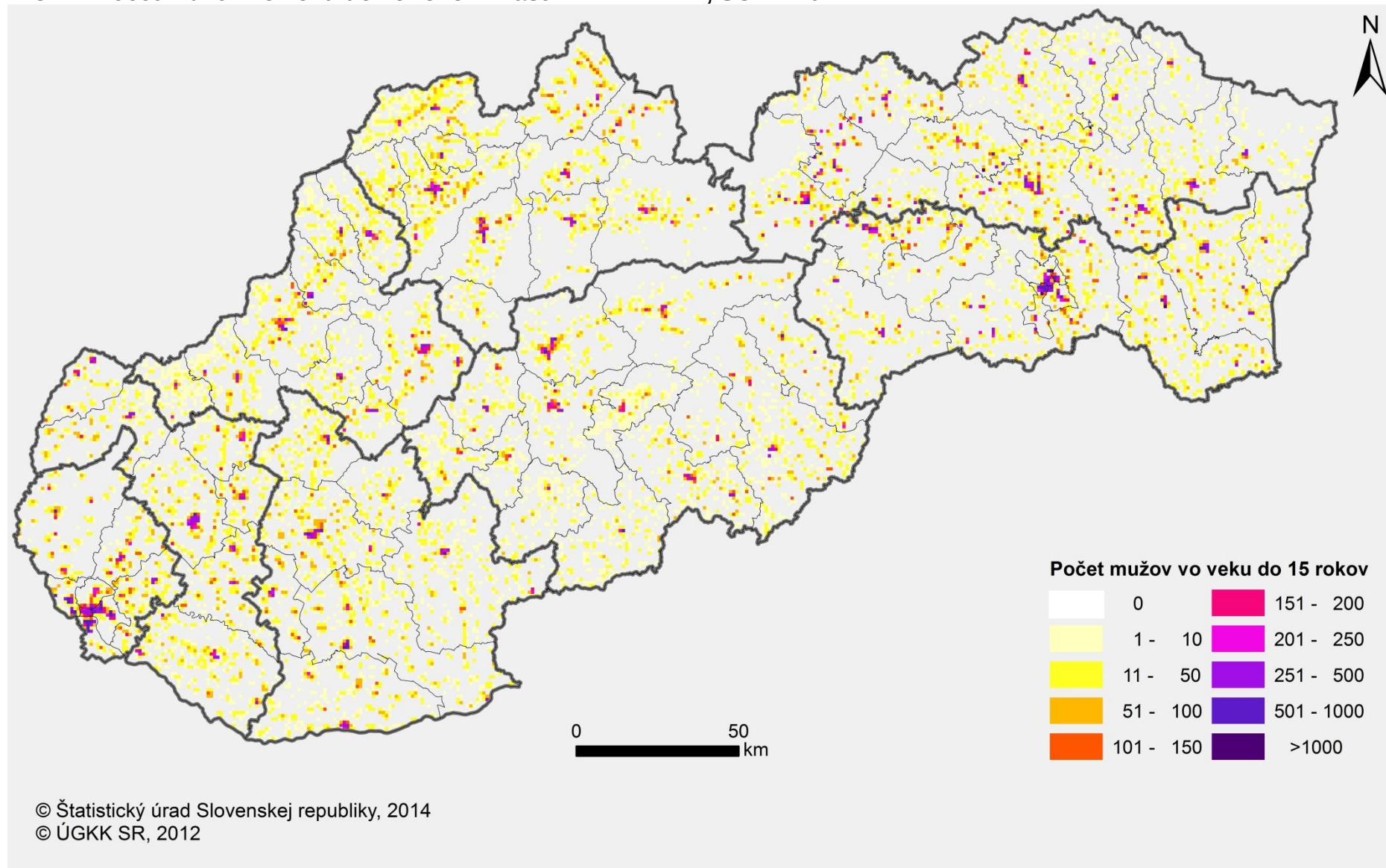
Hustota obyvateľov v produktívnej vekovej skupine (15 – 64 rokov) bola pri sčítaní 2011 od 1 do 7 162 u mužov a do 7 451 u žien. Obyvatelia tejto vekovej skupiny obývajú 30 % štvorcov rastra SR (okolo 15-tisíc) a v každom obývanom štvorci žije priemerne 127 mužov a 130 žien. Hustota obyvateľov v poproduktívnej vekovej skupine (65+) predstavovala hodnoty od 1 do 1 193 u mužov a do 1 787 u žien. Obyvatelia tejto vekovej skupiny obývajú 25 % štvorcov rastra SR a priemerne v každom z nich žije 20 mužov a 32 žien.

T 3. 6.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v krajoch SR podľa 5-ročných vekových skupín, SODB 2001, 2011

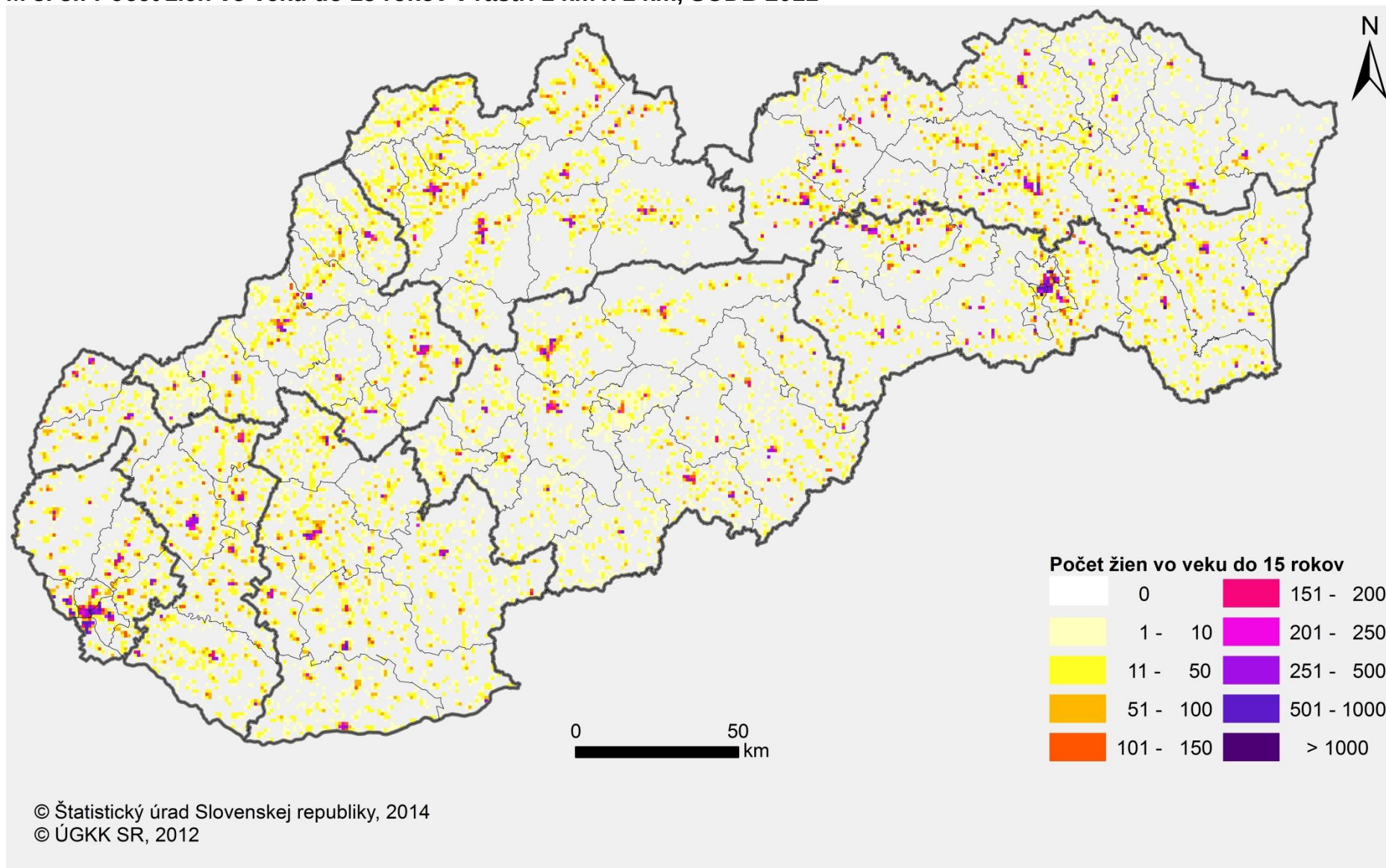
Kraj	Rok sčítania	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu		Veková skupina																	
				0 – 4	5 – 9	10 – 14	15 – 19	20 – 24	25 – 29	30 – 34	35 – 39	40 – 44	45 – 49	50 – 54	55 – 59	60 – 64	65 – 69	70 – 74	75 – 79	80+	nezist.
Bratislavský	2011	abs.	602 436	33 649	25 734	22 669	28 746	37 628	48 865	59 616	51 866	38 772	39 884	43 390	48 556	39 630	27 300	19 563	15 634	20 492	442
		v %	100,0	5,6	4,3	3,8	4,8	6,2	8,1	9,9	8,6	6,4	6,6	7,2	8,1	6,6	4,5	3,2	2,6	3,4	0,1
	2001	abs.	599 015	22 334	28 854	38 034	45 898	50 774	45 930	37 387	40 726	45 593	52 327	44 268	31 845	24 126	21 738	20 945	16 793	12 226	19 217
		v %	100,0	3,7	4,8	6,3	7,7	8,5	7,7	6,2	6,8	7,6	8,7	7,4	5,3	4,0	3,6	3,5	2,8	2,0	3,2
Trnavský	2011	abs.	554 741	25 902	24 177	26 429	33 325	40 182	44 772	49 023	46 331	38 425	39 172	40 229	41 374	33 239	24 270	18 412	13 766	15 617	96
		v %	100,0	4,7	4,4	4,8	6,0	7,2	8,1	8,8	8,4	6,9	7,1	7,3	7,5	6,0	4,4	3,3	2,5	2,8	0,0
	2001	abs.	551 003	25 637	32 690	39 232	44 249	48 586	46 182	38 135	39 176	41 324	43 240	36 218	27 851	23 181	20 104	17 962	13 782	10 244	3 210
		v %	100,0	4,7	5,9	7,1	8,0	8,8	8,4	6,9	7,1	7,5	7,8	6,6	5,1	4,2	3,6	3,3	2,5	1,9	0,6
Trenčiansky	2011	abs.	594 328	26 532	24 596	27 985	36 829	44 708	47 816	50 219	46 391	40 095	42 783	44 275	44 336	35 615	26 400	20 997	16 462	18 208	81
		v %	100,0	4,5	4,1	4,7	6,2	7,5	8,0	8,4	7,8	6,7	7,2	7,4	7,5	6,0	4,4	3,5	2,8	3,1	0,0
	2001	abs.	605 582	27 659	36 624	44 579	49 170	53 083	48 075	40 632	43 508	45 628	46 817	38 862	30 346	26 051	23 601	20 553	15 512	12 067	2 815
		v %	100,0	4,6	6,0	7,4	8,1	8,8	7,9	6,7	7,2	7,5	7,7	6,4	5,0	4,3	3,9	3,4	2,6	2,0	0,5
Nitriansky	2011	abs.	689 867	30 858	29 317	33 215	41 064	49 474	54 475	57 739	55 484	46 980	49 422	51 120	52 430	42 103	30 910	24 800	18 850	21 454	172
		v %	100,0	4,5	4,2	4,8	6,0	7,2	7,9	8,4	8,0	6,8	7,2	7,4	7,6	6,1	4,5	3,6	2,7	3,1	0,0
	2001	abs.	713 422	32 968	40 784	49 683	55 918	60 446	57 446	47 971	50 751	53 508	56 227	46 623	36 300	31 960	28 460	25 684	20 120	15 630	2 943
		v %	100,0	4,6	5,7	7,0	7,8	8,5	8,1	6,7	7,1	7,5	7,9	6,5	5,1	4,5	4,0	3,6	2,8	2,2	0,4
Žilinský	2011	abs.	688 851	35 766	34 736	39 087	47 821	53 663	56 295	57 813	54 655	45 855	47 240	48 036	47 491	37 969	25 979	20 637	16 686	19 001	121
		v %	100,0	5,2	5,0	5,7	6,9	7,8	8,2	8,4	7,9	6,7	6,9	7,0	6,9	5,5	3,8	3,0	2,4	2,8	0,0
	2001	abs.	692 332	39 130	47 845	53 952	57 929	60 739	56 981	47 162	48 824	50 584	51 231	42 514	30 712	26 428	24 429	22 039	16 538	11 935	3 360
		v %	100,0	5,7	6,9	7,8	8,4	8,8	8,2	6,8	7,1	7,3	7,4	6,1	4,4	3,8	3,5	3,2	2,4	1,7	0,5
Banskobystrický	2011	abs.	660 563	32 169	31 641	33 948	40 942	48 256	52 953	55 014	51 513	44 019	47 267	48 364	48 588	38 934	27 923	22 003	17 091	19 762	176
		v %	100,0	4,9	4,8	5,1	6,2	7,3	8,0	8,3	7,8	6,7	7,2	7,3	7,4	5,9	4,2	3,3	2,6	3,0	0,0
	2001	abs.	662 121	32 914	39 796	47 380	52 934	56 158	52 047	43 890	47 705	49 943	51 138	42 955	32 570	27 983	24 879	22 283	17 939	14 001	5 606
		v %	100,0	5,0	6,0	7,2	8,0	8,5	7,9	6,6	7,2	7,5	7,7	6,5	4,9	4,2	3,8	3,4	2,7	2,1	0,8
Prešovský	2011	abs.	814 527	49 415	48 178	52 306	61 676	67 533	68 103	65 377	60 500	52 079	54 394	54 351	50 350	40 867	27 320	22 953	18 551	20 482	92
		v %	100,0	6,1	5,9	6,4	7,6	8,3	8,4	8,0	7,4	6,4	6,7	6,7	6,2	5,0	3,4	2,8	2,3	2,5	0,0
	2001	abs.	789 968	51 707	61 144	67 199	70 072	69 918	63 696	52 904	55 467	56 170	53 307	44 575	31 637	28 448	26 589	22 971	17 603	12 790	3 771
		v %	100,0	6,5	7,7	8,5	8,9	8,9	8,1	6,7	7,0	7,1	6,7	5,6	4,0	3,6	3,4	2,9	2,2	1,6	0,5
Košícký	2011	abs.	791 723	46 040	44 832	47 335	52 619	60 265	64 365	65 729	62 074	51 529	53 758	54 921	53 399	43 367	29 199	23 815	18 623	19 713	140
		v %	100,0	5,8	5,7	6,0	6,6	7,6	8,1	8,3	7,8	6,5	6,8	6,9	6,7	5,5	3,7	3,0	2,4	2,5	0,0
	2001	abs.	766 012	45 360	51 035	58 953	63 833	66 624	62 292	51 119	53 897	56 216	56 493	47 753	34 162	30 167	27 691	23 051	17 626	13 138	6 602
		v %	100,0	5,9	6,7	7,7	8,3	8,7	8,1	6,7	7,0	7,3	7,4	6,2	4,5	3,9	3,6	3,0	2,3	1,7	0,9

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

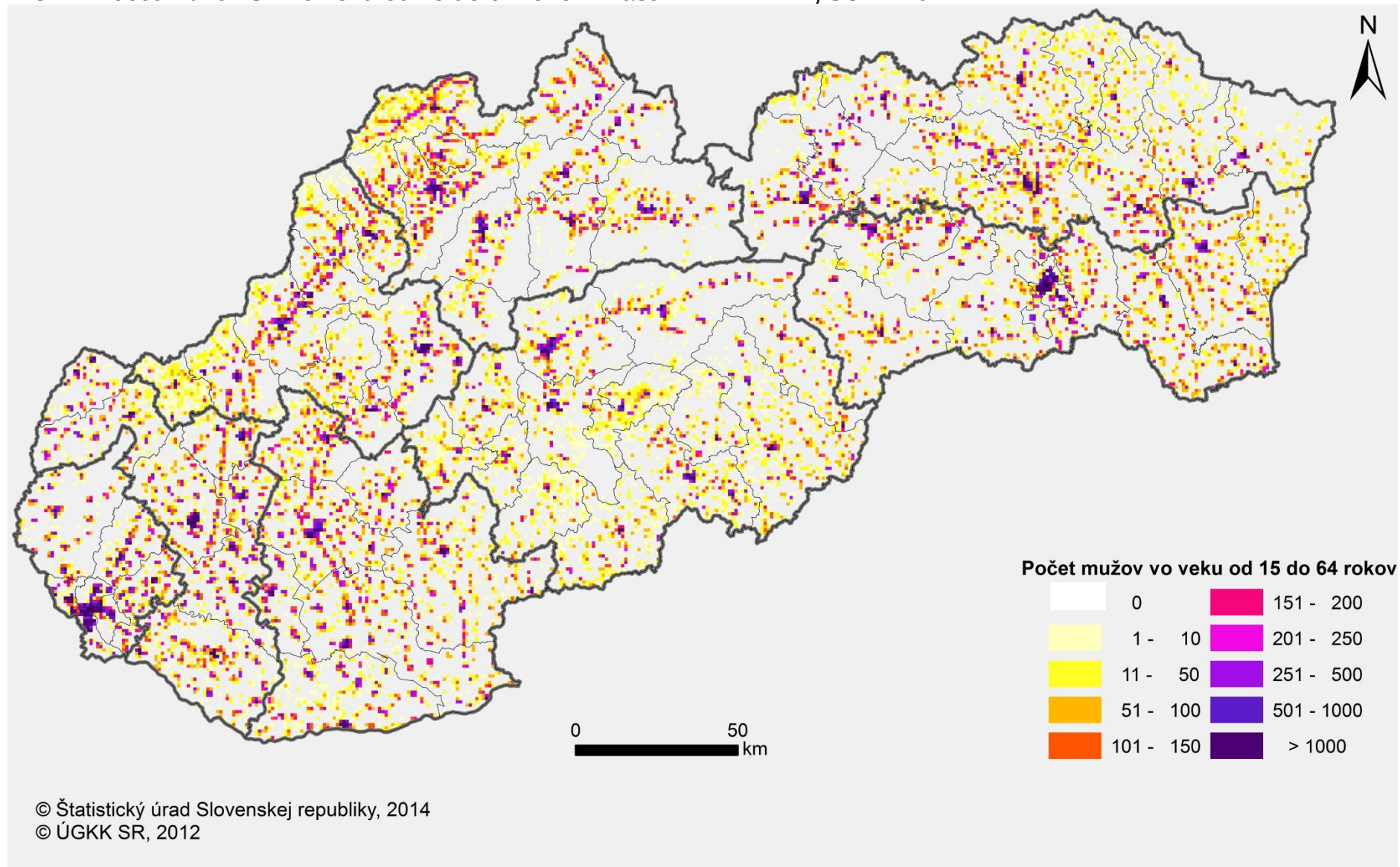
M 3. 2.: Počet mužov vo veku do 15 rokov v rastrí 1 km x 1 km, SODB 2011

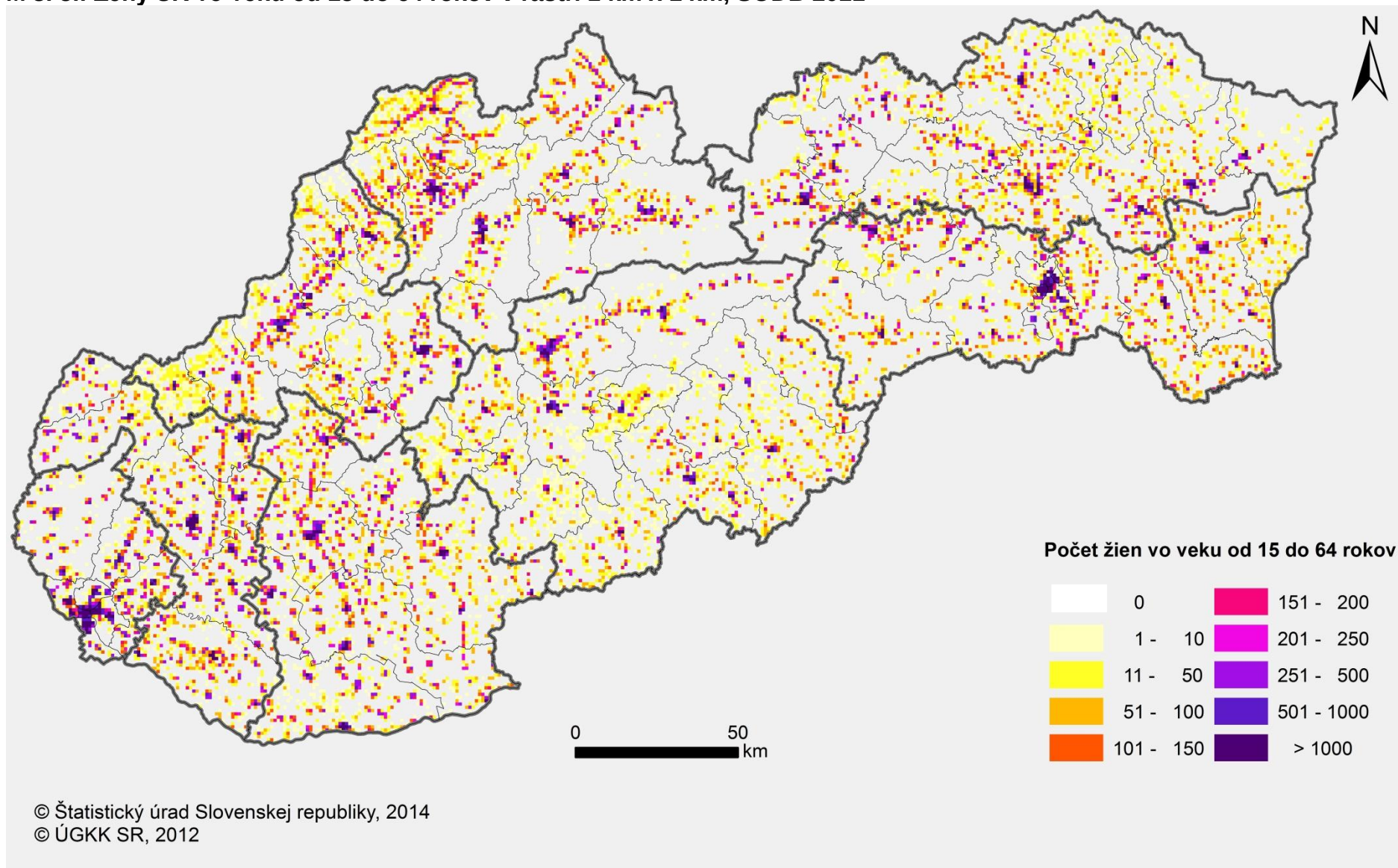
M 3. 3.: Počet žien vo veku do 15 rokov v rastrí 1 km x 1 km, SODB 2011

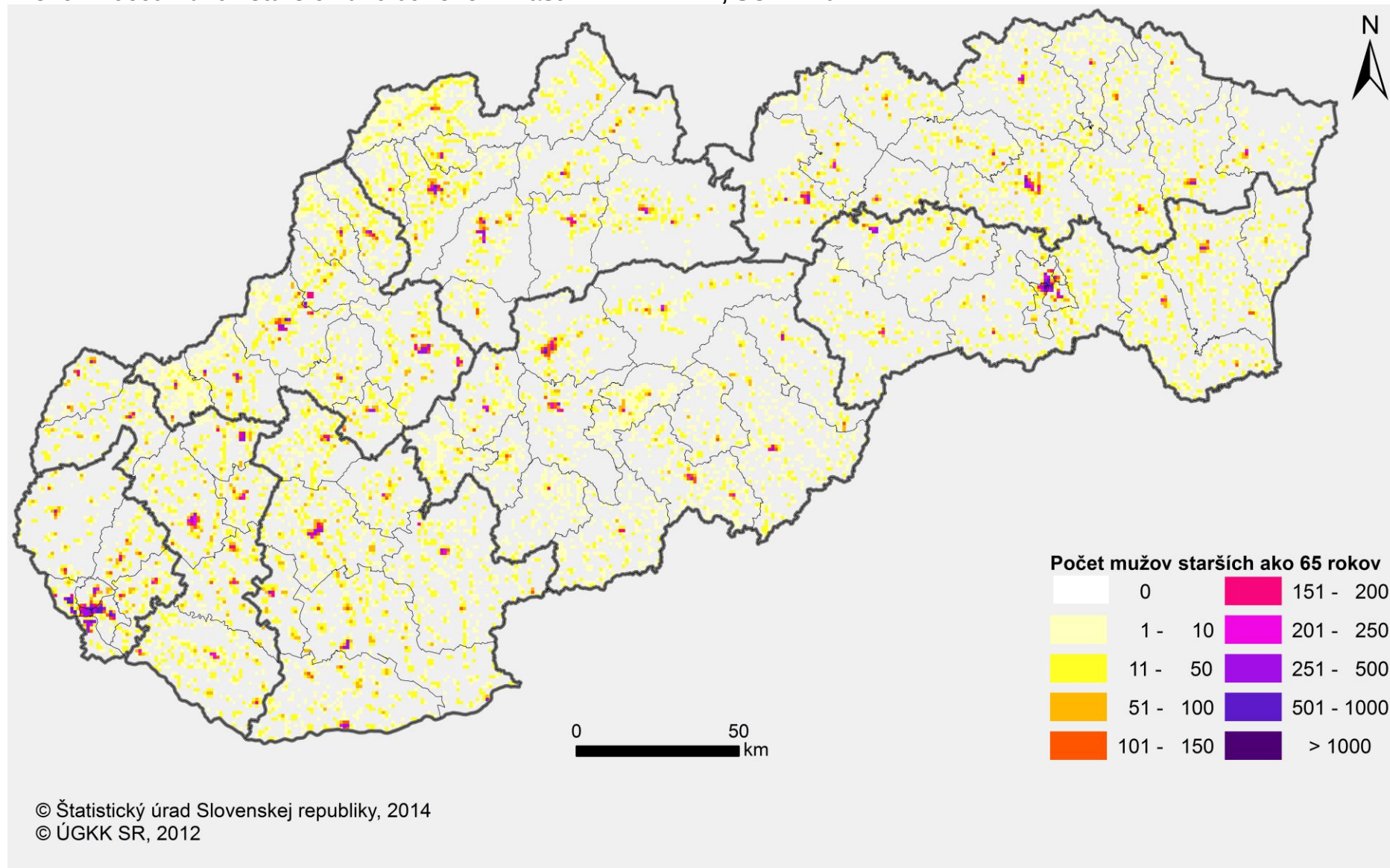
M 3. 4.: Počet mužov SR vo veku od 15 do 64 rokov v rastrí 1 km x 1 km, SODB 2011

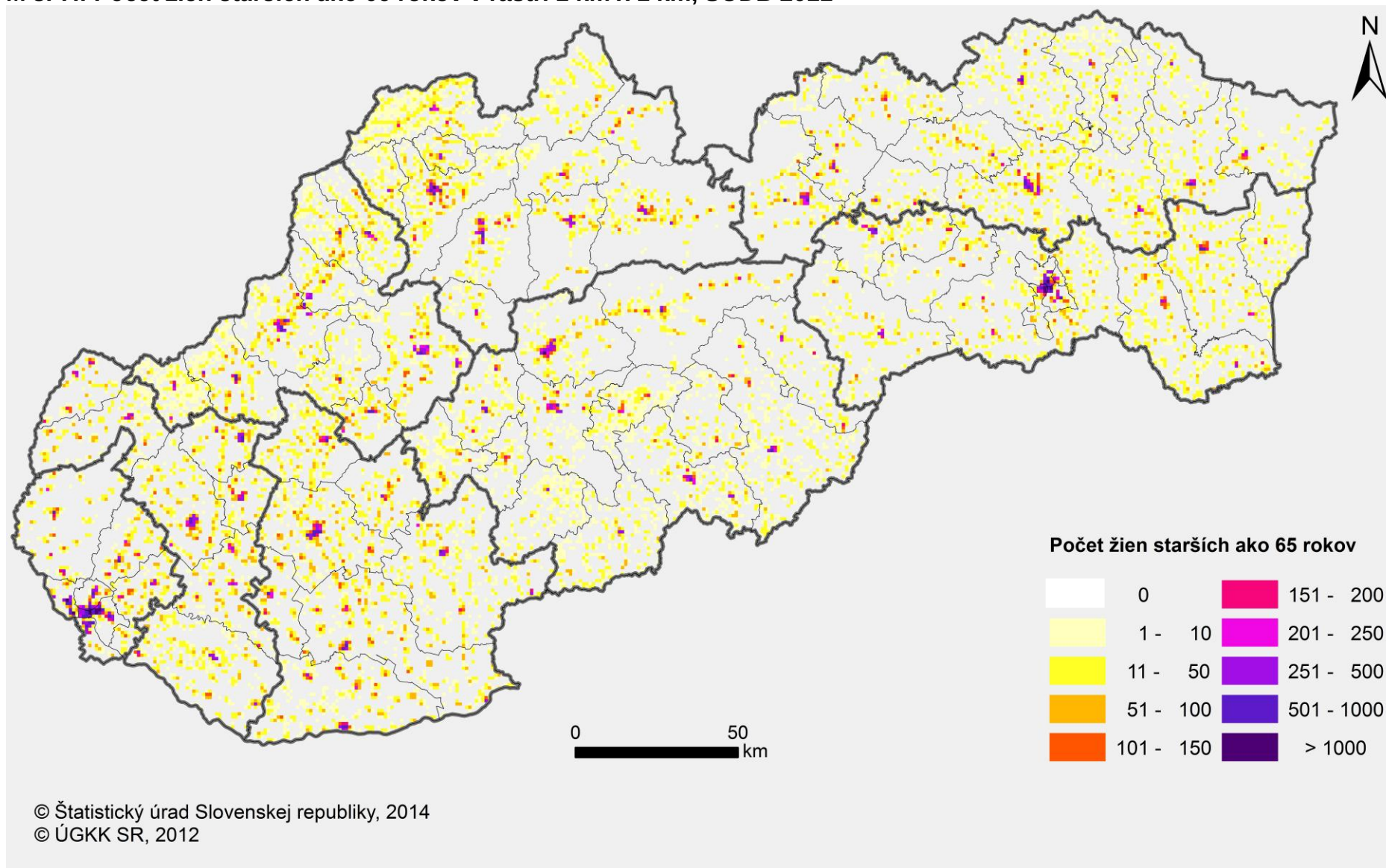
M 3. 5.: Ženy SR vo veku od 15 do 64 rokov v rastri 1 km x 1 km, SODB 2011

M 3. 6.: Počet mužov starších ako 65 rokov v rastri 1 km x 1 km, SODB 2011

M 3. 7.: Počet žien starších ako 65 rokov v rastrí 1 km x 1 km, SODB 2011

4. OBYVATEĽSTVO PODĽA RODINNÉHO STAVU

Štruktúra obyvateľstva podľa rodinného stavu je jednou zo základných demografických charakteristík. **Obyvateľstvo v SR sa podľa platného právneho rodinného stavu rozdeľuje na slobodných, ženatých/vydaté, rozvedených a ovdovených.**

T 4. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa rodinného stavu, sčítania 1970 – 2011

Rok sčítania	Rodinný stav									
	slobodní/slobodné		ženatí/vydaté		rozvedení/rozvedené		ovdovení/ovdovené		nezistený	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
1970	2 074 413	45,7	2 143 590	47,2	41 404	0,9	275 734	6,1	2 149	0,0
1980	2 173 743	43,6	2 399 735	48,1	88 395	1,8	327 415	6,6	1 880	0,0
1991	2 232 917	42,3	2 517 723	47,7	147 523	2,8	372 451	7,1	3 721	0,1
2001	2 273 779	42,3	2 414 523	44,9	233 552	4,3	388 392	7,2	69 209	1,3
2011	2 281 441	42,3	2 214 431	41,0	412 745	7,6	386 707	7,2	101 712	1,9

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

PODIEL ZOSOBÁŠENÝCH PÁROV KLESA, PODIEL ROZVEDENÝCH SA ZVYŠUJE

V štruktúre obyvateľov podľa rodinného stavu nedošlo od roku 1970 do roku 2001 k výrazným zmenám. **Výsledky SODB 2011 poukázali na dve významnejšie skutočnosti.** Celkovo v sledovanom období **najvýraznejšie poklesol podiel zosobášených osôb**, takmer o 4 p. b. **Podiel slobodných sa udržiava na rovnakej hodnote** (42,3 %) od sčítania 1991. **Najprudšie, až desaťnásobne stúpol počet rozvedených obyvateľov** z vyše 41-tisíc v roku 1970 na takmer 413-tisíc v roku 2011. S menšou intenzitou, ale tiež rástol počet ovdovených osôb.

NAJPOČETNEJŠOU SKUPINOU SÚ SLOBODNÍ

Do roku 2001 tvorili ženatí a vydaté najpočetnejšiu skupinu populácie a ovdovení boli vždy početnejšou skupinou ako rozvedení. **Podľa výsledkov SODB 2011 najpočetnejšou skupinou v SR sú slobodní** (viac ako 2,281 mil.) **a podiel rozvedených je vyšší ako podiel ovdovených** (podiel ovdovených sa v sledovanom období výrazne nemenili).

T 4. 2.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa rodinného stavu a pohlavia, sčítania 1991 – 2011

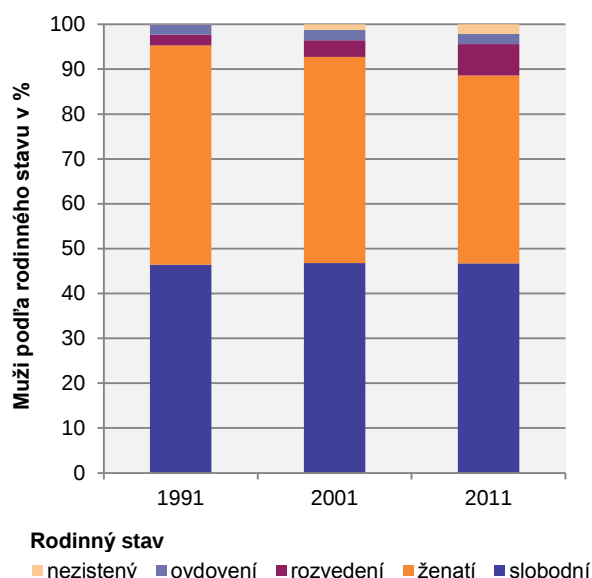
Rok sčítania	Rodinný stav, pohlavie									
	slobodní/slobodné		ženatí/vydaté		rozvedení/rozvedené		ovdovení/ovdovené		nezistený	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
1991	1 195 655	1 037 262	1 257 470	1 260 253	60 123	87 400	58 804	313 647	2 009	1 712
2001	1 222 896	1 050 883	1 200 801	1 213 722	96 483	137 069	58 504	329 888	33 831	35 378
2011	1 228 244	1 053 197	1 100 057	1 114 374	183 119	229 626	61 012	325 695	55 340	46 372

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

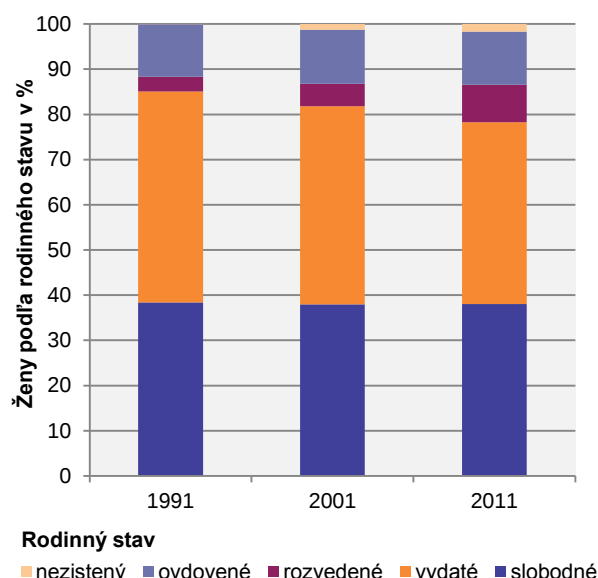
ROZVEDENÝCH A OVDOVENÝCH JE VIAC ŽIEN AKO MUŽOV

Ak spolu s rodinným stavom vezmeme do úvahy aj pohlavie, medzi rozvedenými a ovdovenými početne prevládajú ženy. Najviditeľnejšie je to v skupine ovdovených. Na 1 ovdoveného muža pripadá viac ako 5 ovdovených žien. V skupine rozvedených pripadá 0,8 muža na 1 ženu, v skupine slobodných pripadá 1,2 muža na 1 ženu.

G 4. 1.: Rodinný stav trvalo bývajúcich mužov v SR, sčítania 1991 – 2011

G 4. 2.: Rodinný stav trvalo bývajúcich žien v SR, sčítania 1991 – 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V štruktúre obyvateľov podľa rodinného stavu a veku najpočetnejšiu skupinu slobodných tvoria osoby do 15 rokov, s rastúcim vekom počet slobodných prirodzene klesá.

V roku 1991 tvorili 25- až 34-roční najväčšiu skupinu osôb žijúcich v manželskom zväzku (25 %), v roku 2001 to boli obyvatelia vo veku 35 – 44 (20,3 %) a podľa výsledkov SODB 2011 45- až 54-roční (22,6 %). Ide o rovnakú kohortu, t. j. skupinu obyvateľov narodených v období rokov 1957 až 1966. Najviac rozvedených bolo podľa sčítania 1991 medzi mužmi a ženami vo veku 35 – 44 rokov (19,9 %), podľa sčítaní 2001 a 2011 vo veku 45 – 54 rokov (28,9 % a 27,9 %). Podľa sčítaní 1991 a 2001 najviac ovdovených obyvateľov mala veková skupina 65- až 74-ročných, podľa výsledkov SODB 2011 veková skupina 75- až 84-ročných (28,5 %).

T 4. 3.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa rodinného stavu a veku, sčítania 1991 – 2011

Rok sčítania	Rodinný stav	Veková skupina									
		do 15	15 – 24	25 – 34	35 – 44	45 – 54	55 – 64	65 – 74	75 – 84	85+	nezistená
1991	slobodní	1 313 961	631 982	141 540	68 824	29 842	21 655	15 136	7 717	1 724	536
	ženatí/vydaté	0	178 236	629 078	657 136	430 203	358 529	195 882	63 074	5 283	302
	rozvedení	0	3 373	29 416	48 758	32 457	20 895	9 548	2 688	340	48
	ovdovení	0	362	3 571	13 391	32 943	80 721	111 198	102 692	27 459	114

dokončenie											
Rok sčítania	Rodinný stav	Veková skupina									
		do 15	15 – 24	25 – 34	35 – 44	45 – 54	55 – 64	65 – 74	75 – 84	85+	nezistená
2001	slobodní	1 015 493	794 297	248 352	91 715	58 826	23 787	14 919	8 480	2 071	15 839
	ženatí/vydaté	0	93 191	490 789	599 116	581 372	343 083	212 832	69 335	7 187	17 618
	rozvedení	0	2 899	38 598	67 494	70 194	31 575	14 853	4 900	648	2 391
	ovdovení	0	432	2 604	10 927	35 187	69 556	125 612	107 987	33 620	2 467
2011	slobodní	826 516	696 724	465 833	144 335	75 324	45 985	16 395	7 474	2 519	336
	ženatí/vydaté	0	31 437	341 817	500 013	525 719	486 875	233 412	84 999	9 916	243
	rozvedení	0	1 776	44 740	115 013	121 198	87 521	30 090	10 449	1 884	74
	ovdovení	0	536	1 836	7 498	25 946	72 681	110 058	123 604	44 503	45

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Na úrovni krajov SR podľa výsledkov SODB 2011 **žilo najviac slobodných** podobne ako pred 10 rokmi **na území Prešovského kraja** (44,9 % obyvateľov kraja, 16 % slobodných v SR). Tomuto faktu zodpovedá aj spomínaná skutočnosť, že ide o „najmladší“ kraj, t. j. územie s najvyšším podielom obyvateľov do 15 rokov, ktorí celkovo tvoria najpočetnejšiu skupinu slobodných.

Najvyšší podiel ženatých mužov a vydatých žien majú Bratislavský a Trnavský kraj, zhodne 42,6 %. **V rámci Slovenska bol zaznamenaný najvyšší podiel osôb v manželskom zväzku v Prešovskom kraji** (15,3 % z celkového počtu ženatých mužov a vydatých žien v SR). **Najvyšší podiel rozvedených je v Banskobystrickom kraji** (9,9 %) a v rámci celej SR **v Košickom kraji**, 16,6 % z celkového počtu rozvedených v SR. **Najvyšší podiel ovdovených obyvateľov má Nitriansky kraj**, a to tak v rámci krajov (8,2 %), ako i v rámci Slovenska (14,7 %).

Čo sa týka zmien v rodinnom stave obyvateľov, **podiel slobodných v medzicenzovom období 2001 – 2011 v 5 krajoch klesol**, **v Bratislavskom kraji zostal nezmenený**, **v Nitrianskom a Banskobystrickom kraji stúpol**. **Podiel ženatých a vydatých vo všetkých krajoch v medzicenzovom období klesol**, naopak, **podiel rozvedených vo všetkých krajoch stúpol**. **Počty a podiely ovdovených mierne stúpili alebo mierne klesli**.

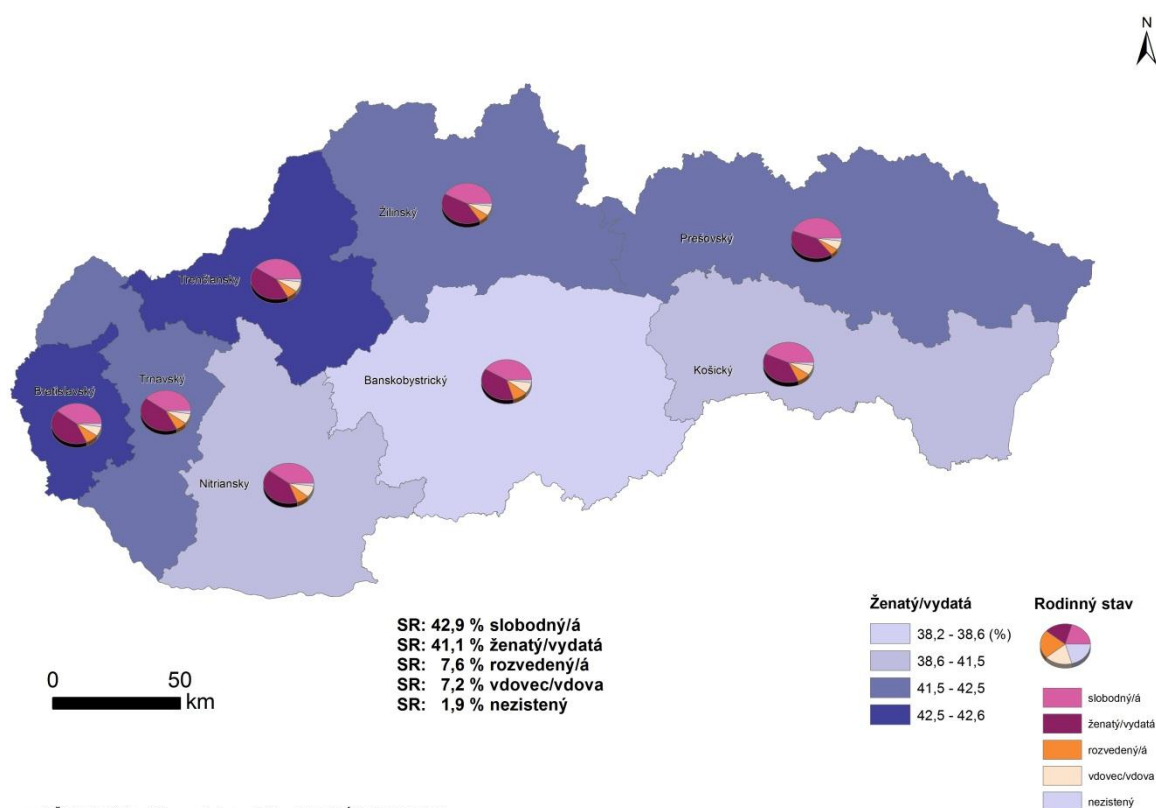
T 4. 4.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v krajoch SR podľa rodinného stavu, SODB 2001, 2011

Kraj	Rok sčítania	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu		Rodinný stav				
				slobodní	ženatí/vydaté	rozvedení	ovdovení	nezistený
Bratislavský	2011	abs.	602 436	241 994	256 550	50 313	41 359	12 220
		v %	100,0	40,2	42,6	8,4	6,9	2,0
	2001	abs.	599 015	240 574	264 887	39 829	41 060	12 665
		v %	100,0	40,2	44,2	6,6	6,9	2,1
Trnavský	2011	abs.	554 741	226 384	235 549	41 027	40 630	11 151
		v %	100,0	40,8	42,5	7,4	7,3	2,0
	2001	abs.	551 003	226 170	255 439	23 757	40 616	5 021
		v %	100,0	41,0	46,4	4,3	7,4	0,9
Trenčiansky	2011	abs.	594 328	245 437	252 968	42 983	42 211	10 729
		v %	100,0	41,3	42,6	7,2	7,1	1,8
	2001	abs.	605 582	251 897	278 720	26 231	41 578	7 156
		v %	100,0	41,6	46,0	4,3	6,9	1,2

Kraj	Rok sčítania	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu		Rodinný stav				
				slobodní	ženatí/vydaté	rozvedení	ovdovení	nezistený
Nitriansky	2011	abs.	689 867	278 286	284 657	57 711	56 731	12 482
		v %	100,0	40,3	41,3	8,4	8,2	1,8
	2001	abs.	713 422	283 934	326 755	34 997	60 074	7 662
		v %	100,0	39,8	45,8	4,9	8,4	1,1
Žilinský	2011	abs.	688 851	298 074	286 681	44 112	47 511	12 473
		v %	100,0	43,3	41,6	6,4	6,9	1,8
	2001	abs.	692 332	305 942	309 369	24 525	46 954	5 542
		v %	100,0	44,2	44,7	3,5	6,8	0,8
Banskobystrický	2011	abs.	660 563	278 669	252 172	65 128	52 582	12 012
		v %	100,0	42,2	38,2	9,9	8,0	1,8
	2001	abs.	662 121	272 200	292 128	34 928	53 678	9 187
		v %	100,0	41,1	44,1	5,3	8,1	1,4
Prešovský	2011	abs.	814 527	365 738	339 424	42 802	51 051	15 512
		v %	100,0	44,9	41,7	5,3	6,3	1,9
	2001	abs.	789 968	362 788	349 298	18 725	49 591	9 566
		v %	100,0	45,9	44,2	2,4	6,3	1,2
Košícký	2011	abs.	791 723	346 859	306 430	68 669	54 632	15 133
		v %	100,0	43,8	38,7	8,7	6,9	1,9
	2001	abs.	766 012	330 274	337 927	30 560	54 841	12 410
		v %	100,0	43,1	44,1	4,0	7,2	1,6

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

M 4. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v krajoch SR podľa rodinného stavu, SODB 2011

Spracoval: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2014 © ÚGKK SR, 2012

5. DOMÁCNOSTI A RODINY OBYVATEĽOV

DEFINÍCIA DOMÁCNOSTÍ A RODÍN PODĽA SČÍTANIA OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV

Moderné poňatie domácnosti ako tzv. malej kolektivity bolo pripravené pre sčítanie v roku 1961. Do roku 2001 sa domácnosti tvorili na základe trvalého pobytu ich členov. Ukázalo sa však, že vplyvom legislatívnych zmien a intenzívnejších migračných pohybov (za prácou, štúdiom atď.) inštitút trvalého pobytu neplní dostatočne funkciu podchytenia štruktúry domácností de facto. Štatistický úrad SR spracoval preto údaje o domácnostiach zo sčítania 2011 podľa miesta sčítania, tzn. údaje **objektívne** vypovedajú o štruktúre domácností k rozhodujúcemu okamihu sčítania. Definície jednotlivých typov domácností zavedené v roku 1961 sa aplikujú v Slovenskej republike až do súčasnosti.

VÝVOJ DOMÁCNOSTÍ

Za päťdesiat rokov sa zvýšil počet všetkých typov domácností, najvýraznejšie cenзовých, takmer o 900-tisíc. Hoci počet bytových, hospodáriacich a cenзовých domácností mal štandardne i keď s rôznou intenzitou rastúci trend, v ostatnom medzicenzovom období došlo pri hospodáriacich a cenзовých domácnostiach k jeho miernej zmene. Početnosť hospodáriacich domácností klesla takmer o 50-tisíc a cenзовých o 7-tisíc.

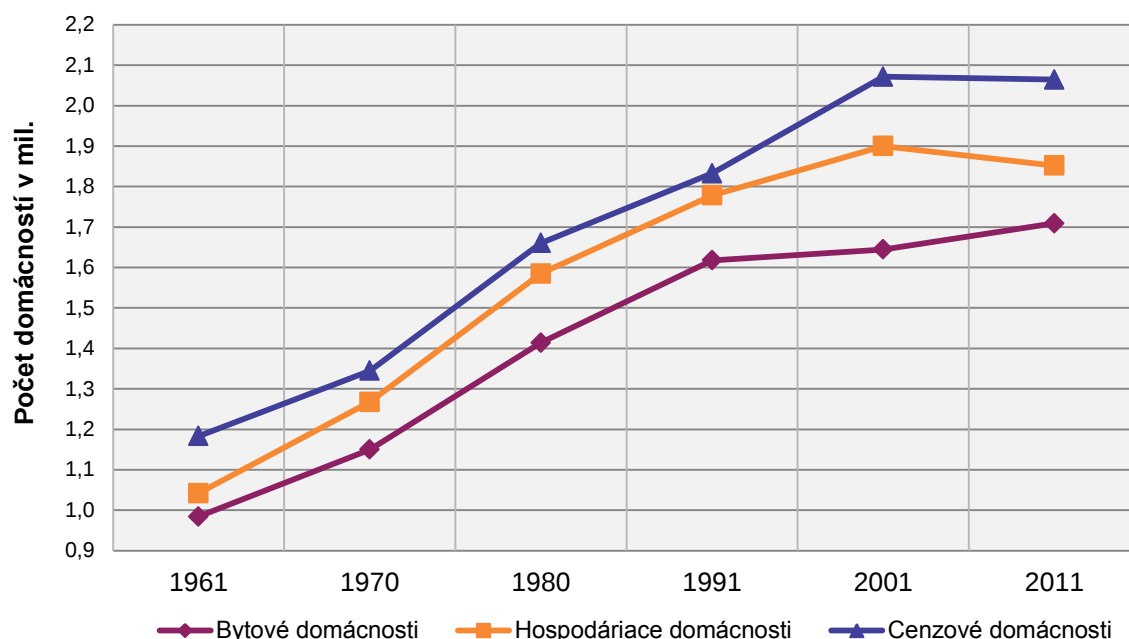
T 5. 1.: Počet domácností v SR, sčítania 1961 – 2011

Typ domácnosti		Počet domácností					
		2011	2001	1991	1980	1970	1961
Bytové domácnosti		1 709 100	1 644 728	1 617 828	1 413 932	1 150 148	984 131
Rozdiel	abs.	64 372	26 900	203 896	263 784	166 017	x
	v %	3,9	1,7	14,4	22,9	16,9	x
Hospodáriace domácnosti		1 852 059	1 900 344	1 778 396	1 584 918	1 267 341	1 042 000
Rozdiel	abs.	-48 285	121 948	193 478	317 577	225 341	x
	v %	-2,5	6,9	12,2	25,1	21,6	x
Cenzové domácnosti		2 064 635	2 071 743	1 832 484	1 660 477	1 344 687	1 183 316
Rozdiel	abs.	-7 108	239 259	172 007	315 790	161 371	x
	v %	-0,3	13,1	10,4	23,5	13,6	x

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Zároveň pokračoval trend, ktorý sa objavil už v predchádzajúcom medzicenzovom období, divergencie početnosti hospodáriacich a cenзовých domácností, navyše ešte s väčšou intenzitou. Možno predpokladať, že hlavnou príčinou tohto javu je zotrvávanie dospelých detí v domácnostiach rodičov bez samostatného hospodárenia.

G 5. 1.: Vývoj počtu domácností v Slovenskej republike, sčítania 1961 – 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Z hľadiska zloženia domácností podľa počtu členov do roku 2001 **pri bytových domácnostiach prevládali** početne i podielom **štvorčlenné domácnosti**. Počas posledného medzicenzového obdobia sa však **do pozície maxima** dostali **jednočlenné bytové domácnosti** nasledované dvojčlennými. Podobný trend možno pozorovať aj pri ostatných typoch domácností.

V hospodáriacich domácnostiach sa prejavila **zmena trendu už** pri sčítaní v roku 1991, keď boli najpočetnejšie dvoj- a trojčlenné hospodáriace domácnosti. **Od sčítania 2001 sú už jednoznačne najpočetnejšie jednočlenné hospodáriace domácnosti**.

V cenzových domácnostiach došlo **k zmene trendu tiež od sčítania 1991**. Kým dovtedy boli najpočetnejšie dvojčlenné domácnosti, **od roku 2001 sú najpočetnejšími domácnosťami jednotlivcov**.

T 5. 2.: Domácnosti podľa počtu členov, sčítania 1970 – 2001

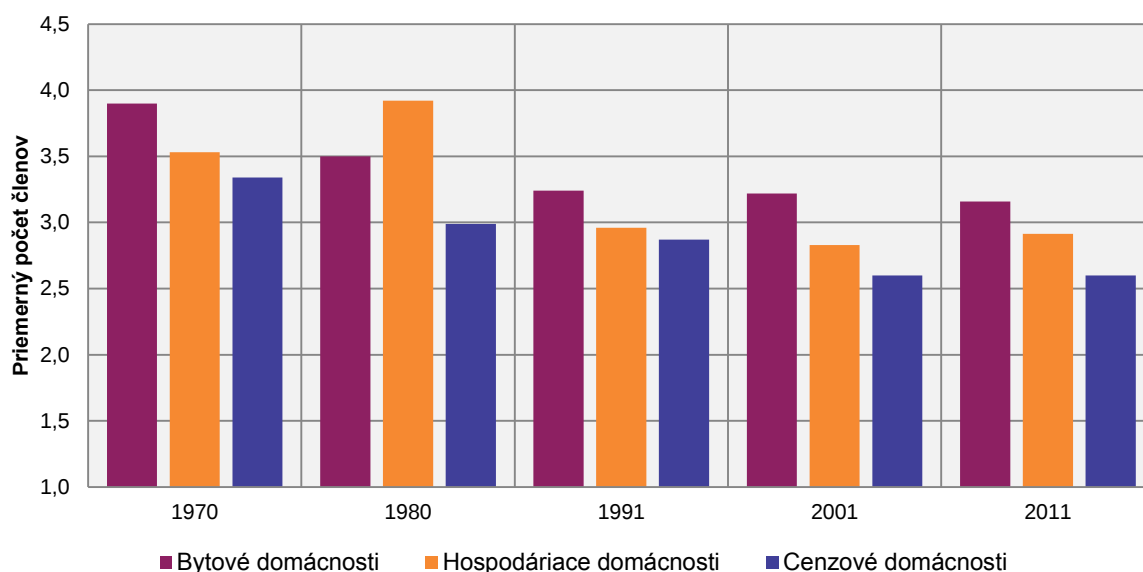
Rok	Počet domácností	Domácnosti podľa počtu členov												Priemer. počet členov
		1		2		3		4		5		6 a viac		
		abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	
Bytové domácnosti														
2011	1 709 100	368 239	21,5	360 781	21,1	337 669	19,8	341 265	20,0	153 186	9,0	147 960	8,7	3,16
2001	1 644 728	317 578	19,3	332 998	20,4	294 499	17,9	374 861	22,8	175 229	10,7	149 563	9,1	3,22
1991	1 617 828	285 407	17,6	332 211	20,5	275 969	17,1	394 111	24,4	194 206	12,0	135 924	8,4	3,24
1980	1 413 932	195 460	13,8	266 230	18,8	247 632	17,5	344 513	24,4	193 905	13,7	94 781	6,7	3,50
1970	1 150 148	107 486	9,3	191 964	16,7	198 164	17,2	257 874	22,4	181 936	15,7	108 070	9,4	3,90
Hospodáriace domácnosti														
2011	1 852 059	475 309	25,7	402 037	21,7	359 637	19,4	347 818	18,8	144 387	7,8	122 871	6,6	2,92
2001	1 900 344	500 017	26,3	409 121	21,5	339 587	17,9	395 139	20,8	157 548	8,3	98 932	5,2	2,83

dokončenie														
Rok	Počet domácností	Domácnosti podľa počtu členov												Priemer. počet členov
		1		2		3		4		5		6 a viac		
		abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	
Hospodáriace domácnosti														
1991	1 778 396	372 064	20,9	407 259	22,9	413 143	23,2	325 261	18,3	176 299	9,9	84 370	4,7	2,96
1980	1 584 918	286 275	18,1	341 280	21,7	289 422	18,8	380 806	23,3	177 674	11,2	109 461	6,9	3,92
1970	1 267 341	160 802	12,0	249 092	19,7	236 132	18,6	278 946	22,0	174 656	13,8	167 713	7,1	3,53
Cenzové domácnosti														
2011	2 064 635	607 857	29,4	494 594	24,0	409 592	19,8	368 216	17,8	117 137	5,7	67 239	3,3	2,62
2001	2 071 743	622 023	30,0	481 628	23,2	370 966	17,9	404 046	19,5	134 617	6,5	58 463	2,8	2,60
1991	1 832 484	399 288	21,8	438 827	23,9	336 692	18,4	421 569	23,0	168 523	9,2	67 585	3,7	2,87
1980	1 660 477	328 188	19,8	384 931	23,1	316 917	19,1	374 926	22,6	168 021	10,1	55 090	3,3	2,99
1970	1 344 687	160 802	11,9	317 175	23,6	276 534	20,6	294 501	21,9	166 997	12,4	72 119	5,4	3,34

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Priemerný počet členov všetkých typov domácností mal tendenciu znižovať sa. Táto tendencia zostala jednoznačne zachovaná len pri bytových domácnostiach.

G 5. 2.: Vývoj priemerného počtu členov v domácnostiach Slovenskej republiky, sčítania 1970 – 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Vplyvom zníženia početnosti hospodáriacich i cenzových domácností sa v období medzi cenzami mierne zvýšil priemerný počet ich členov. V zásade má však dlhodobo bytová domácnosť okolo 3,2 člena, hospodáriaca 2,9 člena a cenzová 2,6 člena.

BYTOVÉ DOMÁCNOSTI

V roku 2011 bolo v Slovenskej republike 1,7 milióna bytových domácností; medzicenzový nárast bol takmer o 4 %. Tento nárast bol intenzívnejší ako v predchádzajúcom medzicenzovom období, zvýšil sa o viac ako 2 p. b. a odráža

i vývoj výstavby bytov. V období rokov 1991 – 2001 bol nárast bytov o 3 %, v období rokov 2001 – 2011 o 8 %.

Vo vzťahu bytových domácností k cenзовým došlo k zvýšeniu početnosti bytových domácností obývaných jednou cenзовou domácnosťou a hodnoty sa tak priblížili roku 1991. K zvýšeniu došlo na úkor bytových domácností s dvoma i s tromi a viacerými cenзовými domácnosťami.

T 5. 3.: Bytové domácnosti podľa počtu cenзовých domácností, sčítania 1991 – 2011

Typ domácnosti	Počet bytových domácností			Rozdiel 2001 – 2011		Rozdiel 1991 – 2001		Priemerný počet členov			Zloženie v %		
	2011	2001	1991	abs.	v %	abs.	v %	2011	2001	1991	2011	2001	1991
Spolu	1 709 100	1 644 728	1 617 828	64 372	3,9	26 900	1,7	3,16	3,22	3,24	100,0	100,0	100,0
v tom													
s 1 CD	1 432 830	1 331 232	1 427 720	101 598	0,4	-96 488	-6,8	2,73	2,81	2,98	83,8	80,9	88,2
s 2 CD	225 285	259 410	172 926	-34 125	3,4	86 484	50,0	4,73	4,62	4,99	13,2	15,8	10,7
s 3 a viac CD	50 985	54 086	17 182	-3 101	91,9	36 904	214,8	8,27	6,71	7,57	3,0	3,3	1,1

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Priemerný počet členov bytových domácností sa v porovnaní s rokom 2001 najvýraznejšie zmenil v prípade, keď bola domácnosť tvorená tromi a viacerými cenзовými domácnosťami; po predchádzajúcom znížení došlo k nárastu až o 1,6 člena.

Z regionálneho hľadiska najväčší počet bytových domácností mal Košický kraj (231-tisíc), Nitriansky a Bratislavský kraj (230-tisíc). **Najmenej bytových domácností mal Trnavský kraj** (179-tisíc).

T 5. 4.: Bytové domácnosti podľa počtu cenзовých domácností v krajocho, SODB 2011

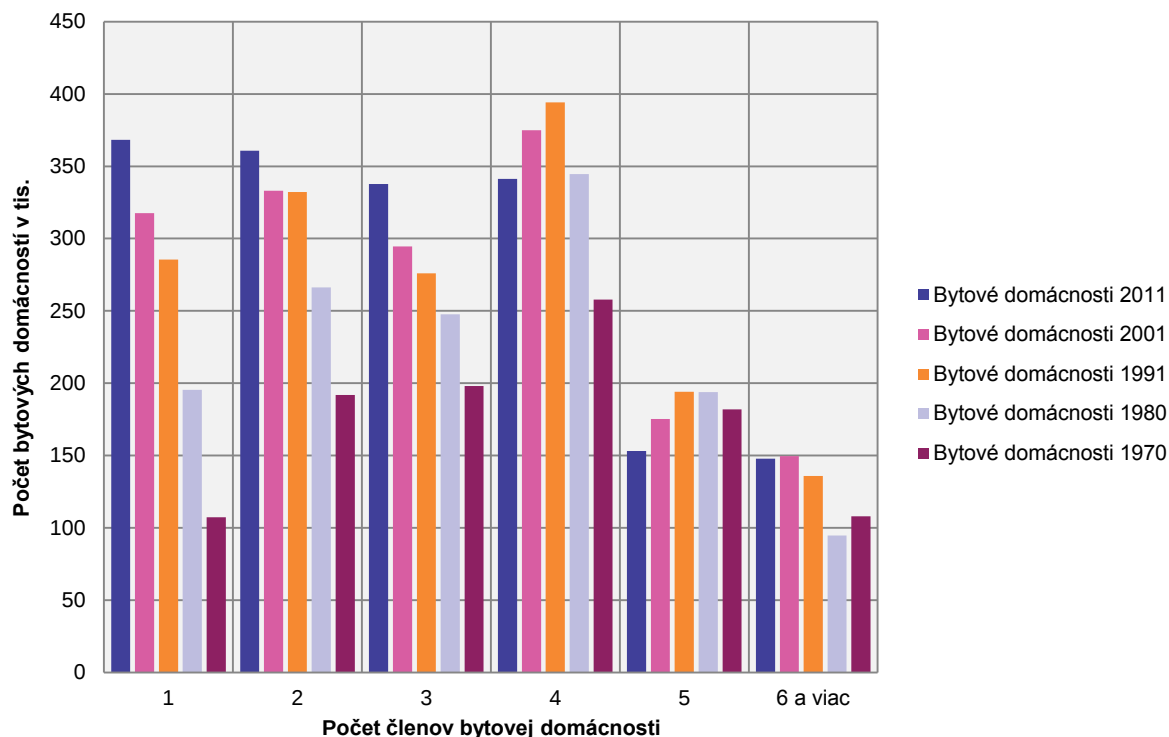
Územie	Bytové domácnosti		v tom			
	spolu	priemerný počet členov	s 1 CD		s 2 a viac CD	
			spolu	priemerný počet členov	spolu	priemerný počet členov
Bratislavský kraj	229 930	2,63	200 761	2,36	29 169	4,45
Trnavský kraj	179 108	3,11	150 553	2,70	28 555	5,27
Trenčiansky kraj	194 568	3,06	168 927	2,73	25 641	5,19
Nitriansky kraj	230 116	3,00	198 181	2,65	31 935	5,18
Žilinský kraj	208 375	3,30	184 680	3,01	23 695	5,60
Banskobystrický kraj	219 402	3,01	181 824	2,61	37 578	4,96
Prešovský kraj	216 836	3,75	169 615	3,09	47 221	6,11
Košický kraj	230 765	3,43	178 289	2,76	52 476	5,71

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Priemerný počet členov bytovej domácnosti sa v jednotlivých krajocho pohyboval **od 2,6 člena v Bratislavskom kraji do 3,8 člena v Prešovskom kraji**. Najviac bytových domácností s jednou cenзовou domácnosťou mal Bratislavský kraj a najmenej Trnavský kraj. V priemere najmenej členov mali bytové domácnosti s jednou cenзовou domácnosťou v Bratislavskom kraji (2,4 člena).

Bytových domácností s dvomi a viacerými cenзовými domácnosťami mal najviac Košický kraj (52-tisíc) s priemerným počtom 5,7 člena.

G 5. 3.: Vývoj bytových domácností podľa počtu členov v SR, sčítania 1970 – 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

HOSPODÁRIACE DOMÁCNOSTI

V roku 2011 bolo v Slovenskej republike takmer 1,9 milióna hospodáriacich domácností a ich počet prvýkrát za 50 rokov klesol, medzicenzovo o 2,5 %, čo predstavuje pokles takmer o 50-tisíc.

Celý objem zníženia početnosti predstavujú hospodáriace domácnosti tvorené jednou cenзовou domácnosťou. Hospodáriace domácnosti zložené z dvoch i troch a viacerých cenзовých domácností početne i podielom vzrástli. Pri hospodáriacich domácnostiach s dvoma cenзовými domácnosťami predstavovalo zvýšenie 24 %, pri hospodáriacich domácnostiach s tromi a viacerými cenзовými domácnosťami 16 %. Ide o pokračujúci trend a tento fakt poukazuje na to, že zrejme i vplyvom nepriaznivých ekonomických podmienok v slovenských domácnostiach dochádza k spájaniu cenзовých domácností z dôvodu spoločného hospodárenia, čo zefektívňuje proces hospodárenia a nesie i prvky solidarity.

T 5. 5.: Hospodáriace domácnosti podľa počtu cenзовých domácností, sčítania 1991 – 2011

Typ hospodáriacej domácnosti	Počet			Rozdiel 2001 – 2011		Rozdiel 1991 – 2001		Priemerný počet členov			Zloženie v %		
	2011	2001	1991	abs.	v %	abs.	v %	2011	2001	1991	2011	2001	1991
Spolu	1 852 059	1 900 344	1 778 396	-48 285	-2,5	121 948	6,9	2,9	2,8	3,0	100,0	100,0	100,0
v tom													
s 1 CD	1 671 146	1 753 018	1 727 563	-81 872	-4,7	25 455	1,5	2,7	2,7	2,9	90,2	92,2	97,1
s 2 CD	157 077	126 756	47 956	30 321	23,9	78 800	164,3	4,8	4,6	5,0	8,5	6,7	2,7
s 3 a viac CD	23 836	20 570	2 877	3 266	15,9	17 693	615	7,6	6,0	7,5	1,3	1,1	0,2

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Zvýšenie počtu hospodáriacich domácností s dvoma cenзовými domácnosťami a s tromi a viacerými cenзовými domácnosťami spôsobilo i zvýšenie hodnôt priemerného počtu ich členov. Výraznejšie v druhom uvádzanom type (s 3 a viac cenзовými domácnosťami) išlo o zvýšenie zo 6 členov v roku 2001 na 7,6 člena v roku 2011.

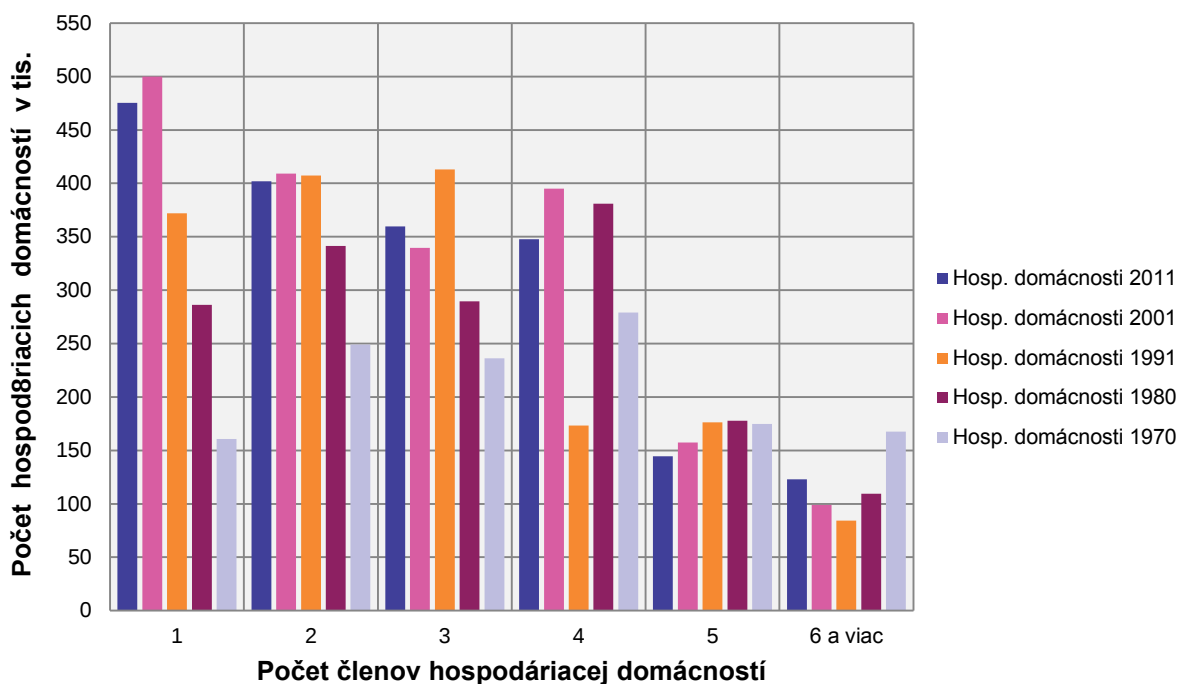
T 5. 6.: Hospodáriace domácnosti podľa počtu členov, sčítania 1991 – 2011

Ukazovateľ	HD s 1 cenзовou domácnosťou							HD s 2 a viac cenзовými domácnosťami						
	v tom s počtom členov							v tom s počtom členov						
	1	2	3	4	5	6	7+	2	3	4	5	6	7+	
Slovenská republika														
2011	475 309	386 438	337 809	314 207	100 170	31 997	25 216	15 599	21 828	33 611	44 217	32 401	33 257	
2001	500 017	396 152	315 079	365 262	123 034	34 545	18 929	12 969	24 508	29 877	34 514	24 895	20 563	
1991	372 064	404 185	315 612	406 941	163 525	46 133	19 103	3 074	6 202	9 649	12 774	10 968	8 166	
Rozdiel 2001 – 2011														
abs.	-24 708	-9 714	22 730	-51 055	-22 864	-2 548	6 287	2 630	-2 680	3 734	9 703	7 506	12 694	
v %	-4,9	-2,5	7,2	-14	-18,6	-7,4	33,2	20,3	-10,9	12,5	28,1	30,2	61,7	
Rozdiel 1991 – 2001														
abs.	127 953	-8 033	-533	-41 679	-40 491	-11 588	-174	9 895	18 306	20 228	21 740	13 927	12 397	
v %	34,4	-2	-0,2	-10,2	-24,8	-25,1	-0,9	321,9	295,2	209,6	170,2	127	151,8	

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Z detailnejšieho pohľadu na hospodáriace domácnosti podľa počtu členov vyplýva, že **najpočetnejšie sú podobne ako pri sčítaní v roku 2001 domácnosti jednotlivcov**; tvoria viac ako štvrtinu všetkých hospodáriacich domácností. Medzicenzovo však poklesli o 5 % a v porovnaní s predchádzajúcim medzicenzovým obdobím je zmena aj kvalitatívne iná, pretože vtedy došlo k zvýšeniu o približne 35 %. Možno predpokladať, že hlavnou príčinou tohto javu je zotrvávanie dospelých detí v domácnostiach rodičov bez samostatného hospodárenia. Napr. vo vekovej skupine 25- až 29-ročných bolo deklarovaných okolo 30-tisíc hospodáriacich domácností jednotlivcov. Tí však predstavujú len 10 % populácie tejto vekovej skupiny, ktorá by potenciálne mohla tvoriť samostatnú hospodáriacu domácnosť (tzn. slobodní, rozvedení a ovdovení).

G 5. 4.: Vývoj hospodáriacich domácností podľa počtu členov v SR, sčítania 1970 – 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V roku 1991 boli ešte najpočetnejšími hospodáriace domácnosti s jednou cenzovou domácnosťou a so štyrmi, potom s dvoma členmi.

V spoločne hospodáriacich domácnostiach zložených z dvoch a viacerých cenzových domácností je najpočetnejším typom hospodáriaca domácnosť, ktorú tvoria piati členovia, čo je pretrvávajúci trend.

T 5. 7.: Hospodáriace domácnosti podľa počtu cenzových domácností v krajoch, SODB 2011

Kraj	Hospodáriace domácnosti		v tom			
			s 1 CD		s 2 a viac CD	
	spolu	priemerný počet členov	spolu	priemerný počet členov	spolu	priemerný počet členov
Bratislavský	245 997	2,46	229 232	2,31	16 765	4,43
Trnavský	191 263	2,91	170 644	2,67	20 619	4,93
Trenčiansky	208 839	2,85	193 833	2,68	15 006	5,02
Nitriansky	247 712	2,79	227 893	2,59	19 819	5,00
Žilinský	218 788	3,15	203 212	2,97	15 576	5,50
Banskobystrický	240 183	2,75	216 501	2,53	23 682	4,80
Prešovský	237 454	3,43	202 414	3,00	35 040	5,91
Košický	261 823	3,02	227 417	2,68	34 406	5,28

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Najviac hospodáriacich domácností bolo v Košickom kraji (262-tisíc) a Nitrianskom kraji (248-tisíc). Bratislavský kraj je výnimočný tým, že sa v ňom nachádza početne najviac hospodáriacich domácností s jednou cenzovou

domácnosťou. Tieto hospodáriace domácnosti predstavovali až 93 % zo všetkých hospodáriacich domácností v Bratislavskom kraji, rovnaký podiel však tvorili aj v Trenčianskom a Žilinskom kraji.

Najmenej hospodáriacich domácností bolo v Trnavskom kraji (191-tisíc), kde sa pri sčítaní v roku 2011 zistilo aj najmenej hospodáriacich domácností s jednou cenzovou domácnosťou (171-tisíc). Najnižší podiel hospodáriacich domácností jednotlivcov mal ale Prešovský kraj (85 %).

Najviac hospodáriacich domácností s dvoma a viacerými cenzovými domácnosťami (okolo 35-tisíc) **mali východoslovenské kraje, najmenej** takýchto hospodáriacich domácností zaznamenalo sčítanie 2011 **v Trenčianskom a Žilinskom kraji** (okolo 15-tisíc).

Priemerný počet členov hospodáriacej domácnosti sa od celoslovenského priemeru (2,9 člena) **najviac odlišoval v Bratislavskom kraji** (2,5 členov) a **Prešovskom kraji** (3,4 členov).

CENZOVÉ DOMÁCNOSTI

Cenzové domácnosti sú typom domácností, ktoré umožňujú **detailný pohľad na štruktúry súžitia osôb v rámci rodín** prípadne iných nerodinných štruktúr. Sú tak najvýznamnejším zdrojom dát o rodine ako o spoločensky totálnom fenoméne¹⁵.

Údaje o počte a zložení rodín majú význam i pri skúmaní príčin demografického správania populácie. Z dlhodobého hľadiska sa do počtu a štruktúry cenzových domácností premietajú trendy populačného vývoja, ako je intenzita a časovanie sobášnosti, úroveň plodnosti, úmrtnosti, rozvodovosti a migrácie, ale i úroveň bytovej výstavby, podmienok bývania atď.

V roku 2011 bolo v Slovenskej republike 2,1 milióna cenzových domácností. Ich prevažnú väčšinu tvorili úplné rodiny (52 %). 16 % predstavovali neúplné rodiny, 30 % domácnosti jednotlivcov a 2 % viacčlenné nerodinné domácnosti. **Rodinné domácnosti** podobne ako v roku 2001 tvorili **takmer 70 % všetkých cenzových domácností v SR.**

Základnou medzicenzovou zmenou v rodinných domácnostiach je **zníženie počtu úplných rodín v prospech neúplných**, čo sa prejavilo v štruktúre cenzových domácností poklesom úplných rodín o 4 p. b. a nárastom neúplných rodín tiež o 4 p. b.

T 5. 8.: Cenzové domácnosti podľa typu, sčítania 1991 – 2011

Ukazovateľ	CD spolu	v tom podľa počtu jednotlivých typov				v štruktúre (%)			
		úplné rodiny spolu	neúplné rodiny spolu	viacčlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivcov	úplné rodiny spolu	neúplné rodiny spolu	viacčlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivcov
Slovenská republika									
2011	2 064 635	1 079 858	331 524	45 396	607 857	52,3	16,1	2,2	29,4
2001	2 071 743	1 168 023	246 358	35 339	622 023	56,4	11,9	1,7	30,0
1991	1 832 484	1 234 473	190 931	7 792	399 288	67,4	10,4	0,4	21,8

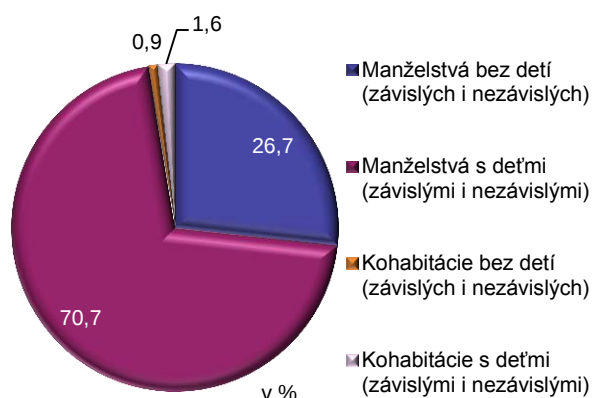
¹⁵ R. König

dokončenie									
Ukazovateľ	CD spolu	v tom podľa počtu jednotlivých typov				v štruktúre (%)			
		úplné rodiny spolu	neúplné rodiny spolu	viacčlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivcov	úplné rodiny spolu	neúplné rodiny spolu	viacčlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivcov
Rozdiel 2001 – 2011									
abs.	-7 108	-88 165	85 166	10 057	-14 166	-4,1	4,2	0,5	-0,6
v %	-0,3	-7,5	34,6	28,5	-2,3	x	x	x	x
Rozdiel 1991 – 2001									
abs.	239 259	-66 450	55 427	27 547	222 735	-11,0	1,5	1,3	8,2
v %	13,1	-5,4	29,0	353,5	55,8	x	x	x	x

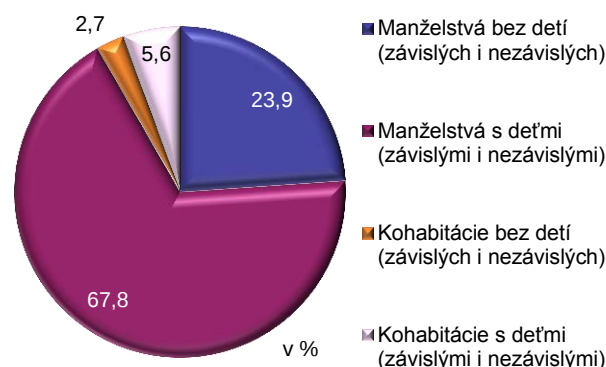
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V rámci rodinných domácností teda rozlišujeme úplné a neúplné rodiny. **Úplnú rodinu** tvorí **manželský alebo kohabitujúci pár s deťmi** alebo **bez detí**. V roku 2011 bolo **v Slovenskej republike 1,1 milióna úplných rodín, 990-tisíc párov žilo v manželskom zväzku a 90-tisíc v kohabitácii**. Pokračujúcim trendom z predchádzajúceho medzicenzového obdobia je mierny rast početnosti i podielu rodín založených na kohabitácii na úkor rodín založených manželstvom.

G 5. 5.: Úplné rodiny, SODB 2001

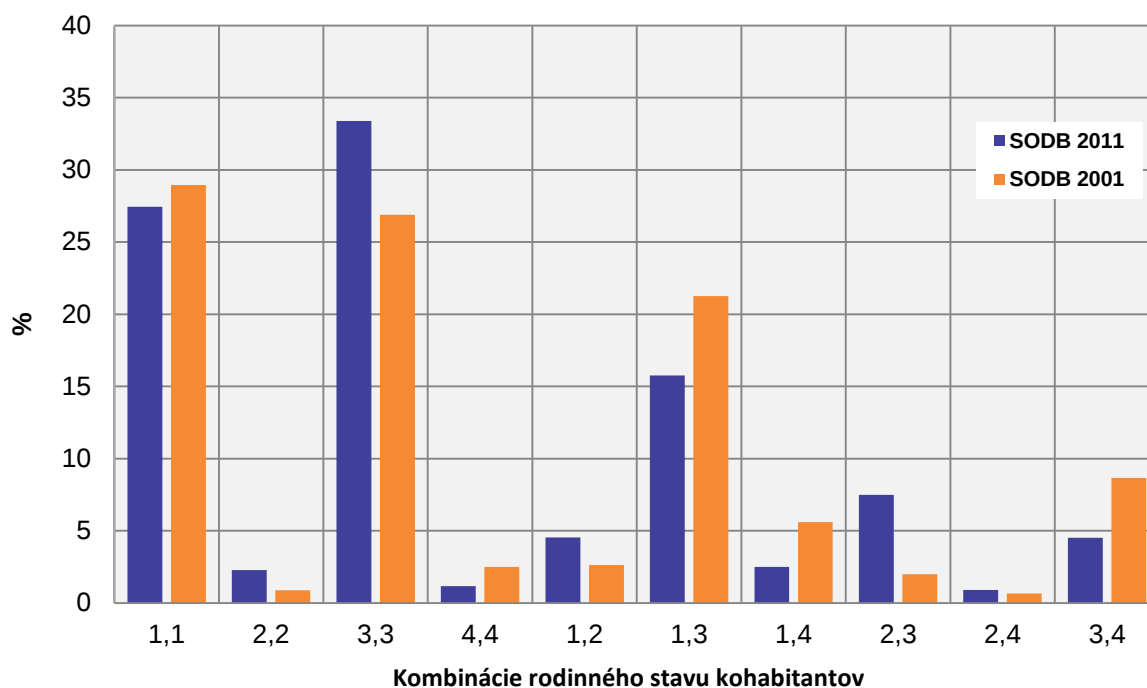
G 5. 6.: Úplné rodiny, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V súvislosti s kohabitáciami, ktorých počet medzicenzovo stúpol o necelých 60-tisíc, je zo sociologického hľadiska významný fakt, že až tri štvrtiny týchto vzťahov tvoria nejakým spôsobom **rekonštruované rodiny**. Len 27 % kohabitujúcich párov vytvárali vzájomne slobodní partneri. Tretinu kohabitantov (najpočetnejšiu skupinu) tvorili obaja rozvedení partneri. Nasledovala skupina kohabitantov, v ktorej pár pozostával z jedného/jednej rozvedeného/rozvedenej a druhý z partnerov bol slobodný/slobodná alebo ženatý/vydatá alebo vdovec/vdova (28 %). Na Slovensku sú však aj kohabitujúce páry, ktoré vytvorili novú rodinu napriek tomu, že aspoň jeden z partnerov neukončil svoj predchádzajúci legálny rodinný stav ženatý/vydatá (15 %).

G 5. 7.: Kohabitácie podľa rodinného stavu partnerov, SODB 2001, 2011

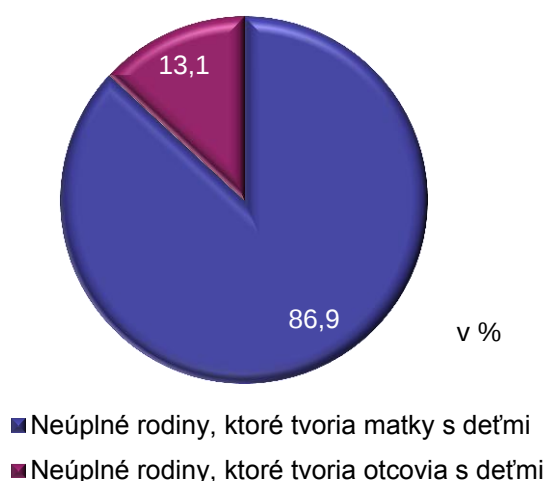

1 – slobodný/slobodná, 2 – ženatý/vydatá, 3 – rozvedený/rozvedená, 4 – vdovec/vdova

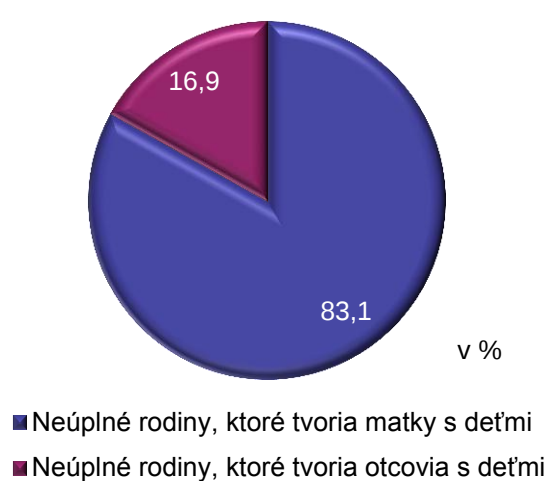
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Pri neúplných rodinách zostal zachovaný trend rastu. **K rozhodujúcemu okamihu sčítania v roku 2011** žilo v Slovenskej republike **vyše 330 tisíc neúplných rodín**, ktoré tvorili 16 % všetkých censových domácností. Aktuálnym trendom je **rast početnosti neúplných rodín, kde je osamelým rodičom otec**. Rodinný stav týchto otcov je prevažne rozvedený (1/3), 27 % tvoria vdovci, ale až 1/4 sú zastúpení otcovia s rodinným stavom ženatý.

G 5. 8.: Neúplné rodiny, SODB 2001

G 5. 9.: Neúplné rodiny, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V skupine nerodinných domácností nenastali zásadné vývojové zmeny. Podiel viacčlenných nerodinných domácností sa zvýšil len o 0,5 p. b. na 2,2 % a podiel domácností jednotlivcov zostal na úrovni 30 %. Vo vývoji týchto typov nepokračovali trendy z predchádzajúceho medzicenzálneho obdobia, keď sa počet viacčlenných nerodinných domácností zvýšil takmer 6-násobne a počet domácností jednotlivcov o 56 %.

Z hľadiska počtu členov malo v roku 2001 najviac **cenзовých domácností** iba jedného člena. Z viacčlenných cenзовých domácností boli najpočetnejšie zastúpené dvojčlenné domácnosti. V roku 2011 sa však vykryštalizoval jednoznačný trend, že **početnosť cenзовých domácností klesá so zvyšujúcim sa počtom členov.**

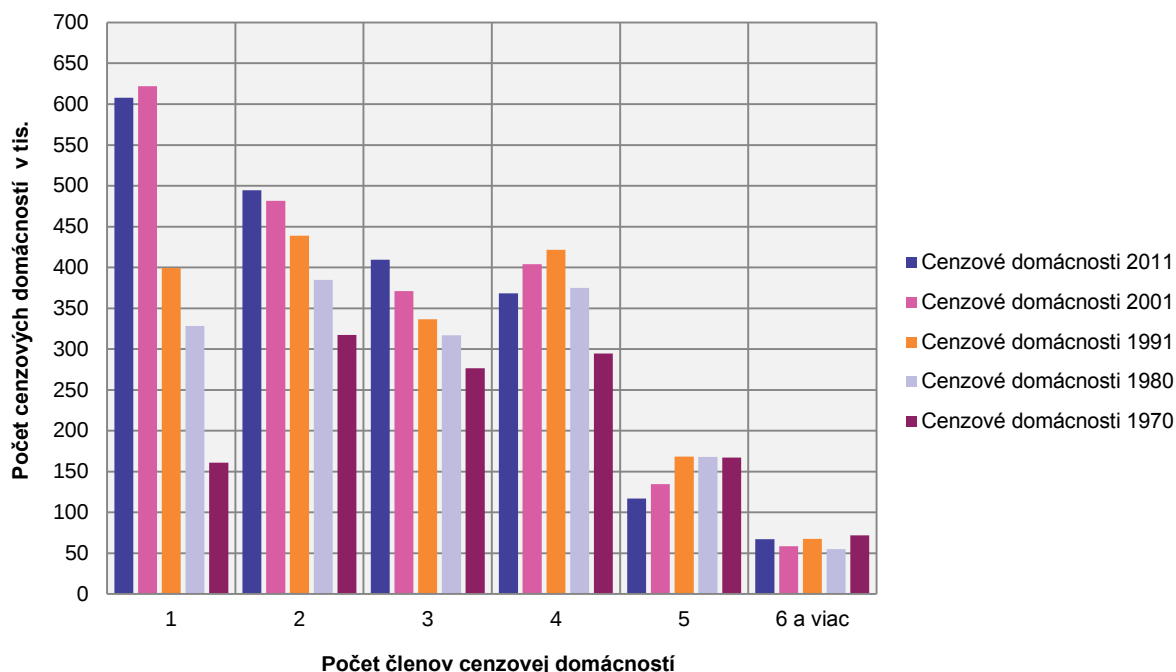
T 5. 9.: Cenзовé domácnosti podľa počtu členov, SODB 2011

Cenзовé domácnosti	Počet členov							Priemerný počet členov	Spolu
	1	2	3	4	5	6	7+		
Spolu	607 857	494 594	409 592	368 216	117 137	37 233	30 006	2,62	2 064 635
Úplné rodiny spolu	x	277 546	302 745	336 709	106 346	32 877	23 635	3,46	1 079 858
Úplné rodiny so závislými deťmi	x	x	140 875	239 391	80 576	24 381	17 807	4,13	503 030
Úplné rodiny bez závislých detí	x	277 546	161 870	97 318	25 770	8 496	5 828	2,88	576 828
Neúplné rodiny spolu	x	183 456	100 256	29 787	10 095	4 057	3 873	2,70	331 524
Neúplné rodiny so závislými deťmi	x	83 982	57 052	17 261	5 307	2 067	2 106	2,78	167 775
Neúplné rodiny bez závislých detí	x	99 474	43 204	12 526	4 788	1 990	1 767	2,63	163 749
Viacčlenné nerodinné domácnosti	x	33 592	6 591	1 720	696	299	2 498	3,49	45 396
Domácnosti jednotlivcov	607 857	x	x	x	x	x	x	1,00	607 857
Cenзовé domácnosti 2011	607 857	494 594	409 592	368 216	117 137	37 233	30 006	2,62	2 064 635
Cenзовé domácnosti 2001	622 023	481 628	370 966	404 046	134 617	37 767	20 696	2,60	2 071 743
Cenзовé domácnosti 1991	399 288	438 827	336 692	421 569	168 523	47 548	20 037	2,87	1 832 484
Rozdiel 2001 – 2011 abs.	-14 166	12 966	38 626	-35 830	-17 480	-534	9 310	0,02	-7 108
v %	-2,3	2,7	10,4	-8,9	-13,0	-1,4	45,0	0,77	-0,3
Rozdiel 1991 – 2001 abs.	222 735	42 801	34 274	-17 523	-33 906	-9 781	659	-0,27	239 259
v %	55,8	9,8	10,2	-4,2	-20,1	-20,6	3,3	-9,40	13,1

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V priemere pripadalo na jednu cenзовú domácnosť 2,6 člena podobne ako v roku 2001. Najvyšší priemerný počet členov mali úplné rodiny so závislými deťmi, počet členov tejto skupiny sa dlhodobo pohybuje na hodnote 4. Ani pri ostatných druhoch cenзовých domácností nedošlo z hľadiska ich priemernej veľkosti k podstatným zmenám.

G 5. 10.: Vývoj cenzových domácností podľa počtu členov v SR, sčítania 1970 – 2011

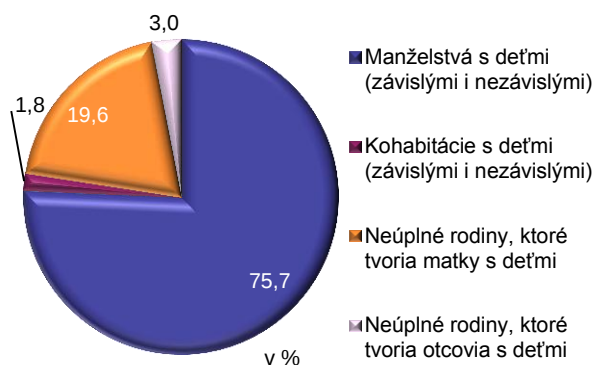
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

RODINY S DEŤMI

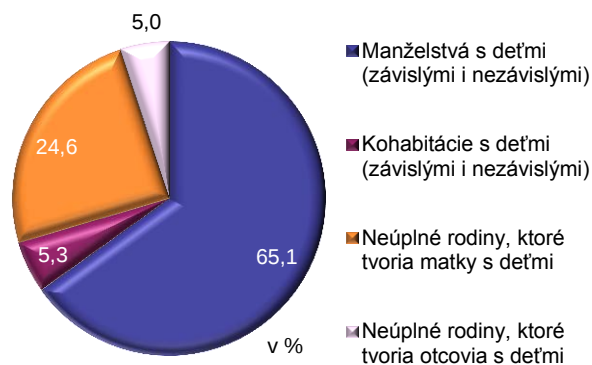
Vzťah rodina a deti nepôsobí len v prostredí domácností. Tento vzťah presahuje domácnosti a následne ovplyvňuje celú spoločnosť. Rodiny s deťmi a optimálnym vnútorným prostredím sú základným predpokladom zdravej spoločnosti.

V roku 2011 bolo v Slovenskej republike 1,1 milióna domácností, ktoré tvorili aspoň jeden rodič a deti (závislé i nezávislé). Tento počet bol o 32-tisíc domácností vyšší ako v roku 2001. Len **70 %** spomínaných domácností predstavovali **úplné rodiny s deťmi** (77 % v roku 2001) a až **30 % neúplné rodiny**.

G 5. 11.: Rodiny s deťmi (závislými i nezávislými), SODB 2001

G 5. 12.: Rodiny s deťmi (závislými i nezávislými), SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Ak upriamime pozornosť na **závislé deti** (tzn. na deti do 25 rokov), **ich počet bol 1,1 milióna, teda o 234-tisíc nižší než v roku 2001. Približne 4/5 zo závislých detí žili v úplných rodinách.**

Z hľadiska počtu detí v rodine žilo **s rodičmi ako jedináčik 46 % detí** (závislých i nezávislých), ostatné deti mali v rodine aj súrodenecké vzťahy.

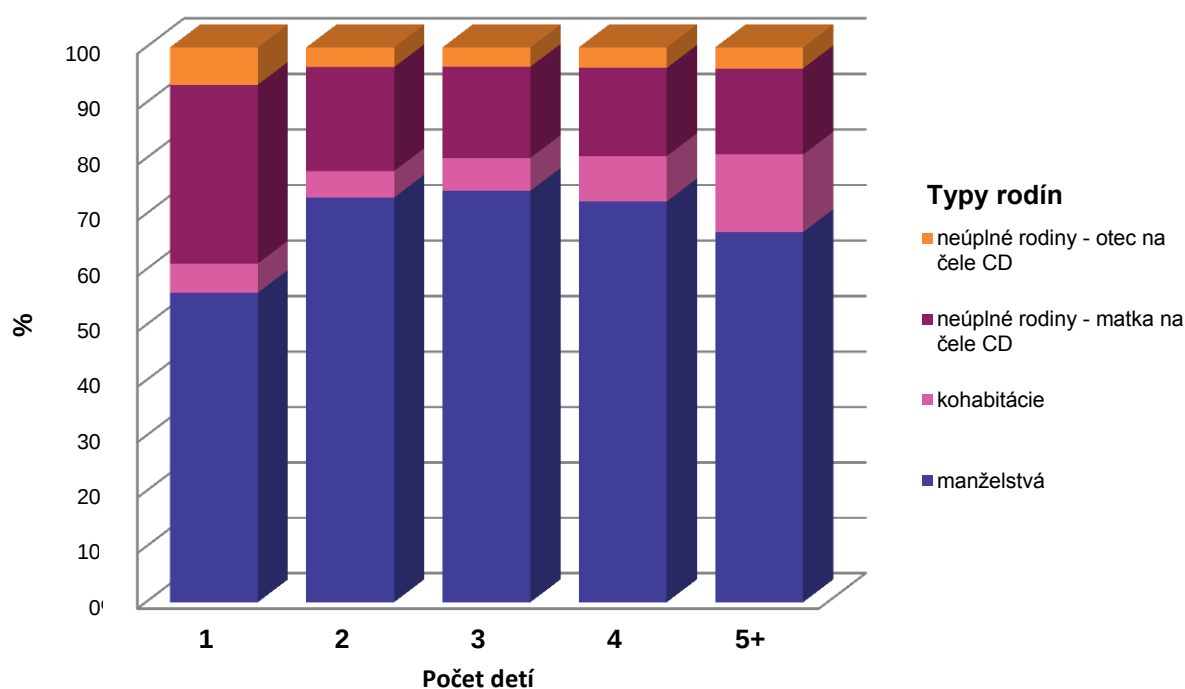
T 5. 10.: Rodinné domácnosti podľa počtu závislých detí, sčítania 1991 – 2011

Rodinné domácnosti	Spolu	Počet závislých detí v rodine					Priemerný počet závislých detí	
		0	1	2	3	4 a viac	rodiny spolu	rodiny s deťmi
Úplné rodiny								
2011	1 079 858	576 828	226 378	208 317	49 032	19 303	0,82	1,75
2001	1 168 023	523 920	259 250	280 674	75 877	28 302	1,01	1,83
Rozdiel 2011 – 2001								
abs.	-88 165	52 908	-32 872	-72 357	-26 845	-8 999	-0,19	-0,08
v %	-7,6	10,1	-12,7	-25,8	-35,4	-31,8	x	x
Neúplné rodiny								
2011	331 524	163 749	107 791	46 283	9 582	4 119	2,70	1,48
2001	246 358	108 029	88 553	38 896	8 102	2 778	0,83	1,47
Rozdiel 2001 – 1991								
abs.	85 166	55 720	19 238	7 387	1 480	1 341	1,87	0,01
v %	34,6	51,6	21,7	19,0	18,3	48,3	x	x

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podľa typu rodiny práve jedináčikovia majú zložitejšie rodinné prostredie, pretože častejšie žijú v neúplnej rodine a dokonca v neúplnej rodine s otcom.

G 5. 13.: Typy rodín podľa počtu detí v SR, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V jednotlivých krajoch sa podiely úplných rodín s deťmi pohybovali v intervale 44 % – 53 % z celkového počtu úplných rodín. Najnižší podiel úplných rodín so závislými deťmi z celkového počtu úplných rodín bol v Banskobystrickom kraji (44 %), najvyšší v Prešovskom kraji (53 %), a absolútne i relatívne najviac ich bolo v Prešovskom kraji (127-tisíc, t. j. 63 %). V neúplných rodinách bol podiel rodín so závislými deťmi na celkovom počte neúplných rodín od 47 % do 55 % **Najvyššie podiely boli zistené v Košickom a Bratislavskom kraji** (takmer 55 %) a minimum v Žilinskom kraji (necelých 47 %).

T 5. 11.: Rodinné domácnosti, SODB 2011

Územie	Úplné rodiny spolu					Neúplné rodiny spolu				Z úplných rodín kohabitácie
	bez závislých detí	so závislými deťmi				bez závislých detí	so závislými deťmi			
		1	2	3	4+		1	2	3+	
Slovenská republika	576 828	226 378	208 317	49 032	19 303	163 749	107 791	46 283	13 701	89 308
v tom kraj										
Bratislavský	67 306	30 556	21 115	2 808	638	18 810	16 006	5 644	917	9 307
Trnavský	63 872	25 092	22 180	3 653	843	17 548	11 569	4 616	1076	8 297
Trenčiansky	68 558	24 690	23 864	4 837	1 083	19 186	11 209	4 965	1 052	8 297
Nitriansky	79 731	30 385	26 062	4 516	1196	23 941	14 076	5 803	1 405	12 132
Žilinský	66 539	26 384	27 854	8 731	3 006	20 831	11 180	5 526	1 498	6 908
Banskobystrický	74 274	27 282	24 088	4 779	2 095	20 827	14 445	5 854	1 749	18 290
Prešovský	75 846	30 873	33 857	12 928	6 537	20 291	12 996	6 434	2 831	8 992
Košický	80 702	31 116	29 297	6 780	3 905	22 315	16 310	7 441	3 173	17 085

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V porovnaní s predchádzajúcim medzicenzovým obdobím došlo k vývojovej zmene v početnosti rodín podľa počtu závislých detí. Kým **v roku 2001 vo všetkých krajoch s výnimkou Bratislavského** bolo **najviac úplných rodín s dvoma deťmi**, **v roku 2011** už boli **najpočetnejšie úplné rodiny s jedným dieťaťom v šiestich z ôsmich krajov**.

V roku 2011 deklarovalo **v Slovenskej republike spolužitie bez uzavretého manželstva 89-tisíc párov. Najviac kohabitácií bolo v Banskobystrickom kraji** (18-tisíc, t. j. 14 % z úplných rodín) **a Košickom kraji** (17-tisíc, t. j. 11 % z úplných rodín). **Najnižší podiel kohabitácií sa vyskytuje v Žilinskom kraji** (5,2 %).

DOMÁCNOSTI JEDNOTLIVCOV A VIACČLENNÉ NERODINNÉ DOMÁCNOSTI

Špecifickú skupinu cenových domácností tvorili domácnosti jednotlivcov a viacčlenné nerodinné domácnosti. **Najviac domácností jednotlivcov bolo zistených v Košickom a Bratislavskom kraji**; tieto početnosti sa približujú k 100-tisícom a podiel na celkovom počte domácností jednotlivcov v SR predstavoval v týchto krajoch okolo 16 %. **Najnižší podiel** domácností jednotlivcov zaznamenalo sčítanie **2011 v Žilinskom kraji** (9,5 %).

Domácnosti jednotlivcov častejšie vytvárali ženy ako muži; pomer bol vo všetkých krajoch relatívne vyrovnaný, približne 3:2.

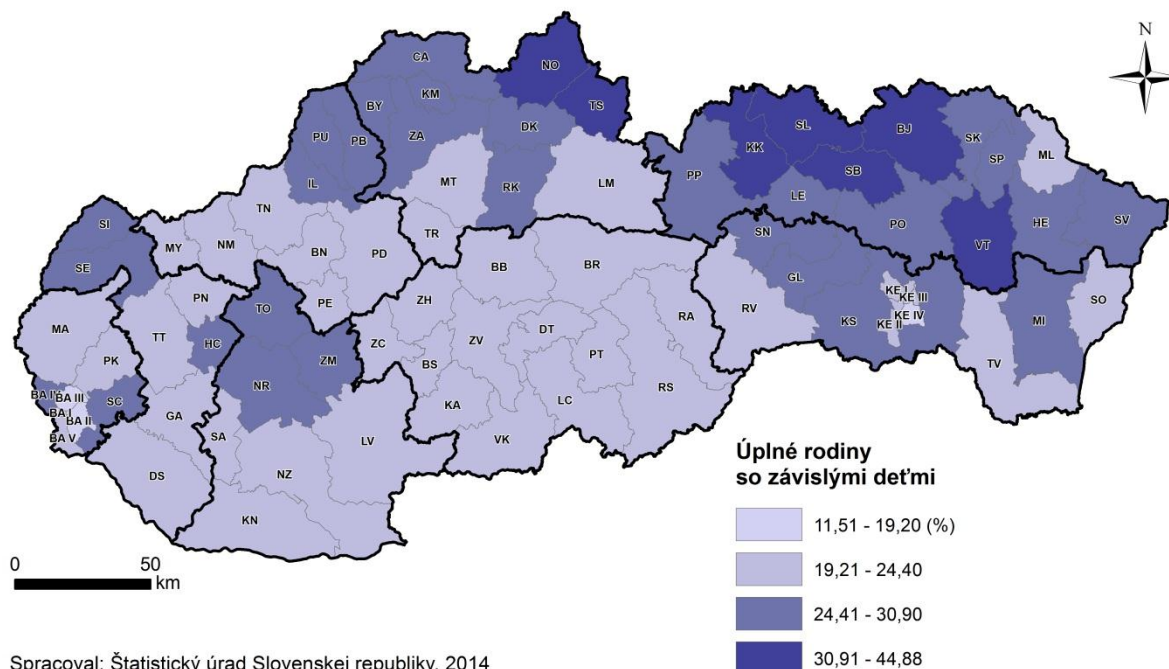
T 5. 12.: Ostatné (nerodinné) cenové domácnosti, SODB 2011

Územie	Viacčlenné nerodinné domácnosti		Domácnosti jednotlivcov			
	spolu	priemerný počet členov	spolu	z toho		
				muž	žena	
Slovenská republika						
2011	45 396	3,49	607 857	251 617	356 240	
2001	35 339	2,33	622 023	249 952	372 071	
1991	7 792	2,13	399 288	139 284	260 004	
Kraje (rok 2011)						
Bratislavský	5 427	2,98	96 079	39 646	56 433	
Trnavský	4 015	4,37	60 849	25 061	35 788	
Trenčiansky	5 566	3,58	60 177	25 585	34 592	
Nitriansky	6 278	3,32	76 494	30 758	45 736	
Žilinský	7 075	3,73	57 660	24 041	33 619	
Banskobystrický	4 976	3,62	88 388	37 586	50 802	
Prešovský	6 293	2,98	70 917	28 165	42 752	
Košický	5 766	3,63	97 293	40 775	56 518	

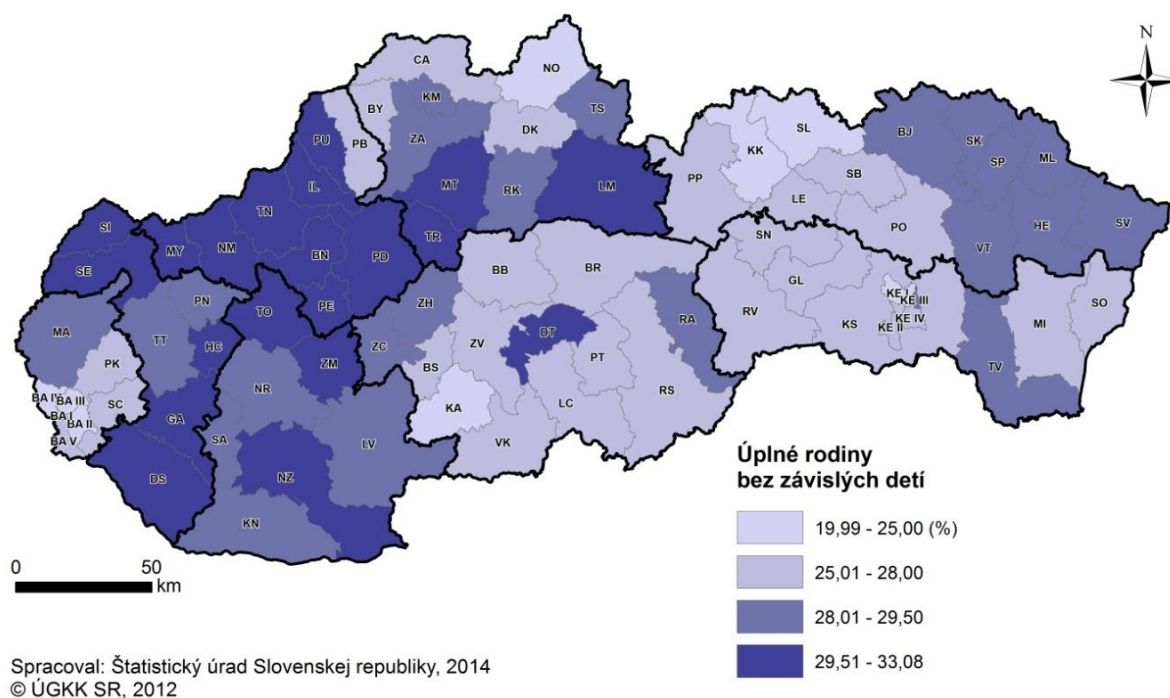
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Viacčlenné nerodinné domácnosti majú mierne stúpajúcu tendenciu. Počtom najväčšie z hľadiska priemerného počtu členov boli v Trnavskom kraji (viac ako štvorčlenné) a najmenšie v Bratislavskom a Prešovskom kraji (menej ako trojčlenné).

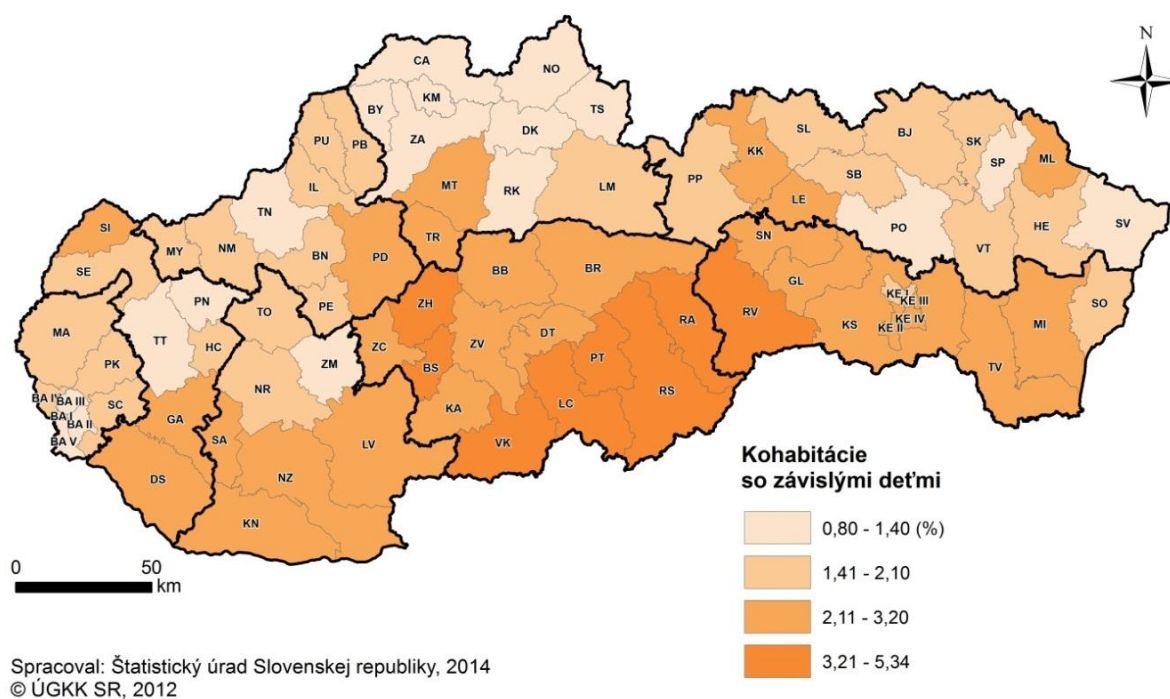
M 5. 1.: Úplné rodiny so závislými deťmi v okresoch SR, SODB 2011

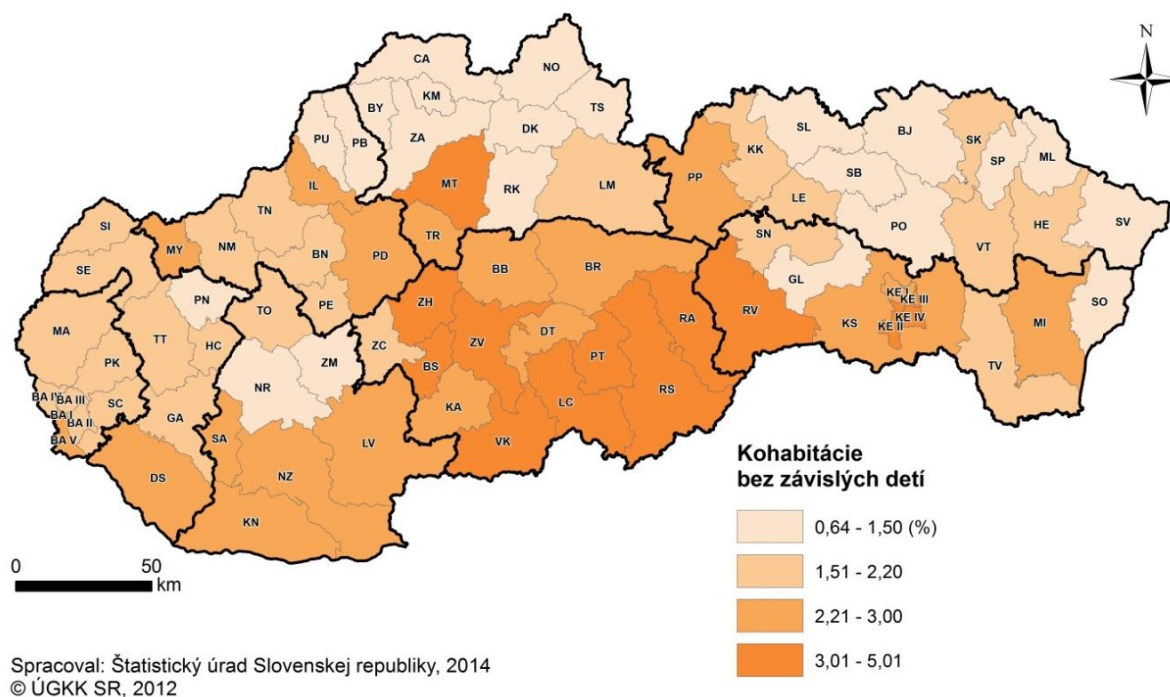
M 5. 2.: Úplné rodiny bez závislých detí v okresoch SR, SODB 2011

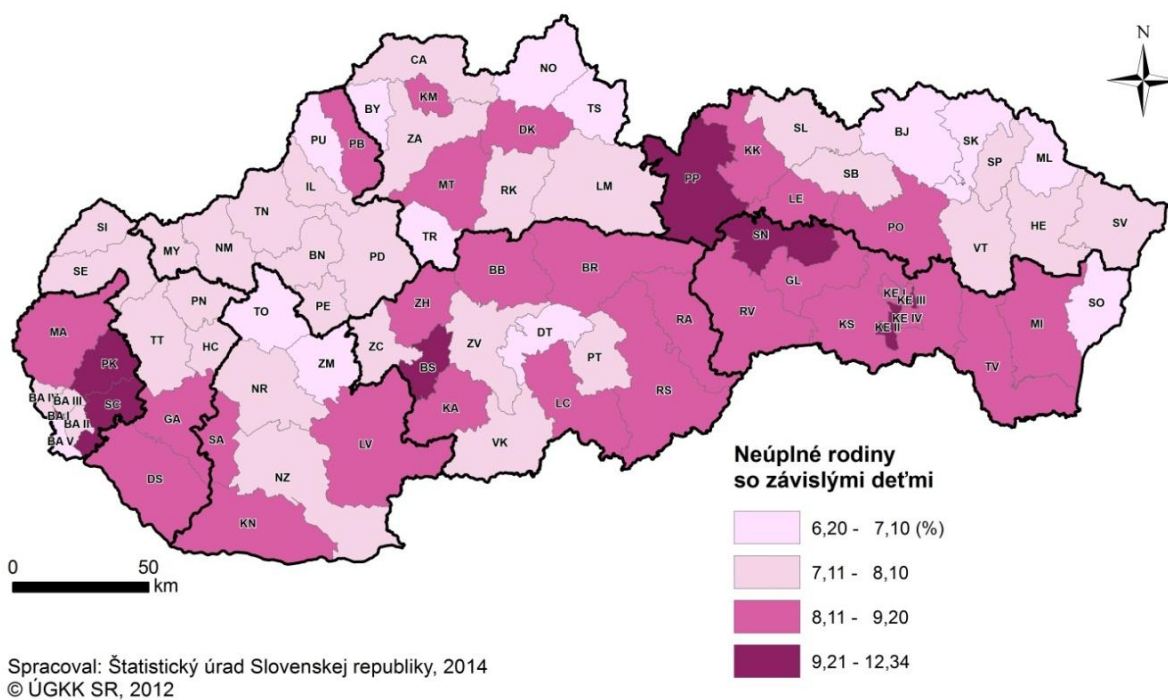
M 5. 3.: Kohabitácie so závislými deťmi v okresoch SR, SODB 2011

M 5. 4.: Kohabitácie bez závislých detí v okresoch SR, SODB 2011

M 5. 5.: Neúplné rodiny so závislými deťmi v okresoch SR, SODB 2011

6. OBYVATEĽSTVO PODĽA NÁRODNOSTI

Krajiny stredoeurópskeho priestoru majú na svojom území v dôsledku zložitého historického, kultúrneho a sociálneho vývoja okrem majoritnej populácie aj rozmanité minoritné etnické spoločenstvá. Táto rozmanitosť vytvára často trecie plochy, ktorých riešenie si vyžaduje aj kolektívne rozhodnutia. Aj z tohto hľadiska skúmanie etnickej štruktúry obyvateľstva v krajinách strednej Európy získava na význame.

Medzi krajiny s národnostne zmiešaným obyvateľstvom patrí aj Slovenská republika. V základnom zákone štátu, v Ústave Slovenskej republiky, sa v článku 34 píše: *„Občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie.“*

Napĺňanie týchto záväzkov v praxi sa nezaobíde bez korektných štatistických dát o počte príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín a ich demografických štruktúrach a regionálnej špecifikácii územia, na ktorom žijú. Od oficiálnych údajov o počte obyvateľov hlásiacich sa k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa odvíja rozsah ich práv (*napr. dvojazyčné názvy obcí, ulíc a obchodov, používanie jazykov menšín v úradnom styku, právo vzdelávať sa v jazyku národnostných menšín a pod.*). Pre príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín v Slovenskej republike je preto sčítanie obyvateľov, domov a bytov mimoriadnou udalosťou, ktorá v období do ďalšieho cenzu významne ovplyvňuje ich život.

DEFINÍCIA NÁRODNOSTI A JEJ HISTORICKÝ KONTEXT

Definovanie pojmu národnosť je zložité, pretože ani odborná verejnosť nie je v tejto otázke jednotná. Podľa Giddensa¹⁶ národnosť „...označuje kultúrne praktiky a názory určitej skupiny ľudí, ktoré ju odlišujú od ostatných. Príslušníci takejto skupiny sa považujú za kultúrne rozdielných od iných skupín v spoločnosti a táto ich tak aj vníma“. A. Gellner¹⁷ považuje za dva primárne stavebné stĺpy národa kultúru a vôľu. Gellner kultúru vníma ako súbor tradičných zvykov vzniknutých náhodne a mechanicky v minulosti a udržiavaných generáciami do súčasnej doby kvázizotrvačným spôsobom. Gellner spája vôľu s dobrovoľnou vernosťou k skupine a identifikáciou s touto skupinou, teda lojalita a solidarita na jednom póle a na druhom je to strach, nátlak a donútenie. V iných definíciách vystupujú do popredia základné komponenty etnicity, ako sú spoločný jazyk, územie, ekonomický život, mentalita prejavujúca sa v spoločnej kultúre, etnické vedomie a etnické pomenovanie. Za najdôležitejší z týchto faktorov možno považovať subjektívny faktor – *etnické vedomie*, ktoré výstižne charakterizoval slovenský etnológ M. Kaľavský ako „*pocit originality etnickej skupiny, ktorý sa nedá redukovať na nijakú inú sociálnu skupinu*“.

¹⁶ **Anthony Giddens**, britský sociológ svetového mena. Napísal viac ako 30 kníh a stal sa jedným z najcitovanejších sociológov. K jeho najznámejším dielam patrí titul Sociológia, v ktorom prehľadne a zrozumiteľne vysvetľil základné sociologické témy.

¹⁷ **Arnošt Gellner**, český filozof, sociológ a antropológ, ktorého práce pozná celý svet. Preslávil sa vydaním knihy Národy a nacionalizmus, ktorá bola preložená do viac ako 20 jazykov.

Pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov nejde o teoretické definovanie a operacionalizáciu pojmu národnosť, ale o jeho empirické vyjadrenie tak, aby výsledky zistenia boli kvantifikovateľné. Preto pri definovaní pojmu národnosť na štatistické účely bol nutný prechod od teórie k empirii. V roku **1853** na medzinárodnom kongrese v Bruseli **sa štatistíci dohodli, že za určujúce kritérium na definovanie národnosti sa bude považovať „obcovací jazyk“**, teda jazyk, ktorým daný jedinec hovorí v svojej primárnej skupine, vo svojom okolí. Povedané jednoducho, podľa toho, **ako jedinec hovorí na verejnosti, taká je jeho etnická príslušnosť**.

Za začiatok moderného sčítania na našom území sa považuje rok **1869**, keď sa sčítanie uskutočnilo na základe princípov stanovených rôznymi medzinárodnými kongresmi. V rámci tohto sčítania sa zisťovali biologické znaky, ako vek a pohlavie, demografické znaky, ako štátna príslušnosť, rodinný stav, náboženské vyznanie a národnosť. **Národnosť sa zisťovala podľa** už spomínaného **obcovacieho jazyka** (reči). O tri roky neskôr na štatistickom kongrese v Petrohrade (**1872**) sa **odborná verejnosť** opätovne zaoberala definíciou pojmu *národnosť*. **Zmenila empirickú podobu definície na materskú reč**, teda národnosť sa mala zisťovať podľa reči, ktorou hovorila s jedincom matka. A tak, keď ostatné krajiny Európy pri sčítaní už definovali etnicitu podľa materinského jazyka, v *Rakúsku* sa pri cenzu v roku 1880 zisťovala stále *obcovacia reč* a v *Uhorsku* *materinský jazyk*. Táto definícia bola použitá i pri cenzoch v rokoch 1890, 1900 a 1910. Podľa Hauflera¹⁸ túto definíciu ponechali **so zámerom nadhodnotiť počet príslušníkov dominantného etnika na úkor menších**. Zisťovania počtu členov jednotlivých národností boli do veľkej miery skreslené a k presnému zmapovaniu etník nedošlo. Predpokladalo sa totiž, že ak obyvateľ prevažne žije napr. v nemeckom prostredí, jeho obcovacou rečou musí byť výlučne nemčina.

Pred sčítaním v roku 1921 bola v novovzniknutej Československej republike prijatá definícia národnosti ako **kmeňovej príslušnosti**, „ktorej vonkajším znakom je väčšinou materinský jazyk“. Touto zmenou definovania etnicity chcela politická garnitúra zamedziť presnejšiemu oddeleniu obyvateľstva českej národnosti od obyvateľstva nemeckej národnosti na území dnešnej Českej republiky a slovenskej národnosti od maďarskej národnosti na území dnešnej Slovenskej republiky.

Fakt, že obyvatelia sa k národnosti prihlasovali na základe kmeňovej príslušnosti, sa odzrkadlil **v zvýšení počtu obyvateľov so židovskou a rómskou národnosťou**, a to aj napriek tomu, že títo obyvatelia hebrejským ani rómskym jazykom nehovorili. Zaujímavosťou pri zisťovaní národnosti bolo aj to, že **obyvatelia sa mohli prihlásiť k československej národnosti, ale zisťovala sa aj príslušnosť k slovenskej a českej národnosti samostatne**.

Menšia zmena nastala pri cenzu v roku **1930**. Tu sa **národnosť spravidla zapisovala podľa materinského jazyka**. Toto rozhodnutie bolo významnými demografmi kritizované a títo sa prikláňali k názoru, aby sa pri sčítaní zisťovala národnosť aj materinský jazyk. Toto odporúčanie sa opakovalo pri každom ďalšom sčítaní, ale **v sčítacom formulári sa obidve tieto položky objavili po prvý raz až v sčítaní 1970. Národnosť sa vyznačovala na základe vlastného rozhodnutia**

¹⁸ **Vlastislav Haufler**, český geograf so slovenskými koreňmi. Venoval sa ekonomickej geografii Československej republiky a spracoval aj národnostné pomery v Československu.

podľa príslušnosti k národu alebo etnickej skupine. V metodických vysvetlivkách sa priamo uvádzalo, že ***národnosť a materinský jazyk môžu byť od seba odlišné. Toto pravidlo sa uplatnilo aj v sčítaní 2011.***

NÁRODNOSŤ PODĽA VÝSLEDKOV SODB 2011

K rozhodujúcemu okamihu sčítania boli z celkového počtu trvalo bývajúcich obyvateľov SR ***najvýraznejšie zastúpení obyvatelia slovenskej národnosti*** (takmer 4,353 mil., t. j. 80,7 % z celkového počtu trvalo bývajúcich obyvateľov SR). ***Druhou najpočetnejšou bola maďarská národnosť*** (vyše 458-tisíc, t. j. 8,5 % zo všetkých obyvateľov). ***Tretou národnosťou na základe najvyššieho počtu aj podielu bola rómska národnosť***; prihlásilo sa k nej takmer 106-tisíc obyvateľov, t. j. 2 % z celkového počtu obyvateľov v SR. ***Hranicu 10-tisíc prekročili ešte príslušníci rusínskej národnosti*** (vyše 33-tisíc) ***a českej národnosti*** (viac ako 30-tisíc).

V medzicenzovom období 2001 – 2011 pribudlo početne najviac trvalo bývajúcich obyvateľov rómskej národnosti (takmer 16-tisíc), ***rusínskej národnosti*** (vyše 9-tisíc), ***moravskej národnosti*** (938) ***a poľskej národnosti*** (482). U rómskej národnosti predstavoval medzicenzový nárast 0,3 p. b. Tento nárast je spôsobený početnejšou detskou zložkou. Nárast možno pozorovať aj pri rusínskej národnosti; medzicenzovo predstavoval 0,2 p. b. V jej prípade bol však spôsobený vyšším počtom trvalo bývajúcich obyvateľov SR, ktorí sa pri SODB 2011 dobrovoľne na základe vlastného rozhodnutia prihlásili k rusínskej národnosti. Mohlo ísť aj o dôsledok pozitívnej propagácie rusínskej národnosti, pod vplyvom ktorej si viac Rusínov uvedomilo svoju etnickú (historickú) príslušnosť.

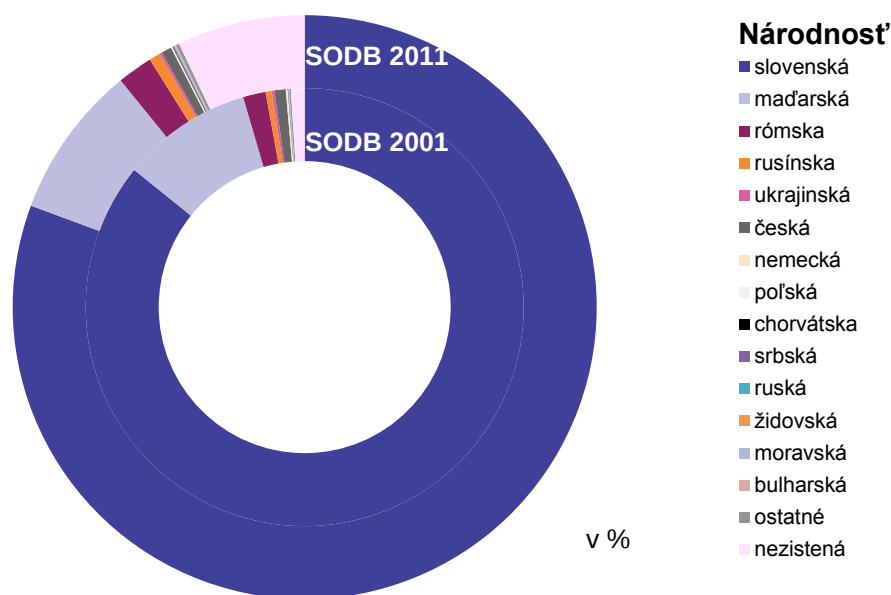
NAJVIAC UBUDLO OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ NÁRODNOSTI

V medzicenzovom období 2001 – 2011 sa najvýraznejšie znížil počet trvalo bývajúcich obyvateľov slovenskej národnosti (o 262 079). Kým v roku 2001 sa hlásilo k slovenskej národnosti 85,8 % obyvateľov z celkového počtu trvalo bývajúcich obyvateľov SR, v roku 2011 sa tento podiel znížil na 80,7 %. Pokles je spôsobený predovšetkým vysokou mierou neodpovedí na otázku o národnosti.

Pokles v porovnaní s výsledkami sčítania v roku 2001 zaznamenali aj príslušníci maďarskej národnosti; v absolútnych číslach išlo o viac ako 62-tisíc obyvateľov, čo predstavuje medzicenzový pokles o 1,2 p. b.

Zníženie medzi dvoma poslednými cenzami bolo zistené aj v počte trvalo bývajúcich obyvateľov, ktorí sa prihlásili k českej (o vyše 14-tisíc), ***ukrajinskej*** (o viac ako 3-tisíc) ***a nemeckej národnosti*** (o 715).

G 6. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo SR podľa vybraných národností, SODB 2001, 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V každom z ôsmich krajov žilo najviac obyvateľov so slovenskou národnosťou. Najvyšší podiel trvalo bývajúcich obyvateľov slovenskej národnosti mal na svojom území **Žilinský kraj** (93,1 % z celkového počtu obyvateľov kraja). Nad 90 % obyvateľov slovenskej národnosti z celkového počtu obyvateľov v krajoch mali ešte Trenčiansky kraj (91,8 %) a Bratislavský kraj (90,2 %).

T 6. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v krajoch a SR podľa vybraných národností, SODB 2001, 2011

Územie	SODB	Národnosť									Počet obyvateľov spolu
		slovenská	maďarská	rómska	rusínska	ukrajinská	česká	nemecká	poľská	ostatné a nezistená	
Bratislavský kraj	2011	543 573	23 888	767	880	627	6 820	1 165	495	24 221	602 436
	2001	546 685	27 434	755	526	542	9 591	1 342	398	11 742	599 015
Trnavský kraj	2011	394 902	120 784	3 048	104	233	3 259	227	195	31 989	554 741
	2001	407 246	130 740	3 163	72	196	4 778	173	145	4 490	551 003
Trenčiansky kraj	2011	545 535	797	574	116	222	4 106	538	230	42 210	594 328
	2001	589 344	1 058	1 547	87	214	6 319	750	228	6 035	605 582
Nitriansky kraj	2011	473 269	169 460	3 987	103	275	3 262	215	340	38 956	689 867
	2001	499 761	196 609	4 741	85	275	4 526	200	295	6 930	713 422
Žilinský kraj	2011	641 602	553	2 264	182	229	4 195	378	562	38 886	688 851
	2001	674 766	660	2 795	129	223	6 123	452	466	6 718	692 332
Banskobystrický kraj	2011	505 528	67 596	15 525	186	493	2 941	432	298	67 564	660 563
	2001	553 865	77 795	15 463	148	553	4 560	435	252	9 050	662 121
Prešovský kraj	2011	668 300	646	43 097	28 835	3 714	2 610	556	630	66 139	814 527
	2001	716 441	817	31 653	21 150	6 781	3 774	510	549	8 293	789 968
Košický kraj	2011	580 066	74 743	36 476	3 076	1 637	3 174	1 179	334	91 038	791 723
	2001	626 746	85 415	29 803	2 004	2 030	4 949	1 543	269	13 253	766 012

Územie	SODB	Národnosť									Počet obyvateľov spolu
		slovenská	maďarská	rómska	rusínska	ukrajinská	česká	nemecká	poľská	ostatné a nezistená	
Slovenská republika	2011	4 352 775	458 467	105 738	33 482	7 430	30 367	4 690	3 084	401 002	5 397 036
	2001	4 614 854	520 528	89 920	24 201	10 814	44 620	5 405	2 602	66 511	5 379 455

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Obyvatelia maďarskej národnosti boli v rámci Slovenska **najvýraznejšie zastúpení v Nitrianskom kraji**. V rámci tohto kraja ich podiel predstavoval 24,6 % zo všetkých obyvateľov s maďarskou národnosťou. V Trnavskom kraji tvorila skupina obyvateľov s maďarskou národnosťou 21,8 % z celkového počtu obyvateľov kraja. Tento vysoký podiel obyvateľov maďarskej národnosti bol spôsobený historickou prítomnosťou jej príslušníkov na území Podunajskej nížiny, ktorá sa čiastočne nachádza práve na území spomínaných dvoch krajov.

Najvyšší podiel obyvateľov rómskej národnosti zaznamenalo sčítanie 2011 **v Prešovskom kraji** (5,3 % zo všetkých obyvateľov kraja). **V Prešovskom kraji** bol zaznamenaný **aj najvyšší podiel obyvateľov s rusínskou národnosťou** (3,5 %). **Najviac obyvateľov českej národnosti** z celkového počtu obyvateľov kraja **žilo** k rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 **v Bratislavskom kraji** (necelých 7-tisíc, t. j. 1,1 %). Podiel obyvateľov s inými ako uvedenými národnosťami nedosahoval v rámci krajov 1 %.

VO VŠETKÝCH KRAJOCH PRIBUDLI OBYVATELIA S RUSÍNSKOU NÁRODNOSŤOU

Podiel obyvateľov slovenskej národnosti sa v medzicenzovom období 2001 – 2011 **znížil vo všetkých krajoch SR, najvýraznejšie v Banskobystrickom** (o 8,7 %). V Košickom a Trenčianskom kraji poklesol za 10 rokov podiel obyvateľov slovenskej národnosti zhodne o 7,4 %. Najnižší pokles podielu obyvateľov so slovenskou národnosťou zaznamenalo sčítanie v Bratislavskom kraji (o 0,6 %).

Aj podiel obyvateľov maďarskej národnosti sa v období medzi dvoma censami znížil vo všetkých krajoch SR. Ich **najvyšší percentuálny pokles** bol zistený **v Trenčianskom kraji** (o 24,7 % zo všetkých obyvateľov v tomto kraji). Podiel príslušníkov maďarskej národnosti medzicenzovo poklesol v Prešovskom kraji (o 20,9 %). **Pokles v období medzi dvoma poslednými censami vo všetkých krajoch zaznamenala aj česká národnosť**. Zníženie počtu obyvateľov s českou a maďarskou národnosťou môže súvisieť s postupným splývaním týchto minoritných národností s majoritným národom a s postupným vymieraním príslušníkov minorít. Predpokladá sa, že tento trend potvrdí aj sčítanie v roku 2021.

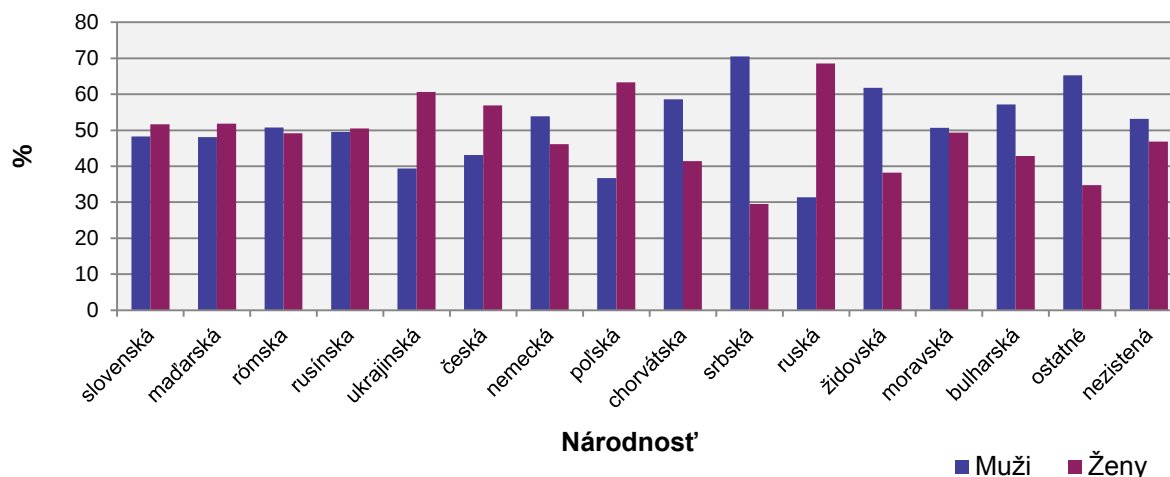
V medzicenzovom období 2001 – 2011 sa zvýšil počet obyvateľov hlásiacich sa k rómskej národnosti v štyroch krajoch SR – v Prešovskom (o 36,2 %), Košickom (o 22,4 %), Bratislavskom (o 1,6 %) a Banskobystrickom kraji (o 0,4 %). Najvyšší medzicenzový pokles trvalo bývajúcich obyvateľov s rómskou národnosťou bol zistený v Trenčianskom kraji (o 62,9 %).

Vo všetkých krajoch SR sa za desať rokov od sčítania 2001 zvýšil podiel obyvateľov rusínskej národnosti. **V Bratislavskom kraji stúpol počet Rusínov o 67,3 %**. Najnižší nárast bol zaznamenaný v Nitrianskom kraji (o 21,2 %).

a Banskobystrickom kraji (o 25,7 %). Za vysokým medzicenzovým nárastom obyvateľov hlásiacich sa k rusínskej národnosti je pravdepodobne aj úspešná kampaň za prihlásenie sa k tejto národnosti.

Medzicenzový nárast vo všetkých krajoch SR bol okrem obyvateľov s rusínskou národnosťou zaznamenaný aj pri obyvateľoch hlásiacich sa k poľskej, chorvátskej, srbskej, ruskej, židovskej, moravskej a bulharskej národnosti.

G 6. 2.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa vybraných národností a podľa pohlavia, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Žien so slovenskou národnosťou bolo pri cenze 2011 o 3,4 p. b viac ako mužov. Viac žien ako mužov je aj u obyvateľov s maďarskou národnosťou (o 3,7 p. b.) a tiež obyvateľov s rusínskou národnosťou (o 1 p. b.). Pri obyvateľoch hlásiacich sa k rómskej národnosti bolo viac mužov ako žien. Rozdiel predstavoval 1,6 p. b. Medzi obyvateľmi s českou a ukrajinskou národnosťou je viac žien ako mužov; rozdiel u obyvateľov s českou národnosťou predstavuje 13,8 p. b., u obyvateľov s ukrajinskou národnosťou až 21,2 p. b.

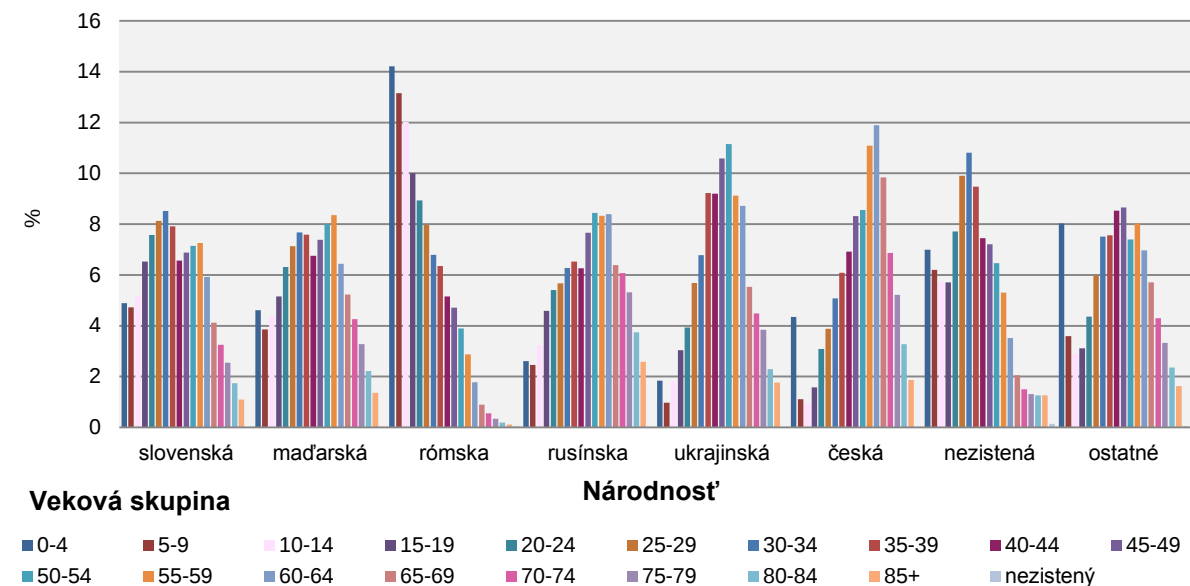
TAKMER 40 % OBYVATEĽOV RÓMSKEJ NÁRODNOSTI BOLO V PREDPRODUKTÍVNO M VEKU

Obyvateľov so slovenskou národnosťou bolo najviac vo vekovej skupine 30- až 34-ročných (8,5 %). 8,1 % obyvateľov so slovenskou národnosťou bolo vo vekovej skupine 25- až 29-ročných. Hranica siedmich percent bola prekročená aj pri vekových skupinách 35- až 39-ročných (7,9 %), 20- až 24-ročných (7,6 %), 55- až 59-ročných (7,3 %) a 50- až 54-ročných (7,1 %) u obyvateľov so slovenskou národnosťou. Alarmujúce však je, že žiadna z troch päťročných vekových skupín do 15 rokov neprekročila podiel 5,5 % zo všetkých obyvateľov so slovenskou národnosťou. Teda aj keď obyvatelia slovenskej národnosti sú na Slovensku majoritnou skupinou obyvateľstva, ich prirodzená náhrada živorodenosťou nenastáva.

Najvyšší podiel trvalo bývajúcich obyvateľov s maďarskou národnosťou bol zaznamenaný vo vekovej skupine 55 až 59 rokov (8,4 %). 8 % obyvateľov hlásiacich sa k maďarskej národnosti bolo vo vekovej skupine 50- až 54-ročných. Veková skupina 30- až 34-ročných, ktorá bola u obyvateľov so slovenskou

národnosťou najpočetnejšia, sa pri obyvateľoch s maďarskou národnosťou zaradila až na tretie miesto s podielom 7,7 % z celkového počtu obyvateľov maďarskej národnosti. Aj pri maďarskej národnosti sa zistila veľmi málo početná detská zložka. V predproduktívnom veku bolo len 12,9 % obyvateľov s maďarskou národnosťou.

G 6. 3.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa vybraných národností a vekových skupín, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Pri rómskej národnosti sledujeme úplne odlišný trend vývoja obyvateľov vzhľadom na ich vek. U obyvateľov s rómskou národnosťou je nielen vysoký podiel obyvateľov s rómskou národnosťou v predproduktívnom veku, ale aj pri porovnaní s mnohopočetnými kohortami u obyvateľov so slovenskou a maďarskou národnosťou bol zaznamenaný výrazný rozdiel. Porovnanie podielov obyvateľov s rómskou a slovenskou národnosťou vo vekovej skupine 30- až 34-ročných ukazuje, že kým obyvatelia slovenskej národnosti sú v tejto vekovej skupine zastúpení najpočetnejšie, pre obyvateľov s rómskou národnosťou ide až o šiestu najpočetnejšiu vekovú skupinu. Najpočetnejšia pri rómskej národnosti je veková skupina obyvateľov 0 – 4 roky (14,2 %). 13,2 % obyvateľov rómskej národnosti bolo starších ako päť rokov, ale mladších ako deväť rokov. So stúpajúcim vekom klesal počet obyvateľov hlásiacich sa k rómskej národnosti, čo zrejme súvisí s úmrtnostnými pomermi obyvateľov tejto národnosti.

Pri rusínskej a českej národnosti je možné sledovať podobný trend ako pri maďarskej národnosti, keď sa najviac obyvateľov s rusínskou a českou národnosťou sústreďuje do vyšších vekových skupín a najmenej ich je v nižšom veku. Obyvatelia s rusínskou národnosťou boli najviac zastúpení vo vekových skupinách 60- až 64-ročných a 50- až 54-ročných (zhodne 8,4 % zo všetkých obyvateľov s rusínskou národnosťou). Najvyšší podiel obyvateľov s českou národnosťou zaznamenalo sčítanie 2011 vo vekovej skupine 60- až 64-ročných (11,9 % zo všetkých obyvateľov SR, ktorí si uviedli českú národnosť).

Na základe výrazne vyššieho počtu obyvateľov v poproduktívnom veku oproti predproduktívnemu veku je možné konštatovať starnutie populácie s maďarskou, rusínskou a českou národnosťou.

VIAC AKO 60 % OBYVATEĽOV S MAĎARSKOU A RÓMSKOU NÁRODNOSŤOU ŽILO NA VIDIEKU

Obyvatelia so slovenskou národnosťou mali trvalé bydlisko častejšie v mestách ako na vidieku. V mestách žilo takmer 2,387 milióna obyvateľov so slovenskou národnosťou (54,8 % zo všetkých obyvateľov so slovenskou národnosťou s trvalým pobytom v Slovenskej republike). Pri druhej najpočetnejšej maďarskej národnosti sledujeme úplne iný trend. **Zo všetkých obyvateľov v SR s maďarskou národnosťou až vyše 290-tisíc, t. j. 63,4 % žilo v prostredí vidieckych obcí. Aj obyvatelia hlásiaci sa k rómskej národnosti častejšie žili na vidieku ako v mestách.** Podiel obyvateľov hlásiacich sa k rómskej národnosti v mestách bol len 34,7 % zo všetkých obyvateľov SR s rómskou národnosťou. **Pomer obyvateľov s rusínskou národnosťou žijúcich v mestách a na vidieku bol vyrovnanjší.** V mestskom prostredí boli Rusíni zastúpení 48,3 % z celkového počtu obyvateľov s rusínskou národnosťou v Slovenskej republike.

7. OBYVATEĽSTVO PODĽA MATERINSKÉHO JAZYKA

Materinským jazykom **väčšiny obyvateľov SR bol slovenský jazyk (78,6 %).** **Maďarský jazyk** si pri sčítaní vyznačilo za svoj materinský jazyk **9,4 %** obyvateľov v SR. **Rómsky jazyk** si uviedlo ako svoj materinský jazyk **2,3 %** a **rusínsky jazyk 1%** obyvateľov SR. **Ďalšie materinské jazyky** si zapísalo **menej ako 1 % obyvateľov SR.**

V roku 2011 bola na podnet združenia nepočujúcich **pridaná do číselníka posunková reč**, ktorou hovoria nielen rodičia s nepočujúcimi deťmi, ale aj deti s nepočujúcimi rodičmi. Štatistický úrad SR tak mohol vyhodnotiť o. i. aj počet obyvateľov SR, ktorí za svoj materinský jazyk považujú **posunkovú reč**. Podľa výsledkov SODB 2011 ich bolo **693**.

NAJVÝRAZNEJŠIE POKLESILI OBYVATELIA SO SLOVENSKÝM MATERINSKÝM JAZYKOM

V roku 2011 došlo v porovnaní so sčítaním v roku 2001 k najvýraznejšiemu poklesu počtu obyvateľov so slovenským materinským jazykom (o takmer 272-tisíc, t. j. o 6 %). Počet obyvateľov s maďarským materinským jazykom **sa** medzicenzovo znížil o viac ako 64-tisíc, t. j. o 11,2 %, s materinským jazykom českým o takmer 13-tisíc, t. j. o 26,9 % a s materinským jazykom ukrajinským o vyše 2-tisíc, t. j. o 27,8 %.

V medzicenzovom období 2001 – 2011 **sa zvýšil počet obyvateľov s rómskym materinským jazykom** o 23,2 %. Podiel obyvateľov **s rusínskym materinským jazykom zostal takmer nezmenený**; v absolútnych číslach sa dokonca v porovnaní s výsledkami SODB 2001 mierne zvýšil (o 562 obyvateľov). SODB 2011 zaznamenalo aj **nárast počtu** trvalo bývajúcich **obyvateľov s materinským jazykom poľským, chorvátskym, srbským, ruským a jidiš.**

K rozhodujúcemu okamihu sčítania bol **slovenský jazyk materinským jazykom väčšiny obyvateľov v každom z ôsmich krajov SR**. Slovenčinu ako materinský jazyk si pri SODB 2011 vyznačil **najvyšší podiel i počet obyvateľov v Žilinskom kraji** (okolo 639-tisíc, t. j. 92,8 %). Druhým v poradí bol Trenčiansky kraj, kde podiel obyvateľov so slovenským materinským jazykom predstavoval 91,3 % zo všetkých obyvateľov kraja. Tesne pod 90 % obyvateľov Bratislavského kraja si uviedlo za svoj materinský jazyk slovenský jazyk (89,7 %).

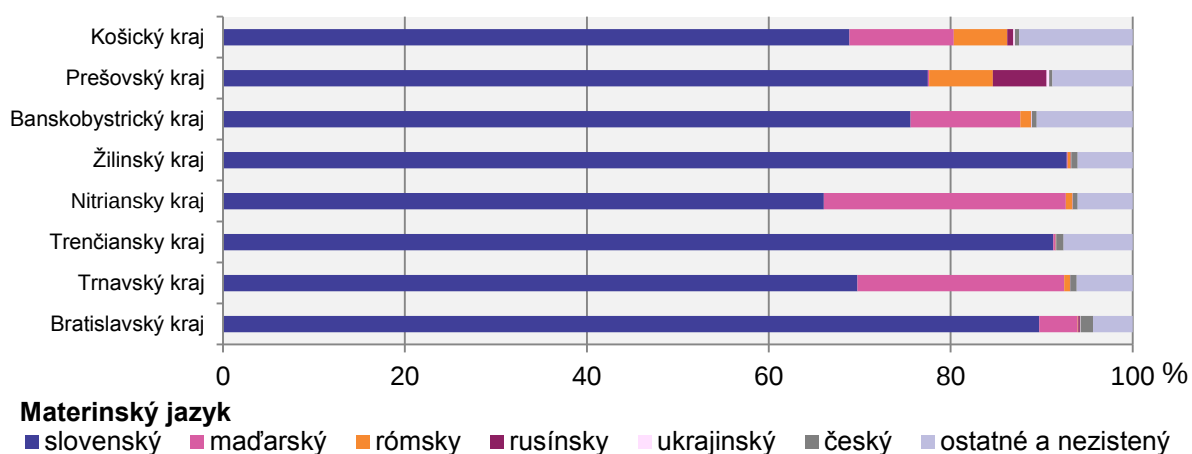
Z ďalších materinských jazykov si v Nitrianskom kraji vyznačilo najviac obyvateľov zo všetkých krajov maďarský jazyk (26,6 % z celkového počtu obyvateľov tohto kraja). V Trnavskom kraji si maďarský materinský jazyk uviedlo 22,7 % obyvateľov zo všetkých obyvateľov tohto kraja.

Rómsky jazyk ako materinský jazyk si pri cenze v roku 2011 uviedlo **najviac obyvateľov v Prešovskom kraji** (vyše 57-tisíc, t. j. 7 % zo všetkých obyvateľov Prešovského kraja). Hranicu 5 % podielu obyvateľov z celkového počtu obyvateľov kraja s rómskym materinským jazykom prekročil aj Košický kraj, kde si uviedlo rómsky materinský jazyk 5,9 % trvalo bývajúcich obyvateľov zo všetkých obyvateľov kraja. Najnižší počet aj podiel obyvateľov s rómskym materinským jazykom bol zaznamenaný v Trenčianskom kraji (251 obyvateľov, t. j. 0,04 % obyvateľov zo všetkých obyvateľov tohto kraja).

V Prešovskom kraji malo trvalý pobyt **aj najviac obyvateľov, ktorých materinským jazykom bol rusínsky jazyk** (okolo 48-tisíc, t. j. 5,9 % zo všetkých obyvateľov kraja). Tento výsledok bol očakávaný vzhľadom na historické korene Rusínov na území Prešovského kraja.

Viac ako 1 000 obyvateľov hlásiacich sa k rusínskemu materinskému jazyku bolo zaznamenaných **v Košickom kraji** (vyše 5-tisíc, t. j. 0,7 % zo všetkých obyvateľov tohto kraja) a **Bratislavskom kraji** (1 033, t. j. 0,2 % zo všetkých obyvateľov Bratislavského kraja).

G 7. 1.: Podiel trvalo bývajúceho obyvateľstva v krajoch SR podľa vybraných materinských jazykov, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

SLOVENSKÝ MATERINSKÝ JAZYK

Iba v Bratislavskom kraji sa v medzicenzovom období 2001 – 2011 zvýšil počet obyvateľov so slovenským materinským jazykom, avšak len minimálne (o 116 obyvateľov). Vo všetkých ostatných krajoch sa počet obyvateľov, ktorých materinským jazykom bola slovenčina, za desať rokov od sčítania 2001 znížil. Najvýraznejší pokles zaznamenal Banskobystrický kraj, kde v roku 2011 počet obyvateľov so slovenským materinským jazykom v porovnaní s rokom 2001 poklesol o 9 %. O 8,7 % sa znížil počet obyvateľov so slovenským materinským jazykom v Košickom kraji.

MAĎARSKÝ MATERINSKÝ JAZYK

Počet obyvateľov s maďarským materinským jazykom sa znížil vo všetkých krajoch Slovenska. Ich najväčší medzicenzový pokles zaznamenalo sčítanie v Prešovskom kraji (o 27,8 %) a v Trenčianskom kraji (o 27 %). Najmenej obyvateľov s maďarským materinským jazykom ubudlo v Trnavskom kraji (o 5,9 %).

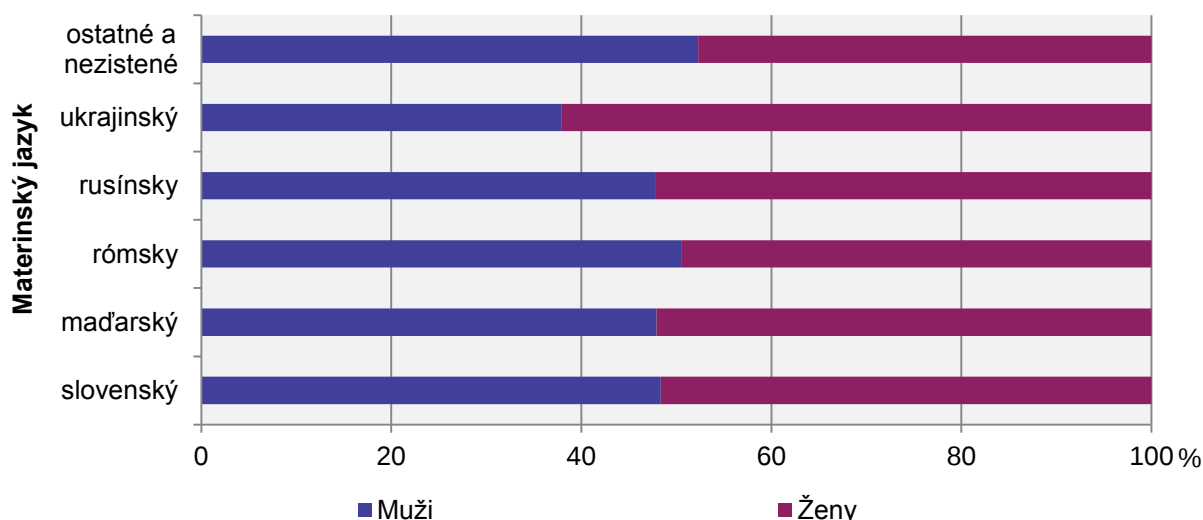
RÓMSKY MATERINSKÝ JAZYK

Počet obyvateľov s rómskym materinským jazykom sa medzi sčítaniami 2001 – 2011 zvýšil v štyroch krajoch SR, najvýraznejšie v Prešovskom kraji (o 32,4 %). Trvalo bývajúcí obyvatelia s rómskym materinským jazykom pribudli aj v Košickom kraji (o 30,3 %). **Najvyšší medzicenzový pokles obyvateľov s rómskym materinským jazykom bol zistený v Trenčianskom kraji (o 44,8 %) a Bratislavskom kraji (o 42,9 %).**

RUSÍNSKY MATERINSKÝ JAZYK

Hoci **Prešovský kraj** je historickým centrom Rusínov, **jedine v tomto kraji sa počet obyvateľov s rusínskym materinským jazykom v období medzi sčítaniami 2001 – 2011 znížil (o 0,7 %).** **V ostatných krajoch Slovenska počty trvalo bývajúcich obyvateľov s rusínskym materinským jazykom rástli,** najviac v Bratislavskom kraji (o 33,5 %) a v Trnavskom kraji (o 32,8 %). Nárast počtu obyvateľov s rusínskym materinským jazykom v týchto krajoch môže súvisieť s vnútornou migráciou.

G 7. 2.: Podiel trvalo bývajúceho obyvateľstva podľa vybraných materinských jazykov a podľa pohlavia, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

OBYVATELIA PODĽA MATERINSKÉHO JAZYKA A POHLAVIA

Medzi obyvateľmi **so slovenským, maďarským a rusínskym materinským jazykom dominovali ženy**. Rozdiel v podieloch predstavoval okolo 5 %. **Vyšší podiel mužov ako žien** zaznamenalo sčítanie 2011 **jedine v skupine obyvateľov s rómskym materinským jazykom** (50,6 % zo všetkých obyvateľov s rómskym materinským jazykom).

V medzicenzovom období 2001 – 2011 došlo **k poklesu počtu tak mužov (o 6,6 %), ako aj žien (o 5,5 %) so slovenským materinským jazykom**. V skupine obyvateľov **s maďarským materinským jazykom bol tento pokles ešte výraznejší; u mužov o 11 % a u žien o 11,4 %**.

V období medzi cenami 2001 – 2011 sa počet žien s rómskym materinským jazykom zvýšil o 23,5 %, mužov s rómskym materinským jazykom bolo viac o 22,9 %. Pri obyvateľoch s rusínskym materinským jazykom zaznamenali mierny nárast v počtoch obidve pohlavia (muži o 1,1 %, ženy o 1 %).

OBYVATELIA PODĽA MATERINSKÉHO JAZYKA A VEKU

Až 8,6 % obyvateľov so slovenským materinským jazykom bolo veku 30 až 34 rokov. Druhú najpočetnejšiu skupinu obyvateľov so slovenským materinským jazykom tvorili 25- až 29-roční (8,2 % obyvateľov) nasledovaní vekovou skupinou 35- až 39-ročných (8 % obyvateľov).

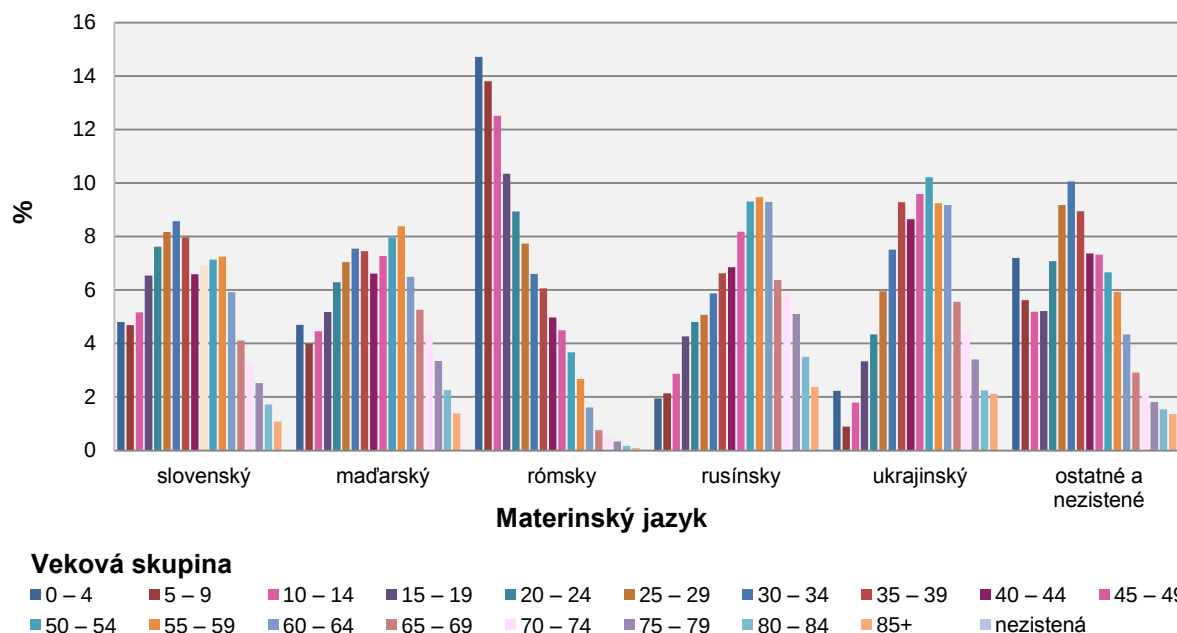
Obyvatelia s maďarským materinským jazykom boli najpočetnejšie zastúpení vo vekovej skupine 55 až 59 rokov (8,4 % zo všetkých obyvateľov s maďarským materinským jazykom). 8 % patrilo do vekovej skupiny 50- až 54-ročných, 7 a viac percent predstavovali trvalo bývajúcí obyvatelia 30- až 34-roční, 35- až 39-roční (zhodne 7,5 %), 45- až 49-roční (7,3 %) a 25- až 29-roční (7 %).

U obyvateľov s rómskym materinským jazykom možno sledovať podobný trend ako u obyvateľov hlásiacich sa k rómskej národnosti. So zvyšujúcim sa vekom klesá podiel obyvateľov, ktorí uvádzajú rómčinu ako svoj materinský jazyk. Najviac obyvateľov s rómskym materinským jazykom z hľadiska ich počtu i podielu bolo do 4 rokov (14,7 % zo všetkých obyvateľov hlásiacich sa k rómskemu materinskému jazyku). 13,8 % obyvateľov s rómskym materinským jazykom patrilo do vekovej skupiny 5- až 9-ročných.

Rusínsky materinský jazyk uviedol pri SODB 2011 najvyšší počet obyvateľov vo vekovej skupine 55- až 59-ročných (9,5 % zo všetkých obyvateľov s rusínskym materinským jazykom). 9,3 % obyvateľov s rusínskym materinským jazykom bolo z vekovej skupiny 50- až 54-ročných a 60- až 64-ročných.

Z grafu 7. 3. je zrejmé, že so zvyšujúcim sa vekom obyvateľov v predproduktívnom a produktívnom veku rastie počet tých, ktorí si uviedli rusínsky materinský jazyk. Veľmi podobný trend možno sledovať aj v skupine obyvateľov s ukrajinským materinským jazykom, ktorých bolo najviac vo vekovej skupine 50- až 54-ročných (10,2 % zo všetkých obyvateľov s ukrajinským materinským jazykom). Aj tu je možné pozorovať súvislosť medzi vekom a materinským jazykom, keď s pribúdajúcimi rokmi obyvateľov v predproduktívnom a produktívnom veku počet obyvateľov s ukrajinským materinským jazykom vo veku 0 – 4 stúpa.

G 7. 3.: Podiel trvalo bývajúceho obyvateľstva podľa vybraných materinských jazykov a vekových skupín, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

OBYVATELIA PODĽA MATERINSKÉHO JAZYKA A TYPU BYDLISKA

Až 55,3 % obyvateľov so slovenským materinským jazykom žilo v mestskom prostredí. Častejšie v mestských ako vidieckych obciach mali trvalé bydlisko aj obyvatelia s ukrajinským materinským jazykom (67,5 % zo všetkých obyvateľov s ukrajinským materinským jazykom). Na trvalý pobyt vo vidieckych obciach bolo prihlásených viac obyvateľov s maďarským (63,3 %), rómskym (69,4 %) a rusínskym materinským jazykom (56,1 %) zo všetkých obyvateľov hlásiacich sa k týmto materinským jazykom).

Podľa údajov z cenzu v roku 2011 vo všetkých veľkostných kategóriách obcí¹⁹ mali najvyššie zastúpenie obyvatelia so slovenským materinským jazykom (viac ako 70 %).

Vo veľkostnej skupine obcí do 200 obyvateľov mali po obyvateľoch so slovenským materinským jazykom (72 % zo všetkých obyvateľov v tejto veľkostnej skupine obcí) najvyšší podiel obyvatelia s rusínskym materinským jazykom (12,2 %). V obciach do 200 obyvateľov žilo 9,1 % obyvateľov s maďarským materinským jazykom.

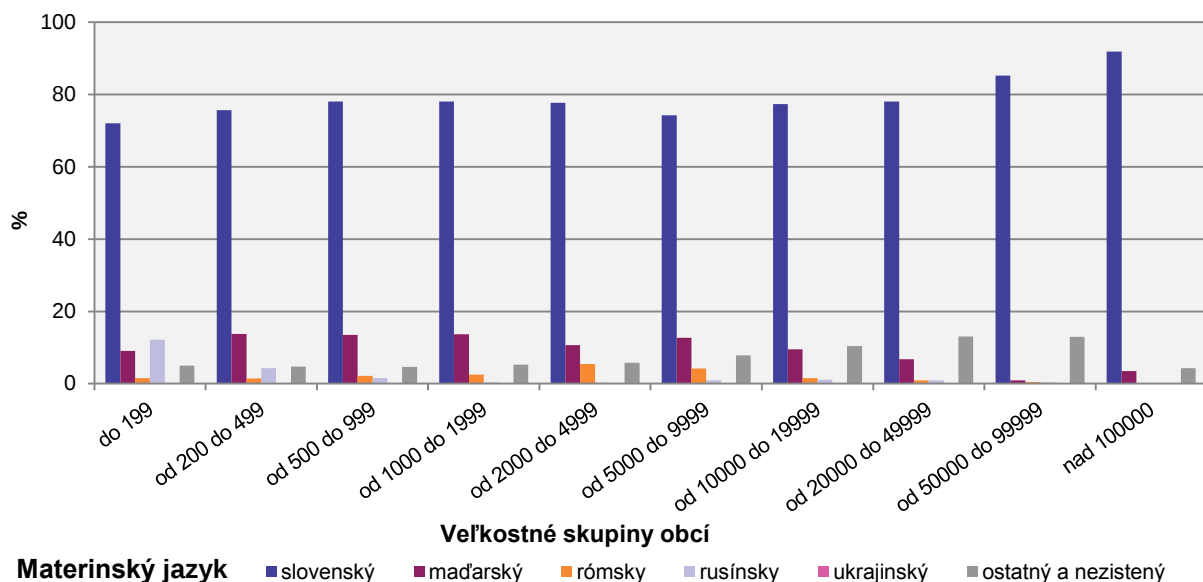
Vo veľkostnej skupine obcí s viac ako 200, ale menej ako 500 obyvateľov žilo vyše 75 % obyvateľov so slovenským materinským jazykom. Nasledovali obyvatelia s maďarským materinským jazykom (13,7 % zo všetkých obyvateľov tejto veľkostnej skupiny obcí) a obyvatelia s rusínskym materinským jazykom (4,3 % zo všetkých obyvateľov tejto veľkostnej skupiny). Podiel obyvateľov s rusínskym materinským jazykom so zvyšujúcim sa počtom obyvateľov v obciach postupne klesal.

¹⁹ Mestské časti Bratislavy (17) a Košíc (22) boli pri tomto porovnaní zaradené do veľkostných skupín obcí podľa počtu trvalo bývajúcich obyvateľov ako samostatné obce.

Z porovnania zloženia obyvateľstva podľa materinského jazyka v jednotlivých veľkostných kategóriách obcí vyplýva, že **v obciach nad 100-tisíc obyvateľov bol najvyšší podiel trvalo bývajúcich obyvateľov so slovenským materinským jazykom** (91,9 % zo všetkých obyvateľov danej veľkostnej skupiny), **najnižší bol vo veľkostnej skupine obcí do 200 obyvateľov** (72 % zo všetkých obyvateľov danej veľkostnej skupiny). V obciach tejto veľkostnej kategórie (do 200 obyvateľov) bol na trvalý pobyt prihlásený najvyšší podiel obyvateľov **s rusínskym materinským jazykom** zo všetkých veľkostných skupín obcí (12,2 %).

Najvyšší podiel obyvateľov s maďarským materinským jazykom zo všetkých obyvateľov podľa veľkostných kategórií obcí zaznamenalo sčítanie 2011 **v obciach od 200 do 499 obyvateľov a od 1 000 do 1 999 obyvateľov** (zhodne 13,7 %).

G 7. 4.: Podiel trvalo bývajúceho obyvateľstva podľa vybraných materinských jazykov a veľkostných skupín obcí, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podľa výsledkov SODB 2011 **najvyšší podiel obyvateľov s rómskym materinským jazykom bol zistený vo veľkostnej skupine obcí od 2 000 do 4 999 obyvateľov** (5,4 % zo všetkých obyvateľov danej veľkostnej skupiny obcí). V obciach s počtom obyvateľov vyšším ako 100 000 bol podiel trvalo bývajúcich obyvateľov s rómskym materinským jazykom najnižší (0,1 %).

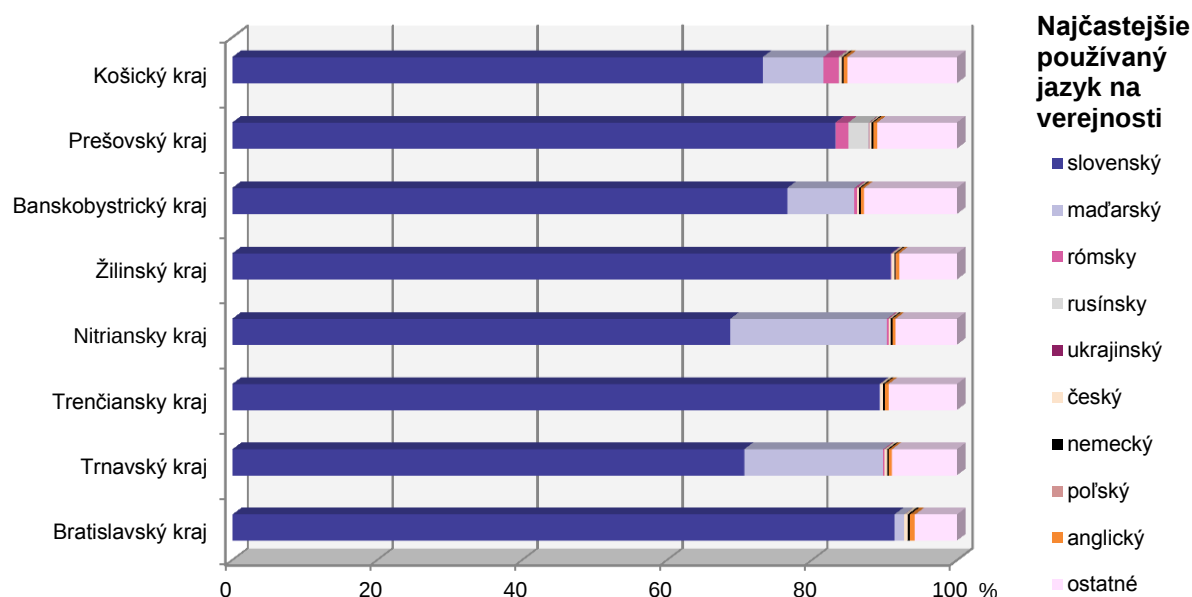
8. OBYVATEĽSTVO PODĽA NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝCH JAZYKOV

NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝ JAZYK NA VEREJNOSTI

Jednou z významných zmien skúmania etnického zloženia obyvateľstva na základe jazyka bolo zisťovanie najčastejšie používaných jazykov na verejnosti a v domácnosti. Sčítacie formuláre obsahovali tieto položky prvýkrát. Dáta zistené v SODB 2011 týkajúce sa týchto položiek nebudeme preto porovnávať.

K rozhodujúcemu okamihu sčítania obyvatelia SR **najčastejšie používali na verejnosti slovenský jazyk** (80,4 %), **maďarský jazyk** (7,3 %), **rómsky jazyk** (0,7 %), **rusínsky jazyk** (0,5 %) a **z iných ako materinských (predznačených) jazykov anglický jazyk** (0,5 %). Pri ostatných jazykoch nepresiahlo ich používanie hranicu 0,3 %. Do číselníka bol **pridaný posunkový jazyk**, čiže dalo sa vyhodnotiť, že na verejnosti sa dorozumieva posunkovým jazykom 0,02 % obyvateľov (964 osôb).

G 8. 1.: Podiel trvalo bývajúcich obyvateľov podľa vybraných najčastejšie používaných jazykov na verejnosti a podľa krajov SR

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Slovenský jazyk bol **najčastejšie používaným jazykom na verejnosti vo všetkých krajoch SR**. **Najvyšší podiel jeho používateľov** zaznamenalo sčítanie **v Bratislavskom kraji** (91,4 %) a **Žilinskom kraji** (90,9 %). **Maďarský jazyk** používalo najčastejšie na verejnosti najviac obyvateľov trvalo bývajúcich **v Nitrianskom kraji** (21,6 %), **Banskobystrickom kraji** (9,3 %) a **Košickom kraji** (8,4 %). Najvyšší podiel i počet najčastejších používateľov **rómskeho jazyka** na verejnosti bol zistený **v Košickom kraji** (2,1 %) a **Prešovskom kraji** (1,8 %). **Na území Prešovského kraja** bol zaznamenaný **najvyšší podiel i počet obyvateľov**, ktorí na verejnosti najčastejšie hovorili **po rusínsky** (2,8 %) a **po ukrajinsky** (0,1 %). V každom kraji s výnimkou Banskobystrického komunikovalo na verejnosti viac ako 2-tisíc trvalo bývajúcich obyvateľov **v českom jazyku**, najviac v Bratislavskom kraji (okolo 3-tisíc). V každom z ôsmich krajov vyše 1 000 obyvateľov pri sčítaní uviedlo, že na verejnosti najčastejšie používajú **nemecký jazyk**; najviac ich bolo v Bratislavskom kraji (takmer 2-tisíc). Bratislavský kraj mal aj najvyšší podiel obyvateľov, ktorých najčastejším komunikačným jazykom na verejnosti bola **angličtina** (0,7 %) a vo všetkých ostatných krajoch použitie anglického jazyka na verejnosti prekonal 0,4 %. Podiely obyvateľov, ktorí najčastejšie používali na verejnosti iné ako vyššie uvedené jazyky, boli nižšie.

Slovenský, maďarský a rusínsky jazyk používajú na verejnosti viac ženy ako muži; rozdiel v počtoch oboch pohlaví predstavuje maximálne 4 % v prospech žien.

Rómsky jazyk používajú na verejnosti častejšie muži ako ženy. **Po ukrajinsky** hovoria na verejnosti viac ženy (59,2 %) ako muži (40,8 %).

RODINNÝ STAV A NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝ JAZYK NA VEREJNOSTI

Rodinný stav v kombinácii s najčastejšie používaným jazykom na verejnosti naznačuje trendy vývoja najmä pri nedominantných jazykoch, maďarskom, rómskom, rusínskom, ukrajinskom, nemeckom alebo anglickom.

Podiel slobodných, ktorí uviedli, že na verejnosti najčastejšie používajú maďarský jazyk, bol o 3,5 p. b. nižší ako podiel všetkých slobodných v SR bez ohľadu na ich najčastejšie používaný jazyk na verejnosti. Podiely ženatých, vydatých a rozvedených, ktorí uviedli, že na verejnosti najčastejšie používajú maďarský jazyk, sú porovnateľné s podielmi ženatých, vydatých a rozvedených obyvateľov na celoslovenskej úrovni. Pri vdovcov a vdovách je nárast podielu obyvateľov, ktorí na verejnosti najčastejšie hovorili po maďarsky, v porovnaní s celou populáciou vdovcov a vdov už výrazný; rozdiel v podieloch predstavuje 4 p. b. v prospech obyvateľov s maďarským najčastejšie používaným jazykom na verejnosti s rodinným stavom ovdovený/ovdovená.

Aj podiely slobodných obyvateľov s rusínskym a ukrajinským najčastejšie používaným jazykom na verejnosti boli výrazne nižšie ako podiel všetkých slobodných v SR bez ohľadu na ich najčastejšie používaný jazyk na verejnosti. Naopak, podiel vdovcov a vdov, ktorí na verejnosti najčastejšie hovorili po rusínsky a ukrajinsky, bol vyšší ako podiel všetkých ovdovených na celoslovenskej úrovni. Zaznamenaný trend vypovedá o tom, že na verejnosti najčastejšie používajú maďarský, rusínsky a ukrajinský jazyk zrejme na základe zvyku, obyčaje či historického kontextu starší ľudia. Mladí sa viac prispôbujú potrebám spoločnosti a štátnemu jazyku krajiny, v ktorej žijú, a v práci alebo škole sa najčastejšie dorozumievajú inými ako spomínanými jazykmi.

Úplne iný trend možno pozorovať u obyvateľov, ktorí si vyznačili, že ich najčastejšie používaným jazykom na verejnosti je rómsky, nemecký a anglický jazyk.

Medzi používateľmi rómskeho jazyka na verejnosti prevládali slobodní; ich podiel predstavoval až 72,3 % a bol o 30 p. b. vyšší ako podiel všetkých slobodných obyvateľov v SR. V kategórii ženatý/vydatá bol podiel trvalo bývajúcich obyvateľov najčastejšie hovoriacich na verejnosti rómskym jazykom o 19,1 p. b. nižší ako podiely všetkých ženatých obyvateľov a vydatých obyvateľiek v SR. Podiel rozvedených najčastejších používateľov rómskeho jazyka na verejnosti predstavoval len 2,6 %; pri vdovách a vdovcoch bol ešte nižší (2 %).

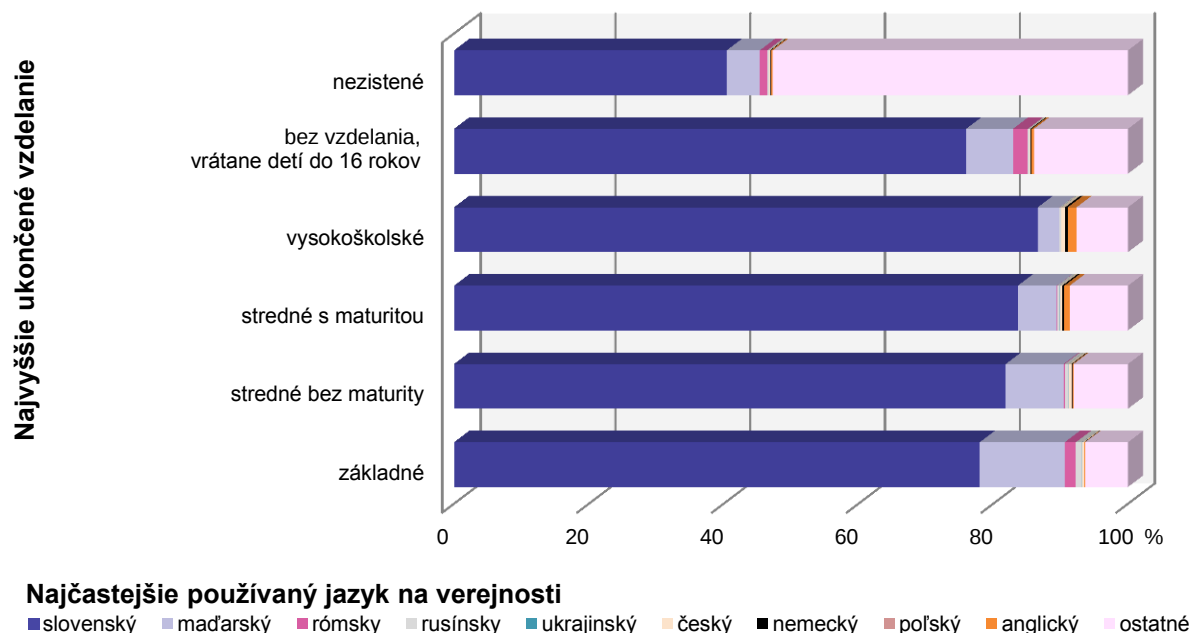
Aj trvalo býajúci obyvatelia, ktorí sa na verejnosti najčastejšie dorozumievali po anglicky alebo nemecky, boli prevažne slobodní. Spomínané jazyky využívali najmä na dorozumievanie v práci.

VZDELANIE A NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝ JAZYK NA VEREJNOSTI

Pri skúmaní závislosti medzi najvyšším ukončeným vzdelaním a najčastejšie používaným jazykom na verejnosti sme obyvateľov rozdelili do šiestich skupín podľa ich najvyššieho ukončeného vzdelania, t. j. na obyvateľov **so základným vzdelaním**,

stredným vzdelaním bez maturity²⁰, stredným vzdelaním s maturitou²¹, s vysokoškolským vzdelaním²², bez vzdelania²³ a s nezisteným vzdelaním.

G 8. 2.: Podiel trvalo bývajúcich obyvateľov podľa vybraných najčastejšie používaných jazykov na verejnosti a podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Zdroj: Štatistický úrad SR

Z grafu 8. 2. vyplýva, že **slovenský jazyk bol najčastejšie používaným jazykom na verejnosti vo všetkých skupinách obyvateľov vytvorených podľa ich najvyššieho ukončeného vzdelania** (s výnimkou nezistených).

Obyvatelia so základným vzdelaním najčastejšie používali na verejnosti slovenský jazyk (78 %), maďarský jazyk (12,6 %) a rómsky jazyk (1,7 %). Pri ostatných najčastejšie používaných jazykoch na verejnosti podiely obyvateľov so základným vzdelaním neprekročili 1 %.

Obyvatelia so stredoškolským vzdelaním bez maturity sa na verejnosti najčastejšie dorozumievali slovensky (81,9 %) a maďarsky (8,6 %). Pri ostatných najčastejšie používaných jazykoch na verejnosti nebol podiel stredoškolsky vzdelaných obyvateľov vyšší ako 1%.

83,6 % obyvateľov so stredoškolským vzdelaním s maturitou pri sčítaní 2011 uviedlo, že **na verejnosti najčastejšie používajú slovenský jazyk. Používanie**

²⁰ Pod stredoškolským vzdelaním bez maturity rozumieme najvyššie ukončené vzdelanie učňovské (bez maturity) a stredné odborné (bez maturity).

²¹ Pod stredoškolským vzdelaním s maturitou rozumieme najvyššie ukončené vzdelanie úplné stredné učňovské (s maturitou), úplné stredné odborné (s maturitou), úplné stredné všeobecné a vyššie odborné vzdelanie.

²² Vysokoškolské vzdelanie predstavuje vysokoškolské bakalárske, vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské a vysokoškolské doktorandské.

²³ Skupinu bez vzdelania tvorili osoby bez ohľadu na vek, t. j. aj deti do 16 rokov.

maďarského jazyka na verejnosti obyvateľmi so stredoškolským vzdelaním s maturitou bolo zistené **u 5,8 % zo všetkých obyvateľov SR, ktorí mali ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou.**

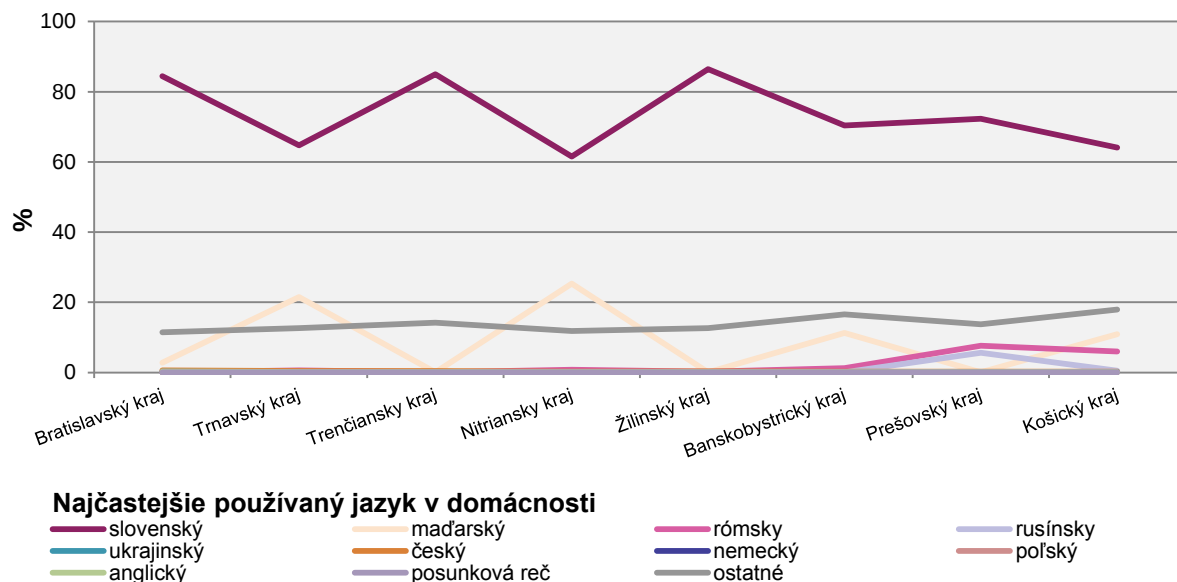
Aj vysokoškolsky vzdelaní obyvatelia sa najčastejšie na verejnosti dorozumievali po slovensky (86,6 %) a maďarsky (3,2 %). Až 1,3 % obyvateľov SR s vysokoškolským vzdelaním používalo najčastejšie na verejnosti anglický jazyk.

Vo vzťahu k používateľom slovenského jazyka na verejnosti platí, že so stúpajúcim vzdelaním sa ich podiel zvyšuje. Pri obyvateľoch, ktorí uviedli, že najčastejšie používajú na verejnosti maďarský jazyk, možno sledovať opačný trend; ich podiel so stúpajúcim vzdelaním klesá.

NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝ JAZYK V DOMÁCNOSTI

Aj v domácnostiach na Slovensku sa k rozhodujúcemu okamihu sčítania najčastejšie používal slovenský jazyk (73,3 %). Ďalšími najčastejšie používanými jazykmi v domácnostiach boli: **maďarský jazyk** (8,7 %), **rómsky jazyk** (2,4 %), **rusínsky jazyk** (0,9 %) a **český jazyk** (0,3 %). Zaujímavosťou je, že **angličtina ako najčastejšie používaný jazyk sa objavuje nielen na verejnosti**, čo zrejme súvisí s jej využívaním v práci (zamestnanosťou v zahraničných firmách), ale **aj v domácnostiach**. Podľa výsledkov SODB 2011 bolo na Slovensku okolo 9-tisíc obyvateľov (0,2 %), ktorí v domácnostiach najčastejšie hovorili po anglicky.

G 8. 3.: Podiel trvalo bývajúcich obyvateľov podľa vybraných²⁴ najčastejšie používaných jazykov v domácnosti v krajoch SR

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝ JAZYK V DOMÁCNOSTIACH PODĽA KRAJOV

Vo všetkých krajoch SR obyvatelia v domácnostiach najčastejšie komunikovali po slovensky. **Slovenský jazyk v súkromí** najčastejšie používal **najvyšší podiel a počet trvalo bývajúcich obyvateľov v Žilinskom kraji** (takmer 596-tisíc, t. j.

²⁴ V rámci kategórie ostatné pri najčastejšie používanom jazyku v domácnosti bol do tejto kategórie zaradený aj nezistený jazyk.

86,5 %), **Trenčianskom kraji** (okolo 505-tisíc, t. j. 85 %) a **Bratislavskom kraji** (približne 509-tisíc, t. j. 84,5 %).

V Nitrianskom kraji bol zaznamenaný najvyšší podiel a počet obyvateľov, ktorí doma najčastejšie hovorili **po maďarsky** (viac ako 174-tisíc, t. j. 25,3 %). Po maďarsky sa ďalej najviac hovorilo v domácnostiach obyvateľov v Trnavskom kraji (21,5 %) a Banskobystrickom kraji (11,3 %).

Prešovský kraj mal najvyšší podiel a počet obyvateľov, ktorí pri sčítaní uviedli, že na komunikáciu v domácnosti najčastejšie používajú **rómsky jazyk** (viac ako 62-tisíc, t. j. 7,6 %), **rusínsky jazyk** (vyše 45-tisíc, t. j. 5,6 %) a **ukrajinský jazyk** (viac ako 1,4 tisíce, t. j. 0,2 %).

V Bratislavskom kraji žilo najviac obyvateľov s trvalým pobytom, ktorí najčastejšie hovorili v domácnosti **po česky** (0,6 %).

Nemecký jazyk najčastejšie používal v domácnostiach **najvyšší podiel obyvateľov** trvalo bývajúcich **v Košickom kraji** (0,2 %) a **v Bratislavskom kraji** (0,2 %).

Z iných ako predznačených materinských jazykov sa aj v súkromí najčastejšie používala **angličtina** – najvyšší podiel aj počet jej používateľov mal **Bratislavský kraj** (viac ako 1,9 tisíce, t. j. 0,3 %). Podiely obyvateľov, ktorí v súkromí najčastejšie používali ďalšie jazyky, boli nižšie.

Na území Slovenska k rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 ženy tvorili 51,3 % z celkového počtu obyvateľov SR. Podiel mužov predstavoval 48,7 %. V rámci skupiny obyvateľov, ktorí v domácnosti najčastejšie používali slovenský jazyk, pripadalo na 52 žien 48 mužov. Podobne to vyzeralo aj v skupinách obyvateľov, ktorí v domácnostiach najčastejšie komunikovali po maďarsky (muži 47,9 %, ženy 52,1 %), rusínsky (muži 48,2 %, ženy 51,8 %) a česky (muži 47,4 %, ženy 52,6 %).

Rómsky jazyk používalo najčastejšie v domácnostiach viac mužov ako žien; podiel mužských používateľov rómskeho jazyka predstavoval 50,5 % z celkového počtu obyvateľov, ktorí v sčítacích formulároch vyznačili rómsky jazyk ako najčastejšie používaný jazyk v domácnosti.

T 8. 1.: Počet a podiel trvalo bývajúcich obyvateľov podľa pohlavia a vybraných najčastejšie používaných jazykov v domácnosti

Pohlavie		Najčastejšie používaný jazyk v domácnosti								spolu
		slovenský	maďarský	rómsky	rusínsky	český	nemecký	anglický	ostatné ²⁵	
Muži	abs.	1 909 088	226 254	64 706	24 040	8 122	2 389	3 381	389 792	2 627 772
	v %	48,3	47,9	50,5	48,2	47,4	38,7	37,3	51,3	48,7
Ženy	abs.	2 045 061	245 958	63 536	25 820	9 026	3 784	5 681	370 398	2 769 264
	v %	51,7	52,1	49,5	51,8	52,6	61,3	62,7	48,7	51,3
Spolu	abs.	3 954 149	472 212	128 242	49 860	17 148	6 173	9 062	760 190	5 397 036
	v %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

²⁵ Do kategórie ostatné (jazyky) boli zaradení aj trvalo bývajúcí obyvatelia s nezisteným najčastejšie používaným jazykom v domácnosti.

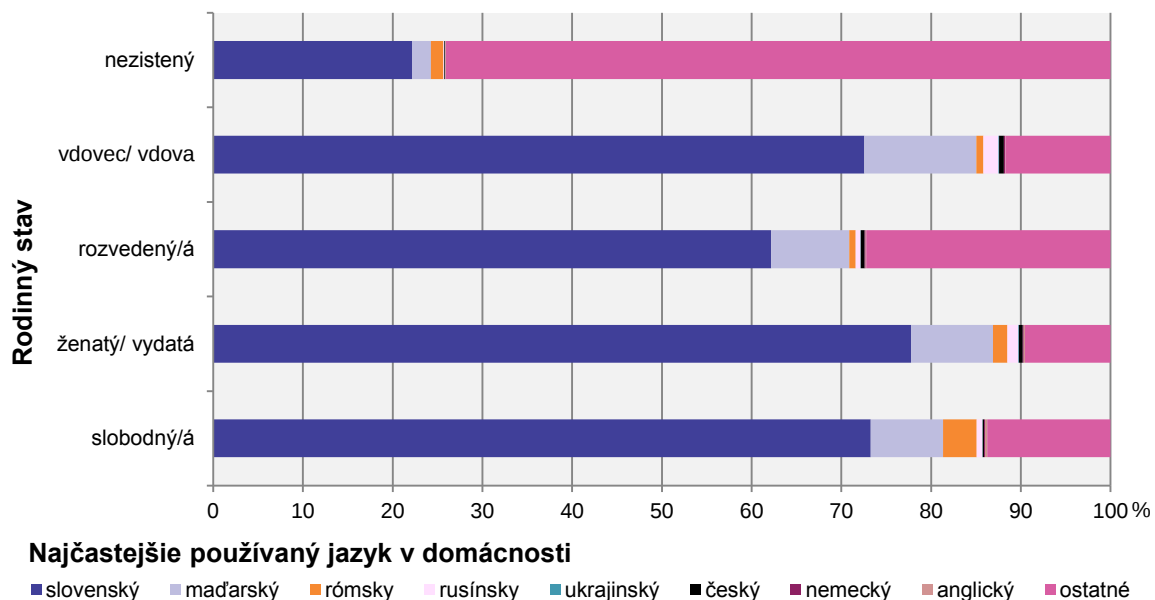
Po nemecky a anglicky komunikovali v domácnostiach častejšie ženy ako muži (podobne ako po slovensky, maďarsky, rusínsky a česky). Pri najčastejšie používanom nemeckom jazyku v domácnosti pripadalo na 61 žien 39 mužov, pri najčastejšie používanom anglickom jazyku v domácnostiach bol tento pomer 63:37 v prospech žien.

RODINNÝ STAV A NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝ JAZYK V DOMÁCNOSTI

Podiel slobodných obyvateľov, ktorí najčastejšie v domácnosti používali **slovenský jazyk**, predstavoval **73,3 %** zo všetkých obyvateľov SR, ktorí mali k rozhodujúcemu okamihu sčítania rodinný stav slobodný/slobodná. Druhým najčastejšie používaným jazykom slobodných v domácnostiach bol **maďarský jazyk** (**8,1 %**), nasledoval **rómsky jazyk**, ktorým v súkromí komunikovalo **3,7 %** zo všetkých slobodných obyvateľov v SR. Podiel slobodných používateľov rómskeho jazyka v domácnostiach ovplyvnil vysoký podiel detskej zložky v rámci rómskej populácie.

77,8 % ženatých a vydatých uviedlo, že doma najčastejšie používajú **slovenský jazyk**. **Maďarským jazykom komunikovalo v súkromí 9,1 % ženatých a vydatých** zo všetkých obyvateľov SR s rodinným stavom ženatý/vydatá. Podiel obyvateľov s týmto rodinným stavom, ktorí v domácnostiach najčastejšie používali **rómsky jazyk**, predstavoval **1,6 %** osôb zo všetkých vydatých a ženatých v SR. 1 % hranicu najčastejších používateľov v súkromí zo všetkých ženatých a vydatých obyvateľov SR prekročil ešte **rusínsky jazyk** (**1,2 %**).

G 8. 4.: Podiel trvalo bývajúcich obyvateľov podľa rodinného stavu a vybraných najčastejšie používaných jazykov²⁶ v domácnosti

Zdroj: Štatistický úrad SR

Podľa výsledkov SODB 2011 **podiel rozvedených**, ktorí najčastejšie používali v domácnosti **slovenský jazyk**, predstavoval **62,2 %**. **Maďarský jazyk** si zapísalo **8,7 % obyvateľov s týmto rodinným stavom** zo všetkých rozvedených v SR.

²⁶ Do kategórie ostatné (jazyky) boli zaradení aj trvalo bývajúci obyvatelia s nezisteným najčastejšie používaným jazykom v domácnosti.

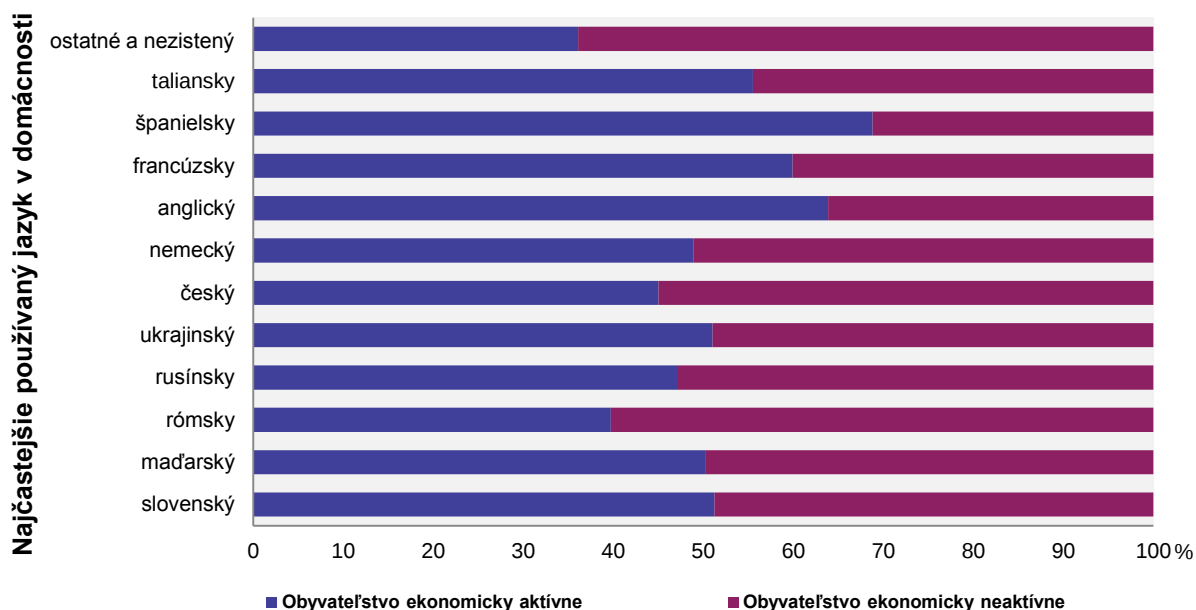
Podiely obyvateľov, ktorí v súkromí najčastejšie používali iné ako spomínané jazyky, neboli vyššie ako 1 %.

Aj medzi trvalo bývajúcimi obyvateľmi s rodinným stavom vdovec/vdova dosiahli najvyšší podiel obyvateľia, ktorí v domácnostiach najčastejšie komunikovali po slovensky (72,6 %). Nasledovali vdovy a vdovci, ktorí uviedli, že v domácnostiach najčastejšie používajú **maďarský jazyk**, ich podiel predstavoval 12,5 %, a **rusínsky jazyk (1,7 %)**. Výrazný nárast podielu vdov a vdovcov najčastejšie komunikujúcich v domácnostiach po rusínsky súvisí s vyšším priemerným vekom týchto obyvateľov. Rusínsky jazyk používajú z kultúrno-historického hľadiska, je a pravdepodobne zostane súčasťou ich každodenného života.

EKONOMICKÁ AKTIVITA A NAJČASTEJŠIE POUŽÍVANÝ JAZYK V DOMÁCNOSTI

Podľa SODB 2011 malo Slovensko k rozhodujúcemu okamihu sčítania viac ako 2,630 mil. (48,7 %) ekonomicky aktívnych obyvateľov a takmer 2,767 mil. (51,3 %) ekonomicky neaktívnych obyvateľov.

G 8. 5.: Podiel trvalo bývajúcich obyvateľov podľa súčasnej ekonomickej aktivity a vybraných najčastejšie používaných jazykov v domácnosti

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V domácnostiach najčastejšie používalo **slovenský jazyk 51,2 % ekonomicky aktívnych** a 48,8 % ekonomicky neaktívnych obyvateľov. **Pri najčastejšie používanom maďarskom jazyku v domácnostiach sa pomer jeho ekonomicky aktívnych a ekonomicky neaktívnych používateľov takmer vyrovnal**; rozdiel predstavoval 0,6 p. b. Medzi obyvateľmi, ktorí v domácnostiach najčastejšie používali **rómsky jazyk, bola ekonomicky neaktívna zložka o viac ako 20 p. b.** (20,6 p. b.) **vyššia ako ekonomicky aktívna zložka**. Poukazuje to na početnú predproduktívnu zložku v skupine obyvateľov, ktorí pri SODB 2011 uviedli, že ich najčastejšie používaným jazykom v domácnostiach je rómsky jazyk.

Graf č. 8. 5. poskytuje prehľad aj o pomere ekonomicky aktívnych a ekonomicky neaktívnych obyvateľov, ktorí v domácnostiach najčastejšie hovorili **po anglicky, francúzsky, španielsky a taliansky**. Používatelia týchto jazykov netvorili síce početné skupiny obyvateľov, ale ich rozčlenenie podľa ekonomickej aktivity poukazuje na **silnú závislosť medzi ekonomickou aktivitou a jazykom, ktorý najčastejšie používali v domácnostiach**. Ekonomicky aktívnych bolo až 63,9 % obyvateľov, ktorí v domácnosti najčastejšie hovorili po anglicky, 59,9 % obyvateľov, ktorí v súkromí hovorili po francúzsky, 68,8 % obyvateľov, ktorí sa v domácnosti najčastejšie dorozumievali po španielsky, a 55,5 % obyvateľov, ktorí uviedli, že v súkromí komunikujú po taliansky. Je zaujímavé, že títo obyvatelia hovorili spomínanými jazykmi nielen v práci, ale aj vo svojom súkromí. Môžeme sa domnievať, že išlo buď o obyvateľov, ktorí sa do SR prisťahovali z cudziny a jazyk, ktorý najčastejšie používali v domácnosti, bol ich materinským jazykom, alebo pochádzali z národnostne zmiešaných manželstiev, alebo išlo o obyvateľov, ktorí mali trvalý pobyt na Slovensku, ale žili v zahraničí.

9. OBYVATEĽSTVO PODĽA NÁBOŽENSKÉHO VYZNANIA

Z HISTÓRIE ZISŤOVANIA NÁBOŽENSKÉHO VYZNANIA

Náboženské vyznanie sa v sčítaní obyvateľov po troch sčítaniach (1961, 1970, 1980) opäť zisťuje od roku 1991. V rámci skorších sčítaní (1921 – 1950) bolo náboženské vyznanie definované ako *cirkevná príslušnosť, ktorá sa nemohla meniť len zápisom do sčítacieho formuláru*. Ak konkrétna osoba nebola zapísaná v zoznamoch náboženských spoločností ako člen/členka niektorej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, mala si vyznačiť možnosť „bez vyznania“. V roku 1954 vláda ČSSR prijala uznesenie nielen o zrušení zisťovania náboženskej príslušnosti prostredníctvom sčítania, ale aj zákaz registrácie obyvateľov v rámci cirkví a náboženských spoločností. V roku 1991 po opätovnom zaradení náboženského vyznania do sčítania obyvateľov bola už otázka metodologicky položená inak. Náboženské vyznanie sa podľa odporúčaní Európskej hospodárskej komisie malo zisťovať *bud' ako náboženská či duchovná viera bez ohľadu na príslušnosť k danej cirkvi alebo spoločnosti, respektíve podľa členstva v danej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti združujúcej sa na princípe určitého svetonázoru alebo viery*. Slovenská republika si vybrala prvú možnosť a náboženské vyznanie zadefinovala ako *účasť obyvateľov na náboženskom živote niektorej cirkvi*. Na výber bola aj odpoveď „bez vyznania“. Za deti do 15 rokov vyplňali otázku o náboženskom vyznaní rodičia podľa vlastného uváženia.

NÁBOŽENSKÉ VYZNANIE PODĽA VÝSLEDKOV SODB 2011

Podľa výsledkov SODB 2011 k rozhodujúcemu okamihu sčítania boli na celoslovenskej úrovni **najpočetnejšími registrovanými cirkvami Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike** (viac ako 3,347 mil., t. j. 62 %), **Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku** (vyše 316-tisíc, t. j. 5,9 %), **Gréckokatolícka cirkev v Slovenskej republike** (necelých 207-tisíc, t. j. 3,8 %) a **Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku** (takmer 99-tisíc, t. j. 1,8 %).

V medzicenzovom období 2001 – 2011 **sa znížili počty obyvateľov hlásiacich sa k všetkým štyrom najpočetnejším registrovaným cirkvám** v SR, konkrétne obyvateľov, ktorí si uviedli rímskokatolícku cirkev o takmer 361-tisíc, t. j. o 9,7 %, evanjelickú cirkev a. v. o takmer 57-tisíc, t. j. o 15,2 %, gréckokatolícku cirkev

o približne 13-tisíc, t. j. o 5,9 %, a reformovaných kresťanskú cirkev o necelých 11-tisíc, t. j. o 10 %, obyvateľov. Podľa výsledkov SODB 2011 k rozhodujúcemu okamihu sčítania bolo v SR bez vyznania vyše 725-tisíc, t. j. 13,4 % obyvateľov s trvalým pobytom. **Od roku 2001 sa počet obyvateľov bez vyznania mierne zvýšil** (o približne 28-tisíc, t. j. o 4 %).

Účasť na náboženskom živote alebo vzťah k rímskokatolíckej cirkvi deklaroval **najvyšší podiel obyvateľov** trvalo bývajúcich v **Nitrianskom kraji** (70,5 %). **Evanjelická cirkev a. v.** mala **najsilnejšie postavenie v Banskobystrickom kraji** (10,6 %), **gréckokatolícka cirkev v Prešovskom kraji** (14,1 %) a **reformovaná kresťanská cirkev v Košickom kraji** (5,5 %). Z ďalších registrovaných cirkví a náboženských spoločností dosiahla na úrovni krajov podiel obyvateľov nad 1 % ešte **pravoslávna cirkev**, najvyšší v Prešovskom kraji (3,6 %).

Najvyšší podiel obyvateľov bez vyznania bol k rozhodujúcemu okamihu sčítania zaznamenaný v **Bratislavskom kraji** (26,8 %).

Pre názornejšie spracovanie témy náboženského vyznania **sme rozdelili obyvateľov** podľa ich odpovedí na túto otázku **do troch skupín**. Do prvej sme zaradili tých, ktorí sa prihlásili k „**tradičným**“ **cirkvám a náboženským spoločnostiam**, t. j. k rímskokatolíckej cirkvi, evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, ku gréckokatolíckej cirkvi, k reformovanej kresťanskej cirkvi, pravoslávnej cirkvi a Ústrednému zväzu židovských náboženských obcí (spolu 74,5 %). Druhú skupinu tvorili obyvatelia, ktorí si pri sčítaní vyznačili **príslušnosť k ostatným cirkvám a náboženským spoločnostiam**, t. j. prihlásili sa **k „novým“ náboženstvám** a cirkvám na našom území (spolu 1,5 %). Tretiu skupinu tvorili obyvatelia **bez vyznania** (13,4 %).

„TRADIČNÉ“ CIRKVI MEDZICENZOVO STRATILI TAKMER 10 % OBYVATEĽOV

V rokoch 2001 – 2011 zaznamenali na Slovensku **najvýraznejší pokles „tradičné“ cirkvi a náboženské spoločnosti**. V roku 2011 sa k nim prihlásilo o takmer 443-tisíc obyvateľov menej ako v roku 2001. Tento rozdiel predstavoval 9,9 %. **Početnosť „nových“ cirkví a spoločností stúpala**, nárast predstavoval 37 % a medzicenzovo sa zvýšil o 0,4 p. b. V medzicenzovom období **sa však zvýšil i podiel obyvateľov, ktorí na otázku o náboženskom vyznaní neodpovedali** (o 7,6 p. b.), preto na tieto údaje treba nazerať cez prizmu neustáleho zvyšovania počtu neodpovedí.

VO VŠETKÝCH KRAJOCH SA ZVÝŠIL POČET OBYVATEĽOV HLÁSIACICH SA K „NOVÝM“ CIRKVÁM

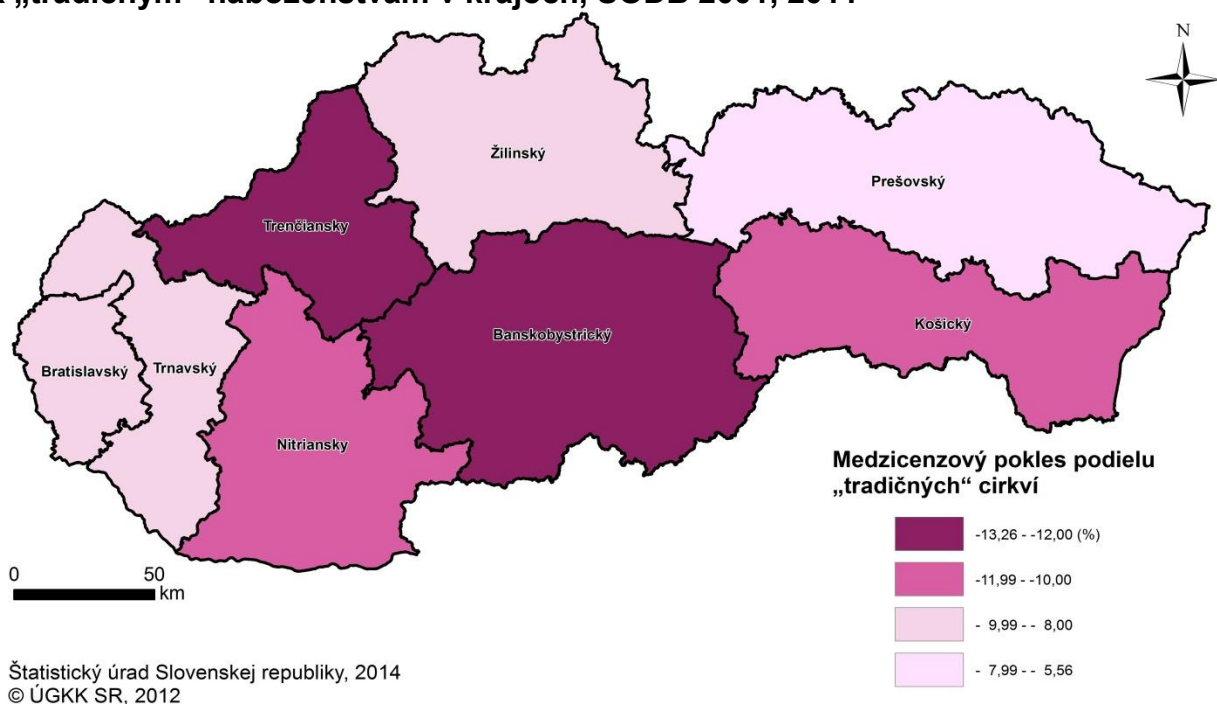
„Tradičné“ cirkvi a náboženské spoločnosti zaznamenali **medzicenzový pokles vo všetkých krajoch Slovenskej republiky**. **Najvýraznejšie** sa to prejavilo v **Košickom kraji**, kde sa podiel obyvateľov s príslušnosťou k „tradičným“ cirkvám a náboženským spoločnostiam medzicenzovo znížil o 11,4 p. b. Nasledoval **Banskobystrický kraj** s poklesom podielu o 10,2 p. b. a **Trenčiansky kraj**, kde pokles podielu trvalo bývajúcich obyvateľov hlásiacich sa k „tradičným“ cirkvám a náboženským spoločnostiam predstavoval 9,1 p. b. Najnižší pokles podielu obyvateľov hlásiacich k „tradičným“ cirkvám a náboženským spoločnostiam bol pri sčítaní zistený v Bratislavskom kraji (o 5,9 p. b.).

Vo všetkých krajoch Slovenskej republiky sa v období medzi sčítaniami v rokoch 2001 a 2011 **zvýšil podiel obyvateľov**, ktorí v sčítacích formulároch **vyznačili príslušnosť k ostatným cirkvám a náboženským spoločnostiam („novým“)**. **Najvýraznejší bol ich nárast v Bratislavskom kraji** (o 0,9 p. b.), nasledovali Trnavský, Trenčiansky a Košický kraj, kde sa ich podiel zvýšil zhodne o 0,4 p. b. Najnižší medzicenzový nárast obyvateľov hlásiacich sa k „novým“ náboženským skupinám bol zaznamenaný v Prešovskom kraji (o 0,2 p. b.). K poklesu podielu obyvateľov, ktorí sa neprihlásili k žiadnej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, došlo v Košickom kraji (o 0,5 p. b.), Prešovskom kraji (o 0,1 p. b.) a Banskobystrickom kraji (o 0,1 p. b.).

NAJVIAC OBYVATEĽOV BEZ VYZNANIA PRIBUDLO V BRATISLAVSKOM KRAJI

Najvyšší nárast obyvateľov bez vyznania dosiahol Bratislavský kraj (o 1,8 p. b.). Druhý najvyšší nárast obyvateľov bez vyznania bol zistený v Trnavskom kraji (o 1,1 p. b.). V tejto skupine je trendom vo vývoji znižovanie podielu obyvateľov bez vyznania smerom zo západu na východ. Kým v Bratislavskom kraji sa ich podiel v období medzi sčítaniami 2001 – 2011 zvýšil o 1,8 p. b., v Košickom kraji podiel obyvateľov bez vyznania medzicenzovo poklesol o 0,5 p. b.

M 9. 1.: Medzicenzový vývoj trvalo bývajúcich obyvateľov hlásiacich sa k „tradičným“ náboženstvám v krajoch, SODB 2001, 2011

VÝSLEDKY SODB 2011 POTVRDILI TREND VYŠŠEJ RELIGIOZITY ŽIEN

K „tradičným“ cirkvám sa v roku 2011 hlásili viac ženy ako muži, rozdiel medzi pohlaviami predstavoval 4,9 p. b. v prospech žien. **Pri ostatných cirkvách a náboženských spoločnostiach bol rozdiel medzi mužmi a ženami minimálny. V skupine bez vyznania dominovali muži**, zaznamenaný rozdiel v podieloch pohlaví dosiahol 2,9 p. b.

Z medzicenzového porovnania ďalej vyplýva, že počet mužov hlásiacich sa k „tradičným“ náboženstvám klesol o viac ako 225-tisíc, t. j. o 10,6 %. Pri ostatných cirkvách a náboženských spoločnostiach sa však počet mužov zvýšil o vyše 12-tisíc, t. j. o 46,1 %. Aj v skupine bez vyznania počet mužov vzrástol, ale len o 2,6 %. Počet žien, ktoré si pri sčítaní 2011 uviedli niektoré z „tradičných“ náboženstiev, klesol v medzicenzovom období 2001 – 2011 o 9,3 %, v ďalších dvoch skupinách sa však zvýšil; pri ostatných cirkvách a náboženských spoločnostiach o 29,1 % a v skupine bez vyznania o 5,7 %. **Pretrvávajúci trend vyššej religióznosti žien** než mužov potvrdzujú výsledky posledných troch sčítaní.

T 9. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v krajoch a SR podľa náboženskej príslušnosti, SODB 2001, 2011

Územie	Náboženské vyznanie								
	„tradičné“		ostatné		bez vyznania		nezistené		spolu
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.
SODB 2011									
Bratislavský kraj	380 291	63,1	14 785	2,5	161 214	26,8	46 146	7,7	602 436
Trnavský kraj	422 479	76,2	6 500	1,2	71 057	12,8	54 705	9,9	554 741
Trenčiansky kraj	431 816	72,7	7 075	1,2	90 842	15,3	64 595	10,9	594 328
Nitriansky kraj	537 787	78,0	9 683	1,4	82 488	12,0	59 909	8,7	689 867
Žilinský kraj	547 741	79,5	7 119	1,0	75 483	11,0	58 508	8,5	688 851
Banskobystrický kraj	449 064	68,0	10 858	1,6	109 945	16,6	90 696	13,7	660 563
Prešovský kraj	682 796	83,8	8 408	1,0	44 983	5,5	78 340	9,6	814 527
Košický kraj	568 353	71,8	15 482	2,0	89 350	11,3	118 538	15,0	791 723
Slovenská republika	4 020 327	74,5	79 910	1,5	725 362	13,4	571 437	10,6	5 397 036
SODB 2001									
Bratislavský kraj	413 446	69,0	9 164	1,5	149 436	24,9	26 969	4,5	599 015
Trnavský kraj	468 628	85,0	4 327	0,8	64 381	11,7	13 667	2,5	551 003
Trenčiansky kraj	495 183	81,8	4 841	0,8	87 385	14,4	18 173	3,0	605 582
Nitriansky kraj	610 220	85,5	7 519	1,1	78 331	11,0	17 352	2,4	713 422
Žilinský kraj	598 019	86,4	4 897	0,7	72 175	10,4	17 241	2,5	692 332
Banskobystrický kraj	517 716	78,2	8 989	1,4	110 905	16,7	24 511	3,7	662 121
Prešovský kraj	723 007	91,5	6 331	0,8	44 324	5,6	16 306	2,1	789 968
Košický kraj	636 998	83,2	12 264	1,6	90 371	11,8	26 379	3,4	766 012
Slovenská republika	4 463 217	83,0	58 332	1,1	697 308	13,0	160 598	3,0	5 379 455

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

VIDIEK OSTÁVA RELIGIÓZNEJŠÍ AKO MESTO

K „tradičným“ cirkvám sa hlásilo viac obyvateľov vo vidieckych obciach (o 5 %). V mestách malo trvalý pobyt viac obyvateľov, ktorí si uviedli príslušnosť k ostatným cirkvám a náboženským spoločnostiam. V rámci mestského obyvateľstva sa tiež vymedzilo viac obyvateľov bez vyznania. Počet mestského obyvateľstva hlásiaceho sa k ostatným cirkvám a náboženským spoločnostiam (65,3 % obyvateľov v mestách), bol takmer 2-krát vyšší ako počet obyvateľov vo vidieckych obciach (34,7 % obyvateľov na vidieku), ktorí sa prihlásili k ostatným cirkvám a náboženským spoločnostiam. Pri obyvateľoch bez vyznania bol tento rozdiel viac ako 3-násobne vyšší v prospech mestského obyvateľstva (76,4 % obyvateľov bez vyznania žije v mestách). Trend religióznosti vidieckych obcí sa potvrdil aj pri SODB 2011 i keď

medzi obyvateľstvom s trvalým pobytom vo vidieckych obciach nastal menší posun od „tradičných“ cirkví k ostatným („novým“) cirkvám a náboženským spoločnostiam. V urbánnom prostredí bol zaznamenaný vyšší počet obyvateľov, ktorí na otázku o náboženskom vyznaní neodpovedali, ako v rurálnom prostredí.

K „NOVÝM“ NÁBOŽENSTVÁM SA HLÁSIA VO VYŠŠEJ MIERE OBYVATELIA V PRODUKTÍVNOM VEKU

Jedine vo vekovej skupine obyvateľov starších ako 65 rokov boli v období medzi cenзами ziskové všetky tri sledované skupiny v rámci náboženského vyznania. Za pozornosť stojí mimoriadne vysoký nárast podielu obyvateľov bez vyznania (o 44,8 %). Pod toto zvýšenie sa podpísal pravdepodobne fakt, že obyvatelia s ateistickou výchovou, ktorú presadzoval bývalý režim, sa dostali do poproduktívneho veku.

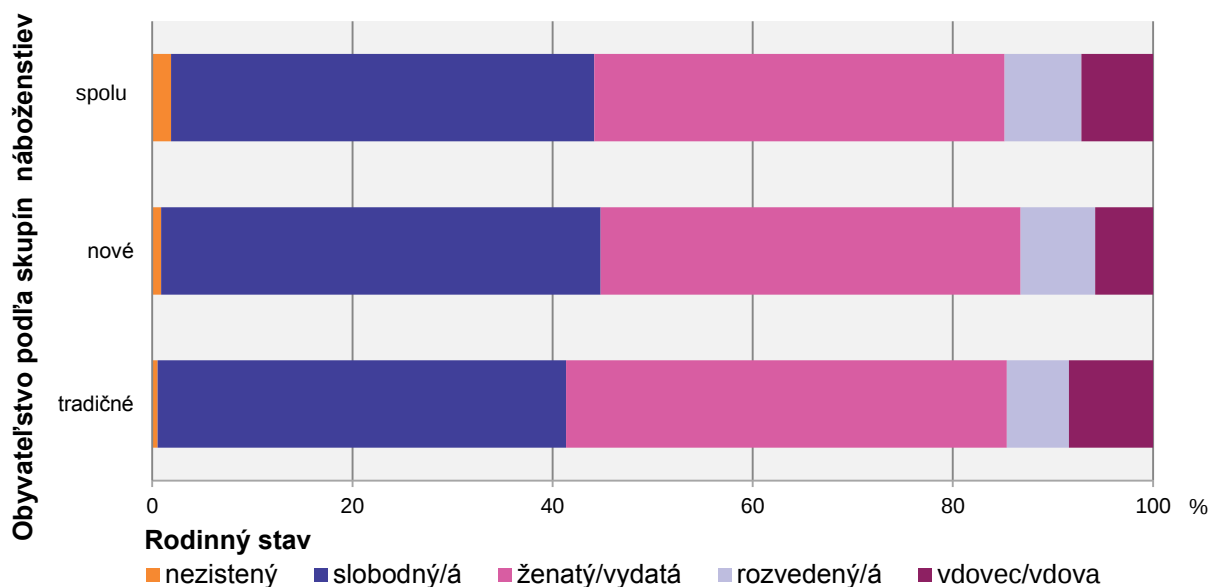
Druhý najvyšší zisk medzi obyvateľmi v poproduktívnom veku dosiahli v medzicenzovom období 2001 – 2011 ostatné cirkvi a náboženské spoločnosti (zvýšenie o 21,1 %). Vysvetlenie môže súvisieť so zmenou spoločenského zriadenia a možnosťou slobodnej voľby.

„Tradičné“ cirkvi získali za desať rokov vo vekovej skupine obyvateľov 65+ o 4,4 % obyvateľov viac ako v roku 2001. V medzicenzovom období 2001 – 2011 však zaznamenali „tradičné“ cirkvi pokles počtu obyvateľov v produktívnom veku (o 6,5 %). Naopak, počet trvalo bývajúcich obyvateľov vo veku 15 – 64 rokov hlásiacich sa k ostatným cirkvám a náboženským spoločnostiam, ako aj počet obyvateľov tejto vekovej skupiny bez vyznania sa zvýšil (zhodne u oboch o 8,1 %). Ostatné cirkvi a náboženské spoločnosti boli ako jediné ziskové aj v skupine obyvateľov v predproduktívnom veku. Kým počet trvalo bývajúcich 0- až 14-ročných obyvateľov bez vyznania a hlásiacich sa k „tradičným“ cirkvám poklesol, ostatné cirkvi a náboženské spoločnosti zaznamenali zvýšenie počtu obyvateľov v predproduktívnom veku o 16,3 %.

Výsledky SODB 2011 teda potvrdili koreláciu náboženskej príslušnosti s vekom, pohlavím a miestom bydliska. Ďalšími premennými, ktoré potvrdili koreláciu s náboženskou príslušnosťou, **sú rodinný stav, vzdelanie a postavenie v rodine** – i keď pri týchto premenných korelácia nebola až taká výrazná.

Pri analyzovaní vzťahu medzi rodinným stavom a náboženskou príslušnosťou je potrebné uviesť, že dáta za rodinný stav sú vo veľkej miere ovplyvnené vekom. Obyvatelia do 16 rokov sú podľa zákona slobodní a, naopak, obyvatelia v poproduktívnom veku majú častejšie ako obyvatelia v produktívnom veku rodinný stav vdova/vdovec. Napriek týmto faktom sa dá z grafu č. 8. 1. postrehnúť určitá závislosť medzi rodinným stavom a náboženskou príslušnosťou – najmä v kategóriách (slobodný/slobodná, ženatý/vydatá a vdovec/vdova).

G 9. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa náboženskej príslušnosti a rodinného stavu, SODB 2001, 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Určitú závislosť môžeme vizuálne identifikovať **v rámci kategórie ženatý/vydatá, resp. slobodný/slobodná**. Ak obyvateľ deklaruje účasť na náboženskom živote, častejšie inštitucionalizuje svoj partnerský vzťah manželstvom, čiže nezostáva v kohabitácii. Týmto sa jeho rodinný vzťah mení z kategórie slobodný/slobodná na ženatý/vydatá. Na základe výsledkov cenzu 2011 môžeme však konštatovať, že v skupine veriacich je rozvodovosť nižšia.

Pri kategórii vdovec/vdova je dôležitý vek osôb s týmto rodinným stavom. Ukazovateľ však potvrdzuje už naznačený trend, že so stúpajúcim vekom významne rastie podiel veriacich.

Podobne ako pri rodinnom stave, **aj pri vzdelaní je limitujúcim faktorom vek obyvateľa**. Ak pri rodinnom stave vek ovplyvňoval kategórie slobodný/slobodná a vdovec/vdova, tak pri vzdelaní ovplyvňuje všetky sledované kategórie. Až od určitého veku dostáva obyvateľ príležitosť zvýšiť si svoje vzdelanie. Ale platí to aj u starších. Keďže v minulosti nemal každý možnosť vzdelávať sa, so zvyšujúcim sa vekom sa podiel obyvateľov s vysokoškolským alebo stredoškolským vzdelaním znižuje.

T 9. 2.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa náboženskej príslušnosti a najvyššieho ukončeného vzdelania, SODB 2011

Najvyššie ukončené vzdelanie	Náboženské vyznanie									
	„tradičné“		„nové“		bez vyznania		nezistené		spolu	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Základné	684 951	84,7	13 704	1,7	65 132	8,1	44 703	5,5	808 490	100,0
Stredoškolské bez maturity	1 012 171	81,4	15 393	1,2	113 291	9,1	103 183	8,3	1 244 038	100,0
Stredoškolské s maturitou	1 163 640	72,9	23 863	1,5	253 008	15,8	156 078	9,8	1 596 589	100,0
Vysokoškolské	495 576	66,3	13 456	1,8	170 183	22,8	68 753	9,2	747 968	100,0

Najvyššie ukončené vzdelanie	Náboženské vyznanie									
	„tradičné“		„nové“		bez vyznania		nezistené		spolu	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Bez vzdelania vrátane detí do 16 rokov	608 527	71,9	12 323	1,5	116 349	13,7	109 122	12,9	846 321	100,0
Nezistené	55 462	36,1	1 171	0,8	7 399	4,8	89 598	58,3	153 630	100,0
Spolu	4 020 327	74,5	79 910	1,5	725 362	13,4	571 437	10,6	5 397 036	100,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Z tabuľky 9. 2. vyplýva, že **v skupine veriacich, ktorí sa v SODB 2011 prihlásili k „tradičným“ cirkvám a náboženským spoločnostiam**, bol zistený najvyšší podiel obyvateľov so základným vzdelaním (84,7 % zo všetkých obyvateľov so základným vzdelaním). Pri stredoškolskom vzdelaní bez maturity²⁷ podiel veriacich v „tradičné“ náboženstvá zo všetkých obyvateľov so stredoškolským vzdelaním bez maturity predstavoval 81,4 %. Podiel obyvateľov hlásiacich sa k „tradičným“ náboženstvám so stredoškolským vzdelaním s maturitou²⁸ zo všetkých obyvateľov so stredoškolským vzdelaním bol ešte nižší (72,9 %), u vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva²⁹ predstavoval dve tretiny.

V rámci veriacich, ktorí sa v SODB 2011 prihlásili k „novým“ náboženstvám, bol zaznamenaný najvyšší podiel obyvateľov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním. Podiel veriacich s vysokoškolským vzdelaním u „nových“ náboženstiev predstavoval 1,8 % zo všetkých obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním.

Zo všetkých obyvateľov so základným vzdelaním tvorili **obyvatelia bez vyznania** 8,1 %. V skupine stredoškolsky vzdelaných bez maturity bol ich podiel 9,1 % zo všetkých obyvateľov s týmto vzdelaním. Podiel obyvateľov bez vyznania so stredoškolským vzdelaním s maturitou dosiahol 15,8 % zo všetkých obyvateľov tejto vzdelanostnej skupiny. Medzi vysokoškolsky vzdelanými viac ako 1/5 obyvateľov uviedla, že je bez vyznania.

So stúpajúcim vzdelaním podiel obyvateľov hlásiacich sa k „tradičným“ cirkvám a náboženským spoločnostiam klesá. Pri „nových“ cirkvách a náboženských spoločnostiach je to opačne. So zvyšujúcim sa vzdelaním rastie aj podiel obyvateľov, ktorí pri sčítaní uviedli príslušnosť k „novým“ cirkvám a náboženským spoločnostiam (výnimkou sú len obyvatelia so základným vzdelaním, čo môže byť ovplyvnené deťmi, za ktoré sčítacie formuláre, a teda aj odpoveď na otázku o náboženskom vyznaní vyplňali ich rodičia alebo zákonní zástupcovia). Početnosť i podiel obyvateľov bez vyznania je u obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním takmer trojnásobný oproti obyvateľom s ukončeným základným vzdelaním.

²⁷ Pod stredoškolské vzdelanie bez maturity boli zaradené tieto kategórie: učňovské (bez maturity) a stredné odborné (bez maturity).

²⁸ Pod stredoškolské vzdelanie s maturitou boli zaradené tieto kategórie: úplné stredné učňovské (s maturitou), úplné stredné odborné (s maturitou), úplné stredné všeobecné a vyššie odborné vzdelanie.

²⁹ Pod vysokoškolské vzdelanie boli zaradené tieto kategórie: vysokoškolské bakalárske, vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské a vysokoškolské doktorandské.

VIAC AKO 80 % OBYVATEĽOV ŽIJÚCICH V MANŽELSTVE SÚ VERIACI

Medzi jedinečné dáta z cenzov patria aj výstupy o domácnostiach a rodine. Práve tieto údaje sa na Slovensku nedajú získať inak len z tradičného sčítania a sú prístupné až do úrovne obcí, resp. základných sídelných jednotiek. Pri analýzach rodín sa na Slovensku dlhodobejšie analyzuje aj na náboženskú príslušnosť členov rodín. Podkladom na analýzu rodín boli dáta o obyvateľoch podľa miesta sčítania.

T 9. 3.: Obyvateľstvo podľa náboženskej príslušnosti a postavenia v rodine na základe miesta sčítania, SODB 2011

Postavenie v rodine	Náboženské vyznanie								
	nezistené		„tradičné“		„nové“		bez vyznania		spolu
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.
Manželia	100 132	5,1	1 591 984	80,9	29 079	1,5	246 481	12,5	1 967 676
Kohabitanti	41 305	23,1	103 830	58,1	2 896	1,6	30 585	17,1	178 616
Osamelí rodičia	38 788	12,9	217 040	72,3	4 660	1,6	39 625	13,2	300 113
Syn/dcéra	186 539	10,3	1 314 410	72,8	27 204	1,5	276 729	15,3	1 804 882
Nezistené	33 400	58,5	19 749	34,6	335	0,6	3 563	6,2	57 047
Neaplikovateľné (obyvatelia, ktorí netvorí rodinu)	172 811	15,8	773 808	70,9	15 824	1,5	128 556	11,8	1 090 999
Spolu	572 975	10,6	4 020 821	74,5	79 998	1,5	725 539	13,4	5 399 333

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Osoby v manželskom zväzku predstavujú základný model rodiny, ktorý plní rôzne spoločenské funkcie (rodinám sa podrobnejšie venuje samostatná kapitola tejto publikácie). Z hľadiska demografie patrí k najdôležitejším biologicko-reprodukčná funkcia rodiny. Jedným z významných predpokladov ovplyvňujúcich natalitu a hodnotovú orientáciu žien na deti a ich počet je stabilita rodiny, ktorú manželský zväzok upevňuje.

Až 80,9 % obyvateľov zo všetkých obyvateľov v SR, ktorí žili v manželskom zväzku, sa hlásili k „tradičným“ cirkvám a náboženským spoločnostiam. Medzi manželmi dosiahli potom druhý najvyšší podiel obyvateľia bez vyznania (12,5 %). **V rámci skupiny obyvateľov žijúcich v konsenzuálnom zväzku sa k „tradičným“ cirkvám a náboženským spoločnostiam prihlásilo 58,1 % obyvateľov.** Tento podiel je výrazne nižší ako podiel obyvateľov žijúcich v manželskom zväzku hlásiacich sa k „tradičným“ cirkvám a náboženským spoločnostiam; rozdiel predstavuje 22,8 p. b. **Pri „nových“ náboženských spoločnostiach nie je rozdiel medzi manželmi a kohabitantmi viditeľný. Signifikantný rozdiel však pozorujeme u obyvateľov bez vyznania.** Podiel obyvateľov bez vyznania žijúcich v konsenzuálnom zväzku bol o 4,6 p. b. vyšší ako podiel obyvateľov bez vyznania v manželskom zväzku.

10. OBYVATEĽSTVO PODĽA VZDELANIA

Skôr ako sa začneme zaoberať zmenami v dosiahnutej vzdelanostnej úrovni obyvateľov SR v období medzi dvoma cenзами, považujeme za potrebné podrobnejšie charakterizovať jednotlivé skupiny obyvateľov podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania.

Do prvej skupiny sme zaradili obyvateľov, ktorí pri sčítaní uviedli, že majú ukončené **základné vzdelanie**. *V druhej skupine* je populácia, ktorá mala k rozhodujúcemu okamihu sčítania ukončené **stredoškolské vzdelanie**. Išlo konkrétne o obyvateľov s *ukončeným učňovským vzdelaním bez maturity, stredným odborným vzdelaním bez maturity, úplným stredným učňovským vzdelaním s maturitou, úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou, úplným stredným všeobecným vzdelaním a vyšším odborným vzdelaním*. *Tretiu skupinu* tvorili **obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním**, t. j. *obyvatelia s ukončeným bakalárskym, magisterským, inžinierskym, doktorským a doktorandským vysokoškolským vzdelaním*. *Do štvrtej skupiny* patrili obyvateľia **bez vzdelania** starší ako 16 rokov a deti do 16 rokov, ktoré nemali ukončenú základnú školu.

NAJVIAC OBYVATEĽOV SR MÁ UKONČENÉ STREDOŠKOLSKÉ VZDELANIE

Podľa výsledkov SODB 2011 k rozhodujúcemu okamihu sčítania dominovali v Slovenskej republike obyvateľia **so stredoškolským vzdelaním (52,6 % z celkového počtu obyvateľov SR)**. **Základné vzdelanie** malo **15,0 %** obyvateľov a podiel obyvateľov **bez vzdelania** (vrátane detí do 16 rokov) predstavoval **15,7 %** z celkového počtu obyvateľov v SR. **Vysokoškolsky vzdelaní** obyvateľia tvorili na celoslovenskej úrovni **13,9 %** zo všetkých obyvateľov.

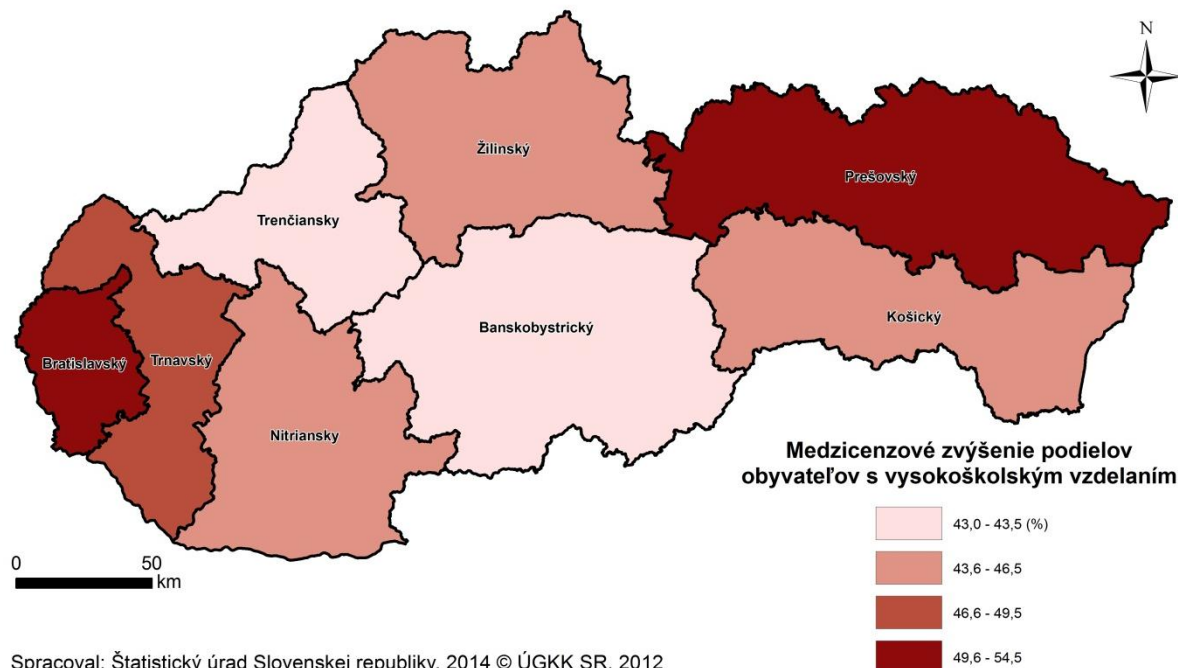
Pri porovnávaní podielov obyvateľov podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v krajoch SR púta na seba pozornosť **Trenčiansky kraj**. V tomto kraji bol zaznamenaný **najvyšší podiel obyvateľov, ktorí pri sčítaní 2011 uviedli stredoškolské vzdelanie** ako ich najvyššie ukončené vzdelanie (**58,1 %**). O 2,8 p. b. nižší bol zistený podiel obyvateľov so stredoškolským vzdelaním v Trnavskom kraji. **Najmenej stredoškolákov zo všetkých krajov SR mal Bratislavský kraj (49,1 %)**.

Z hľadiska medzicenzového vývoja sa podiely obyvateľov so stredoškolským vzdelaním zvýšili vo všetkých krajoch. Najvýraznejšie zvýšenie podielu obyvateľov so stredoškolským vzdelaním bolo zaznamenané v Trnavskom kraji (o 9,2 %). Zvýšenie o 8,7 % dosiahli podiely obyvateľov, ktorí uviedli stredoškolské vzdelanie ako najvyššie ukončené vzdelanie, v Prešovskom a Banskobystrickom kraji. V Bratislavskom kraji sa tento podiel zvýšil najmenej, len o 0,8 %.

Počet aj podiel obyvateľov so základným vzdelaním klesol od sčítania v roku 2001 vo všetkých krajoch. Tento trend je ovplyvnený na jednej strane znižujúcou sa detskou zložkou v populácii, ako aj úmrtnosťou obyvateľov starších ročníkov, ktoré v minulosti výrazne ovplyvňovali počty obyvateľov s najvyšším ukončeným základným vzdelaním. Úmrtnosť sa mohla podpísať aj pod znižujúce sa počty a podiely obyvateľov starších ako 16 rokov, ktorí boli k rozhodujúcemu okamihu

sčítania 2011 bez vzdelania. Medzicenzovo počet obyvateľov bez vzdelania starších ako 16 rokov výrazne klesol z viac ako 15-tisíc na úroveň okolo 6-tisíc obyvateľov.

M 10. 1.: Medzicenzový vývoj trvalo bývajúcich obyvateľov s najvyšším ukončeným vysokoškolským vzdelaním v krajoch, SODB 2001, 2011

PRIBUDLI VYSOKOŠKOLSKÝ VZDELANÍ OBYVATELIA

Medzicenzové porovnanie prinieslo **najvýraznejšie zvýšenie obyvateľov s najvyšším ukončeným vysokoškolským vzdelaním** vo všetkých krajoch SR.

Najvyšší podiel **vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov je v Bratislavskom kraji**, vysokoškolské vzdelanie mala viac ako štvrtina obyvateľov (26,2 % zo všetkých obyvateľov Bratislavského kraja). V Košickom kraji predstavoval podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním len 13,1 % a ešte nižší bol v Žilinskom kraji (13,0 % zo všetkých obyvateľov v tomto kraji). V porovnaní s rokom 2001 najvyšší nárast, ako sme už spomínali, zaznamenal Bratislavský kraj, kde počet vysokoškolsky vzdelaných v medzicenzovom období 2001 – 2011 stúpol o 54,5 %. O 49,6 % sa zvýšil podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov v Prešovskom kraji. V poradí tretím bol Trnavský kraj, kde podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov stúpol o 47,9 %. Nárast podielu vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov v tomto kraji môže súvisieť s obnovou a zakladaním vysokých škôl v Trnavskom kraji a tiež so susedstvom Trnavského kraja s Bratislavským, ktorý má najvyšší ekonomický a pracovný potenciál zo všetkých krajov. Vo všetkých ďalších krajoch Slovenska sa podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov zvýšil o viac ako 40 %.

PROCES ZVYŠOVANIA ÚROVNE DOSIAHNUTÉHO VZDELANIA JE U ŽIEN INTENZÍVNEJŠÍ

Podiel trvalo bývajúcich **vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov stúpol** v medzicenzovom období **v skupine žien i mužov**. Nárast vysokoškolsky vzdelaných bol výraznejší v skupine žien (až o 105,2 %). Skupina vysokoškolsky

vzdelaných mužov sa v období rokov 2001 – 2011 zväčšila o 52,5 %. Rozdiel v náraste podielov stredoškolsky vzdelaných mužov a žien už nebol taký výrazný; v skupine žien sa podiel stredoškolsky vzdelaných zvýšil o 8 % a v skupine mužov o 7 %. U obidvoch pohlaví sa znížili podiely obyvateľov so základným vzdelaním – u mužov podľa výsledkov SODB 2011 predstavoval tento podiel 26,3 % a u žien 30 %. Znížili sa aj podiely obyvateľov bez vzdelania – u mužov o 22,4 % a u žien o 23 %. Treba však povedať, že do týchto údajov sa mohlo premietnuť aj zníženie početnosti detskej zložky.

T 10. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania a pohlavia v krajoch SR, SODB 2011

Územie	Pohlavie	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie					
		základné	stredoškolské	vysokoškolské	bez vzdelania (vrátane detí do 16 rokov)	nezistené	spolu
Bratislavský kraj	muži	21 992	141 293	75 001	42 484	4 590	285 360
	ženy	35 554	154 297	82 677	40 090	4 458	317 076
Trnavský kraj	muži	33 599	160 798	29 088	40 883	6 612	270 980
	ženy	58 005	145 859	34 695	38 558	6 644	283 761
Trenčiansky kraj	muži	27 013	179 003	35 260	41 683	8 403	291 362
	ženy	49 816	166 173	39 070	39 686	8 221	302 966
Nitriansky kraj	muži	41 923	196 465	38 094	49 596	8 425	334 503
	ženy	75 201	180 252	44 654	46 440	8 817	355 364
Žilinský kraj	muži	36 419	194 138	40 623	58 249	8 590	338 019
	ženy	59 358	179 343	48 653	55 424	8 054	350 832
Banskobystrický kraj	muži	41 476	177 618	38 135	50 374	12 064	319 667
	ženy	67 042	170 654	43 313	48 129	11 758	340 896
Prešovský kraj	muži	56 453	209 619	43 697	79 390	12 527	401 686
	ženy	81 976	192 013	51 612	75 227	12 013	412 841
Košícký kraj	muži	48 330	200 120	49 252	71 883	16 610	386 195
	ženy	74 333	192 982	54 144	68 225	15 844	405 528
Slovenská republika		808 490	2 840 627	747 968	846 321	153 630	5 397 036

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

POROVNANIE VZDELANOSTNEJ ÚROVNE MESTSKÉHO A VIDIECKEHO OBYVATEĽSTVA

Rozdiely v početnosti obyvateľstva *so stredoškolským vzdelaním* bývajúcim na vidieku a v meste nie sú výrazné. **Mužov so stredoškolským vzdelaním je viac na vidieku** (viac o 7,8 p. b.) , **v mestách** žije zasa **viac žien so stredoškolským vzdelaním** (viac o 1,4 p. b.). Rozdiely sú však, najmä u mestského obyvateľstva, veľmi malé.

Pri obyvateľoch so základným vzdelaním boli už rozdiely medzi mestom a vidiekom výraznejšie. Podiel mužov s najvyšším ukončeným základným vzdelaním žijúcich na vidieku bol o 6,2 p. b. vyšší ako podiel mužov v mestách s týmto vzdelaním. Rozdiel medzi podielom žien s najvyšším ukončeným základným vzdelaním v mestách a na vidieku bol ešte vyšší; predstavoval až 10,9 p. b.

v prospech žien na vidieku. Celkovo žilo na vidieku viac obyvateľov s najvyšším ukončeným základným vzdelaním ako v mestách.

Opačný trend sa dá pozorovať pri **vysokoškolsky vzdelaných obyvateľoch**. **V mestskom prostredí ich žije až dvakrát viac ako na vidieku**. Rozdiel v podieloch vysokoškolsky vzdelaných žien v mestách a na vidieku predstavoval 9,1 p. b v prospech vysokoškolsky vzdelaných žien v mestách. Podiel vysokoškolsky vzdelaných mužov žijúcich na vidieku bol o 10, 4 p. b. nižší ako podiel mužov s týmto stupňom vzdelania v mestách. **Pretrváva teda trend výrazne vyššej vzdelanostnej úrovne mestského obyvateľstva.**

T 10. 2.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v mestách a na vidieku podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania a pohlavia, SODB 2011

Mesto/ vidiek	Pohlavie	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie					
		základné	stredoškolské	vysokoškolské	bez vzdelania (vrátane detí do 16 rokov)	nezistené	spolu
Spolu v abs.		808 490	2 840 627	747 968	846 321	153 630	5 397 036
Mesto	muži	124 857	771 461	255 315	214 420	46 765	1 412 818
	ženy	201 931	794 010	281 605	202 933	44 438	1 524 917
Vidiek	muži	182 348	687 593	93 835	220 122	31 056	1 214 954
	ženy	299 354	587 563	117 213	208 846	31 371	1 244 347
Spolu v %		15,0	52,6	13,9	15,7	2,8	100,0
Mesto	muži	8,8	54,6	18,1	15,2	3,3	100,0
	ženy	13,2	52,1	18,5	13,3	2,9	100,0
Vidiek	muži	15,0	56,6	7,7	18,1	2,6	100,0
	ženy	24,1	47,2	9,4	16,8	2,5	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR

Z hľadiska porovnania podľa pohlavia je v mestách rozdiel v podieloch vysokoškolsky vzdelaných mužov a žien 0,4 p. b. v prospech žien, na vidieku predstavuje 1,7 p. b., tiež v prospech žien.

VZDELANOSTNÁ ÚROVEŇ OBYVATEĽOV PODĽA VEĽKOSTNÝCH SKUPÍN OBCÍ

Vzdelanosť populácie ovplyvňuje nielen to, či obyvateľ žije v mestskej alebo vidieckej obci, ale aj jej veľkosť. Pre úplnosť treba uviesť, že pri tejto analýze sme s mestskými časťami Bratislavy a Košíc pracovali ako so samostatnými obcami.

Podľa výsledkov SODB 2011 **v obciach do 200 obyvateľov** mala trvalý pobyt viac ako polovica obyvateľov s najvyšším ukončeným stredoškolským vzdelaním (50,7 % obyvateľov zo všetkých obyvateľov žijúcich v tejto veľkostnej kategórii). 7 % obyvateľov v tejto veľkostnej skupine obcí si pri sčítaní uviedlo najvyššie ukončené vysokoškolské vzdelanie. V tejto veľkostnej kategórii obcí bolo prihlásených na trvalý pobyt 24,5 % obyvateľov so základným vzdelaním.

Podobné zistenia týkajúce sa najvyššieho ukončeného vzdelania priniesli výsledky sčítania 2011 aj **v obciach od 200 do 4 999 obyvateľov**. Aj v tejto veľkostnej kategórii obcí bolo najviac obyvateľov s trvalým pobytom, ktorí mali najvyššie ukončené stredoškolské vzdelanie (52 % zo všetkých trvalo bývajúcich obyvateľov

veľkostnej kategórie obce od 200 do 4 999 obyvateľov). Druhou najpočetnejšou skupinou boli obyvatelia so základným najvyššie ukončeným vzdelaním (19,2 %). Takmer 9 % (8,8 %) obyvateľov tejto veľkostnej skupiny obcí malo najvyššie ukončené vysokoškolské vzdelanie.

V obciach, ktoré mali od 5 000 do 9 999 obyvateľov bol už nárast podielu vysokoškolsky vzdelaných výraznejší. V tejto veľkostnej kategórii obcí zaznamenalo sčítanie takmer 13 % (12,6 %) vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva.

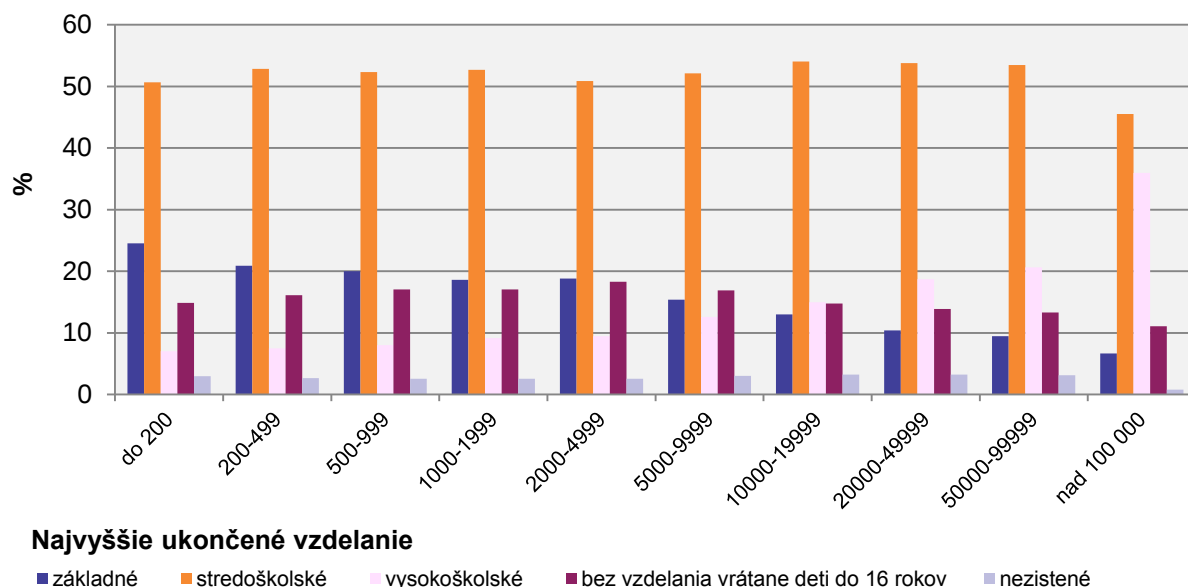
V obciach s počtom obyvateľov od 10 000 do 19 999 sú podiely obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním (15 %) a najvyšším ukončeným základným vzdelaním (13 %) takmer vyrovnané.

V obciach s počtom obyvateľov od 20 000 do 49 999 bol podiel vysokoškolsky vzdelaných vyšší (18,7 %) ako podiel obyvateľov s najvyšším ukončeným základným vzdelaním (10,4 %).

So zvyšujúcim sa počtom obyvateľov rastie podiel vysokoškolsky vzdelaných a klesá podiel obyvateľov s najvyšším ukončeným základným vzdelaním.

Do kategórie obcí nad 100-tisíc obyvateľov patrí jediná obec na Slovensku – mestská časť Bratislavy-Petržalka. **V tejto obci predstavoval podiel vysokoškolsky vzdelaných** viac ako jednu tretinu (35,9 %) zo všetkých obyvateľov žijúcich v tejto mestskej časti. Podľa výsledkov SODB 2011 tam poklesol pod 50 % aj podiel obyvateľov so stredoškolským vzdelaním (45,5 % zo všetkých obyvateľov bratislavskej Petržalky).

G 10. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa najvyššieho ukončeného vzdelania a veľkostných skupín obcí, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

VZDELANOSTNÁ ÚROVEŇ EKONOMICKY AKTÍVNEHO OBYVATEĽSTVA

Pri ekonomickej aktivite v spojení s najvyšším ukončeným vzdelaním sa ***budeme podrobnejšie zaoberať len ekonomicky aktívnym obyvateľstvom***. Podľa SODB 2011 malo Slovensko k rozhodujúcemu okamihu sčítania vyše 2,630 mil. ekonomicky aktívnych obyvateľov, t. j. *pracujúcich, pracujúcich dôchodcov, osôb na materskej dovolenke a nezamestnaných*, ktorí tvorili **48,7 %** z celkového počtu obyvateľov. ***Podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov sa v porovnaní s výsledkami SODB 2001 znížil o 2,4 p. b.*** (aj z dôvodu zmeny metodiky výpočtu ekonomicky aktívnych)³⁰. V skupine ekonomicky aktívnych ***si početne udržiavali prevahu muži nad ženami***. Ekonomicky aktívnych mužov bolo 54,1 %, o 0,6 p. b. menej ako v roku 2001 (54,7 %). Zo spomínaných 4 kategórií obyvateľov, ktorí v roku 2011 tvorili skupinu ekonomicky aktívnych, bolo viac žien ako mužov len medzi osobami na materskej dovolenke a pracujúcimi dôchodcami.

Najvyšší podiel trvalo bývajúcich obyvateľov ***s ukončeným úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou*** bol zaznamenaný ***medzi pracujúcimi*** (39 %). Vysokoškolské vzdelanie malo 22,9 % pracujúcich. V skupine vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich prevládali ženy nad mužmi. ***V roku 2001*** malo vysokoškolské vzdelanie len 16 % pracujúcich a v tejto skupine ***dominovali obyvatelia***, ktorí do sčítacích formulárov zapísali ako svoje najvyššie ukončené vzdelanie ***učňovské bez maturity (30,4 %)***.

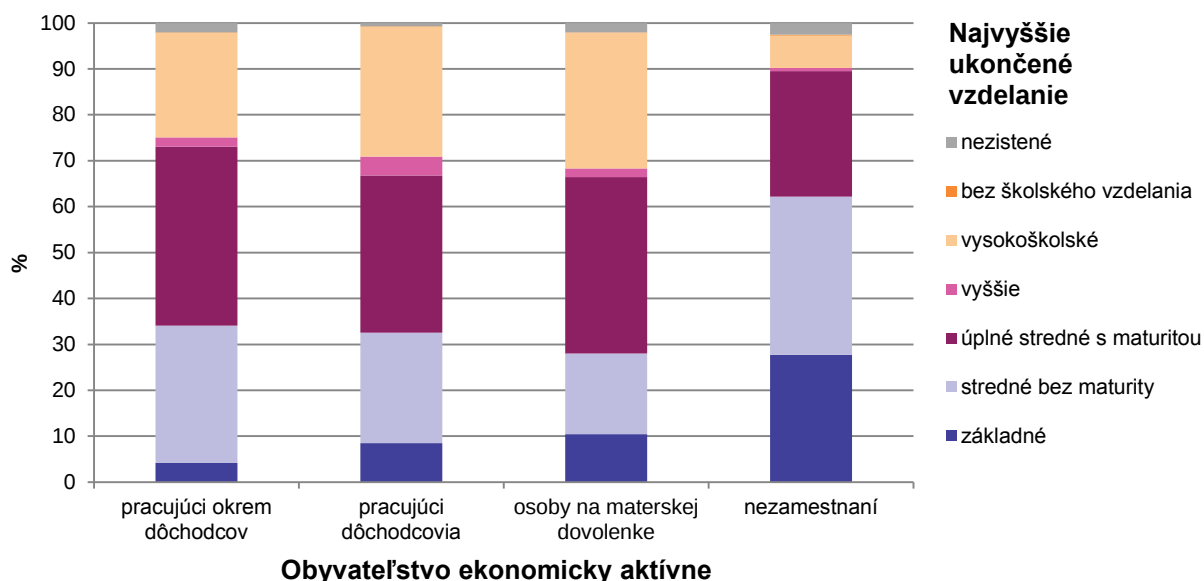
Kým v roku 2001 bolo najviac vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich vo veku 45 – 49 rokov, v roku 2011 mala najviac pracujúcich, ktorí pri sčítaní uviedli, že majú vysokoškolské vzdelanie, veková skupina 25- až 29-ročných.

V skupine pracujúcich dôchodcov malo podľa SODB 2011 34,3 % obyvateľov ukončené úplné stredné vzdelanie s maturitou, 28,3 % vysokoškolské vzdelanie, z nich bolo viac mužov. Najvyšší podiel trvalo bývajúcich obyvateľov s najvyšším ukončeným základným vzdelaním a bez vzdelania bolo podľa výsledkov SODB 2011 medzi pracujúcimi dôchodcami.

Medzi nezamestnanými bolo 7,1 % obyvateľov s najvyšším ukončením vysokoškolským vzdelaním. Stredoškolské vzdelanie s maturitou malo 27,3 % nezamestnaných. Vyše 60 % všetkých nezamestnaných uviedlo, že má ukončené stredné vzdelanie bez maturity (34,5 %) alebo základné vzdelanie (27,7 %). Z údajov z cenzu 2011 vyplýva, že u obyvateľov so stredným vzdelaním s maturitou a s vysokoškolským vzdelaním má nezamestnanosť nižšiu pravdepodobnosť ako u obyvateľov so stredným vzdelaním bez maturity a základným vzdelaním.

³⁰ SODB 2001 nepracovalo s kategóriou osôb na rodičovskej dovolenke. Boli len osoby na materskej dovolenke a osoby na ďalšej materskej dovolenke, ktoré spolu tvorili kategóriu osôb na materskej dovolenke. Tieto osoby patrili medzi ekonomicky aktívnych obyvateľov. Pri SODB 2011 sa pracovalo samostatne s kategóriou osôb na materskej dovolenke a samostatne s kategóriou osôb na rodičovskej dovolenke. V súlade s metodikou výberového zisťovania pracovných síl boli osoby na materskej dovolenke súčasťou skupiny ekonomicky aktívnych obyvateľov a osoby na rodičovskej dovolenke spoluvytvárali skupinu ekonomicky neaktívnych obyvateľov.

G 10. 2.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo ekonomicky aktívneho podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

POSTAVENIE V ZAMESTNANÍ A VZDELANOSTNÁ ÚROVEŇ OBYVATEĽSTVA

Obyvatelia so statusom zamestnancov mali podľa výsledkov sčítania 2011 **väčšinou stredoškolské vzdelanie** (68,1 %); ukončené vysokoškolské vzdelanie si vyznačilo 20 % z nich.

Prevažne stredoškolské vzdelanie mali aj obyvatelia so statusom podnikateľov bez zamestnancov; ich podiel predstavoval 77,7 %.

Ukončené stredoškolské vzdelanie si pri sčítaní uviedla **aj viac ako polovica všetkých** obyvateľov, ktorí sa označili za **podnikateľov so zamestnancami** (59,3 %). Optimisticky vyznieva v tejto súvislosti zistenie, že až 38,2 % obyvateľov v tomto postavení si vyznačilo vysokoškolské vzdelanie a len niečo viac ako 2 % podnikateľov so zamestnancami (2,1 %) malo základné vzdelanie. Naznačuje to zvyšujúcu sa vzdelanostnú úroveň obyvateľov na riadiacich postoch v súkromnej sfére, čo môže mať v dlhodobejšom horizonte pozitívny vplyv na vývoj slovenskej ekonomiky.

11. OBYVATEĽSTVO PODĽA EKONOMICKEJ AKTIVITY

Ekonomickou aktivitou sa rozumie **ekonomické postavenie obyvateľa na trhu práce**. Starnutie populácie, zmeny v dôchodkovom systéme i ďalšie ukazovatele ovplyvnili štruktúru obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity. V tejto kapitole sú spracované výsledky vytvárajúce socioekonomický obraz o obyvateľoch SR. Vzhľadom na meniacu sa metodiku a klasifikáciu platnú pre jednotlivé kategórie nie je možné porovnávať všetky výsledky.

T 11. 1.: Trvalo bývajúce v SR podľa ekonomickej aktivity, sčítania 1991 – 2011

Ekonomická aktivita	Obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity (v %)		
	2011	2001	1991
Pracujúci (okrem dôchodcov)	38,2	36,8	43,2
Pracujúci dôchodcovia	1,9	1,3	1,5
Osoby na materskej dovolenke	0,5	2,5	3,0
Osoby na rodičovskej dovolenke	2,2	.	.
Nezamestnaní	8,2	10,4	2,0
Študenti stredných škôl	4,1	3,9	5,5
Študenti vysokých škôl	2,8	1,9	
Osoby v domácnostiach	0,5	0,9	1,6
Dôchodcovia	19,7	18,9	17,6
Príjemcovia kapitálových príjmov	0,1	.	.
Deti do 16 rokov	16,4	20,6	25,5
Iná	0,6	1,1	0,1
Nezistená	4,8	1,4	0,0
Podiel ekonomicky aktívnych z celej populácie	48,7	51,1	49,6

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

POČET DÔCHODCOV JE VYŠŠÍ AKO POČET DETÍ DO 16 ROKOV

Údaje uvedené v tabuľke 11. 1. potvrdzujú fakt, o ktorom sme sa už viackrát zmienili, a to, že **podiel detí do 16 rokov klesá, podiel dôchodcov** (kategória nezahŕňa iba starobných dôchodcov) **stúpa** a tiež **podieľ študentov stredných a vysokých škôl sa zvyšujú**, zrejme aj vzhľadom na dôraz, ktorý sa v súčasnosti pripisuje vzdelaniu. Pozitívny je nárast pracujúcich a pracujúcich dôchodcov.

Porovnávanie podielov ekonomicky aktívnych obyvateľov je potrebné vnímať orientačne vzhľadom na zmenenú metodiku výpočtu. **Za ekonomicky aktívnych považujeme pracujúcich obyvateľov, pracujúcich dôchodcov, osoby na materskej dovolenke a nezamestnaných.** Rozdiel je v tom, že **pri sčítaniach 1991 a 2001 neexistovala kategória osoby na rodičovskej dovolenke.** Osoby, ktoré majú v súčasnosti tento status, považujeme za ekonomicky neaktívne. V minulosti boli súčasťou skupiny osoby na materskej dovolenke (ekonomicky aktívni). **Ekonomicky neaktívni sú študenti strednej a vysokej školy, osoby v domácnosti, dôchodcovia, deti do 16 rokov, iní a pre SODB 2011 aj príjemcovia kapitálových príjmov a osoby na rodičovskej dovolenke.**

Najpočetnejšími skupinami podľa sčítaní sú pracujúci, ďalej deti do 16 rokov a dôchodcovia. Varovným signálom je, že podľa výsledkov sčítania 2011 **počet dôchodcov prevýšil počet detí do 16 rokov.**

T 11. 2.: Trvalo bývajúcce obyvateľstvo v SR podľa ekonomickej aktivity a pohlavia, SODB 2001, 2011

Ekonomická aktivita	2011			2001		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
Pracujúci (okrem dôchodcov)	1 133 330	926 886	2 060 216	1 085 951	894 192	1 980 143
Pracujúci dôchodcovia	47 057	53 216	100 273	27 875	42 281	70 156
Osoby na materskej dovolenke	154	26 324	26 478	1 493	135 044	136 537
Osoby na rodičovskej dovolenke	2 870	115 478	118 348	.	.	.
Nezamestnaní	242 049	201 036	443 085	313 199	248 015	561 214
Študenti stredných škôl	112 148	107 963	220 111	109 135	107 512	216 647
Študenti vysokých škôl	65 303	87 339	152 642	51 302	51 495	102 797
Osoby v domácnosti	3 749	22 079	25 828	5 825	42 848	48 673
Dôchodcovia	406 749	657 011	1 063 760	374 019	643 835	1 017 854
Príjemcovia kapitálových príjmov	3 630	1 771	5 401	.	.	.
Deti do 16 rokov	455 515	431 929	887 444	567 271	541 472	1 108 743
Iná	16 100	17 483	33 583	36 923	23 473	60 396
Nezistená	139 118	120 749	259 867	39 522	36 773	76 295
Ekonomicky aktívni	1 422 590	1 207 462	2 630 052	1 428 518	1 319 532	2 748 050
Spolu	2 627 772	2 769 264	5 397 036	2 612 515	2 766 940	5 379 455

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Najpočetnejšia skupina pracujúcich (okrem dôchodcov) **predstavovala** podľa výsledkov SODB 2011 **okolo 2 milióny obyvateľov**. Z toho **mužov bolo približne o 200-tisíc viac ako žien**. Počet pracujúcich (okrem dôchodcov) podľa SODB 2011 stúpol v medzicenzovom období o 4 %, čo spôsobilo o. i. aj zvýšenie hranice veku odchodu do starobného dôchodku.

Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili dôchodcovia. Ich počet v roku 2011 v porovnaní s výsledkami SODB 2001 stúpol o 4,5 %. Dve tretiny z dôchodcov tvorili ženy (62 %).

Treťou najpočetnejšou skupinou sú deti do 16 rokov (viac ako 887-tisíc). Ich počet podľa SODB 2011 však v porovnaní s SODB 2001 klesol až o 20 %. Mužov/chlapcov v tejto kategórii je približne o 20-tisíc viac. Za dôležitý považujeme aj **nárast počtu pracujúcich dôchodcov a študentov vysokých škôl, až takmer o 50 %** v porovnaní s výsledkami SODB 2001.

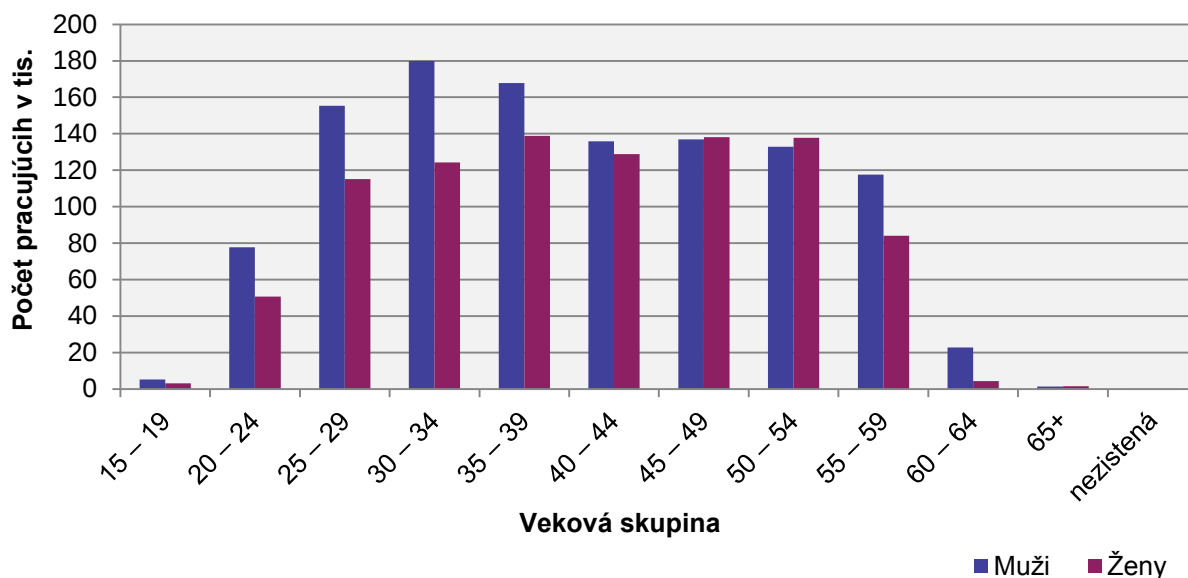
Z hľadiska veku najviac pracujúcich (okrem dôchodcov) **je vo vekovej skupine 25- až 34-ročných** (približne 575-tisíc, t. j. 27,8 % zo všetkých pracujúcich). Avšak najvyšší podiel pracujúcich v rámci stanovených vekových skupín tvoria 35- až 44-roční obyvatelia (72,6 %). V tejto vekovej skupine bolo najviac pracujúcich aj podľa výsledkov SODB 2001.

Viac ako 60 % pracujúcich dôchodcov tvorili obyvatelia 60-roční a starší. Najviac nezamestnaných je podľa výsledkov SODB 2011 vo veku 25 – 34 rokov, pred desiatimi rokmi bolo najviac nezamestnaných vo vekovej skupine 15 – 24 rokov.

Výrazný rast počtu študentov vysokých škôl bol zaznamenaný v každej z uvedených vekových skupín (T 11. 3.). Najviac študentov vysokých škôl je vo veku 15 – 24 rokov.

82 % dôchodcov predstavovali **osoby vo 60 rokov a staršie**, t. j. obyvatelia spĺňajúci vek na odchod do starobného dôchodku.

G 11. 1.: Pracujúci (okrem dôchodcov) podľa pohlavia a vekových skupín, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

EKONOMICKÁ AKTIVITA V KRAJOCH SR

Čo sa týka pohľadu na ekonomickú aktivitu obyvateľov na úrovni krajov, **najvyšší podiel pracujúcich (okrem dôchodcov) dosiahol** rovnako ako pred 10 rokmi **Bratislavský kraj** (44,7 % obyvateľov podľa SODB 2011). Naopak, **najnižší podiel pracujúcich** zhodne s výsledkami predchádzajúceho cenzu **bol zaznamenaný v Košickom kraji**. Hodnota podielu pracujúcich podľa SODB 2011 predstavovala 33,1 %. **Viac ako 40 % pracujúcich bolo v Trnavskom a Trenčianskom kraji**. Smerom zo západu na východ podiel pracujúcich v krajoch klesá.

V porovnaní s výsledkami SODB 2001 **počet pracujúcich podľa výsledkov SODB 2011 stúpol v každom kraji s výnimkou Banskobystrického**. Najväčší nárast pracujúcich obyvateľov zaznamenalo sčítanie v Trnavskom kraji (o takmer 18-tisíc, t. j. o 8,3 %).

Už spomínaný výrazný **nárast počtu študentov vysokých škôl** sa na regionálnej úrovni prejavuje veľmi rozdielne. **Bol zistený v každom kraji v hodnotách od 19,1 % v Bratislavskom kraji až do 72,6 % v Prešovskom kraji**. Môžeme predpokladať, že uvedené hodnoty rastu v regiónoch vypovedajú nielen o socioekonomickej situácii v krajoch, ale súvisia predovšetkým s vekovou štruktúrou obyvateľov.

T 11. 3.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity a vybraných vekových skupín, SODB 2001, 2011

Veková skupina	Rok sčítania	Ekonomická aktivita												
		pracujúci (okrem dôchodcov)	pracujúci dôchodcovia	osoby na materskej dovolenke	osoby na rodičovskej dovolenke	nezamestnaní	študenti stredných škôl	študenti vysokých škôl	osoby v domácnosti	dôchodcovia	prijemcovia kapitálových príjmov	deti do 16 rokov	iná	nezistená
0 – 14	2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	826 516	0	0
	2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 015 493	0	0
15 – 24	2011	136 684	464	4 785	16 547	90 000	219 962	131 451	3 878	4 183	364	60 781	12 015	63 617
	2001	225 597	123	41 672	.	178 455	214 746	94 998	13 892	4 732	.	86 552	30 441	15 123
25 – 34	2011	574 679	2 176	17 446	75 108	116 842	127	19 214	5 368	12 217	1 467	0	6 308	67 222
	2001	516 633	513	79 485	.	138 673	120	6 581	11 935	10 582	.	0	11 089	16 238
35 – 44	2011	571 212	5 132	4 202	25 402	95 905	0	841	6 449	21 423	1 584	0	5 040	49 378
	2001	588 663	1 883	14 081	.	121 108	34	100	9 524	22 629	.	0	7 906	13 092
45 – 54	2011	545 460	10 504	42	1 262	98 286	0	489	6 460	50 027	1 285	0	6 230	38 561
	2001	542 834	6 948	658	.	103 507	15	120	8 311	73 101	.	0	8 118	10 936
55 – 64	2011	228 944	54 816	1	7	42 004	0	306	2 808	341 947	562	0	3 458	23 395
	2001	87 406	32 024	7	.	16 147	5	20	2 260	329 091	.	0	1 655	5 152
65 – 74	2011	2 288	21 439	0	1	0	0	168	419	359 780	73	0	161	8 152
	2001	1 345	20 036	0	.	16	4	61	1 276	346 187	.	0	274	3 780
75 – 84	2011	458	5 617	0	0	0	0	100	295	217 698	51	0	112	5 260
	2001	33	8 290	1	.	1	1	53	880	182 088	.	0	129	2 155
85+	2011	182	117	0	1	0	0	56	143	56 372	13	0	232	3 685
	2001	17	0	1	.	1	0	29	282	43 275	.	0	60	648
Nezistená	2011	309	8	2	20	48	22	17	8	113	2	147	27	597
	2001	17 615	339	632	.	3 306	1 722	835	313	6 169	.	6 698	724	9 171

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

T 11. 4.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR a krajoch podľa ekonomickej aktivity, SODB 2001, 2011

Kraj	Rok sčítania	Ekonomická aktivita													
		pracujúci (okrem dôchodcov)	pracujúci dôchod.	osoby na materskej dovolenke	osoby na rodičovskej dovolenke	nezamest.	študenti stredných škôl	študenti vysokých škôl	osoby v domácn.	dôchod.	príjemcovia kapitálových príjmov	deti do 16 rokov	iná	nezist.	spolu
Bratislavský	2011	268 988	20 806	2 799	14 470	28 681	19 305	19 616	3 365	116 916	788	87 052	4 647	15 003	602 436
	2001	265 374	21 063	12 516	.	32 401	26 263	16 469	5 244	95 912	.	100 158	7 848	15 767	599 015
Trnavský	2011	233 522	10 154	2 719	12 424	35 420	22 587	13 679	3 129	112 004	858	82 427	3 838	21 980	554 741
	2001	215 648	2 563	14 289	.	49 632	21 997	8 821	6 840	108 705	.	106 401	7 387	8 720	551 003
Trenčiansky	2011	244 487	10 542	2 920	12 893	34 639	26 104	16 462	2 042	126 935	465	85 331	3 304	28 204	594 328
	2001	238 740	11 061	15 919	.	48 832	25 520	10 898	3 869	117 971	.	118 976	6 360	7 436	605 582
Nitriansky	2011	270 716	10 991	3 265	14 656	57 489	27 265	18 549	3 985	150 063	836	100 811	4 903	26 338	689 867
	2001	255 350	3 470	17 014	.	85 060	27 129	12 646	9 328	153 864	.	134 641	7 683	7 237	713 422
Žilinský	2011	271 694	11 472	4 015	17 195	45 321	33 592	20 743	2 556	133 015	601	118 041	4 192	26 414	688 851
	2001	260 390	4 218	21 617	.	64 059	30 121	12 733	3 589	130 402	.	153 173	6 869	5 161	692 332
Banskobystrický	2011	232 986	11 474	3 078	12 630	70 717	24 742	16 591	2 576	134 924	595	105 144	3 792	41 314	660 563
	2001	233 313	2 860	15 284	.	80 352	25 020	11 541	4 055	141 137	.	131 402	7 699	9 458	662 121
Prešovský	2011	275 488	11 704	4 102	18 524	83 813	37 757	25 573	4 253	144 955	621	161 051	4 623	42 063	814 527
	2001	260 871	1 832	20 999	.	96 846	31 823	14 815	8 164	142 665	.	194 732	8 405	8 816	789 968
Košický	2011	262 335	13 130	3 580	15 556	87 005	28 759	21 429	3 922	144 948	637	147 587	4 284	58 551	791 723
	2001	250 457	23 089	18 899	.	104 032	28 774	14 874	7 584	127 198	.	169 260	8 145	13 700	766 012
SR	2011	2 060 216	100 273	26 478	118 348	443 085	220 111	152 642	25 828	1 063 760	5 401	887 444	33 583	259 867	5 397 036
	2001	1 980 143	70 156	136 537	.	561 214	216 647	102 797	48 673	1 017 854	.	1 108 743	60 396	76 295	5 379 455

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Interpretácia údajov v tabuľkách si vyžaduje aspoň v skratke opísať vývoj hospodárstva na našom území. Slovensko bolo krajinou so statusom agrárnej, surovínovej a polotovarovnej základne. Zmeny v hospodárskej produkcii boli zaznamenané pred začiatkom 2. svetovej vojny, keď sa v dôsledku blížiacej sa vojny vedenie krajiny a podnikatelia rozhodli umiestniť strojárne, zbrojárne a iné strategické závody na Slovensko. Napriek tomu sa väčšina obyvateľov živila poľnohospodárstvom. Po prevzatí moci komunistickou stranou (v r. 1948) štát znárodnil prakticky všetky odvetvia hospodárstva – priemysel, bankovníctvo, obchod, dopravu, neskôr aj poľnohospodárstvo. Plánované hospodárstvo (päťročnice) určovali etapy rozvoja hospodárstva, v ktorom neexistovala konkurencia. V rámci spolupráce s ostatnými socialistickými krajinami bola Slovensku stanovená priorita budovať továrne: hutnícke, strojárne (so silným zastúpením zbrojárnej výroby), chemické a prevádzky na výrobu stavebného materiálu. Vznikla tým nepriaznivá odvetvová štruktúra priemyslu a veľkostných kategórií závodov, ktoré síce poskytovali obyvateľom prácu, ale do značnej miery negatívne ovplyvnili kvalitu životného prostredia.

Po zmene spoločenského systému v roku 1989 začalo Slovensko podobne ako ostatné postkomunistické krajiny zavádzať trhové hospodárstvo. Vstupom do Európskej únie v roku 2004 sa zavrášila zásadná transformácia hospodárstva. Problémom naďalej ostávajú regionálne rozdiely. Dominancia západnej časti Slovenska kontrastuje s pomalším rozvojom východu a juhu územia. Príčinou sú najmä chýbajúce pracovné miesta, príliš úzka špecializácia a s ňou spojený nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, nízke mzdy, nedobudovaná infraštruktúra atď.

Pri ďalšom analyzovaní štruktúry obyvateľov SR podľa ekonomickej aktivity a najvyššieho dosiahnutého vzdelania sa sústreďíme **na pracujúcich, nezamestnaných a dôchodcov.**

VZDELANOSŤ PRACUJÚCICH SA ZVYŠUJE

Z obyvateľov, ktorí k rozhodujúcemu okamihu sčítania deklarovali, že sú pracujúci (okrem dôchodcov), má podľa výsledkov SODB 2011 najviac **(okolo 600-tisíc) úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou**, čo je 29 % zo všetkých pracujúcich a 54,8 % z celkového počtu obyvateľov s týmto stupňom najvyššieho skončeného vzdelania. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili **pracujúci s vysokoškolským magisterským, inžinierskym alebo doktorským vzdelaním**, ktorých **bolo takmer 400-tisíc**. Už spomínaný zvyšujúci sa dôraz na vzdelanie potvrdzujú aj výsledky sčítania z roku 2001, keď najviac (30,4 %) pracujúcich malo učňovské vzdelanie bez maturity, o niečo menej obyvateľov malo úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou. **Celkovo vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich** (rozumej obyvateľov s ukončeným 1., 2. alebo 3. stupňom vysokoškolského štúdia) **bolo v roku 2011 takmer o 150-tisíc viac ako v roku 2001.**

NAJVIAC NEZAMESTNANÝCH MALO ZÁKLADNÉ VZDELANIE

Podľa výsledkov SODB 2011 **najpočetnejšiu skupinu nezamestnaných tvoria obyvatelia so základným vzdelaním. Až takmer 20 % nezamestnaných má úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou.** V roku 2001 predstavovali najpočetnejšiu skupinu nezamestnaných obyvatelia s učňovským vzdelaním bez maturity (32,5 %), ďalej so základným vzdelaním a úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou. Avšak zvýšil sa aj podiel nezamestnaných s vysokoškolským vzdelaním, **kým v roku 2001 tvorili nezamestnaní s vysokoškolským vzdelaním 3,2 %, v roku 2011 ich bolo až 7,1 %.**

V roku 2011 podobne ako v roku 2001 **najvyšší počet dôchodcov deklaroval, že má základné vzdelanie.** Podľa ostatného sčítania to bolo približne 33 % dôchodcov, ktorí tvorili 43,2 % zo všetkých obyvateľov so základným vzdelaním. V roku 2001 mala základné vzdelanie viac ako polovica dôchodcov, ktorí predstavovali približne polovicu všetkých obyvateľov so základným vzdelaním v SR.

T 11. 5.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa ekonomickej aktivity a najvyššieho dosiahnutého vzdelania, SODB 2001, 2011

Ekonomická aktivita	Rok sčítania	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie												
		základné	učňov. (bez maturity)	stredné odborné (bez maturity)	úplné stredné učňov. (s maturitou)	úplné stredné odborné (s maturitou)	úplné stredné všeobecné	vyššie odborné vzdelanie	vysokošk. bakalárske	vysokošk. magisterské, inžinierske, doktorské	vysokošk. doktorand.	bez školského vzdelania	nezist.	spolu
Spolu	2011	808 490	721 999	522 039	191 208	1 089 751	235 014	80 616	122 782	584 544	40 642	846 321	153 630	5 397 036
	2001	1 132 995	1 060 854	203 290	251 992	846 029	253 408	26 648	17 917	382 013	23 394	1 095 382	85 533	5 379 455
z toho														
Pracujúci (okrem dôchodcov)	2011	85 762	332 486	283 740	122 469	597 219	83 711	41 240	54 745	392 258	24 251	387	41 948	2 060 216
	2001	151 852	601 450	101 152	163 815	514 401	103 974	14 055	9 834	289 587	17 118	293	12 612	1 980 143
Pracujúci dôchodcovia	2011	8 507	15 205	8 904	2 592	26 627	5 149	4 131	1 044	23 669	3 700	28	717	100 273
	2001	22 912	13 119	4 444	929	12 656	3 392	961	283	9 846	1 247	179	188	70 156
Osoby na materskej dovolenke	2011	2 767	1 903	2 744	1 388	7 879	914	495	1 298	6 217	307	26	540	26 478
	2001	15 557	39 710	7 560	13 131	36 410	8 573	731	725	12 598	343	192	1 007	136 537
Osoby na rodičovskej dovolenke	2011	12 246	10 323	14 139	6 720	35 956	4 731	2 451	4 861	23 251	1 163	89	2 418	118 348
	2001	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Nezamestnaní	2011	122 828	88 695	63 966	19 457	86 077	15 449	3 171	6 065	24 529	736	769	11 343	443 085
	2001	148 867	182 506	29 828	44 865	98 670	27 827	1 453	1 469	15 823	408	2 058	7 440	561 214
Osoby v domácnosti	2011	7 195	3 912	3 181	955	5 109	1 617	401	453	2 050	100	155	700	25 828
	2001	18 636	9 474	1 778	2 401	8 157	4 470	140	193	2 101	76	667	580	48 673
Dôchodcovia	2011	349 964	231 055	109 490	20 055	181 769	45 430	22 831	5 203	75 871	7 363	3 768	10 961	1 063 760
	2001	530 601	187 942	52 332	11 559	116 828	35 983	8 562	2 130	42 122	3 636	9 893	16 266	1 017 854
Príjemcovia kapitálových príjmov	2011	370	947	801	373	1 236	239	134	140	966	122	14	59	5 401
	2001	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

PRACUJÚCI PODĽA ZAMESTNANIA

Podľa metodiky platnej pre sčítanie obyvateľov, domov a bytov v rokoch 2011 a 2001 zapisovali obyvatelia do sčítacích formulárov súčasné alebo posledné vykonávané zamestnanie. Takto ustanovený postup mal svoje opodstatnenie. Na účely tejto analýzy budeme však využívať údaje o pracujúcich obyvateľoch vrátane pracujúcich dôchodcov a ich súčasnem zamestnaní.

Najviac, 15 % pracujúcich uviedlo v SODB 2011 a rovnako v SODB 2001, že pracujú ako **technici a odborní pracovníci**. Ďalšie najpočetnejšie skupiny obyvateľov podľa zamestnania tvorili v roku 2011 **pracovníci v službách a obchode a kvalifikovaní robotníci a remeselníci**.

V medzicenzovom období sa štruktúra pracujúcich podľa zamestnania a pohlavia zmenila len mierne. Tak v roku 2011, ako aj v roku 2001 **najviac mužov** deklarovalo, že sú zamestnaní ako **kvalifikovaní robotníci a remeselníci, operátori a montéri strojov a zariadení**. Podľa výsledkov sčítania 2011 **medzi pracujúcimi ženami bolo najviac pracovníčok v službách a obchode, techničiek a odborných pracovníčok**.

Z porovnania výsledkov sčítaní v rokoch 2011 a 2001 za jednotlivé skupiny zamestnaní vyplýva, že **najviac sa zvýšil počet obyvateľov so zaradením administratívni pracovníci a do skupiny pracovníci v službách a obchode**.

Naopak, **najväčší pokles bol zaznamenaný v skupine pomocní nekvalifikovaní pracovníci**. Tento fakt môže súvisieť s celkovým zvýšením vzdelanostnej úrovne obyvateľov SR v medzicenzovom období 2001 – 2011, so vzrastajúcimi nárokmi zamestnávateľov na zamestnancov, špecializáciou výroby, ale rovnako môže ísť o dôsledok hospodárskej a finančnej krízy, ktorá zasiahla Slovensko koncom medzicenzového obdobia (2009).

T 11. 6.: Pracujúci a pracujúci dôchodcovia podľa pohlavia a zamestnania, SODB 2001, 2011

Zamestnanie	2011			2001		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
Riadiaci pracovníci	82 177	45 753	127 930	79 877	43 624	123 501
Špecialisti	119 098	155 788	274 886	92 921	138 562	231 483
Technici a odborní pracovníci	153 282	169 736	323 018	156 099	214 262	370 361
Administratívni pracovníci	66 843	134 228	201 071	32 552	99 792	132 344
Pracovníci v službách a obchode	121 285	188 519	309 804	64 926	140 032	204 958
Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	16 381	5 982	22 363	17 509	9 617	27 126
Kvalifikovaní robotníci a remeselníci	234 765	53 907	288 672	296 212	72 397	368 609
Operátori a montéri strojov a zariadení	199 313	73 323	272 636	161 481	43 876	205 357
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	69 476	67 891	137 367	85 983	103 646	189 629
Príslušníci ozbrojených síl	10 004	1 476	11 480	10 347	931	11 278
Nezistené	107 763	83 499	191 262	115 919	69 734	185 653
Spolu	1 180 387	980 102	2 160 489	1 113 826	936 473	2 050 299

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

PRACUJÚCI PODĽA ODVETVIA EKONOMICKEJ ČINNOSTI

Odvetvie ekonomickej činnosti sa týka druhu výroby alebo činnosti podniku, alebo subjektu, v ktorom obyvateľ k rozhodujúcemu okamihu sčítania pracoval. Odvetvie bolo odvodené z názvu zamestnávateľa prostredníctvom medzinárodnej klasifikácie SK Nace Rev. 2.

Z výsledkov SODB 2011 vyplýva, že **najviac obyvateľov** spolu aj v štruktúre podľa pohlavia **pracovalo v priemyselnej výrobe** (približne 474-tisíc, t. j. 21,9 %). **Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili u mužov i u žien pracujúci vo veľkoobchode a maloobchode, doprave a skladovaní, ubytovacích a stravovacích službách** (spolu 13,1 % pracujúcich). **V poradí tretiu najpočetnejšiu skupinu predstavovali pracujúci vo verejnej správe a obrane a v oblasti povinného sociálneho zabezpečenia** (8,2 % pracujúcich). Vyše 100-tisíc mužov pracovalo ešte v stavebníctve, viac ako 100-tisíc žien okrem už spomenutých odvetví aj v oblasti vzdelávania, zdravotníctva a sociálnej pomoci. Viac ako dvojnásobok mužov v porovnaní so ženami pracoval v stavebníctve, ťažbe a dobývaní, poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove, doprave a skladovaní. Naopak, minimálne dvojnásobne viac žien pracovalo v odvetví zdravotníctva a sociálnej pomoci, vzdelávania a činnostiach domácností ako zamestnávateľov. Necelých 4,6 tisíce pracujúcich uviedlo sídlo zamestnávateľa v zahraničí, a preto odvetvie ich ekonomickej činnosti nemohlo byť presne špecifikované.

T 11. 7.: Pracujúci a pracujúci dôchodcovia podľa pohlavia a odvetvia ekonomickej činnosti, SODB 2011

SK Nace Rev. 2	Odvetvie ekonomickej činnosti	Muži	Ženy	Spolu
A	poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	58 171	27 678	85 849
B	ťažba a dobývanie	7 852	2 067	9 919
C	priemyselná výroba	292 864	180 724	473 588
D	dodávky elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	14 308	5 043	19 351
E	dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	15 513	5 259	20 772
F	stavebníctvo	131 649	22 833	154 482
G	veľkoobchod, a maloobchod, doprava a skladovanie, ubytovacie a stravovacie služby	139 320	143 927	283 247
H	doprava a skladovanie	89 357	37 715	127 072
I	ubytovacie a stravovacie služby	28 276	37 881	66 157
J	informácie a komunikácia	29 157	15 407	44 564
K	finančné a poisťovacie činnosti	14 238	24 785	39 023
L	činnosti v oblasti nehnuteľností	9 815	8 159	17 974
M	odborné, vedecké a technické testovanie a analýzy	42 894	39 068	81 962
N	administratívne a podporné služby	35 025	24 086	59 111
O	verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	86 803	91 095	177 898
P	vzdelávanie	46 518	116 587	163 105

dokončenie				
SK Nace Rev. 2	Odvetvie ekonomickej činnosti	Muži	Ženy	Spolu
Q	zdravotníctvo a sociálna pomoc	36 061	105 918	141 979
R	umenie, zábava a rekreácia	11 260	11 843	23 103
S	ostatné činnosti	14 253	20 171	34 424
T	činnosti domácností ako zamestnávateľov; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovar na vlastné použitie	56	207	263
U	činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení	122	160	282
-	v zahraničí	2 658	1 941	4 599
-	nezistené	74 217	57 548	131 765
Pracujúci spolu		1 180 387	980 102	2 160 489

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

PRACUJÚCI PODĽA SEKTOROV

Z názvu zamestnávateľa, ktorý obyvatelia uviedli v sčítacom formulári, bolo možné odvodiť počet pracujúcich podľa sektorov.

V primárnom sektore, do ktorého patrí *produkcia súvisiaca s činnosťou v poľnohospodárstve (biologická prvovýroba), lesnom hospodárstve, rybolove, love zveri a ťažbe nerastných surovín*, klesol počet pracujúcich pod 100-tisíc (4,4 % zamestnaných).

Sekundárny sektor tvorí hlavné výrobné odvetvie hospodárstva, t. j. *výroba a rozvod energie, spracovanie surovín a poľnohospodárskych produktov, výroba tovarov, opravárenské činnosti a vybrané služby, ďalej doprava surovín a tovarov pri procese výroby*. V roku 2011 podľa výsledkov sčítania pracovalo v tomto sektore vyše 668-tisíc obyvateľov (31 %).

Najpočetnejšia skupina pracujúcich bola zamestnaná v odvetviach terciárneho sektoru (takmer 60 % pracujúcich). *Terciárny sektor sa niekedy nazýva aj sektor služieb a zabezpečuje uspokojovanie rozličných základných potrieb obyvateľstva (obchod, stravovanie, bývanie, záujmová činnosť a i.)*. Patrí sem aj *doprava, zdravotníctvo, školstvo, sociálna starostlivosť, telovýchova a šport*.

T 11. 8.: Pracujúci a pracujúci dôchodcovia podľa zaradenia do sektorov, SODB 2001, 2011

Sektor národného hospodárstva	Pracujúci (vrátane pracujúcich dôchodcov)			
	2011		2001	
	abs.	v %	abs.	v %
Primárny	95 768	4,4	131 051	6,4
Sekundárny	668 193	31,0	604 908	29,5
Terciárny	1 260 164	58,3	1 051 797	51,3
V zahraničí	4 599	0,2	.	.
Nezistený	131 765	6,1	262 543	12,8
Spolu	2 160 489	100,0	2 050 299	100,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

ŠTRUKTÚRA PRACUJÚCICH PODĽA DOCHÁDZKY DO ZAMESTNANIA

Podľa výsledkov SODB 2011 najviac, **približne 1/3 pracujúcich mala pracovisko v obci trvalého pobytu**. V roku 2001 pracovalo v obci trvalého pobytu takmer 45 % pracujúcich. Pokles podielu obyvateľov pracujúcich v mieste trvalého bydliska môže súvisieť s rastúcim tlakom na efektívnosť výroby a so zánikom niektorých malých prevádzok. Zníženie tiež odzrkadľuje prehlbujúce sa regionálne rozdiely, zvyšujúcu sa mobilitu pracujúcich a ich migráciu do väčších miest, ktoré poskytujú viac príležitostí na pracovnú realizáciu i lepšie platené pracovné pozície ako malé vidiecke obce.

T 11. 9.: Štruktúra dochádzky pracujúcich a pracujúcich dôchodcov (vrátane obyvateľov, ktorí pracujú v zahraničí, bez obyvateľov s nezisteným miestom výkonu zamestnania), SODB 2001, 2011

Pohlavie	Z celkového počtu pracujúcich								Pracujúci spolu	
	pracovalo v obci trvalého bydliska		odchádzalo za prácou z obce trvalého bydliska							
			v rámci okresu trvalého bydliska		mimo okresu, ale v rámci kraja trvalého bydliska		mimo kraja trvalého bydliska			
	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001
Muži	346 497	450 182	226 373	271 641	175 166	180 847	170 889	120 494	1 180 387	1 113 826
Ženy	362 601	469 196	201 790	223 470	140 041	143 377	108 379	51 789	980 102	936 473
Spolu	709 098	919 378	428 163	495 111	315 207	324 224	279 268	172 283	2 160 489	2 050 299

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podľa výsledkov SODB 2011 **celkovo cestovalo za prácou z obce trvalého bydliska viac mužov ako žien**. Premiestňovali sa tak v rámci okresu trvalého bydliska, ale aj mimo neho, v rámci kraja trvalého bydliska a tiež i mimo neho. Naopak, **v obci trvalého bydliska pracovalo viac žien ako mužov**. Súvislosť treba hľadať v rodinnom správaní slovenskej populácie, v rámci ktorej muži častejšie ako ženy plnia úlohu živateľov rodín. Sú ochotní/nútení migrovať za prácou nielen preto, aby sa uplatnili na pracovnom trhu, ale aj z dôvodu získania lepšie platenej práce. Ženy potom uprednostňujú prácu v obci trvalého bydliska a kombinujú ju so starostlivosťou o deti a rodinu.

T 11. 10.: Saldo dochádzky a odchádzky pracujúcich a pracujúcich dôchodcov do zamestnania, SODB 2001 a 2011 (vrátane obyvateľov, ktorí pracovali v zahraničí, bez obyvateľov s nezisteným krajom zamestnania)

Kraj	Saldo dochádzky a odchádzky (rozdiel medzi dochádzajúcimi a odchádzajúcimi mimo kraja TP)	
	2011	2001
Bratislavský	72 094	59 860
Trnavský	-29 585	-24 464
Trenčiansky	-23 960	-14 724
Nitriansky	-34 208	-19 673
Žilinský	-25 891	-18 098
Banskobystrický	-22 738	-4 053
Prešovský	-47 265	-25 086
Košický	-15 605	-1 483

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Zaujímavým ukazovateľom súvisiacim s dochádzkou pracujúcich do zamestnania je **saldo dochádzky a odchádzky pracujúcich (vrátane pracujúcich dôchodcov) podľa krajov**. Tak ako v roku 2001, aj **v roku 2011** sme zaznamenali pozitívnu bilanciu, t. j. **viac prichádzajúcich ako odchádzajúcich za prácou, iba v Bratislavskom kraji. Vo všetkých ostatných krajoch bolo saldo záporné** (viac obyvateľov odchádzalo ako prichádzalo za prácou). **Hodnota** tohto salda **sa pohybovala** približne **od 15-tisíc obyvateľov odchádzajúcich za prácou z Košického kraja do viac ako 47-tisíc obyvateľov odchádzajúcich za prácou z Prešovského kraja**. Porovnávať údaje zistené v SODB 2011 s výsledkami SODB 2001 nie je možné vzhľadom na rôzne počty pracujúcich s nezisteným miestom výkonu zamestnania.

12. OBYVATEĽSTVO PODĽA POČÍTAČOVÝCH ZNALOSTÍ

PRVÉ VYČERPÁVAJÚCE ZISŤOVANIE SVOJHO DRUHU V SR

V medzicenzovom období 2001 – 2011 pokračoval na Slovensku **rozvoj informačnej spoločnosti. Nové technológie** prenikli prakticky do všetkých odborov a oblastí života a ich zavádzanie bolo sprevádzané tlakom na **zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľov a vznik nových profesií**. Ovládanie internetu, práce s textom, tabuľkami a elektronickou poštou (e-mailom) sa stalo bežnou kvalifikačnou požiadavkou. Pribúdali dokonca robotnícke profesie, napr. v automobilovom priemysle, ktorých obsadenie zamestnávateľa podmieňovali znalosťou práce s počítačom. S týmto osobitným druhom vzdelávania je úzko spätá **práca na doma**, resp. v súčasnosti veľmi žiadaná **práca na kratší úväzok**. Počítačové znalosti vo všeobecnosti predstavujú nástroj efektívneho riadenia podnikov a zvyšovania ich konkurencieschopnosti.

Pre tvorbu a nastavenie politík v oblasti počítačovej gramotnosti sú kľúčové údaje o počítačových znalostiach obyvateľov a okolnostiach, ktoré ovplyvňujú ich rozvoj. Zaradením tejto problematiky do **sčítania v roku 2011** získal Štatistický úrad SR **po prvý raz v histórii údaje o počítačových znalostiach populácie vyčerpávajúcim zisťovaním**. Dovtedy boli zdrojom dát tohto druhu výsledky výberových zisťovaní.

Výsledky SODB 2011 vypovedajú **o ovládaní, resp. neovládaní práce s textom, tabuľkami, elektronickou poštou (e-mailom) a internetom, nie o stupni ovládania** týchto počítačových znalostí, **resp. ich neovládania**.

S INTERNETOM PRACOVALA VIAC AKO POLOVICA POPULÁCIE SR

K 21. máju 2011, k rozhodujúcemu okamihu sčítania, **ovládalo v SR prácu s textom 49,9 %** obyvateľov. **38,8 %** z celkového počtu obyvateľov uviedlo, že **vie pracovať s tabuľkami. Ovládanie práce s elektronickou poštou (e-mailom) deklarovalo** na celoslovenskej úrovni **46,9 %** obyvateľov. „Áno“ **pri práci s internetom vyznačila** do sčítacích formulárov viac ako polovica populácie, **53,8 %** obyvateľov v SR.

Podiely mužov ovládajúcich prácu s tabuľkami, elektronickou poštou (e-mailom) a internetom boli vyššie ako podiely žien, ktoré v sčítacích formulároch vyznačili, že tieto počítačové znalosti ovládajú. **Vyšší podiel žien ako podiel mužov bol zaznamenaný jedine pri práci s textom**. **50,1 %** žien a **49,6 %** mužov podľa výsledkov SODB 2011 potvrdili, že vedia pracovať

s textom. Najvyšší rozdiel v podieloch obyvateľov obidvoch pohlaví ovládajúcich jednotlivé počítačové znalosti bol zistený pri práci s internetom, keď túto počítačovú znalosť deklarovalo 55 % mužov a 52,7 % žien. Za pozornosť stojí aj fakt, že **prácu s textom a prácu s elektronickou poštou (e-mailom)** k 21. máju 2011 **neovládala viac ako jedna tretina obyvateľov oboch pohlaví. Pri práci s internetom až vyše 30 % žien** (viac ako 914-tisíc, t. j. 33 %) **a takmer 30 % mužov v SR** (okolo 770-tisíc t. j. 29,3 %) v sčítacích formulároch vyznačili **možnosť „nie“**. **Prácu s tabuľkami neovládalo takmer 41 % mužov** (40,7 %) **a viac ako 43 % žien** (43,4 %).

VPLYV VEKU NA POČÍTAČOVÉ ZNALOSTI OBYVATEĽOV

Sčítanie potvrdilo, že **vek obyvateľov ovplyvňuje počítačové znalosti obyvateľov. Najvyššie podiely obyvateľov, ktorí ovládali všetky štyri zisťované práce s počítačom**, boli zaznamenané **vo vekových skupinách 18-ročných** (práca s textom vyše 59-tisíc, t. j. 80,2 %; práca s internetom takmer 62-tisíc, t. j. 83,7 %) **a 19-ročných** (práca s tabuľkami okolo 55-tisíc, t. j. 73,7 %; práca s elektronickou poštou (e-mailom) vyše 59-tisíc, t. j. 79,5 %) **obyvateľov SR**. Vo veku 17 rokov potvrdilo schopnosť pracovať s internetom viac ako 83 zo 100 obyvateľov tejto vekovej skupiny (necelých 59-tisíc, t. j. 83,4 %).

Pri ovládaní práce s textom bol zlomovým vek **50 rokov**. V tejto vekovej skupine sa podiel obyvateľov s uvedenou počítačovou znalosťou naposledy pohyboval nad hranicou 50 %.

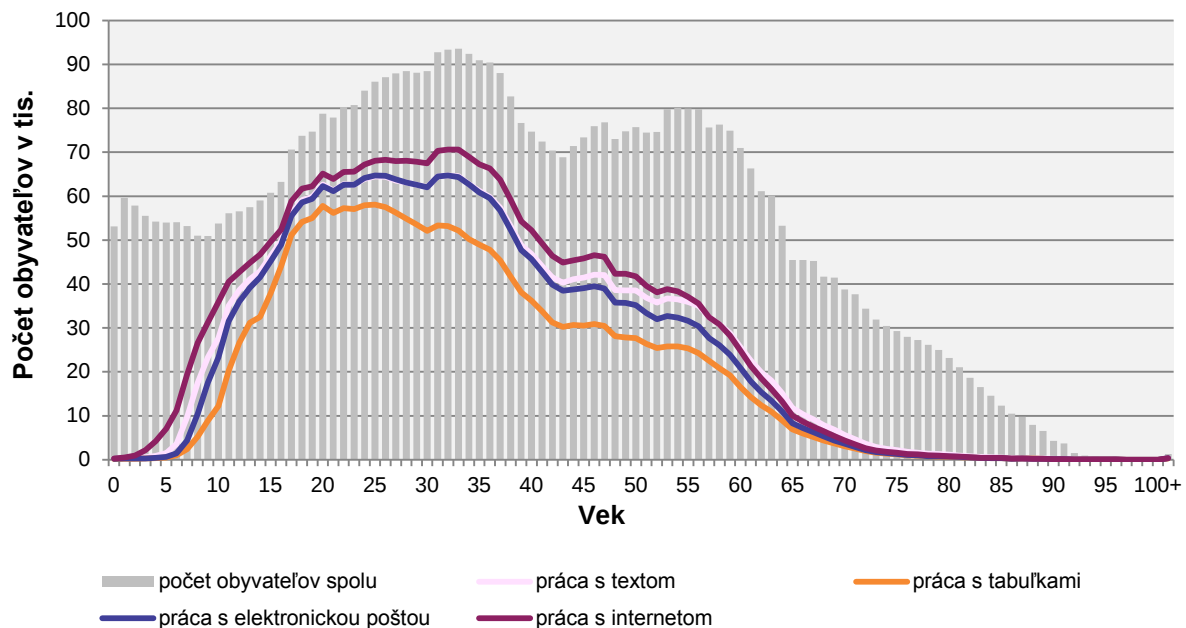
Vyšší ako 50-percentný podiel obyvateľov ovládajúcich **prácu s tabuľkami** bol zaznamenaný do vekovej skupiny **38-ročných**. Uvedený stav zrejme súvisí s nie príliš častým využívaním tejto počítačovej znalosti v každodennom živote. Môžeme sa domnievať, že aj obyvatelia, ktorí sa v minulosti naučili s tabuľkami pracovať, práve z dôvodu straty praktických skúseností s touto činnosťou vyznačili v sčítacích formulároch pri práci s tabuľkami možnosť „nie“.

Prácu s elektronickou poštou (e-mailom) ovládalo podľa výsledkov SODB 2011 **viac ako 50 zo 100 obyvateľov ešte vo veku 47 rokov, s internetom** vedelo pracovať viac ako 50 zo 100 obyvateľov **vo veku 52 rokov**.

V produktívnom veku (15 – 64 rokov) je **nárast podielu obyvateľov ovládajúcich všetky štyri počítačové znalosti** signifikantný **medzi 15. až 18., resp. 19. rokom života**. Vo vyšších vekoch podiely obyvateľov schopných pracovať s textom, tabuľkami, e-mailom a internetom postupne klesajú a podiely obyvateľov, ktorí podľa vlastného hodnotenia vybrané počítačové znalosti neovládali, sa zvyšovali až do veku okolo 83 rokov.

Napr. s **tabuľkami nevedelo pracovať 50 zo 100 obyvateľov už vo vekovej skupine 53-ročných** (takmer 40-tisíc, t. j. 50 %). **Vyššie polovica obyvateľov vo veku 58 rokov** pri sčítaní uviedla, že **nie je schopná pracovať s elektronickou poštou (e-mailom)** (takmer 39-tisíc, t. j. 50,7 %). Obyvatelia **vo veku 60 rokov už všetky zisťované počítačové činnosti viac neovládali ako ovládali**.

G 12. 1.: Trvalo bývajúci obyvatelia v SR a obyvatelia ovládajúci vybrané počítačové znalosti podľa jednotiek veku, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

To, že počítačové znalosti si postupne osvojujú stále mladšie vekové skupiny obyvateľov, súvisí pravdepodobne **s rozmachom informačnej spoločnosti založenej na nových technológiách a ich vplyve na mladú generáciu. Deti a mladí dospelí v počítačových znalostiach** nielen dobiehajú, ale **často aj predbiehajú svojich rodičov a starých rodičov.** Napr. podiel 10-ročných chlapcov a dievčat, ktorých rodičia alebo zákonní zástupcovia deklarovali, že tieto deti k rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 vedeli pracovať s textom (takmer 28-tisíc, t. j. 51,5 %), bol porovnateľný s podielom obyvateľov schopných pracovať s textom vo vekovej skupine 49 rokov (takmer 39-tisíc, t. j. 51,6 %). Podiel 10-ročných detí, ktoré vedeli pracovať s tabuľkami (vyše 12-tisíc, t. j. 22,7 %) bol porovnateľný s podielom 60-ročných obyvateľov s touto počítačovou znalosťou (necelých 17-tisíc, t. j. 23,4 %), resp. bol vyšší ako podiel 61-ročných, ktorí uviedli, že vedia pracovať s tabuľkami (viac ako 14-tisíc, t. j. 21,6 %). Podobne podiel detí vo veku 10 rokov, ktoré dokázali pracovať s elektronickou poštou (vyše 23-tisíc, t. j. 43,3 %), bol vyšší ako podiel 52-ročných obyvateľov s touto počítačovou znalosťou zo všetkých obyvateľov v SR v danej vekovej skupine (okolo 32-tisíc, t. j. 42,9 %). Internet ovládalo viac ako 36-tisíc 10-ročných detí, t. j. 66,7 % zo všetkých detí v tejto vekovej skupine. Ich podiel bol vyšší ako podiel 42-ročných obyvateľov, ktorí v rámci sčítania 2011 potvrdili ovládanie práce s internetom (viac ako 46-tisíc, t. j. 65,9 %).

VPLYV VZDELANIA NA ROZVOJ POČÍTAČOVÝCH ZNALOSTÍ

Vzdelanie **podporuje** rozvoj počítačových znalostí, **ale nie je určujúcim faktorom ovládania práce s textom, tabuľkami, elektronickou poštou (e-mailom) a internetom.** Je síce pravda, že **najvyššie podiely** obyvateľov, ktorí podľa vlastného hodnotenia využívali všetky štyri zisťované počítačové znalosti, **boli**

zaznamenané **v skupinách vysokoškolsky vzdelaných**³¹, avšak ukazuje sa, že vyššie vzdelanie automaticky neprináša vyššie podiely obyvateľov s počítačovými znalosťami. Potvrďuje to už spomínaný príklad 10-ročných detí (bez vzdelania), ktoré ovládajú vybrané počítačové znalosti, a ich podiely sú porovnateľné alebo i vyššie ako podiely starších obyvateľov s počítačovými znalosťami, ktorí už počas života určité stupeň vzdelania nadobudli.

Najvyššie podiely obyvateľov, ktorí uviedli, že vedia v každodennom živote využívať všetky štyri zisťované počítačové znalosti, zaznamenalo sčítanie medzi vysokoškolsky vzdelanými obyvateľmi. Z nich viedli pomyselný rebríček **obyvatelia s vysokoškolským bakalárskym vzdelaním**. Ich počet pri každej zo zisťovaných počítačových znalostí dosahoval približne 100-tisíc až 108-tisíc. Podiel obyvateľov s bakalárskym vzdelaním ovládajúcich jednotlivé počítačové znalosti sa pohyboval od 81,3 % (znalosť práce s tabuľkami) do 87,9 % (znalosť práce s internetom).

T 12. 1.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa najvyššieho ukončeného vzdelania a znalosti práce s textom a tabuľkami, SODB 2011

Najvyššie ukončené vzdelanie	Práca s textom						Práca s tabuľkami					
	áno		nie		nezistená		áno		nie		nezistená	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Bez školského vzdelania	253 967	30,0	335 891	39,7	256 463	30,3	150 465	17,8	412 281	48,7	283 575	33,5
Základné	228 624	28,3	496 319	61,4	83 547	10,3	187 992	23,3	523 262	64,7	97 236	12,0
Učňovské (bez maturity)	189 074	26,2	423 517	58,7	109 408	15,2	110 965	15,4	477 201	66,1	133 833	18,5
Stredné odborné (bez maturity)	214 491	41,1	223 236	42,8	84 312	16,2	137 106	26,3	279 414	53,5	105 519	20,2
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	124 015	64,9	40 865	21,4	26 328	13,8	93 983	49,2	63 243	33,1	33 982	17,8
Úplné stredné odborné (s maturitou)	776 707	71,3	189 878	17,4	123 166	11,3	623 293	57,2	306 855	28,2	159 603	14,6
Úplné stredné všeobecné	171 929	73,2	39 091	16,6	23 994	10,2	146 773	62,5	58 346	24,8	29 895	12,7
Vyššie vzdelanie	55 751	69,2	15 946	19,8	8 919	11,1	40 481	50,2	27 221	33,8	12 914	16,0
Vysokoškolské bakalárske	107 663	87,7	4 655	3,8	10 464	8,5	99 869	81,3	10 758	8,8	12 155	9,9
Vysokoškolské magist., inžinierske, doktorské	501 146	85,7	39 741	6,8	43 657	7,5	446 794	76,4	83 374	14,3	54 376	9,3
Vysokoškolské doktorandské	32 835	80,8	3 207	7,9	4 600	11,3	28 682	70,6	6 194	15,2	5 766	14,2
Nezistené	34 814	22,7	22 467	14,6	96 349	62,7	29 800	19,4	25 629	16,7	98 201	63,9
Spolu	2 691 016	49,9	1 834 813	34,0	871 207	16,1	2 096 203	38,8	2 273 778	42,1	1 027 055	19,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

³¹ Rozumie sa v skupinách trvalo bývajúcich obyvateľov **s vysokoškolským bakalárskym vzdelaním, s vysokoškolským magisterským, inžinierskym a doktorským vzdelaním a s vysokoškolským doktorandským vzdelaním.**

T 12. 2.: Trvalo bývajúcce obyvateľstvo v SR podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania a znalosti práce s elektronickou poštou (e-mailom) a internetom, SODB 2011

Najvyššie ukončené vzdelanie	Práca s elektronickou poštou (e-mailom)						Práca s internetom					
	áno		nie		nezistená		áno		nie		nezistená	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Bez školského vzdelania	217 836	25,7	361 474	42,7	267 011	31,5	325 841	38,5	286 466	33,8	234 014	27,7
Základné	220 305	27,2	498 177	61,6	90 008	11,1	249 379	30,8	478 880	59,2	80 231	9,9
Učňovské (bez maturity)	173 103	24,0	429 550	59,5	119 346	16,5	240 577	33,3	383 646	53,1	97 776	13,5
Stredné odborné (bez maturity)	199 136	38,1	231 937	44,4	90 966	17,4	258 770	49,6	192 364	36,8	70 905	13,6
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	119 826	62,7	43 189	22,6	28 193	14,7	136 051	71,2	32 812	17,2	22 345	11,7
Úplné stredné odborné (s maturitou)	729 400	66,9	224 325	20,6	136 026	12,5	792 776	72,7	181 933	16,7	115 042	10,6
Úplné stredné všeobecné	162 809	69,3	45 650	19,4	26 555	11,3	170 762	72,7	40 408	17,2	23 844	10,1
Vyššie vzdelanie	49 717	61,7	20 103	24,9	10 796	13,4	54 688	67,8	16 861	20,9	9 067	11,2
Vysokoškolské bakalárske	106 018	86,3	5 842	4,8	10 922	8,9	107 982	87,9	4 512	3,7	10 288	8,4
Vysokoškolské magist, inžinierske, doktorské	489 179	83,7	48 320	8,3	47 045	8,0	498 019	85,2	42 444	7,3	44 081	7,5
Vysokoškolské doktorandské	31 757	78,1	3 877	9,5	5 008	12,3	32 254	79,4	3 634	8,9	4 754	11,7
Nezistené	34 535	22,5	22 234	14,5	96 861	63,0	38 275	24,9	20 328	13,2	95 027	61,9
Spolu	2 533 621	46,9	1 934 678	35,8	928 737	17,2	2 905 374	53,8	1 684 288	31,2	807 374	15,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podiely žien s ukončeným bakalárskym vzdelaním ovládajúcich všetky štyri zisťované počítačové znalosti boli vyššie ako podiely mužov s týmto ukončeným vzdelaním, ktorí vedeli pracovať s textom, tabuľkami, elektronickou poštou (e-mailom) a internetom.

Odpoveď na otázku, prečo sú podiely obyvateľov ovládajúcich zisťované počítačové znalosti najvyššie práve v tejto vzdelanostnej skupine, môže súvisieť s viacerými faktormi: napr. s pokračovaním bakalárov v magisterskom štúdiu, teda s ďalším vzdelávaním a jeho výzvami, s pracovným zaradením týchto obyvateľov (na pozície, kde sa počítačové znalosti považujú za povinnú výbavu zamestnancov), resp. s ich ambíciami (získať prvú či novú, lepšie platenú prácu), ako aj vekom týchto obyvateľov (ovládanie počítačových znalostí ako súčasť životného štýlu mladej generácie).

V skupine bez školského vzdelania ovládalo prácu s textom približne 254-tisíc obyvateľov. Obyvatelia bez školského vzdelania boli však na tom s ovládaním práce s textom lepšie ako obyvateľia s ukončeným základným vzdelaním (takmer 229-tisíc) a obyvateľia s učňovským vzdelaním bez maturity (okolo 189-tisíc). Približne 326-tisíc **obyvateľov bez školského vzdelania vedelo pracovať s internetom.** Bolo ich opäť viac ako obyvateľov s učňovským vzdelaním bez maturity (necelých 241-tisíc) a obyvateľov so základným vzdelaním (vyše 249-tisíc), ktorí pri práci s internetom vyznačili možnosť „áno“, ale dokonca viac ako

obyvateľov bez školského vzdelania, ktorí uviedli, že internet neovládajú (viac ako 286-tisíc).

Podobne **početnosti obyvateľov bez školského vzdelania**, ktorí ovládali prácu s tabuľkami (viac ako 150-tisíc) a prácu s elektronickou poštou (takmer 218-tisíc) **boli vyššie ako počet obyvateľov s učňovským vzdelaním bez maturity**, ktorí vedeli pracovať s tabuľkami (okolo 111-tisíc) a elektronickou poštou (približne 173-tisíc).

Ak zoberieme do úvahy, že obyvateľmi bez školského vzdelania sú aj deti, ktoré k rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 nemali ukončenú povinnú školskú dochádzku, **prezentované výsledky podporujú tvrdenie, že počítačové znalosti sa stali súčasťou životného štýlu obyvateľov a osvojujú si ich stále mladšie ročníky.**

POČÍTAČOVÚ GRAMOTNOSŤ ROZVÍJA EKONOMICKÁ AKTIVITA

Aj skúmanie počítačových znalostí podľa ekonomickej aktivity potvrdilo, že počítačové znalosti sú doménou predovšetkým mladých ľudí. **Podiely študentov vysokých škôl, ktorí ovládali prácu s textom, tabuľkami, elektronickou poštou a internetom, sa pohybovali nad 90 %.** S výnimkou práce s tabuľkami boli **podobne vysoké** (nad 90 %) **aj podiely študentov stredných škôl**, ktorí pri sčítaní 2011 potvrdili znalosť zisťovaných počítačových činností. Za nimi **nasledovali skupiny osôb na materskej a rodičovskej dovolenke.** Len pre zaujímavosť, v skupine obyvateľov do 16 rokov viac osôb prácu s internetom ovládalo (takmer 364-tisíc) ako neovládalo (viac ako 285-tisíc).

T 12. 3.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v SR podľa súčasnej ekonomickej aktivity a práce s textom a tabuľkami, SODB 2011

Súčasná ekonomická aktivita	Práca s textom						Práca s tabuľkami					
	áno		nie		nezistená		áno		nie		nezistená	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Pracujúci (okrem dôchodcov)	1 435 530	69,7	413 388	20,1	211 298	10,3	1 153 543	56,0	630 530	30,6	276 143	13,4
Pracujúci dôchodca	55 598	55,4	30 495	30,4	14 180	14,1	37 860	37,8	43 240	43,1	19 173	19,1
Osoba na materskej dovolenke	20 417	77,1	4 400	16,6	1 661	6,3	16 961	64,1	7 114	26,9	2 403	9,1
Osoba na rodičovskej dovolenke	88 172	74,5	21 881	18,5	8 295	7,0	70 710	59,7	35 644	30,1	11 994	10,1
Nezamestnaný	198 339	44,8	206 072	46,5	38 674	8,7	149 989	33,9	241 995	54,6	51 101	11,5
Študent strednej školy	203 937	92,7	6 924	3,1	9 250	4,2	186 938	84,9	19 356	8,8	13 817	6,3
Študent vysokej školy	149 914	98,2	716	0,5	2 012	1,3	145 624	95,4	4 171	2,7	2 847	1,9
Osoba v domácnosti	12 086	46,8	11 281	43,7	2 461	9,5	8 373	32,4	14 045	54,4	3 410	13,2
Dôchodca	194 781	18,3	772 285	72,6	96 694	9,1	113 072	10,6	822 996	77,4	127 692	12,0
Príjemca kapitálových príjmov	3 721	68,9	1 143	21,2	537	9,9	3 063	56,7	1 555	28,8	783	14,5
Dieťa do 16 rokov (nar. po 20.5.1995)	289 661	32,6	336 032	37,9	261 751	29,5	179 811	20,3	417 204	47,0	290 429	32,7
Iná	18 179	54,1	12 688	37,8	2 716	8,1	14 011	41,7	15 887	47,3	3 685	11,0
Nezistená	20 681	8,0	17 508	6,7	221 678	85,3	16 248	6,3	20 041	7,7	223 578	86,0
Spolu	2 691 016	49,9	1 834 813	34,0	871 207	16,1	2 096 203	38,8	2 273 778	42,1	1 027 055	19,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

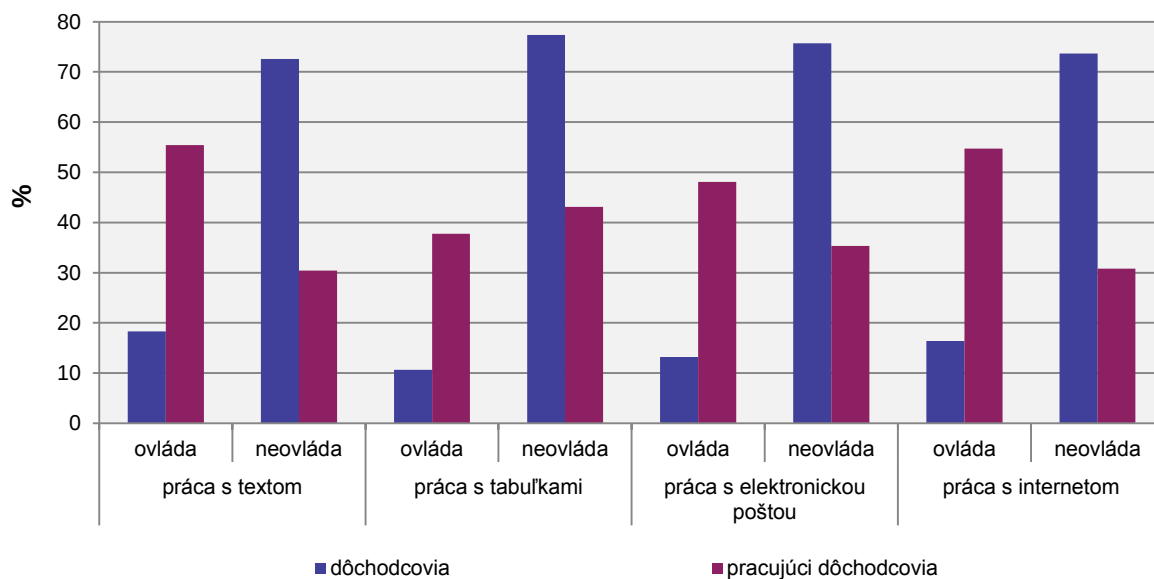
T 12. 4.: Trvalo bývajúce obyvateľstvo trvalo bývajúce v SR podľa súčasnej ekonomickej aktivity a znalosti práce s elektronickou poštou a internetom, SODB 2011

Súčasná ekonomická aktivita	Práca s elektronickou poštou (e-mailom)						Práca s internetom					
	áno		nie		nezistená		áno		nie		nezistená	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Pracujúci (okrem dôchodcov)	1 389 560	67,4	442 330	21,5	228 326	11,1	1 546 280	75,1	335 172	16,3	178 764	8,7
Pracujúci dôchodca	48 209	48,1	35 459	35,4	16 605	16,6	54 887	54,7	30 921	30,8	14 465	14,4
Osoba na materskej dovolenke	20 343	76,8	4 425	16,7	1 710	6,5	21 878	82,6	3 465	13,1	1 135	4,3
Osoba na rodičovskej dovolenke	87 570	74,0	22 330	18,9	8 448	7,1	95 903	81,0	16 949	14,3	5 496	4,6
Nezamestnaný	190 855	43,1	209 719	47,3	42 511	9,6	225 087	50,8	186 323	42,1	31 675	7,1
Študent strednej školy	201 456	91,5	8 457	3,8	10 198	4,6	211 008	95,9	3 647	1,7	5 456	2,5
Študent vysokej školy	149 725	98,1	811	0,5	2 106	1,4	150 416	98,5	599	0,4	1 627	1,1
Osoby v domácnosti	11 469	44,4	11 639	45,1	2 720	10,5	13 632	52,8	10 162	39,3	2 034	7,9
Dôchodca	140 530	13,2	805 545	75,7	117 685	11,1	174 728	16,4	783 540	73,7	105 492	9,9
Príjemca kapitálových príjmov	3 656	67,7	1 175	21,8	570	10,6	4 100	75,9	949	17,6	352	6,5
Dieťa do 16 rokov (nar. po 20.5.1995)	252 621	28,5	362 213	40,8	272 610	30,7	363 886	41,0	285 299	32,1	238 259	26,8
Iná	17 575	52,3	13 077	38,9	2 931	8,7	20 052	59,7	11 387	33,9	2 144	6,4
Nezistená	20 052	7,7	17 498	6,7	222 317	85,6	23 517	9,0	15 875	6,1	220 475	84,8
Spolu	2 533 621	46,9	1 934 678	35,8	928 737	17,2	2 905 374	53,8	1 684 288	31,2	807 374	15,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Vplyv ekonomickej aktivity na rozvoj počítačových znalostí najlepšie dokumentuje porovnanie počítačovej gramotnosti *pracujúcich dôchodcov* a *dôchodcov*.

G 12. 2.: Počítačové znalosti pracujúcich dôchodcov a dôchodcov v %, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Kým **podieľy pracujúcich dôchodcov ovládajúcich prácu s textom a prácu s internetom** predstavovali **vyše 50 %**, **podieľy dôchodcov** (nepracujúcich), ktorí uvedené činnosti ovládali, **nedosahovali ani 20 %**. Podobne **s elektronickou poštou** dokázalo pracovať približne **48 zo 100 pracujúcich dôchodcov** (viac ako 48-tisíc, t. j. 48,1 %), ale len niečo viac ako **13 zo 100 obyvateľov so statusom dôchodcu** (necelých 141-tisíc, t. j. 13,2 %). **V skupine nezamestnaných boli s výnimkou internetu podieľy obyvateľov bez počítačových znalostí vyššie ako podieľy nezamestnaných**, ktorí k rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 deklarovali, že **ovládajú** práce s textom, tabuľkami a elektronickou poštou.

POČÍTAČOVÉ ZNALOSTI PODĽA POSTAVENIA V ZAMESTNANÍ

Z hľadiska postavenia obyvateľov v zamestnaní dosiahli **najvyššie podieľy pri všetkých zisťovaných počítačových znalostiach podnikateľa**.³²

S textom vedelo pracovať 81 % podnikateľov so zamestnancami a 70,3 % podnikateľov bez zamestnancov. Ešte vyššie boli medzi podnikateľmi podieľy trvalo bývajúcich obyvateľov ovládajúcich prácu s internetom. „**Áno**“ **práci s internetom vyznačilo** v sčítacích formulároch **takmer 85 % podnikateľov so zamestnancami** (približne 69-tisíc, t. j. 84,9 %) **a viac ako 78 % podnikateľov bez zamestnancov** (viac ako 223-tisíc, t. j. 78,3 %). **Podiel podnikateľov so zamestnancami, ktorí ovládali elektronickú poštu, sa pohyboval tesne pod 80 %** (okolo 65-tisíc, t. j. 79,5 %) **a podiel podnikateľov bez zamestnancov tesne pod 70 %** (vyše 198-tisíc, t. j. 69,6 %). Podobne **znalosť práce s tabuľkami**, ktorá je vo všeobecnosti najmenej ovládanou činnosťou zo všetkých zisťovaných počítačových znalostí, **potvrdilo viac ako 60 % podnikateľov so zamestnancami** (vyše 51-tisíc, t. j. 63,2 %) **a viac ako polovica** zo všetkých **podnikateľov bez zamestnancov** (viac ako 153-tisíc, t. j. 53,8 %). Tieto výsledky naznačujú, že **ovládanie počítačových znalostí je dôležitým nástrojom podnikania**. Počítačové znalosti podporujú rýchlu a relatívne lacnú komunikáciu medzi podnikateľmi a klientmi, sú prostriedkom rozvoja obchodu rôzneho druhu a ich využívanie zabezpečuje podnikateľom modernú prezentáciu ich firiem vo virtuálnom priestore („kto nie je na webe, nikto o ňom nevie“). Význam počítačových znalostí rastie aj pri vybavovaní podnikateľskej agendy (napr. elektronická komunikácia podnikateľov s daňovými úradmi, so zdravotnými poisťovňami a pod.). Podnikanie bez počítačových znalostí je čím ďalej zložitejšie a perspektívne bez ovládania počítačových znalostí nebude možné.

Na rozdiel od podnikateľov viac ako **jedna tretina zamestnancov nemala žiadnu počítačovú znalosť**. Najvyšší bol podiel zamestnancov, ktorí neovládali prácu s tabuľkami (takmer 1,134 milióna, t. j. 45,2 %). Celkovo najnižšie podieľy trvalo bývajúcich obyvateľov SR, ktorí potvrdili počítačové znalosti, zaznamenalo sčítanie medzi **členmi družstiev**. S textom, tabuľkami, elektronickou poštou (e-mailom) a internetom nevedelo pracovať **ani 20 %** z nich. Podieľy obyvateľov, ktorí potvrdili znalosť zisťovaných počítačových znalostí, boli medzi členmi družstiev výrazne nižšie ako zaznamenané podieľy vypomáhajúcich (neplatených) členov domácností v rodinných podnikoch v SR, ktorí pozitívne hodnotili svoje počítačové znalosti.

³² Myslia sa podnikatelia so zamestnancami i bez zamestnancov.

POČÍTAČOVÉ ZNALOSTI OBYVATEĽOV PODĽA KRAJOV

Najvyššie podiely obyvateľov s počítačovými znalosťami boli zistené v Bratislavskom kraji. Viac ako 60 % obyvateľov tohto kraja ovládalo **tri zo štyroch zisťovaných činností**, to znamená *prácu s textom, prácu s elektronickou poštou a prácu s internetom*. S *tabuľkami* podľa vlastného hodnotenia dokázal pracovať približne *každý druhý obyvateľ Bratislavského kraja* (okolo 309-tisíc, t. j. 51,3 %). Za týmito výsledkami treba vidieť vyššiu vzdelanostnú úroveň obyvateľov tohto kraja. V Bratislavskom kraji bol zaznamenaný najvyšší podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním zo všetkých krajov SR. Práve vysokoškolsky vzdelaní obyvatelia v celoslovenskom porovnaní dosiahli najvyššie podiely v ovládaní jednotlivých počítačových činností. V medzicenzovom období 2011 – 2001 sa vo všetkých krajoch ďalej zvyšovali podiely obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním, pričom ich najvyššie podiely boli zistené opäť v Bratislavskom kraji; konkrétne bakalárov o 2,3 p. b., obyvateľov s vysokoškolským magisterským, inžinierskym a doktorským vzdelaním o 6,1 p. b. a obyvateľov s vysokoškolským doktorandským vzdelaním o 0,7 p. b. Súvisí to zrejme s koncentráciou sídiel vrcholných štátnych inštitúcií, úradov a ďalších špičkových pracovísk na území Bratislavského kraja, v ktorých sa počítačové znalosti považujú za štandardnú profesijnú výbavu zamestnancov na rôznych pozíciách. V Bratislavskom kraji je v porovnaní s ostatnými kraji aj vyššia zamestnanosť, ktorá tiež mohla pozitívne ovplyvniť vysoké podiely obyvateľov s počítačovými znalosťami v tejto časti Slovenska.

Nad 50 % sa pohybovali podiely obyvateľov ovládajúcich prácu s textom v Žilinskom kraji (takmer 360-tisíc, t. j. 52,2 %) **a Trenčianskom kraji** (vyše 301-tisíc, t. j. 50,7 %).

S internetom vedela pracovať viac ako polovica z obyvateľov v šiestich krajoch. Len v Banskobystrickom kraji predstavoval podiel obyvateľov ovládajúcich prácu s internetom 49,6 % a v Košickom kraji 48,5 %, čiže menej ako 50 %. **V Košickom kraji zaznamenalo sčítanie najnižšie podiely obyvateľov so všetkými zisťovanými počítačovými znalosťami.**

Vo všetkých krajoch s výnimkou Bratislavského obyvateľia viac neovládali ako ovládali prácu s tabuľkami. Najvyšší podiel obyvateľov, ktorí nevedeli pracovať s tabuľkami, zaznamenalo sčítanie **v Prešovskom kraji** (vyše 381-tisíc, t. j. 46,8 %). V tomto kraji v porovnaní s podielom obyvateľov, ktorí ovládali prácu s elektronickou poštou (takmer 354-tisíc, t. j. 43,4 %), bol vysoký aj podiel tých, ktorí s elektronickou poštou nevedeli pracovať (skoro 330-tisíc, t. j. 40,5 %). Ak akceptujeme fakt, že s vyšším vekom podiely obyvateľov s počítačovými znalosťami klesajú, čiastočným vysvetlením môže byť vysoká početnosť obyvateľov vo veku 55 – 59 rokov práve v Prešovskom kraji (nárast v medzicenzovom období 2001 – 2011 o takmer 19-tisíc, t. j. o 59,1 %). K rozhodujúcemu okamihu sčítania bol na území Prešovského kraja zaznamenaný aj najvyšší podiel obyvateľov rómskej národnosti (okolo 43-tisíc, t. j. 5,3 %), čiže z časti i marginalizovaných obyvateľov. Ďalším zdôvodnením výrazne nižších podielov obyvateľov s počítačovými znalosťami v Košickom a Prešovskom kraji môže byť aj vyšší počet malých obcí bez pracovných príležitostí na území týchto krajov. Najmä dlhodobá nezamestnanosť pôsobí ako negatívny prvok vo vzťahu k rozvoju počítačových znalostí. Vo všeobecnosti platí, že nevyužívanie počítačových znalostí znižuje schopnosť obyvateľov ovládať ich, resp.

znižuje záujem obyvateľov učiť sa s textom, tabuľkami, elektronickou poštou (e-mailom) a internetom pracovať.

V ovládaní zisťovaných počítačových činností boli na tom lepšie obyvatelia v mestách ako na vidieku. Podiely obyvateľov v mestách ovládajúcich prácu s textom, elektronickou poštou a internetom sa pohybovali nad 50 %. Najnižší rozdiel medzi podielmi mestského a vidieckeho obyvateľstva zaznamenalo sčítanie 2011 pri ovládaní práce s internetom (v mestách 57,4 %, na vidieku 49,6 %). **Pri práci s tabuľkami a elektronickou poštou boli na vidieku podiely obyvateľov, ktorí uvedené činnosti neovládali, vyššie, ako podiely tých obyvateľov na vidieku, ktorí týmito počítačovými znalosťami podľa vlastného posúdenia disponovali.**

T 12. 5.: Porovnanie mestského a vidieckeho obyvateľstva podľa znalosti práce s textom a práce s tabuľkami, SODB 2011

Obyvateľstvo	Práca s textom						Práca s tabuľkami					
	áno		nie		nezistená		áno		nie		nezistená	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Mestské	1 591 718	54,2	798 413	27,2	640 545	21,8	1 253 912	42,7	1 043 278	35,5	547 604	18,6
Vidiecke	1 099 298	44,7	1 036 400	42,1	386 510	15,7	842 291	34,2	1 230 500	50,0	323 603	13,2
Spolu	2 691 016	49,9	1 834 813	34,0	1 027 055	19,0	2 096 203	38,8	2 273 778	42,1	871 207	16,1

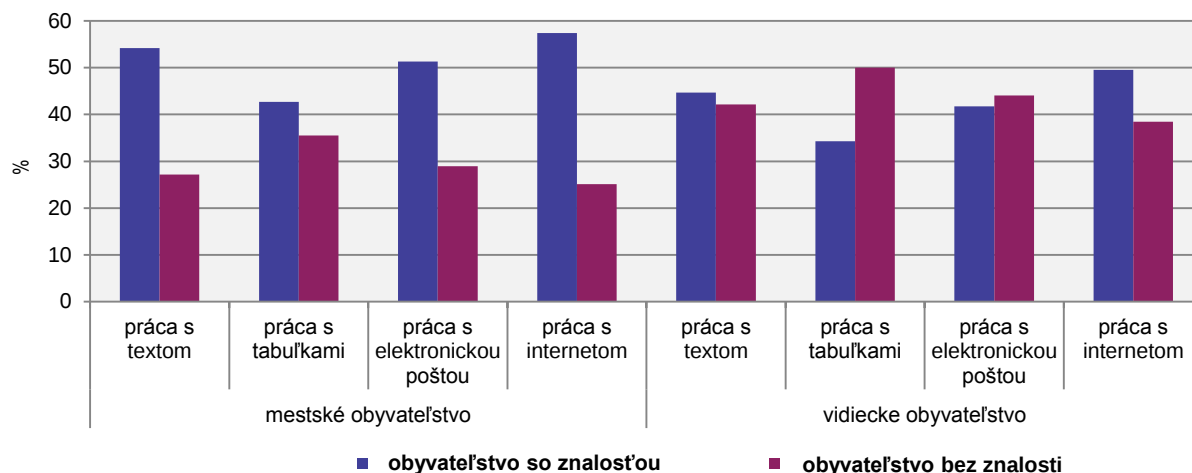
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

T 12. 6.: Porovnanie mestského a vidieckeho obyvateľstva podľa znalosti práce s elektronickou poštou (e-mailom) a internetom, SODB 2011

Obyvateľstvo	Práca s elektronickou poštou (e-mailom)						Práca s internetom					
	áno		nie		nezistená		áno		nie		nezistená	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Mestské	1 507 346	51,3	850 910	29,0	579 479	19,7	1 686 553	57,4	737 712	25,1	513 470	17,5
Vidiecke	1 026 275	41,7	1 083 768	44,1	349 258	14,2	1 218 821	49,6	946 576	38,5	293 904	12,0
Spolu	2 533 621	46,9	1 934 678	35,8	928 737	17,2	2 905 374	53,8	1 684 288	31,2	807 374	15,0

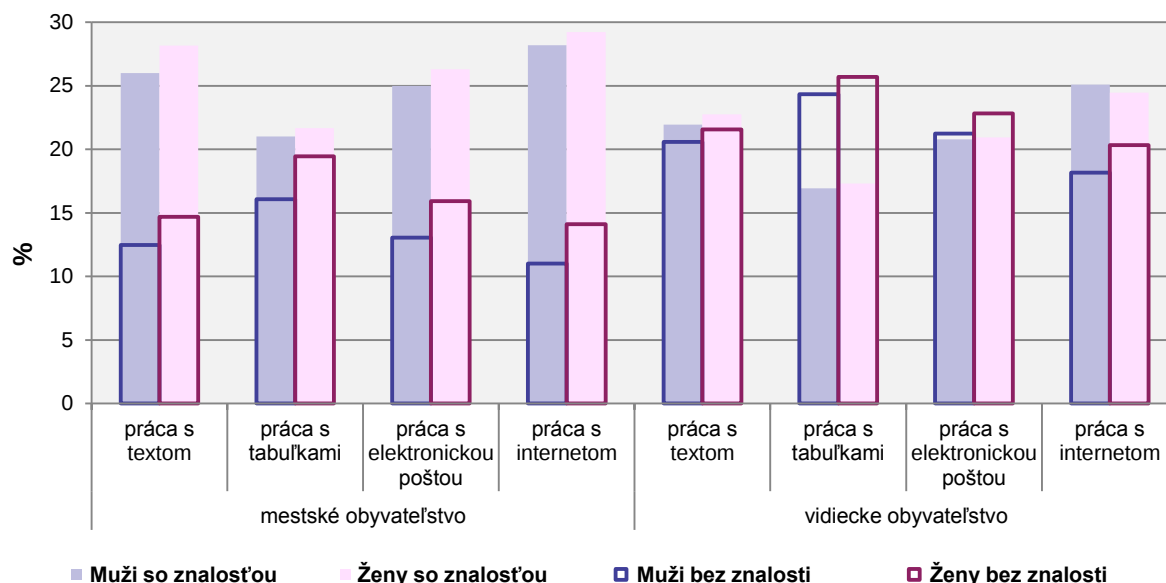
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

G 12. 3.: Mestské a vidiecke obyvateľstvo trvalo bývajúce v SR podľa počítačových znalostí v %, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

G 12. 4.: Mestské a vidiecke obyvateľstvo podľa pohlavia a počítačových znalostí v %, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Zmena tohto stavu je nutná najmä preto, že **počítačové znalosti podporujú celoživotné vzdelávanie**, výmenu skúseností a využívanie schopností a vedomostí ľudí aj vo vyššom veku. Z tohto hľadiska majú potenciál stať sa **dôležitým nástrojom pri realizácii programov aktívneho starnutia**. Význam počítačových znalostí bude rásť aj z hľadiska zamestnanosti, vzdelávania obyvateľov, ich prístupu k zdravotníctvu, zábave, tovarom a službám rôzneho druhu.

Počítačové znalosti majú, samozrejme, aj svoje negatívne stránky. Ich nadmerné využívanie môže viesť k závislosti od internetu, spôsobovať únavu, preťaženie, prispievať k nezdravému životnému štýlu. Sféra internetu je veľmi citlivá aj z hľadiska ochrany súkromia a stáva sa tiež priestorom na páchanie sofistikovaných trestných činov. Pri koncepčnom rozvíjaní počítačových znalostí obyvateľov treba preto pamätať aj na prípadné nástrahy virtuálneho sveta. **Ochranu potrebujú najmä deti a seniori** ako najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva.

13. BÝVANIE OBYVATEĽOV DOMY

Jednou zo základných charakteristík dosiahnutej životnej úrovne obyvateľstva je úroveň bývania.

POČTY DOMOV

V roku 2011 bolo v Slovenskej republike sčítaných takmer **1,071 milióna domov**. Do tohto počtu boli zarátané *všetky budovy určené na bývanie vrátane neobývaných budov*, ktoré boli v čase sčítania *označené súpisným číslom*, a *d ďalšie objekty, v ktorých niekto býval, alebo v nich v rozhodujúcom okamihu sčítania prenocoval*. Budovy, v ktorých sídlili zastupiteľské úrady cudzích štátov, neboli predmetom sčítania.

V roku 2011 v porovnaní so sčítaním 2001 **sa celkový počet domov zvýšil o viac ako 33-tisíc, čo predstavuje nárast počtu domov o 3,2 %**. Domy pribudli v medzicenzovom období 2001 – 2011 vo všetkých krajoch okrem Banskobystrického, kde bol zaznamenaný ich pokles o vyše 1,5 tisíca (pokles o 4,6 % z prírastku). **Najviac, vyše 12-tisíc domov pribudlo v medzicenzovom období v Bratislavskom kraji** (36,4 %). Nasledoval Trnavský kraj s prírastkom okolo 8-tisíc domov (24,2 %) a Prešovský kraj s prírastkom necelých 6-tisíc domov (17,1 %). **Najmenší podiel na celkovom prírastku domov mali Nitriansky kraj**, kde pribudlo 952 domov (2,9 %), a **Trenčiansky kraj** (994 domov, t. j. 3 %).

T 13. 1.: Domy v SR a krajoch podľa SODB 2001, 2011

Územie	Domy spolu								Obývané domy spolu							
	2001	2011	rozdiel		z toho podiel				2001	2011	rozdiel	z toho podiel				
			abs.	v %	rodinných domov		bytových domov					rodinných domov	bytových domov			
					2001	2011	2001	2011								
Bratislavský kraj	69 889	81 929	12 040	36,4	83,5	82,1	13,9	13	59 862	74 199	14 337	81,9	81,0	16,2	14,3	
Trnavský kraj	123 003	131 016	8 013	24,2	94,3	91,5	4,7	4,8	104 527	113 300	8 773	93,8	91,7	5,5	5,6	
Trenčiansky kraj	123 375	124 369	994	3,0	92,1	90,5	6,6	6,8	98 569	101 197	2 628	90,8	89,4	8,2	8,3	
Nitriansky kraj	173 024	173 976	952	2,9	94,8	92,3	4,3	4,5	145 066	147 112	2 046	94,3	92,1	5,1	5,3	
Žilinský kraj	140 138	144 948	4 810	14,6	94	92,2	4,9	5,0	115 382	120 788	5 406	93,3	91,8	5,9	6,0	
Banskobystrický kraj	141 703	140 187	-1 516	-4,6	92,2	90,4	6,1	6,2	111 419	112 285	866	91,0	89,6	7,8	7,7	
Prešovský kraj	137 116	142 758	5 642	17,1	92	90,7	5,5	5,3	117 611	123 771	6 160	92,7	90,4	6,4	6,1	
Košický kraj	129 489	131 607	2 118	6,4	91,9	90,6	6,1	6,1	109 924	113 163	3 239	92,0	90,1	7,1	7,1	
SR	1 037 737	1 070 790	33 053	100	92,5	90,5	6,0	6,1	862 360	905 815	43 455	91,9	90,0	7,2	7,1	

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Na jeden dom pripadalo podľa výsledkov SODB 2011 **v priemere 5 obyvateľov** (v roku 2001 5,2 obyvateľa). Pomerne veľká časť domov bola však neobývaná; **na jeden obývaný dom** pripadalo **v priemere 6 obyvateľov** (6,2 obyvateľa v roku 2001).

TYPY DOMOV

Na Slovensku prevládajú **rodinné domy** (90,5 %). Zvyšok tvoria bytové domy (6,1 %), iné domy (1,2 %) a domy nezisteného typu (3,4 %).

V medzicenzovom období 2001 – 2011 bol zaznamenaný **nárast počtu rodinných domov** (o 1 %) a **bytových domov** (o 4,6 %). Vzhľadom na významný nárast podielu domov s nezisteným typom možno predpokladať, že skutočný nárast počtu rodinných a bytových domov bol vyšší.

Najnižší podiel domov z celkového počtu domov bol zistený v Bratislavskom kraji (7,7 %) a najvyšší v Nitrianskom kraji (16,2 %).

T 13. 2.: Domy podľa typu v SR a krajoch, SODB 2001, 2011

Územie	Typ domu								Domy spolu	
	rodinné		bytové		iné		nezistené			
	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001
Bratislavský kraj	67 223	58 354	10 646	9 718	1 260	1 362	2 800	455	81 929	69 889
Trnavský kraj	119 939	115 933	6 343	5 799	1 259	928	3 475	343	131 016	123 003
Trenčiansky kraj	112 502	113 687	8 440	8 113	1 239	1 300	2 188	275	124 369	123 375
Nitriansky kraj	160 619	163 944	7 866	7 451	1 305	1 146	4 186	483	173 976	173 024

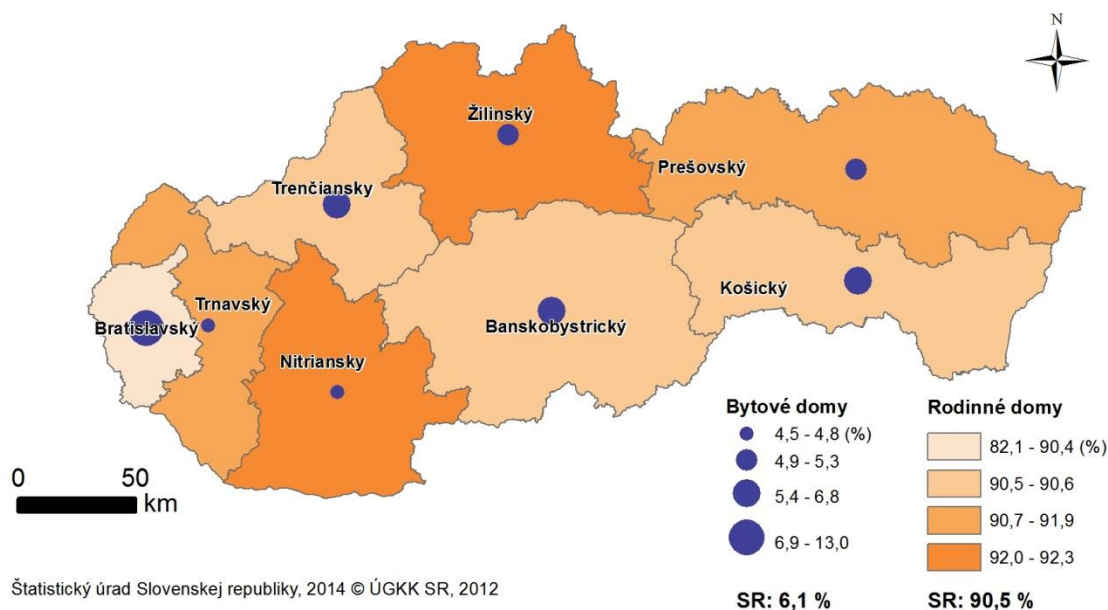
Územie	Typ domu								Domy spolu	
	rodinné		bytové		iné		nezistené			
	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001
Žilinský kraj	133 592	131 700	7 274	6 831	1 586	1 407	2 496	200	144 948	140 138
Banskobystrický kraj	126 799	130 639	8 696	8 703	1 720	1 873	2 972	488	140 187	141 703
Prešovský kraj	129 472	126 150	7 574	7 520	2 788	3 088	2 924	358	142 758	137 116
Košický kraj	119 214	119 003	8 007	7 860	1 863	2 224	2 523	402	131 607	129 489
SR	969 360	959 410	64 846	61 995	13 020	13 328	23 564	3 004	1 070 790	1 037 737
Štruktúra v %										
Bratislavský kraj	82,1	83,5	13,0	13,9	1,5	1,9	3,4	0,7	7,7	6,7
Trnavský kraj	91,5	94,3	4,8	4,7	1,0	0,8	2,7	0,3	12,2	11,9
Trenčiansky kraj	90,5	92,1	6,8	6,6	1,0	1,1	1,8	0,2	11,6	11,9
Nitriansky kraj	92,3	94,8	4,5	4,3	0,8	0,7	2,4	0,3	16,2	16,7
Žilinský kraj	92,2	94,0	5,0	4,9	1,1	1,0	1,7	0,1	13,5	13,5
Banskobystrický kraj	90,4	92,2	6,2	6,1	1,2	1,3	2,1	0,3	13,1	13,7
Prešovský kraj	90,7	92,0	5,3	5,5	2,0	2,3	2,0	0,3	13,3	13,2
Košický kraj	90,6	91,9	6,1	6,1	1,4	1,7	1,9	0,3	12,3	12,5
SR	90,5	92,5	6,1	6,0	1,2	1,3	2,2	0,3	100,0	100,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Najvyšší podiel rodinných domov zo všetkých rodinných domov bol zistený **v Nitrianskom (92,3 %) a Žilinskom kraji (92,2 %)**. Naopak, **najmenej rodinných domov bolo v Bratislavskom kraji (82,1 % z celkového počtu rodinných domov)**.

Podiel bytových domov na celkovom počte bytových domov **bol najvyšší v Bratislavskom kraji (13,9 %)**. **V ostatných krajoch** sa pohyboval **od 4,5 %** v Nitrianskom kraji **do 6,8 %** v Trenčianskom kraji.

M 13.1.: Rodinné a bytové domy v krajoch SR v %, SODB 2011

OBÝVANOSŤ DOMOV

Zo všetkých domov v SR bolo v roku 2011 **obývaných** takmer **906-tisíc domov** (84,6 %). **Obývanosť rodinných domov** predstavovala **84,1 %**, **pri bytových domoch** bola ešte vyššia, dosahovala až **99,6 %**.

V porovnaní s výsledkami sčítania pred desiatimi rokmi došlo na Slovensku **v roku 2011 k poklesu počtu neobývaných domov o 4,9 %**. Napriek tomu **15 %** z celkového počtu domov sčítaných v roku 2011 **zostáva** podľa výsledkov sčítania **neobývaných**.

T 13. 3.: Domy podľa typu a obývanosti, v SR a krajoch SODB 2001, SODB 2011

2011

Typ domu		Domy spolu	v tom			
			obývané	neobývané	s nezistenou obývanosťou	ubytovacie zariadenie bez bytu
SODB 2011						
	abs.	1 070 790	905 815	160 260	4 715	x ^{*)}
	v %	100,0	84,6	15,0	0,4	x
v tom						
rodinné		969 360	815 386	152 453	1 521	x
	v %	100,0	84,1	15,7	0,2	x
bytové		64 846	64 615	226	5	x
	v %	100,0	99,6	0,3	0,0	x
iné		13 020	9 627	2 634	759	x
	v %	100,0	73,9	20,2	5,8	x
nezistené		23 564	16 187	4 947	2 430	x
	v %	100,0	68,7	21,0	10,3	x
SODB 2001						
	abs.	1 037 737	862 360	168 559	4 808	2 010
	v %	100,0	83,1	16,2	0,5	0,2
v tom						
rodinné		959 410	792 555	165 917	938	0
	v %	100,0	82,6	17,3	0,1	0,0
bytové		61 995	61 855	140	0	0
	v %	100,0	99,8	0,2	0,0	0,0
iné		13 328	6 718	1 268	3 370	1 972
	v %	100,0	50,4	9,5	25,3	14,8
nezistené		3 004	1 232	1 234	500	38
	v %	100,0	41,0	41,1	16,6	1,3
Rozdiel						
	abs.	33 053	43 455	-8 299	-93	x
	v %	3,2	5,0	-4,9	-1,9	x
v tom						
rodinné		9 950	22 831	-13 464	583	x
bytové		2 851	2 760	86	5	x
iné		-308	2 909	1 366	-2 611	x
nezistené		20 560	14 955	3 713	1 930	

*) pri sčítaní v roku 2001 bol zmenený číselník obývanosť domu

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Pri sčítaní v roku 2011 bol **podiel obývaných domov** z celkového počtu domov v každom kraji **najvyšší v Bratislavskom kraji** (90,6 %), **najnižší v Banskobystrickom kraji** (80,1 %).

Najvyššie podiely neobývaných domov zo všetkých domov v danom kraji **mali** v roku 2011 **Banskobystrický** (19,5 %) a **Trenčiansky kraj** (18,2 %), **najnižší podiel** neobývaných bytov **bol zistený v Bratislavskom kraji** (9,2 %).

Podiel obývaných rodinných domov na celkovom počte obývaných domov **v každom kraji s výnimkou Bratislavského predstavoval** podobne ako na celoslovenskej úrovni **okolo 90 %**, pričom **najvyšší bol v Nitrianskom kraji** (92,1 %) a **najnižší v Bratislavskom kraji** (81,0 %).

T 13. 4.: Domy podľa obývanosti v SR a krajoch, SODB 2011

Územie	Domy spolu	Obývané domy				Neobývané domy	
		spolu	% z domov spolu	z toho rodinné		spolu	% z domov spolu
				abs.	v %		
Bratislavský kraj	81 929	74 199	90,6	60 131	81,0	7 537	9,2
Trnavský kraj	131 016	113 300	86,5	103 932	91,7	17 018	13,0
Trenčiansky kraj	124 369	101 197	81,4	90 517	89,4	22 595	18,2
Nitriansky kraj	173 976	147 112	84,6	135 522	92,1	26 074	15,0
Žilinský kraj	144 948	120 788	83,3	110 828	91,8	23 531	16,2
Banskobystrický kraj	140 187	112 285	80,1	100 656	89,6	27 318	19,5
Prešovský kraj	142 758	123 771	86,7	111 875	90,4	18 370	12,9
Košický kraj	131 607	113 163	86,0	101 925	90,1	17 817	13,5
SR	1 070 790	905 815	84,6	815 386	90,0	160 260	15,0
Štruktúra v %							
Bratislavský kraj	7,7	8,2	x	7,4	x	4,7	x
Trnavský kraj	12,2	12,5	x	12,7	x	10,6	x
Trenčiansky kraj	11,6	11,2	x	11,1	x	14,1	x
Nitriansky kraj	16,2	16,2	x	16,6	x	16,3	x
Žilinský kraj	13,5	13,3	x	13,6	x	14,7	x
Banskobystrický kraj	13,1	12,4	x	12,3	x	17,0	x
Prešovský kraj	13,3	13,7	x	13,7	x	11,5	x
Košický kraj	12,3	12,5	x	12,5	x	11,1	x
SR	100,0	100,0	x	100,0	x	100,0	x

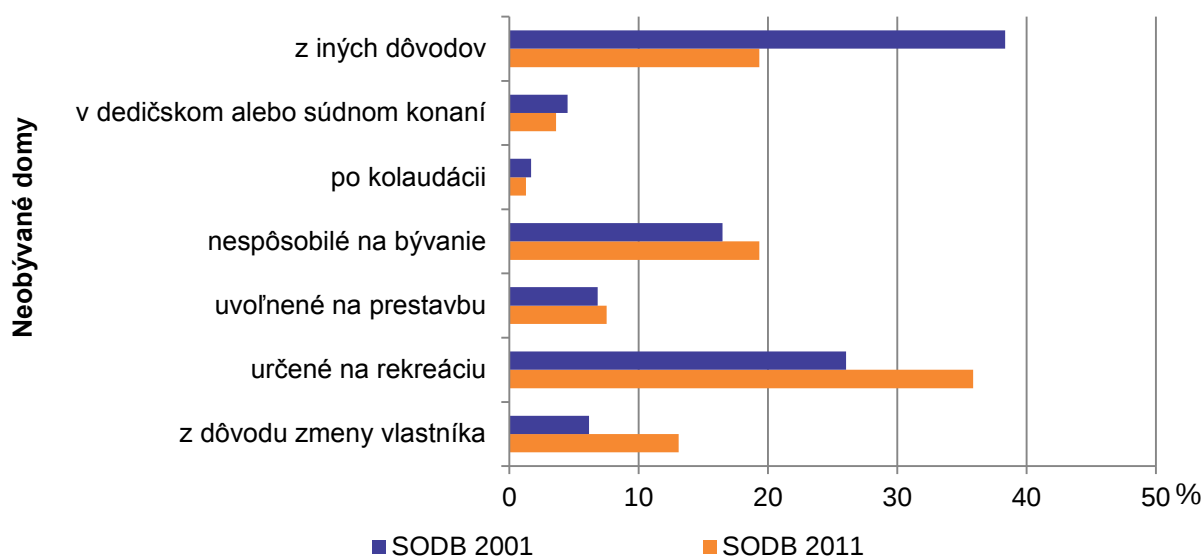
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

DÔVODY NEOBÝVANOSTI DOMOV

Ak bol dom neobývaný, zisťoval v roku 2011 podobne ako v roku 2001 sa zisťoval aj dôvod jeho neobývanosti. Z výsledkov vyplýva, že **viac ako tretina** (35,9 %) z **neobývaných domov bola určená na rekreáciu**. Počet domov neobývaných z tohto dôvodu sa v porovnaní s výsledkami sčítania 2001 zvýšil skoro o jednu tretinu (o 31 %).

Ak neberieme do úvahy **iné dôvody**, potom **druhú najväčšiu skupinu neobývaných domov**, približne pätinu, tvoria domy **nespôsobilé na bývanie** (nárast o 12 %). Z ostatných dôvodov neobývanosti domu je ešte významnejšia **zmena vlastníka domu** (13 %, nárast o 102 % v porovnaní s výsledkami SODB 2001) a **uvolnenie domu na prestavbu** (7 %, nárast o 5 % oproti sčítaniu 2001). Podiely neobývanosti domov z ďalších dôvodov v porovnaní s rokom 2001 poklesli.

G 13. 1.: Dôvody neobývanosti domov v SR, SODB 2001, 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podiel neobývaných domov určených na rekreáciu z celkového počtu neobývaných domov bol **najvyšší** v roku 2011 **v Banskobystrickom kraji** (7,3 %) a **Žilinskom kraji** (6,1 %) a najnižší v Bratislavskom kraji (1,5 %).

Podiel neobývaných domov nespôsobilých na bývanie z celkového počtu neobývaných domov bol **najvyšší** v roku 2011 **v Nitrianskom kraji** (3,8 %) a **Banskobystrickom kraji** (3,0 %); najnižší podiel bol v Bratislavskom kraji (0,8 %).

Podiel neobývaných domov z dôvodu zmeny vlastníka z celkového počtu neobývaných domov sa pri sčítaní 2011 pohyboval **od 2,8 % v Nitrianskom kraji do 0,3 % v Bratislavskom kraji**.

Z celkového počtu neobývaných domov, bolo v roku 2011 určených na prestavbu 7,5 % domov. Z toho **najvyšší podiel neobývaných domov určených na prestavbu mal Nitriansky kraj** (1,4 %), najnižší Bratislavský kraj (0,4 %). V Trnavskom a Košickom kraji bol podiel zhodný – 0,7 %. V ostatných krajoch sa podiel neobývaných domov určených na prestavbu pohyboval okolo jedného percenta.

T 13. 5.: Neobývané domy v SR a krajoch podľa dôvodu neobývanosti, SODB 2011

Územie	Neobývané domy														Spolu	
	z dôvodu zmeny vlastníka		určené na rekreáciu		uvoľnené na prestavbu		nespôsobilé na bývanie		po kolaudácii		v dedičskom alebo súdnom konaní		z iných dôvodov			
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Bratislavský kraj	520	2,5	2 352	4,1	664	5,5	1 237	4,0	441	21,5	211	3,7	2 112	6,8	7 537	9,2
Trnavský kraj	2 360	11,3	5 808	10,1	1 201	10,0	2 812	9,1	285	13,9	803	13,9	3 749	12,1	17 018	13,0
Trenčiansky kraj	2 470	11,8	9 520	16,6	1 661	13,8	4 299	13,9	294	14,4	787	13,6	3 564	11,5	22 595	18,2
Nitriansky kraj	4 236	20,2	6 546	11,4	2 275	18,9	6 152	19,9	235	11,5	1 227	21,3	5 403	17,4	26 074	15,0
Žilinský kraj	2 702	12,9	9 716	16,9	1 881	15,6	4 082	13,2	286	14,0	768	13,3	4 096	13,2	23 531	16,2
Banskobystrický kraj	3 000	14,3	11 659	20,3	1 931	16,0	4 741	15,3	144	7,0	712	12,3	5 131	16,6	27 318	19,5

dokončenie																
Územie	Neobývané domy														Spolu	
	z dôvodu zmeny vlastníka		určené na rekreáciu		uvoľnené na prestavbu		nespôsobilé na bývanie		po kolaudácii		v dedičskom alebo súdnom konaní		z iných dôvodov			
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %		
Prešovský kraj	2 660	12,7	5 844	10,2	1 292	10,7	3 995	12,9	235	11,5	576	10,0	3 768	12,2	18 370	12,9
Košický kraj	3 010	14,4	6 019	10,5	1 155	9,6	3 653	11,8	127	6,2	689	11,9	3 164	10,2	17 817	13,5
SR	20 958	100,0	57 464	100,0	12 060	100,0	30 971	100,0	2 047	100,0	5 773	100,0	30 987	100,0	160 260	15,0
Štruktúra v %																
Bratislavský kraj	0,3	x	1,5	x	0,4	x	0,8	x	0,3	x	0,1	x	1,3	x	4,7	x
Trnavský kraj	1,5	x	3,6	x	0,7	x	1,8	x	0,2	x	0,5	x	2,3	x	10,6	x
Trenčiansky kraj	1,5	x	5,9	x	1,0	x	2,7	x	0,2	x	0,5	x	2,2	x	14,1	x
Nitriansky kraj	2,6	x	4,1	x	1,4	x	3,8	x	0,1	x	0,8	x	3,4	x	16,3	x
Žilinský kraj	1,7	x	6,1	x	1,2	x	2,5	x	0,2	x	0,5	x	2,6	x	14,7	x
Banskobystrický kraj	1,9	x	7,3	x	1,2	x	3,0	x	0,1	x	0,4	x	3,2	x	17,0	x
Prešovský kraj	1,7	x	3,6	x	0,8	x	2,5	x	0,1	x	0,4	x	2,4	x	11,5	x
Košický kraj	1,9	x	3,8	x	0,7	x	2,3	x	0,1	x	0,4	x	2,0	x	11,1	x
SR	13,1	x	35,9	x	7,5	x	19,3	x	1,3	x	3,6	x	19,3	x	100,0	x

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

OBDOBIE VÝSTAVBY DOMOV

Na posúdenie úrovne a kvality bývania je dôležité poznať aj obdobie výstavby domu a obdobie jeho rekonštrukcie. Na rozdiel od roku 2001, pri sčítaní v roku 2011 sa tieto dva ukazovatele zisťovali oddelene.

T 13. 6. Domy v SR podľa obdobia výstavby, SODB 2011

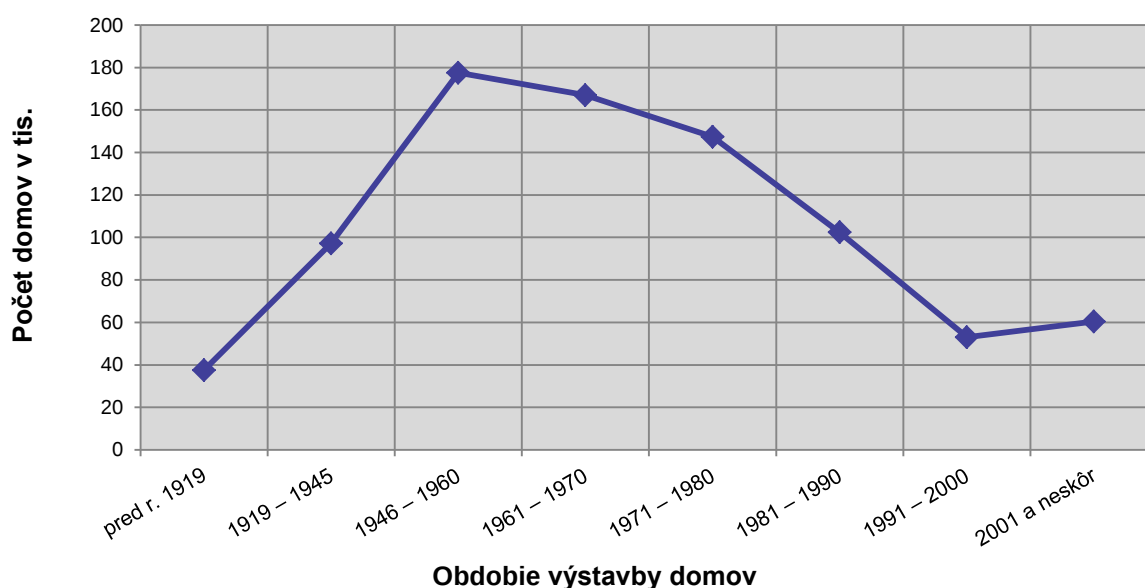
Obdobie výstavby	Počet domov	
	abs.	v %
Pred 1919	37 444	3,5
1919 – 1945	97 181	9,1
1946 – 1960	177 485	16,6
1961 – 1970	166 968	15,6
1971 – 1980	147 393	13,8
1981 – 1990	102 389	9,6
1991 – 2000	53 009	5,0
2001 a neskôr	60 365	5,6
Nezistené	228 556	21,3

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podľa výsledkov sčítania 2011 sa **najviac, vyše 177-tisíc domov** (16,6 %) **postavilo** na Slovensku **v období rokov 1946 až 1960**.

Po tomto období intenzita výstavby nových domov postupne klesala. Najnižšiu úroveň a najmenej domov sa postavilo v období rokov 1991 až 2000, pričom pokles bol výrazný a predstavoval skoro polovičné zníženie počtu novostavieb v porovnaní s predošlým desaťročím 1981 – 1990.

G 13. 2.: Domy v SR podľa obdobia výstavby, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, SODB 2011

Následne **v období rokov 2001 – 2011** zaznamenala výstavba domov pozitívny trend, čo potvrdzuje **zvýšenie počtu skolaudovaných novostavieb v porovnaní s predchádzajúcim desaťročím asi o 14 %**.

T 13. 7.: Obývané domy v SR a krajoch podľa obdobia výstavby, SODB 2011

Územie	Obdobie výstavby									Spolu
	pred r. 1919	1919 – 1945	1946 – 1960	1961 – 1970	1971 – 1980	1981 – 1990	1991 – 2000	2001 a neskôr	nezistené	
Bratislavský kraj	2 810	8 309	10 254	9 660	10 248	6 315	4 929	11 043	10 631	74 199
Trnavský kraj	3 652	11 510	20 508	21 799	18 697	12 619	7 127	10 422	6 966	113 300
Trenčiansky kraj	4 264	11 599	20 298	18 332	17 340	11 762	5 584	5 724	6 294	101 197
Nitriansky kraj	5 802	17 028	30 222	30 019	23 143	16 112	7 076	7 297	10 413	147 112
Žilinský kraj	3 908	11 863	23 781	21 831	21 343	14 062	7 733	8 348	7 919	120 788
Banskobystrický kraj	7 737	15 595	23 244	19 796	16 886	10 944	4 995	3 857	9 234	112 285
Prešovský kraj	3 979	9 026	24 313	22 435	21 559	17 300	9 069	8 423	7 667	123 771
Košický kraj	4 984	11 611	24 133	22 576	17 810	13 014	6 263	4 713	8 059	113 163
SR	37 136	96 538	176 753	166 448	147 026	102 128	52 776	59 827	671 873	905 815
Štruktúra v %										
Bratislavský kraj	7,6	8,6	5,8	5,8	7,0	6,2	9,3	18,5	15,8	8,2
Trnavský kraj	9,8	11,9	11,6	13,1	12,7	12,4	13,5	17,4	10,4	12,5
Trenčiansky kraj	11,5	12,0	11,5	11,0	11,8	11,5	10,6	9,6	9,4	11,2
Nitriansky kraj	15,6	17,6	17,1	18,0	15,7	15,8	13,4	12,2	15,5	16,2
Žilinský kraj	10,5	12,3	13,5	13,1	14,5	13,8	14,7	14,0	11,8	13,3
Banskobystrický kraj	20,8	16,2	13,2	11,9	11,5	10,7	9,5	6,4	13,7	12,4
Prešovský kraj	10,7	9,3	13,8	13,5	14,7	16,9	17,2	14,1	11,4	13,7
Košický kraj	13,4	12,0	13,7	13,6	12,1	12,7	11,9	7,9	12,0	12,5
SR	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Obývané domy postavené v SR pred rokom 1919 tvorili pri sčítaní v roku 2011 **najmenšiu skupinu obývaných domov**, a to 4,1 %. Z toho **najväčší podiel** pripadol na **Banskobystrický kraj** (20,8 %) a **Nitriansky kraj** (15,6 %). **Najmenej** obývaných domov postavených pred rokom 1919 v SR bolo **na území Bratislavského kraja** (7,6 %).

Po tomto období intenzita výstavby nových domov stúpala až do obdobia rokov 1946 – 1960, keď dosiahla svoj vrchol. **Podiel obývaných domov postavených medzi rokmi 1946 až 1960** zistený pri sčítaní 2011 tvoril **19,5 %** zo všetkých obývaných domov. V jednotlivých krajoch sa tento podiel pohyboval **od 5,8 % v Bratislavskom kraji až do 17,1 % v Nitrianskom kraji**.

Po roku 1960 intenzita výstavby domov postupne klesala a tým **klesal** aj **počet novopostavených obývaných domov**. Najnižšiu úroveň dosiahla a **najmenej obývaných domov sa postavilo v období rokov 1991 až 2000** (okolo 53-tisíc, 5,8 %). Sčítanie 2011 potvrdilo, že **najintenzívnejšia výstavba obývaných domov v období rokov 1991 – 2000** bola **v Prešovskom kraji a Žilinskom kraji**, najnižšia v Bratislavskom a Banskobystrickom kraji. Podiel obývaných domov postavených v období rokov 1991 až 2000 z celkového počtu obývaných domov postavených v tomto období bol v Prešovskom kraji 17,2 %, v Žilinskom kraji 14,7 %, v Bratislavskom 9,3 % a v Banskobystrickom kraji 9,5 %.

Následne **v období 2001 – 2011 nasledoval pozitívny trend vo výstavbe nových domov**. Počet obývaných novostavieb sa zvýšil o **13,4 %** v porovnaní s predošlým desaťročím. **Najvyšší podiel z obývaných domov postavených v tomto období** v roku 2011 **pripadol na Bratislavský kraj** (18,5 %) a **Trnavský kraj** (17,4 %). Naopak, **intenzita výstavby nových obývaných domov bola najnižšia v Banskobystrickom kraji** (6,4 %) a **v Košickom kraji**, kde novopostavené obývané domy tvorili 7,9 % zo všetkých obývaných domov postavených v rokoch 2001 až 2011.

MATERIÁL NOSNEJ KONŠTRUKCIE DOMU

Výber materiálu nosnej konštrukcie domu sa menil v závislosti od obdobia výstavby domu. **V medzicenzovom období 2001 – 2011** bol pri výbere materiálu nosnej konštrukcie domu **badateľný čiastočný návrat k tradičným materiálom**, ako drevo a nepálená tehla, i keď **dominantným materiálom zostali tehly** (tvárnice, tehlové bloky).

Proporčne k počtu obývaných rodinných domov postavených v medzicenzovom období 2001 – 2011 a v porovnaní s rokmi 1990 – 2000 **sa využitie dreva takmer strojnásobilo. Mierne sa zvýšilo aj využitie nepálenej tehly**. Medzi rokmi 1990 – 2000 sa drevo ako materiál nosnej konštrukcie použilo v 1,1 % domov a nepálená tehla v 0,7 % domov z celkového počtu postavených novostavieb, zatiaľ čo pri novostavbách z desaťročia 2001 až do sčítania bolo drevo ako nosný materiál využité v 3,2 % a nepálená tehla v 0,9 % nových domov.

T 13. 8.: Obývané rodinné domy v SR podľa obdobia výstavby a materiálu nosnej konštrukcie domov, SODB 2011

Obdobie výstavby	Materiál nosnej konštrukcie					
	tehly (tvárnice, tehlové bloky)	nepálené tehly	stenové panely	kameň	drevo	kameň a tehly
Pred 1919	8 431	8 515	0	5 833	1 651	9 481
1919 – 1945	44 014	17 211	0	6 705	3 460	18 559
1946 – 1960	109 398	15 616	437	4 699	3 523	24 932
1961 – 1970	129 763	2 988	743	953	1 019	12 230
1971 – 1980	116 298	1 057	1 035	221	840	3 766
1981 – 1990	81 407	560	842	110	779	1 561
1991 – 2000	45 427	327	390	48	548	821
2001 a neskôr	49 223	486	399	65	1 762	605
Nezistené	8 782	1 324	68	654	316	1 789

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

OBDOBIE REKONŠTRUKCIE DOMU

Pokiaľ ide o vek domov, sčítanie v roku 2011 ukázalo, že **až 58,5 % z celkového počtu domov (vrátane neobývaných) bolo starších ako 30 rokov**. Podľa údajov z SODB 2011 **rekonštrukciou prešla len niečo viac ako polovica** týchto domov (presne 53,7 %). Viac ako tretinu (37,8 %) domov starších ako 30 rokov teda tvorili obývané domy bez rekonštrukcie.

T 13. 9.: Domy v SR podľa obdobia rekonštrukcie, SODB 2011

Obdobie rekonštrukcie	Počet domov	
	abs.	v %
Pred 1980	55 005	5,1
1980 – 1990	38 923	3,6
1991 – 2000	65 712	6,1
2001 a neskôr	227 696	21,3
Bez rekonštrukcie	373 194	34,9
Nezistené	310 260	29,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Najvýraznejšie tempo rekonštrukcie domov bolo zaznamenané v desaťročí po roku 2001, keď sa počet zrekonštruovaných domov zvýšil 3,5-krát oproti predchádzajúcemu obdobiu rokov 1991 – 2000.

Sčítanie v roku 2011 ukázalo, že **najvyšší podiel obývaných domov bez rekonštrukcie** z celkového počtu týchto domov v SR **sa zistil v Nitrianskom kraji** (16 %) a **Prešovskom kraji** (15,2 %). **Najnižší podiel obývaných domov bez rekonštrukcie bol v Bratislavskom kraji** (7 %).

T 13. 10.: Obývané domy v SR a krajoch podľa obdobia rekonštrukcie, SODB 2011

Územie	Obdobie rekonštrukcie							Spolu
	pred 1980	1980 – 1990	1991 – 1995	1996 – 2000	2001 a neskôr	bez rekonštrukcie	nezistené	
Bratislavský kraj	3 362	2 376	1 857	3 701	18 871	25 921	18 111	74 199
Trnavský kraj	6 386	4 770	2 992	5 383	29 165	46 399	18 205	113 300
Trenčiansky kraj	6 703	4 541	2 720	4 750	24 425	42 178	15 880	101 197
Nitriansky kraj	9 938	6 444	3 975	6 815	37 147	59 445	23 348	147 112
Žilinský kraj	5 970	5 065	3 422	5 787	31 823	48 909	19 812	120 788
Banskobystrický kraj	9 039	5 449	3 198	4 961	27 134	43 896	18 608	112 285
Prešovský kraj	5 956	5 038	3 101	4 985	30 274	56 670	17 747	123 771
Košický kraj	7 423	5 121	2 935	4 822	27 887	48 257	16 718	113 163
SR	54 777	38 804	24 200	41 204	226 726	371 675	148 429	905 815
Štruktúra v %								
Bratislavský kraj	6,1	6,1	7,7	9,0	8,3	7,0	12,2	8,2
Trnavský kraj	11,7	12,3	12,4	13,1	12,9	12,5	12,3	12,5
Trenčiansky kraj	12,2	11,7	11,2	11,5	10,8	11,3	10,7	11,2
Nitriansky kraj	18,1	16,6	16,4	16,5	16,4	16,0	15,7	16,2
Žilinský kraj	10,9	13,1	14,1	14,0	14,0	13,2	13,3	13,3
Banskobystrický kraj	16,5	14,0	13,2	12,0	12,0	11,8	12,5	12,4
Prešovský kraj	10,9	13,0	12,8	12,1	13,4	15,2	12,0	13,7
Košický kraj	13,6	13,2	12,1	11,7	12,3	13,0	11,3	12,5
SR	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, SODB 2011

Z výsledkov SODB 2011 vyplýva, že **počty obývaných domov bez rekonštrukcie** (približne 372-tisíc) a **obývaných domov, ktoré prešli rekonštrukciou** (okolo 386-tisíc), **sú na celoslovenskej úrovni takmer rovnaké.**

T 13. 11.: Obývané domy v SR a krajoch podľa rekonštrukcie, SODB 2011

Územie	Zrekonštruované domy		Domy bez rekonštrukcie		Nezistená rekonštrukcia	
	abs.	v % zo všetkých obývaných domov	abs.	v % zo všetkých obývaných domov	abs.	v % zo všetkých obývaných domov
Bratislavský kraj	30 167	3,3	25 921	2,9	18 111	2,0
Trnavský kraj	48 696	5,4	46 399	5,1	18 205	2,0
Trenčiansky kraj	43 139	4,8	42 178	4,7	15 880	1,8
Nitriansky kraj	64 319	7,1	59 445	6,6	23 348	2,6
Žilinský kraj	52 067	5,7	48 909	5,4	19 812	2,2
Banskobystrický kraj	49 781	5,5	43 896	4,8	18 608	2,1
Prešovský kraj	49 354	5,4	56 670	6,3	17 747	2,0
Košický kraj	48 188	5,3	48 257	5,3	16 718	1,8
SR	385 711	42,6	371 675	41,0	148 429	16,4

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V šiestich krajoch SR (okrem Bratislavského a Trenčianskeho) sa podiely zrekonštruovaných obývaných domov pohybovali nad 5 %, v Nitrianskom kraji

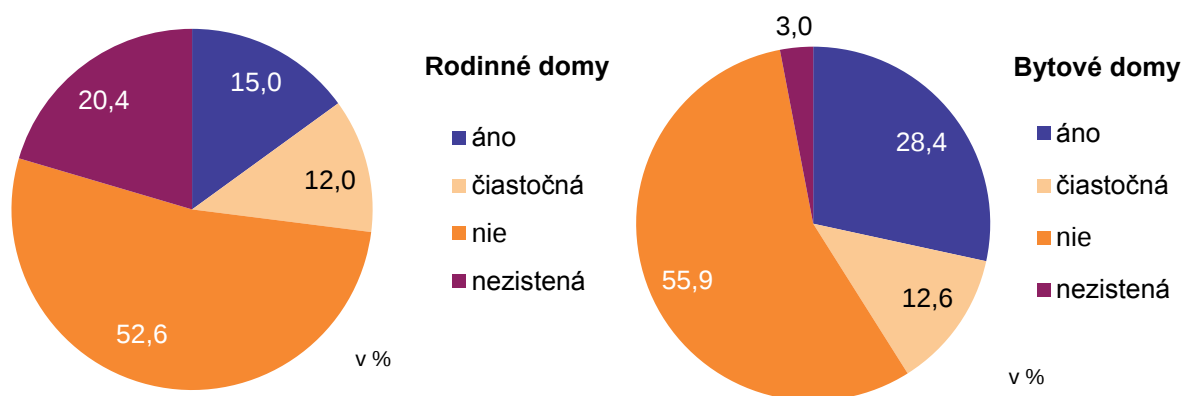
bol tento podiel najvyšší a predstavoval **7,1 %** obývaných zrekonštruovaných domov z celkového počtu obývaných domov v Nitrianskom kraji. **Najnižšie podiely zrekonštruovaných obývaných domov zaznamenalo sčítanie v Bratislavskom kraji (3,3 %** zo všetkých obývaných domov v tomto kraji) **a v Trenčianskom kraji (4,8 %** z celkového počtu obývaných domov v tomto kraji).

TEPELNÁ IZOLÁCIA DOMU

Za rekonštrukciu domu sa v rámci sčítania 2011 **považovalo aj zateplenie domu**. Dom sa považoval za zateplený, ak mal zateplený obvodový plášť a súčasne okná a dvere boli upravené tak, že zabraňovali tepelným stratám. Za čiastočne zateplený sa považoval dom, ktorý mal zateplené iba niektoré časti alebo steny. Údaje o tepelnej izolácii domu sa pri sčítaní v roku 2001 nezisťovali.

Pokiaľ ide o údaje súvisiace s hospodárnym využívaním tepla a tepelnej energie, sčítanie 2011 prinieslo informáciu, že **takmer dve tretiny všetkých domov (61 %) nebolo zateplených**.

G 13. 3.: Tepelná izolácia rodinných a bytových domov v SR, SODB 2011

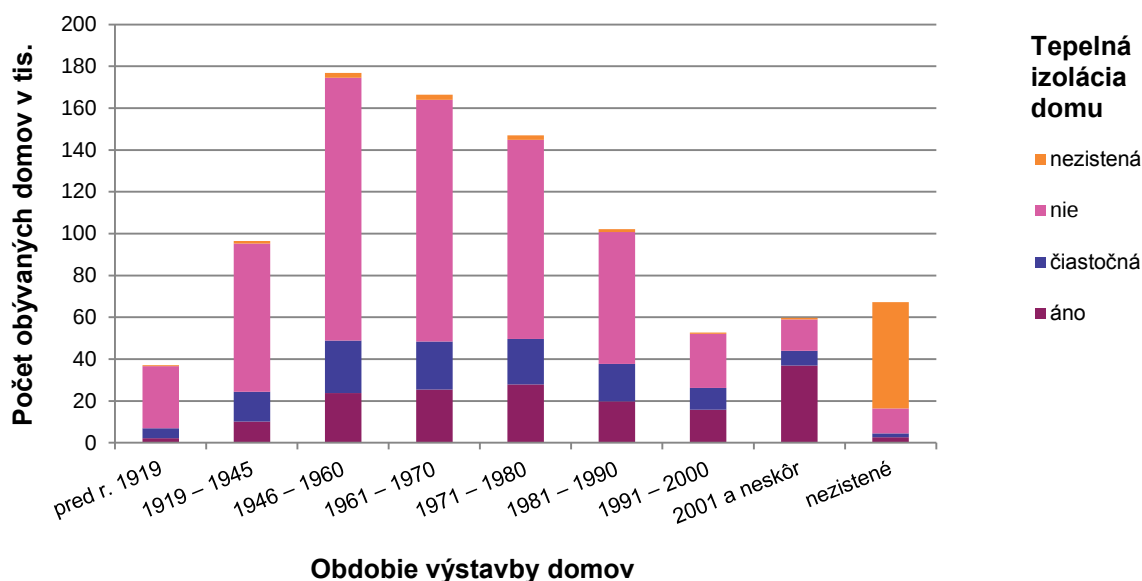

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Ako ukazuje graf č. 13. 3., **najviac obývaných domov bez tepelnej izolácie bolo postavených v období rokov 1946 – 1980**. Tieto domy tvorili 13,9 % z celkového počtu obývaných domov v roku 2011.

Podiel zateplených obývaných domov zo všetkých obývaných domov v roku 2011 **bol najvyšší pri novostavbách postavených po roku 2001 (4,1 %)**. **Najnižší bol tento podiel pri domoch postavených pred rokom 1919 (0,2 %)**.

G 13. 4.: Obývané domy v SR podľa obdobia výstavby a tepelnej izolácie domu, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Najvyšší podiel zateplených a čiastočne zateplených domov z celkového počtu obývaných zateplených a čiastočne zateplených domov v roku 2011 **mal Žilinský kraj** (17,4 % zateplených a 15,7 % čiastočne zateplených domov)

Podiel nezateplených obývaných bytov z celkového počtu nezateplených domov sa pri sčítaní 2011 pohyboval od 5,5 % v Bratislavskom kraji do 17,7 % v Nitrianskom kraji.

T 13. 12.: Obývané domy v SR a krajoch podľa tepelnej izolácie , SODB 2011

Územie	Tepelná izolácia domu			
	áno	čiastočná	nie	nezistená
Bratislavský kraj	24 105	9 501	30 242	10 351
Trnavský kraj	22 944	15 830	67 391	7 135
Trenčiansky kraj	17 651	13 913	63 742	5 891
Nitriansky kraj	22 170	17 565	97 658	9 719
Žilinský kraj	28 666	19 735	65 124	7 263
Banskobystrický kraj	14 778	14 547	75 212	7 748
Prešovský kraj	19 322	18 368	79 165	6 916
Košický kraj	15 314	16 124	74 461	7 264
SR	164 590	125 583	552 995	62 287
Štruktúra v %				
Bratislavský kraj	14,6	7,6	5,5	16,6
Trnavský kraj	13,9	12,6	12,2	11,5
Trenčiansky kraj	10,7	11,1	11,5	9,5
Nitriansky kraj	13,4	14,0	17,7	15,6
Žilinský kraj	17,4	15,7	11,8	11,7
Banskobystrický kraj	9,0	11,6	13,6	12,4

Územie	Tepelná izolácia domu			
	dokončenie			
	áno	čiastočná	nie	nezistená
Prešovský kraj	11,7	14,6	14,3	11,1
Košický kraj	9,3	12,8	13,5	11,7
SR	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

BYTY

K rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 mali obyvatelia Slovenskej republiky k dispozícii približne **1,995 milióna bytov**, čo znamená **nárast o 5,2 % oproti sčítaniu v roku 2001**. Podobne ako pri domoch, aj pri bytoch sa v roku 2011 v porovnaní so sčítaním pred desiatimi rokmi **znížil počet neobývaných bytov**, konkrétne **o 1,8 %**. **Počet obývaných bytov** oproti údajom z roku 2001 **vzrástol o 6,7 %**. Napriek tomu **10,3 %** z celkového počtu **bytov na Slovensku bolo stále neobývaných**.

Najviac, vyše 35-tisíc **bytov pribudlo** v medzicenzovom období **v Bratislavskom kraji** (14,4 %). Nasledoval Trnavský kraj s prírastkom väčším ako 15-tisíc bytov (8 %) a Žilinský kraj s prírastkom okolo 14-tisíc bytov (6,1 %). Najmenší podiel na celkovom prírastku bytov mal Banskobystrický kraj (takmer 2,7 tisíce bytov, t. j. 1 % z prírastku) a Nitriansky kraj (takmer 5,6 tisíce bytov, 2,1 % z prírastku).

Najviac obývaných bytov pribudlo v Bratislavskom kraji (okolo 46-tisíc, t. j. 21 % z prírastku) a **Trnavskom kraji** (vyše 15-tisíc, t. j. 9 % z prírastku), **najmenej v Banskobystrickom kraji**, kde sa počet obývaných bytov v porovnaní s výsledkami cenzy 2001 zvýšil spolu o vyše 4,7 tisíce (2,2 % z prírastku), a **v Nitrianskom kraji** (spolu pribudlo okolo 5,8 tisíce, ktoré predstavovali 2,5 % z prírastku bytov).

T 13. 13.: Byty v SR a krajoch podľa obývanosti, SODB 2001, 2011

Územie	2001			2011			Byty					
	spolu	byty		spolu	byty		spolu		z toho podľa obývanosti			
		z toho podľa obývanosti			z toho podľa obývanosti				obývané		neobývané	
		obývané	neobývané		obývané	neobývané	rozdiel	v %	rozdiel	v %	rozdiel	v %
Bratislavský kraj	243 993	218 624	21 096	279 184	264 629	14 202	35 191	14,4	46 005	21,0	-6 894	-32,7
Trnavský kraj	191 654	168 842	21 031	206 987	184 059	21 263	15 333	8,0	15 217	9,0	232	1,1
Trenčiansky kraj	220 841	191 084	27 831	229 107	199 546	27 691	8 266	3,7	8 462	4,4	-140	-0,5
Nitriansky kraj	265 394	231 119	32 044	270 953	236 923	32 376	5 559	2,1	5 804	2,5	332	1,0
Žilinský kraj	231 879	202 391	27 739	246 046	214 934	29 497	14 167	6,1	12 543	6,2	1 758	6,3
Banskobystrický kraj	255 803	217 871	35 699	258 488	222 606	34 175	2 685	1,0	4 735	2,2	-1 524	-4,3
Prešovský kraj	232 770	208 335	20 694	244 115	219 651	22 810	11 345	4,9	11 316	5,4	2 116	10,2
Košický kraj	254 220	227 337	23 350	260 017	234 350	23 715	5 797	2,3	7 013	3,1	365	1,6
SR	1 896 554	1 665 603	209 484	1 994 897	1 776 698	205 729	98 343	5,2	111 095	6,7	-3 755	-1,8

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Výsledky sčítania v roku 2011 ukázali, že oproti roku 2001 sa v roku 2011 v Slovenskej republike znížil počet neobývaných bytov približne o 3,8 tisíce, t. j. o 1,8 %. **Najvýraznejšie**, o takmer 6,9 tisíce **poklesol počet neobývaných bytov**

v Bratislavskom kraji (32,7 % z prírastku), o viac ako **1,5 tisíce** v Banskobystrickom kraji (4,3 % z prírastku) a mierny pokles podielu neobývaných bytov zaznamenal aj Trenčiansky kraj (o 140 bytov, ktoré tvorili 0,5 % z celkového prírastku neobývaných bytov). **Výraznejší nárast podielu neobývaných bytov** z celkového počtu neobývaných bytov **bol zistený v Prešovskom kraji** (o vyše 2,1 tisíce bytov, 10,2 % z prírastku) a **Žilinskom kraji** (o takmer 1,8 tisíce, 6,3 % z prírastku neobývaných bytov).

Najvyšší podiel obývaných bytov z celkového počtu bytov v jednotlivých krajoch mali Bratislavský kraj (94,8 %), Košický kraj (90,1 %) a Prešovský kraj (90 %). Najnižší podiel obývaných bytov dosiahol Banskobystrický kraj (86,1 %).

T 13. 14.: Byty v SR a krajoch podľa obývanosti a typu domu, SODB 2011

Územie	Byty							Obývané byty			
	spolu	z toho podľa obývanosti						z toho podľa typu domu			
		obývané		neobývané		s nezistenou obývanosťou		rodinný		bytový	
		abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Bratislavský kraj	279 184	264 629	94,8	14 202	5,1	272	0,1	64 595	24,4	192 460	72,7
Trnavský kraj	206 987	184 059	88,9	21 263	10,3	1 569	0,8	106 958	58,1	72 659	39,5
Trenčiansky kraj	229 107	199 546	87,1	27 691	12,1	1 793	0,8	94 454	47,3	101 000	50,6
Nitriansky kraj	270 953	236 923	87,4	32 376	11,9	1 537	0,6	138 261	58,4	93 182	39,3
Žilinský kraj	246 046	214 934	87,4	29 497	12,0	1 475	0,6	118 160	55,0	92 075	42,8
Banskobystrický kraj	258 488	222 606	86,1	34 175	13,2	1 540	0,6	111 117	49,9	106 770	48,0
Prešovský kraj	244 115	219 651	90,0	22 810	9,3	1 585	0,6	117 643	53,6	95 607	43,5
Košický kraj	260 017	234 350	90,1	23 715	9,1	1 904	0,7	104 959	44,8	124 240	53
SR	1 994 897	1 776 698	89,1	205 729	10,3	11 675	0,6	856 147	48,2	877 993	49,4
Štruktúra v %											
Bratislavský kraj	14,0	14,9	x	6,9	x	2,3	x	7,5	x	21,9	x
Trnavský kraj	10,4	10,4	x	10,3	x	13,4	x	12,5	x	8,3	x
Trenčiansky kraj	11,5	11,2	x	13,5	x	15,4	x	11,0	x	11,5	x
Nitriansky kraj	13,6	13,3	x	15,7	x	13,2	x	16,1	x	10,6	x
Žilinský kraj	12,3	12,1	x	14,3	x	12,6	x	13,8	x	10,5	x
Banskobystrický kraj	13,0	12,5	x	16,6	x	13,2	x	13,0	x	12,2	x
Prešovský kraj	12,2	12,4	x	11,1	x	13,6	x	13,7	x	10,9	x
Košický kraj	13,0	13,2	x	11,5	x	16,3	x	12,3	x	14,2	x
SR	100,0	100,0	x	100,0	x	100,0	x	100,0	x	100,0	x

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Podiely obývaných bytov v rodinných a bytových domoch z celkového počtu obývaných bytov vo veľkej miere záviseli od spôsobu bývania obyvateľov veľkých miest (sídľiskový spôsob bývania). **Najnižší podiel zo všetkých obývaných bytov v rodinných domoch bol v roku 2011 v Bratislavskom kraji** (7,5 %), **najvyšší zaznamenalo sčítanie v Nitrianskom kraji** (16,1 %). V ostatných krajoch sa tento podiel pohyboval od 11 % v Trenčianskom kraji do 13,8 % v Žilinskom kraji.

T 13. 15.: Počet obyvateľov v SR a krajoch v obývaných bytoch, SODB 2011

Územie	Počet obyvateľov v obývaných bytoch					Priemerný počet obyvateľov na 1 obývaný byt
	spolu	z toho				
		v rodinných domoch	v %	v bytových domoch	v %	
Bratislavský kraj	604 103	188 739	31,2	395 304	65,4	2,3
Trnavský kraj	557 030	342 626	61,5	192 053	34,5	3,0
Trenčiansky kraj	594 407	303 091	51,0	270 690	45,5	3,0
Nitriansky kraj	690 411	430 548	62,4	235 305	34,1	2,9
Žilinský kraj	688 296	418 670	60,8	246 727	35,8	3,2
Banskobystrický kraj	660 475	350 468	53,1	287 078	43,5	3,0
Prešovský kraj	813 499	477 316	58,7	303 102	37,3	3,7
Košický kraj	791 112	399 084	50,4	361 198	45,7	3,4
SR	5 399 333	2 910 542	53,9	2 291 457	42,4	3,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Pri sčítaní **v roku 2011** žilo **v obývaných bytoch v rodinných domoch** približne **2,911 milióna obyvateľov** (53,9 % zo všetkých bývajúcich obyvateľov v SR) **a v bytových domoch** viac ako **2,291 milióna obyvateľov** (42,4 % z celkového počtu obyvateľov SR). V roku 2011v priemere na jeden obývaný byt pripadali 3 obyvatelia.

Najvyšší podiel obyvateľov v obývaných bytoch v rodinných domoch bol zistený v Nitrianskom kraji (62,4 % z celkového počtu obyvateľov v tomto kraji) **a v Trnavskom kraji** (61,5 % zo všetkých obyvateľov kraja). **Najnižší podiel obyvateľov v obývaných bytoch v rodinných domoch mal** na svojom území **Bratislavský kraj** (31,2 %).

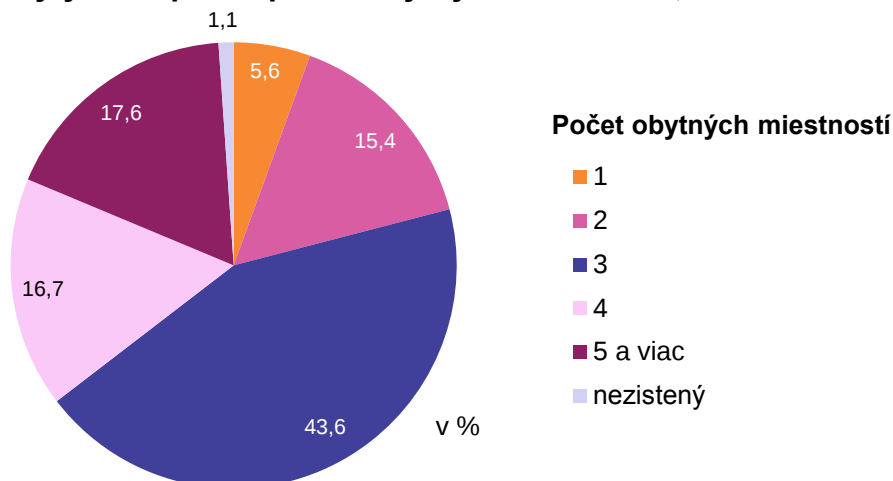
Priemerný počet obyvateľov na jeden obývaný byt sa v krajoch pohyboval okolo celoštátneho priemeru. Odchýlku tvorili len **Bratislavský kraj** s najmenším priemerom **2,3 obyvateľa na jeden obývaný byt** a **Prešovský kraj** s najväčším priemerom **3,7 obyvateľa na jeden obývaný byt**. Tento trend je dlhodobý.

Pokiaľ ide o **vybavenosť obyvateľstva bytmi**, najpoužívanejším ukazovateľom pri porovnaní zabezpečenia bývajúcего obyvateľstva dostatočným počtom bytov je údaj o počte bytov na 1 000 obyvateľov. Podľa sčítania **v roku 2001 pripadlo 310 obývaných bytov, resp. 352 všetkých bytov na 1 000 obyvateľov**. Sčítanie 2011 prinieslo informáciu **o miernom zvýšení počtu obývaných bytov na 1 000 obyvateľov**, a to 329 obývaných bytov, resp. 369 všetkých bytov na 1 000 obyvateľov.

BYTY PODĽA POČTU OBYTNÝCH MIESTNOSTÍ

Z celkového počtu obývaných bytov bolo **najviac, 43,6 % s tromi obytnými miestnosťami**. Nasledovali byty so štyrmi (16,7%) a potom s dvoma obytnými miestnosťami (15 %). Takéto proporčné rozloženie počtu obývaných bytov podľa počtu obytných miestností bolo aj pri sčítaní v roku 2001.

G 13. 5.: Obývané byty v SR podľa počtu obytných miestností, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V medzicenzovom období 2001 – 2011 bolo **v novopostavených domoch takmer 115-tisíc bytov**, ktoré tvorili 6,5 % zo všetkých obývaných bytov v roku 2011. Z nich bolo najviac bytov s 3 obytnými miestnosťami (39,5 %), a to **v prevažnej miere v bytových domoch. Najväčšie zastúpenie** mali **obývané byty s 5 a viac obytnými miestnosťami** (8 %), a to **v rodinných domoch, s jednou obytnou miestnosťou** (7,2 %) **v bytových domoch**. V bytových domoch však **pribudli najmä byty s dvoma obytnými miestnosťami** (85,6 %).

T 13. 16.: Obývané byty v SR v domoch s obdobím výstavby 2001 – 2011, SODB 2011

Počet obytných miestností	Obývané byty spolu v roku 2011	Byty v domoch postavených v období 2001 – 2011					
		abs.	% z obývaných bytov spolu	z toho			
				v rodinných domoch		v bytových domoch	
				abs.	% z bytov postavených v rokoch 2001 – 2011	abs.	% z bytov postavených v rokoch 2001 – 2011
1	98 729	7 090	7,2	894	12,6	5 790	81,7
2	273 475	16 802	6,1	2 161	12,9	14 378	85,6
3	775 159	45 324	5,8	13 356	29,5	31 322	69,1
4	297 009	19 719	6,6	16 644	84,4	2 900	14,7
5+	312 954	25 115	8,0	23 973	95,5	954	3,8
Nezistený	19 372	781	4,0	399	51,1	306	39,2
Spolu	1 776 698	114 831	6,5	57 427	20,0	55 650	48,5
Štruktúra v %							
1	5,6	6,2	x	1,6	x	10,4	x
2	15,4	14,6	x	3,8	x	25,8	x
3	43,6	39,5	x	23,3	x	56,3	x
4	16,7	17,2	x	29,0	x	5,2	x
5+	17,6	21,9	x	41,7	x	1,7	x
Nezistený	1,1	0,7	x	0,7	x	0,5	x
Spolu	100,0	100,0	x	100,0	x	100,0	x

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

BYTY PODĽA KATEGÓRIE BYTU

Kategória obývaných bytov je odvodená od kvality a technickej úrovne vybavenia bytu *typom kúrenia, teplou vodou a sociálnymi zariadeniami*. Sčítanie 2011 potvrdilo, že **obývané byty I. kategórie tvoria väčšinu (72,2 %) zo všetkých obývaných bytov**. Avšak oproti roku 2001 možno sledovať **pokles počtu obývaných bytov I. kategórie**, a to o 5,6 p. b.

T 13. 17.: Obývané byty v SR podľa kategórie bytu a typu domu, SODB 2001, 2011

Typ domu	Obývané byty spolu		Kategória obývaných bytov									
			I.		II.		III.		IV.		nezistená	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
SODB 2011												
SR	1 776 698	100,0	1 283 080	72,2	260 786	14,7	25 941	1,5	93 705	5,3	113 186	6,4
z toho												
Rodinné domy	856 147	48,2	545 691	30,7	177 134	10,0	22 046	1,2	63 663	3,6	47 613	2,7
Bytové domy	877 993	49,4	717 804	40,4	78 221	4,4	3 154	0,2	23 852	1,5	52 962	3,0
SODB 2001												
SR	1 665 603	100,0	1 295 448	77,8	195 859	11,8	49 076	2,9	125 220	7,5	-	-
z toho												
Rodinné domy	820 042	49,2	516 713	31,0	144 947	8,7	46 920	2,8	111 462	6,7	-	-
Bytové domy	830 498	49,9	767 546	46,1	48 968	2,9	1 865	0,1	12 119	0,7	-	-
Štruktúra v %												
SR	111 095	6,7	-12 368	-1,0	64 927	33,1	-23 135	-47,1	-31 515	-25,2	-	-
z toho												
Rodinné domy	36 105	4,4	28 978	5,6	32 187	22,2	-24 874	-53,0	-47 799	-42,9	-	-
Bytové domy	47 495	5,7	-49 742	-6,5	29 253	59,7	1 289	69,1	13 733	113,3	-	-

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V medzicenzovom 2001 – 2011 **sa výrazne znížil počet obývaných bytov III. kategórie** (o 47,1 %) **a IV. kategórie** (o 25,2 %). **Tiež sa o 1 % znížil počet obývaných bytov I. kategórie**. **Počet obývaných bytov II. kategórie vzrástol o 33,1 %**.

T 13. 18.: Počet obyvateľov v SR a krajoch v obývaných bytoch podľa kategórie bytu, SODB 2011

Územie	Počet obyvateľov podľa kategórie obývaných bytov										Spolu
	I.		II.		III.		IV.		nezistená		
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	
Bratislavský kraj	454 351	11,9	66 692	8,2	2 930	3,5	17 127	5,0	63 003	18,9	604 103
Trnavský kraj	409 144	10,7	85 297	10,5	6 219	7,4	23 191	6,8	33 179	9,9	557 030
Trenčiansky kraj	458 518	12,0	79 540	9,8	5 797	6,9	20 572	6,0	29 980	9,0	594 407
Nitriansky kraj	480 369	12,6	117 726	14,5	12 373	14,8	38 345	11,2	41 598	12,4	690 411
Žilinský kraj	525 246	13,7	93 920	11,5	6 294	7,5	24 876	7,3	37 960	11,4	688 296
Banskobystrický kraj	432 354	11,3	111 557	13,7	17 412	20,8	56 048	16,4	43 104	12,9	660 475
Prešovský kraj	541 296	14,2	138 544	17,0	13 695	16,4	81 077	23,7	38 887	11,6	813 499
Košický kraj	523 646	13,7	120 723	14,8	18 894	22,6	81 427	23,8	46 422	13,9	791 112
SR	3 824 924	100,0	813 999	100,0	83 614	100,0	342 663	100,0	334 133	100,0	5 399 333

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Z celkového počtu osôb v obývaných bytoch tvorili v roku 2011 najvyšší podiel obyvatelia **v bytoch I. kategórie (70,8 %)**, nasledovali obyvatelia **v bytoch II. kategórie (15,1 %) a IV. kategórie (6,3 %)**. **Najmenej, 1,5 %** z celkového počtu bývajúcich obyvateľov bolo **v bytoch III. kategórie**.

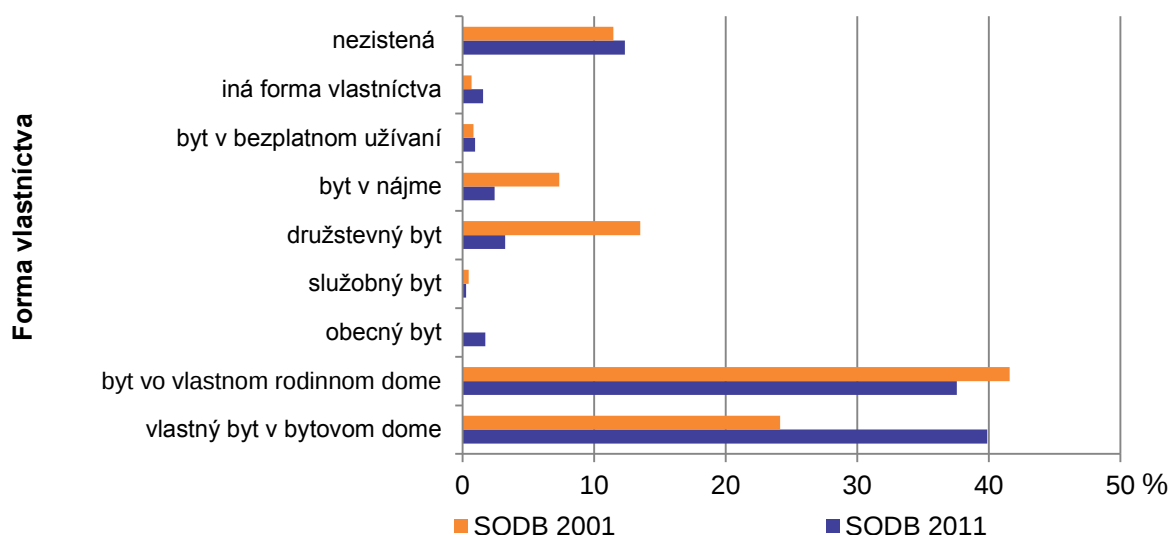
V obývaných bytoch I. kategórie bol podiel bývajúcich osôb z celkového počtu obyvateľov jednotlivých krajov najvyšší v Prešovskom kraji (14,2 %), Žilinskom a Košickom kraji (zhodne 13,7 %) a najnižší v Trnavskom kraji (10,7 %).

V obývaných bytoch IV. kategórie bol podiel bývajúcich osôb z celkového počtu obyvateľov jednotlivých krajov najvyšší v Košickom kraji (23,8 %) a Prešovskom kraji (23,7 %) a najnižší v Bratislavskom kraji (5 %), Trenčianskom kraji (6 %) a v Trnavskom kraji (6,8 %).

BYTY PODĽA FORMY ICH VLASTNÍCTVA

V štruktúre bytov podľa ich vlastníctva je oproti roku 2001 viditeľný **pokles počtu družstevných bytov** (o 75 %) a **nárast vlastných bytov v bytovom dome** (o 74 %).

G 13. 6.: Byty v SR podľa formy vlastníctva, SODB 2001, 2011

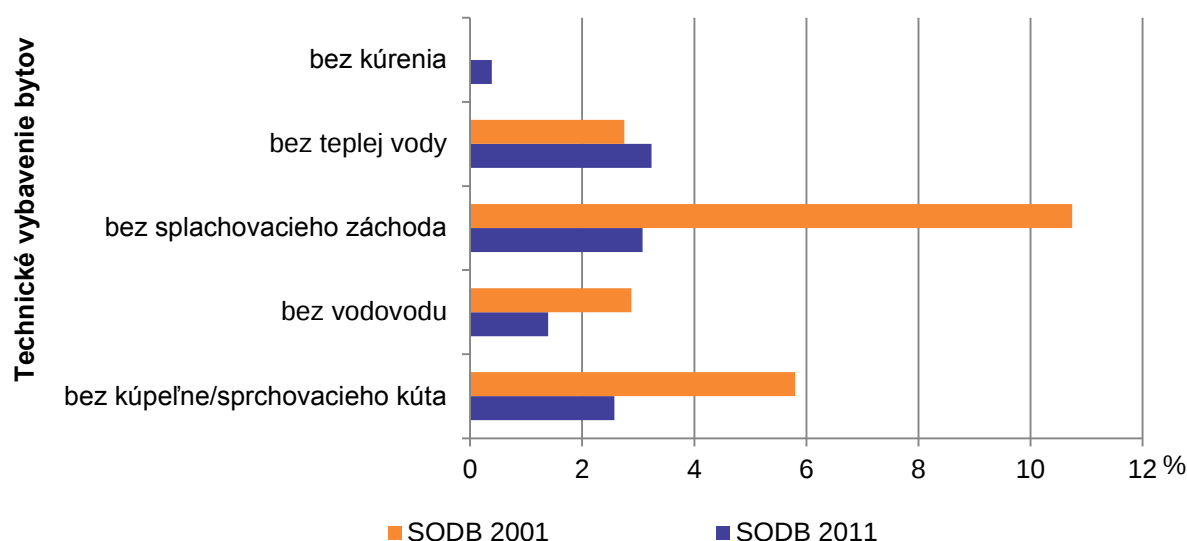
Pozn. Obecné byty sa v SODB 2001 nezisťovali.

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

PODMIENKY BÝVANIA

Sčítanie 2011 potvrdilo **trend zlepšovania podmienok bývania obyvateľov** oproti roku 2001. Znížil sa počet obývaných bytov bez kúrenia (o 96,2 %), bez teplej vody (o 40,5 %), bez splachovacieho záchoda (o 51,5 %), bez vodovodu (o 48,4 %) a bez kúpeľne/sprchovacieho kúta (o 52,7 %)

G 13. 7.: Technické vybavenie obývaných bytov v SR, SODB 2001, 2011

Pozn. Byty bez kúrenia sa v SODB 2001 nezisťovali.

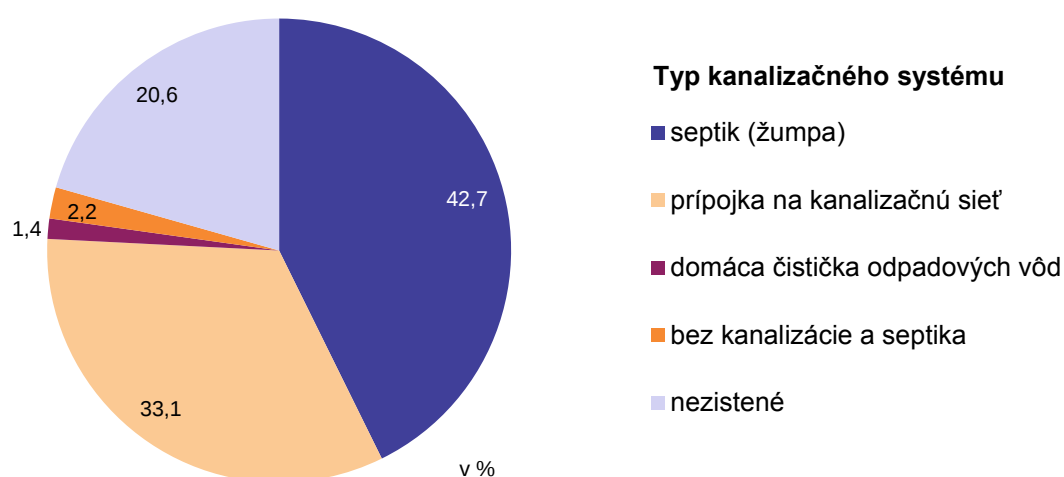
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

TYP KANALIZAČNÉHO SYSTÉMU

Sčítanie v roku 2011 prinieslo informáciu o **poklese počtu domov bez septika a kanalizácie** (o 78 %) v porovnaní so stavom zisteným v predchádzajúcom sčítaní. Počet domov, ktoré mali len žumpu alebo septik, sa znížil o 15 %.

Na rozdiel od roku 2001 mohli obyvatelia pri sčítaní v roku 2011 vyznačiť ako typ kanalizačného systému v dome aj možnosť „domáca čistička odpadových vôd“. Z výsledkov sčítania 2011 vyplýva, že **domácu čističku odpadových vôd mala 1,4 % domov**.

G 13. 8.: Domy v SR podľa typu kanalizačného systému, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

V pripojení obývaných domov na kanalizačnú sieť boli medzi krajmi rozdiely. **Po Bratislavskom kraji** (57,9 %) **mal najvyšší podiel pripojenia** obývaných domov na kanalizačnú sieť **Prešovský** (44,3 %) **a Trnavský kraj** (43,7 %), **najnižší Trenčiansky kraj** (28,4 %).

Vo všetkých krajoch sa podiel obývaných domov z celkového počtu obývaných domov v jednotlivých krajoch vybavených domácou čističkou odpadových vôd pohyboval okolo priemeru Slovenskej republiky, konkrétne od 2,3 % v Žilinskom kraji do 1,3 % v Trnavskom kraji.

PLYNOVÁ PRÍPOJKA

V roku 2011 **v zavedení plynovej prípojky do obývaných domov** boli medzi krajmi rozdiely. **Po Trnavskom kraji** (85 %) mal najvyšší podiel obývaných domov so zapojenou plynovou prípojkou **Nitriansky** (82,7 %) a **Bratislavský kraj** (81,5 %), tento **podiel bol** podobne ako v roku 2001 **najnižší v Banskobystrickom a Žilinskom kraji** (zhodne 52,3 %).

TYP VODOVODNEJ PRÍPOJKY

Podiel obývaných domov vybavených vodovodnou prípojkou z verejnej siete zo všetkých obývaných domov **sa v roku 2011** oproti sčítaniu 2001 (68,5 %) **zvýšil na 72 %**.

T 13. 19.: Technické vybavenie obývaných domov v SR a krajoch, SODB 2011

Územie	Technické vybavenie obývaných domov						Obývané domy spolu
	plynová prípojka	typ vodovodnej prípojky		typ kanalizačného systému			
		s prípojkou	z toho z verejnej siete	prípojka na kanalizačnú sieť	septik	domáca čistička odpadových vôd	
Bratislavský kraj	60 493	64 457	58 894	42 931	19 712	1 628	74 199
Trnavský kraj	96 302	106 019	83 883	49 484	54 685	1 521	113 300
Trenčiansky kraj	73 727	94 900	77 550	32 693	58 533	1 981	101 197
Nitriansky kraj	121 619	135 837	108 738	41 743	90 981	1 798	147 112
Žilinský kraj	63 143	113 246	94 404	48 469	61 339	2 758	120 788
Banskobystrický kraj	58 722	101 654	76 423	38 775	59 751	1 848	112 285
Prešovský kraj	91 509	113 358	79 130	54 782	53 011	1 843	123 771
Košický kraj	87 881	103 945	73 511	43 928	57 587	1 645	113 163
SR	653 396	833 416	652 533	352 805	455 599	15 022	905 815
Štruktúra v %							
Bratislavský kraj	81,5	86,9	79,4	57,9	26,6	2,2	100,0
Trnavský kraj	85,0	93,6	74,0	43,7	48,3	1,3	100,0
Trenčiansky kraj	72,9	93,8	76,6	32,3	57,8	2,0	100,0
Nitriansky kraj	82,7	92,3	73,9	28,4	61,8	1,2	100,0
Žilinský kraj	52,3	93,8	78,2	40,1	50,8	2,3	100,0
Banskobystrický kraj	52,3	90,5	68,1	34,5	53,2	1,6	100,0
Prešovský kraj	73,9	91,6	63,9	44,3	42,8	1,5	100,0
Košický kraj	77,7	91,9	65,0	38,8	50,9	1,5	100,0
SR	72,1	92,0	72,0	38,9	50,3	1,7	100,0

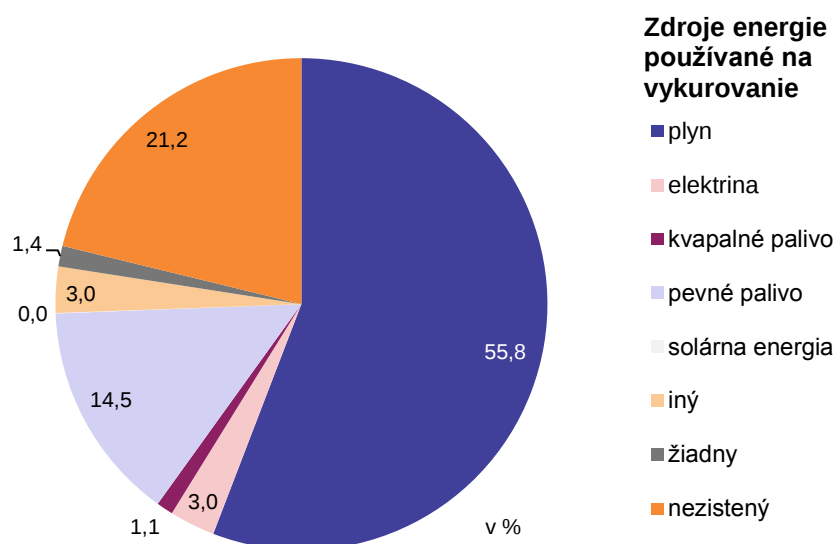
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Najvyšší podiel obývaných domov pripojených na verejnú vodovodnú sieť z celkového počtu obývaných domov v jednotlivých krajoch bol v roku 2011 zaznamenaný **v Bratislavskom kraji** (79,4 %) a **najnižší** 63,9 % **v Prešovskom kraji**.

ZDROJE ENERGIE POUŽÍVANÉ NA VYKUROVANIE

Pokiaľ ide o spôsob vykurovania, v medzicenzovom období 2001 – 2011 klesol počet bytov vykurovaných elektrinou o 12,3 %, pevným palivom o 5,5 % a plynom o 1,9 %. Naopak, v tomto období vzrástol počet bytov, ktorých zdrojom energie používanej na vykurovanie bolo kvapalné palivo, o 108,3 %. Na druhej strane sa objavuje, aj keď v malej miere, ako zdroj energie používanej na vykurovanie bytu solárna energia, ktorá predstavovala v roku 2011 0,03 % zo všetkých zdrojov. I keď ide o percentuálne zanedbateľný podiel, poukazuje na zvyšovanie povedomia obyvateľov o využívaní trvalo udržateľných zdrojov energie.

G 13. 9.: Byty v SR podľa zdrojov energie používaných na vykurovanie, SODB 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

BEZBARIÉROVÝ PRÍSTUP K BYTU A KLIMATIZÁCIA

Pri sčítaní **2011** sa **prvýkrát** zisťovalo aj **vybavenie bytov klimatizáciou a bezbariérový prístup k bytu**. Podľa výsledkov klimatizáciu mali 2 % obývaných bytov v SR. Bezbariérovým prístupom disponovalo menej ako 10 % bytov.

T 13. 20.: Obývané byty v SR podľa bezbariérového prístupu k bytu, SODB 2011

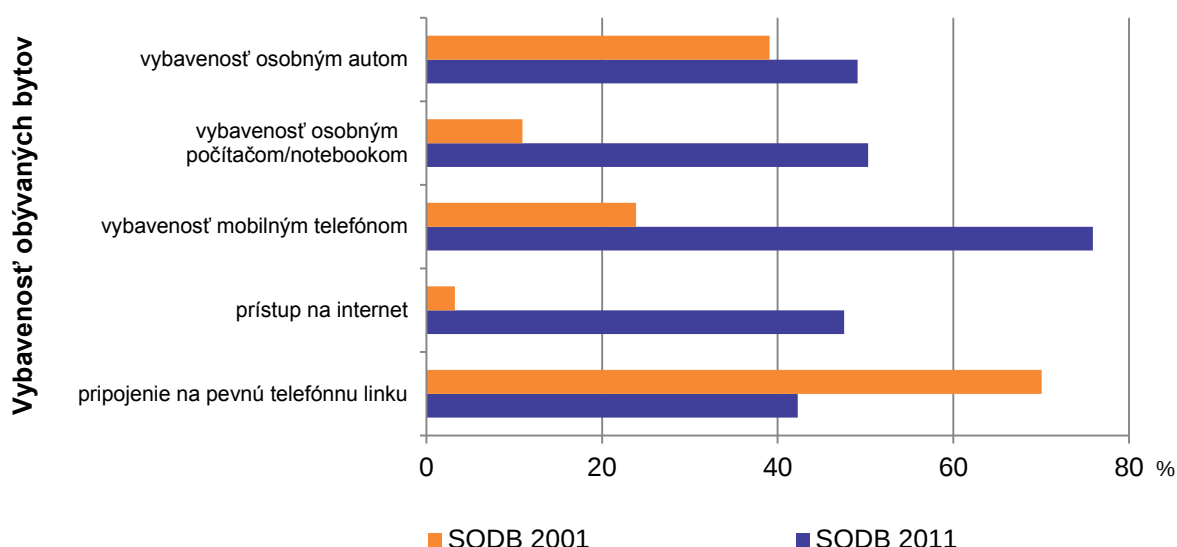
Bezbariérový prístup k bytu	Obývané byty	
	abs.	v %
Obývané byty s bezbariérovým prístupom	177 381	10,0
Obývané byty bez bezbariérového prístupu	1 234 427	69,5
Nezistený	364 890	20,5

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

VYBAVENOSŤ DOMÁCNOSTÍ

Výsledky sčítania 2011 potvrdzujú zvyšovanie vybavenosti obývaných bytov. Pribudli domácnosti s prístupom na internet, využívajúce mobilný telefón, osobný počítač/notebook a osobné auto. V medzicenzovom období sa znížil jedine počet obývaných bytov pripojených na pevnú telefónnu linku. Súvisí to pravdepodobne s postupným oslabovaním záujmu verejnosti o tento komunikačný kanál, ktorý z technického hľadiska začína byť zastaraný. Stále viac ho nahrádzajú telefóny vyššej generácie, ktoré okrem multifunkčnosti poskytujú aj možnosť mobility. Z tohto hľadiska pripojenie obývaných bytov na pevnú telefónnu linku stráca na význame a je pochopiteľné.

G 13. 10.: Obývané byty v SR s pripojením na pevnú telefónnu linku, prístupom na internet, mobilným telefónom, osobným počítačom/notebookom a osobným autom, SODB 2001, 2011

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

T 13. 21.: Obývané byty v SR a krajoch s pripojením na pevnú telefónnu linku, prístupom na internet, mobilným telefónom, osobným počítačom/notebookom a osobným autom, SODB 2001, 2011

Územie	Vybavenosť obývaných bytov									
	pripojenie na pevnú telefónnu linku		prístup na internet		mobilný telefón		osobný počítač/notebook		osobné auto	
	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001
Bratislavský kraj	114 820	178 387	123 745	14 906	172 336	79 097	129 018	40 491	115 313	90 540
Trnavský kraj	76 633	111 295	91 512	4 906	145 396	44 308	95 992	18 637	102 251	73 716
Trenčiansky kraj	92 190	134 521	95 879	5 319	156 640	37 692	101 506	18 216	100 874	71 716
Nitriansky kraj	91 822	146 431	109 359	6 200	184 299	55 255	116 245	22 845	119 030	90 897
Žilinský kraj	85 614	135 548	108 508	5 362	168 289	41 234	113 169	19 969	104 813	69 460
Banskobystrický kraj	86 735	142 399	95 816	5 788	170 640	47 784	103 981	19 806	104 986	82 606
Prešovský kraj	98 938	150 639	106 238	5 282	172 173	40 399	114 381	18 591	112 846	83 260
Košický kraj	104 512	167 707	114 014	6 460	178 550	51 827	119 033	23 822	112 384	88 783
SR	751 264	1 166 927	845 071	54 223	1 348 323	397 596	893 325	182 377	872 497	650 978

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

Je zrejmé, že v medzicenzovom období 2001 – 2011 sa **najvýraznejšie zvýšila vybavenosť obývaných bytov mobilnými telefónmi**. Podľa výsledkov SODB 2011 **obývaných bytov s týmto vybavením bolo až 75,9 %**. Súčasťou vybavenia **viac ako polovice obývaných bytov bol** v roku 2011 **osobný počítač/notebook** (50,3 %). **Takmer každá druhá domácnosť v obývaných bytoch vlastnila alebo mohla využívať** na súkromné účely **osobné auto** (49,1 %).

Vybavenosť obývaných bytov mobilnými telefónmi bola **najvyššia v Nitrianskom kraji** (vyše 184-tisíc, t. j. 77,8 % zo všetkých obývaných bytov v tomto kraji) **a v Košickom kraji** (takmer 179-tisíc bytov, t. j. 76,2 % z celkového počtu obývaných bytov v Košickom kraji).

Osobnými počítačmi/notebookmi bolo vybavených **najviac obývaných bytov v Bratislavskom kraji** (okolo 129-tisíc, t. j. 48,8 % zo všetkých obývaných bytov v kraji) **a v Košickom kraji** (okolo 119-tisíc, t. j. 50,8 % z celkového počtu obývaných bytov v Košickom kraji). Menej ako 100-tisíc obývaných bytov, ktoré vlastnili alebo mohli používať na súkromné účely osobné počítače/notebooky zaznamenalo sčítanie 2011 jedine v Trnavskom kraji (takmer 96-tisíc, t. j. 52,2 % zo všetkých obývaných bytov v tomto kraji).

Osobné autá vlastnili alebo používali domácnosti vo vyše 100-tisíc obývaných bytoch v každom z ôsmich krajov. **Najvyššie počty obývaných bytov vybavených osobným autom sa zistili v Nitrianskom kraji** (okolo 119-tisíc, t. j. 50,2 % z celkového počtu obývaných bytov v tomto kraji) **a v Bratislavskom kraji** (vyše 115-tisíc, t. j. 43,6 % zo všetkých domácností v Bratislavskom kraji).

Osobitnú pozornosť si zaslúži fakt, že **až 47,6 % obývaných bytov malo v roku 2011 prístup na internet**. Pri tomto ukazovateli je nárast vybavenosti domácností v obývaných bytoch v porovnaní s výsledkami SODB 2001 obrovský. **Prístup na internet** malo **najviac, takmer 124-tisíc obývaných bytov v Bratislavskom kraji** (46,8 % zo všetkých obývaných bytov v kraji) **a okolo 114-tisíc obývaných bytov v Košickom kraji** (48,7 % z celkového počtu obývaných bytov v kraji). Hranicu 100-tisíc obývaných bytov s prístupom na internet prekročili aj Nitriansky kraj (vyše 109-tisíc, t. j. 41,4 % zo všetkých obývaných bytov v tomto kraji), Žilinský kraj (necelých 109-tisíc, t. j. 50,5 %) a Prešovský kraj (viac ako 106-tisíc, t. j. 48,4 % z celkového počtu obývaných bytov v kraji).

Všetky tieto zistenia sú dôkazom, že fenomén globalizácie sprevádzaný rozvojom vzdelanosti a informačnej spoločnosti ovplyvňuje rôznym spôsobom takmer všetky oblasti nášho života.

ZÁVER

Prvým a základným údajom o obyvateľstve je jeho počet. Z výsledkov moderných sčítaní vyplýva, že **počet obyvateľov na území dnešnej Slovenskej republiky klesol iba jediný raz**, a to **v roku 1880** o 0,2 % . Najvyšší nárast počtu obyvateľov (o 16 %) bol zaznamenaný v medzicenzovom období 1950 – 1961. Slovensko vtedy po prvý raz prekročilo hranicu 4 milióny obyvateľov. Od roku 1991 pokračuje **trend znižovania prírastku obyvateľov**. Potvrdilo ho aj **sčítanie 2011**. V období medzi cenzami 2001 – 2011 sa počet obyvateľov zvýšil len o 0,3 %, čo je **historicky najnižší prírastok**. Tento stav súvisí so súčasným životným štýlom obyvateľov, ktorý charakterizuje zmena v ich reprodukčnom správaní, ale aj konzumnejší spôsob života, postupujúca globalizácia, pokrok v medicíne a ďalšie faktory.

Sčítanie v roku 2011 poskytlo **prvýkrát v histórii nielen údaje o počte obyvateľov prihlásených na trvalý pobyt, ale aj údaje o obvyklom bydlisku obyvateľov**, čiže mieste, kde sa zdržiavali prevažnú časť roka. K rozhodujúcemu okamihu sčítania bol **počet obvykle bývajúcich obyvateľov približne o 33-tisíc (0,6 %) nižší ako počet trvalo bývajúcich obyvateľov**. Z porovnávaní obidvoch pobytov na regionálnej úrovni vyplýva, že **v okresoch Bratislavského kraja** na rozdiel od celorepublikového stavu a stavu v ostatných krajoch a okresoch **zaznamenalo sčítanie 2011 viac obyvateľov s obvyklým ako trvalým pobytom**, čo poukazuje na určitú atraktivitu Bratislavy a jej zázemia, predovšetkým z ekonomického a vzdelávacieho hľadiska.

Ďalšie významné skupiny údajov zo sčítania 2011 predstavujú **štruktúry obyvateľstva**. Z nich sa **medzicenzovo bilancuje** (aktualizuje) **pohlavie, vek, štátne občianstvo, krajina narodenia, rodinný stav a národnosť** obyvateľov. Ďalšie **štruktúry** (napr. **najvyššie dosiahnuté vzdelanie, náboženské vyznanie, materinský jazyk a najčastejšie používaný jazyk doma a na verejnosti**) sú dostupné **len z dát zo sčítania**, teda raz za desať rokov.

V porovnaní s výsledkami SODB 2001 **sa v roku 2011 znížil podiel žien** o 0,1 p. b. na hodnotu 51,3 %. K rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 bolo na Slovensku viac žien (o vyše 140-tisíc) ako mužov. Na 1 000 mužov pripadalo 1 054 žien, t. j. o 5 žien menej ako v roku 2001. SODB 2011 potvrdilo **progresívny postup procesu starnutia** slovenskej populácie. Za desať rokov od SODB 2001 **stúpol priemerný vek obyvateľov SR** o 2,4 roka a dosiahol **necelých 39 rokov**. Starnutie populácie potvrdzuje aj **pokles podielu obyvateľov v predproduktívnom veku** z 19 % na 15 % a **zvýšenie podielu obyvateľov v poproduktívnom veku** z 11 % na takmer 13 % v roku 2011.

V štruktúra obyvateľov podľa štátneho občianstva je **trendom mierny rast počtu obyvateľov s iným ako slovenským štátnym občianstvom**. Zvýšila sa tiež početnosť obyvateľov s dvojitém štátnym občianstvom. K tomuto javu prispel predovšetkým vstup Slovenskej republiky do Európskej únie a aplikácia princípu voľného pohybu osôb. Znížil sa podiel obyvateľov so slovenským štátnym občianstvom z 98,1 % v roku 2001 na 92,2 % v roku 2011. Výsledok ovplyvnilo aj takmer 400-tisíc, t. j. 7 % neodpovedí na otázku o štátnom občianstve.

V sčítaní 2011 **sa prvýkrát zisťovala štruktúra obyvateľov podľa krajiny narodenia**. Aktuálne dáta informujú o tom, že na území Slovenskej republiky sa narodilo viac ako 4,987 milióna obyvateľov. Takmer 85 % z celkového počtu obyvateľov SR narodených v zahraničí prišlo na svet v členských štátoch Európskej únie.

V štruktúre obyvateľov podľa rodinného stavu zostali hlavnými a pokračujúcimi trendmi **znižovanie podielu vydatých žien a ženatých mužov** (medzicenzový pokles zo 45 % na 41 %) a **zvyšovanie podielu rozvedených** (zo 4,3 % na 7,6 %). Ide o typický prejav maritálneho správania populácie v ostatnom období, ktoré charakterizuje nízka sobášnosť a vysoká rozvodovosť.

Štruktúra podľa národnosti nezaznamenala signifikantné zmeny. Podľa výsledkov SODB 2011 **sú v SR najpočetnejšími slovenská, maďarská a rómska národnosť**. Trend z predchádzajúceho medzicenzového obdobia, t. j. *mierne znižovanie podielu slovenskej a maďarskej národnosti* a rovnako *mierne, ale zvyšovanie podielu rómskej národnosti* (takmer 90-tisíc v roku 2001, necelých 106-tisíc v roku v 2011) zostal zachovaný.

Medzicenzové porovnanie poukazuje na **zvyšovanie vzdelanostnej úrovne** slovenskej populácie. **Najvýraznejší bol rast počtu vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov**, medzicenzovo stúpol **z 8 % na 14 %**. Významnejšie sa prejavil v skupine žien (až o 105,2 %). Skupina vysokoškolsky vzdelaných mužov sa v období medzi sčítaniami 2001 – 2011 zväčšila o 52,5 %. Až taký výrazný nebol rozdiel v náraste počtu stredoškolsky vzdelaných mužov a žien; v skupine žien sa zvýšil o 8 % a v skupine mužov o 7 %. Počet obyvateľov so základným vzdelaním poklesol tak medzi mužmi (o 26 %), ako aj medzi ženami (o 30 %).

Podľa výsledkov SODB 2011 je **rímskokatolícka cirkev najpočetnejšou** v Slovenskej republike. Účasť na náboženskom živote tejto cirkvi, resp. vzťah k nej deklarovalo **62 % obyvateľov**. Z hľadiska medzicenzového trendu došlo v roku 2011 k zníženiu podielu obyvateľov, ktorí sa prihlásili k najpočetnejším a tzv. tradičným cirkvám. Pri hodnotení štrukturálnych zmien, ktoré priniesli výsledky sčítania 2011, však treba pracovať s faktom, že v roku 2011 v porovnaní s rokom 2001 výrazne stúpol počet obyvateľov, ktorí na otázku o náboženskom vyznaní neodpovedali (takmer 11 %).

Z porovnania štruktúr obyvateľov podľa materinského jazyka a najčastejšie používaného jazyka na verejnosti vyplýva, že **slovenský jazyk na verejnosti používa o 2,3 % obyvateľov viac ako je tých, ktorí slovenčinu uviedli ako svoj materinský jazyk**. Pri ostatných jazykoch je to naopak, počty používateľov materinského jazyka na verejnosti sú s výnimkou nemeckého jazyka nižšie. Porovnaním štruktúr obyvateľov podľa materinského jazyka a najčastejšie používaného jazyka v súkromí sa ukázalo, že **slovenský jazyk používa doma o 6,8 % obyvateľov menej ako je počet tých, ktorí uviedli, že slovenský jazyk je ich materinským jazykom**.

Na výsledkoch sčítaní obyvateľov, domov a bytov je postavená tvorba štatistiky domácností. Moderné poňatie domácností ako tzv. malých kolektív sa

využíva nepretržité od roku 1961. Aj v SODB 2011 sa podľa stále platných hlavných kritérií vytvárali nasledujúce **tri typy domácností**:

- *bytová domácnosť* – hlavné kritérium je spoločné bývanie,
- *hospodáriaca domácnosť* – hlavnými kritériami sú spoločné bývanie a spoločné hospodárenie,
- *cenzová domácnosť* – hlavné kritériá sú spoločné bývanie, spoločné hospodárenie a príbuzenské vzťahy.

Z dôvodu zachovania existujúcich vzťahov a väzieb medzi členmi domácností **sa údaje z SODB 2011 za domácnosti spracúvali podľa miesta sčítania**, t. j. územia, kde sa obyvatelia sčítali.

Z hľadiska dlhodobých trendov výsledky SODB 2011 potvrdzujú **štandardne nepretržitý rast početnosti všetkých typov domácností** i keď **intenzita rastu sa mení**. V medzicenzovom období 2001 – 2011 však pozorujeme **zmenu trendu v hospodáriacich a cenzových domácnostiach. Ich počet sa znížil** (cenzových o 7-tisíc a hospodáriacich o takmer 50-tisíc), **čo pravdepodobne súvisí so zotrávaním dospelých detí v domácnostiach rodičov**. Napr. vo vekovej skupine 25- až 29-ročných bolo zistených okolo 30-tisíc hospodáriacich domácností jednotlivcov. Predstavujú len 10 % populácie tejto vekovej skupiny, ktorej členovia by potenciálne mohli tvoriť samostatné hospodáriace domácnosti (slobodní, rozvedení a ovdovení).

Relatívne stabilizovaným ukazovateľom v štatistike domácností je **priemerný počet členov domácností**. Bytové domácnosti majú v priemere viac ako 3 členov (3,2), hospodáriace okolo 3 členov (2,9) a cenzové menej ako 3 členov (2,6). Cenzové domácnosti sú východiskom pre spracovanie údajov o rodinách. Vnútorne sa členia na **úplné rodiny, neúplné rodiny, domácnosti jednotlivcov a viacčlenné nerodinné domácnosti**.

Z celospoločenského hľadiska je **najdôležitejším dlhodobým a stále aktuálnym vývojovým trendom pokles početnosti i podielu úplných rodín a rast početnosti i podielu neúplných rodín**. V rámci vnútornej štruktúry úplných rodín, ktoré tvoria buď manželské páry, alebo kohabitujúce páry, **pokračuje trend znižovania početnosti rodín založených na trvajúcim manželstve párov a zvyšuje sa početnosť rodín založených na kohabitáciách partnerov. Zosobášené páry však zostávajú dominantnou rodinnou štruktúrou**.

Podľa výsledkov SODB 2011 bolo v SR k rozhodujúcemu okamihu sčítania viac ako 330-tisíc neúplných rodín. Ich vývoj v rokoch 2001 – 2011 nadviazal na predchádzajúce medzicenzové trendy. Počet neúplných rodín stúpol od roku 2001 o viac ako štvrtinu, čo je však menej ako v predchádzajúcom medzicenzovom období (o takmer 30 %). Evidentný je aj **trend zvyšovania početnosti i podielu neúplných rodín, ktoré tvorí osamelý otec (nie matka) a detí**. V rodinnom stave osamelých otcov dominuje skupina rozvedených (1/3), za ktorou nasledujú ovdovení (27 %). Zaujímavým je fakt, že tretiu najpočetnejšiu skupinu tvoria ženatí (1/4). Je otázne, či v tomto prípade ide o neukončené rozvodové konania, o neprítomnosť matky v domácnosti v čase sčítania (napr. kvôli zamestnaniu mimo miesta bydliska) alebo o tzv. commuters between households, striedavú starostlivosť o dieťa, ktoré bolo v čase sčítania u otca.

Prezentované fakty potvrdzujú nenahraditeľnosť údajov a informácií zo sčítania obyvateľov, domov a bytov v rôznych oblastiach. Tým, že tieto údaje sa získavajú **úplným zisťovaním na celom území republiky, stávajú sa reprezentatívne** na každej územnej úrovni. Údaje zo sčítaní sú navyše **dostupné už od úrovne základných sídelných jednotiek**, ktoré tvoria elementárne prvky sídelnej štruktúry skladobné do obcí. Dáta v takomto územnom detaile neposkytuje žiadne iné štatistické zisťovanie.

LITERATÚRA

- [1] Dubcová, A. – Lauko, V. – Tolmáči, L. – Cimra, J. – Kramáreková, H. – Krogmann, A. – Nemčíková, M. – Némethová, J. – Oremusová, D. – Gurňák, D. – Križan, F.: Geografia Slovenska, vysokoškolská učebnica. Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2008. S. 120 – 163.
- [2] Juhaščíková, I. – Škápik, P. – Štukovská, Z.: Obyvateľstvo v Slovenskej republike a krajoch SR, vybrané výsledky Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Štatistický úrad SR, Bratislava, 2012. ISBN 978-80-8121-202-4.
- [3] Škápik, P.: História a súčasnosť najstaršieho štatistického zisťovania. In: Slovenská štatistika a demografia č. 4/2010. Štatistický úrad SR, 2010. S. 73 – 85.
- [4] Infostat – Inštitút informatiky a štatistiky, Výskumné demografické centrum: Obyvateľstvo Slovenska podľa výsledkov SODB. Bratislava, 2005. S 7 – 19.
- [5] Population by 1st January by sex and age;
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en
- [6] Eurostat regional statistical yearbook, 2013
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-HA-13-001/EN/KS-HA-13-001-EN.PDF
- [7] Population density of 1st July 2010, revision 2012
<http://esa.un.org/wpp/Excel-Data/population.htm>
- [8] Human sex ratio, http://en.wikipedia.org/wiki/Human_sex_ratio
- [9] Population structure and ageing, Eurostat
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Population_structure_and_ageing
- [10] Infostat – Inštitút informatiky a štatistiky, Výskumné demografické centrum: Slovník demografický pojmov. Bratislava, 2005. ISBN 80-85659-40-9.
- [11] Štatistický úrad SR: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2001, Slovenská republika, Bratislava, 2004.
- [12] Tišliar, P.: Sčítanie ľudu z roku 1940: k niektorým aspektom organizovania a priebehu cenzu. In Zborník príspevkov z vedeckej konferencie Život v Slovenskej republike, Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov IX. Ed: Peter Sokolovič. Ústav pamäti národa, Bratislava 2010. 442 s. ISBN 978-80-89335-37-4. S. 25 – 35

PRÍLOHY

Zoznam vydaných publikácií s výsledkami Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011

Publikácie sú dostupné v *tlačenej forme* cez informačný servis Štatistického úradu SR a v *elektronickej verzii* na internetovej stránke www.statistics.sk.

Obyvateľstvo v Slovenskej republike a krajoch SR, vybrané výsledky Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011

Publikácia sumarizuje vybrané výsledky Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Obsahuje údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve v SR a v krajoch podľa miesta trvalého pobytu* za tieto tematické oblasti: *vývoj počtu obyvateľov, počet mestských a vidieckych obcí, pohlavie, vek, rodinný stav, štátna príslušnosť, náboženské vyznanie, národnosť, vzdelanie, materinský jazyk, najčastejšie používaný jazyk na verejnosti, najčastejšie používaný jazyk v domácnosti a počítačová znalosť*. Rozsah 100 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, obyvateľstvo podľa veku a pohlavia

Publikácia obsahuje údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve s trvalým pobytom podľa pohlavia a 5-ročných vekových skupín za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 530 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, obyvateľstvo podľa národnosti

Súčasťou publikácie sú údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve s trvalým pobytom podľa národnosti za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 94 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, obyvateľstvo podľa náboženského vyznania

Publikácia sumarizuje údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve s trvalým pobytom podľa náboženského vyznania za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 185 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, obyvateľstvo podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania

Obsahom publikácie sú údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve s trvalým pobytom podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 133 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, obyvateľstvo podľa materinského jazyka

Publikácia poskytuje údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve s trvalým pobytom podľa materinského jazyka za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 100 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, obyvateľstvo podľa najčastejšie používaných jazykov

Súčasťou publikácie sú údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve s trvalým pobytom podľa najčastejšie používaných jazykov na verejnosti a v domácnosti za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 192 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, obyvateľstvo podľa počítačových znalostí

Publikácia sumarizuje údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve s trvalým pobytom podľa schopnosti používať v každodennom živote vybrané počítačové znalosti za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 103 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity

Publikácia obsahuje údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve s trvalým pobytom podľa ekonomickej aktivity za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 108 strán.

Koľko nás je, kde a ako žijeme

Celofarebná publikácia s vybranými výsledkami Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Obsahuje údaje a štatistické informácie o *obyvateľstve v SR a v krajoch SR*. Rozsah 18 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, domy v SR, krajoch, okresoch a obciach

Publikácia sumarizuje údaje a štatistické informácie o *domoch podľa obývanosti, podľa ich typu, formy vlastníctva a obdobia výstavby za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 199 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, byty v SR, krajoch, okresoch a obciach

Obsahom publikácie sú údaje a štatistické informácie o *bytoch podľa obývanosti, formy vlastníctva, počtu obytných miestností, veľkosti obytnej plochy, typu kúrenia a zdrojov energie používaných na vykurovanie za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 203 strán.

Základné údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, byty v domoch v SR, krajoch, okresoch a obciach

Publikácia sumarizuje údaje a štatistické informácie o *obývaných bytoch v rodinných a bytových domoch podľa celkovej podlahovej plochy bytov v m², podľa zásobovania vodou, vybavenosti bytových domácností, podľa pripojenia na pevnú telefónnu linku a na internet za SR, kraje, okresy a obce*. Rozsah 197 strán.

Koľko nás je, kde a ako bývame

Celofarebná publikácia s vybranými výsledkami Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Obsahuje údaje a štatistické informácie o *domoch a bytoch v SR a v krajoch SR*. Rozsah 18 strán.

Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2011

Publikácia poskytuje prehľad o počte obyvateľov, bytov a domov v krajoch, okresoch a mestách Slovenskej republiky podľa výsledkov cenzov v rokoch 1970 – 2011. Publikácia sumarizuje *počet obcí, častí obcí, základných sídelných jednotiek a ďalšie vybrané údaje z cenzu do úrovne krajov a okresov*. Jej najrozsiahlejšia časť *Zoznam obcí, častí obcí a základných sídelných jednotiek podľa krajov a okresov SR* ponúka údaje o *trvalo bývajúcim obyvateľstve podľa pohlavia a veku v územnej štruktúre štátu platnej k 21. máju 2011, rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011*. V rovnakej územnej štruktúre sú sprístupnené aj *dáta o skupine ekonomicky aktívnych obyvateľov a ich rozdelení do jednotlivých sektorov národného hospodárstva*. Obsahom sú *dalej údaje o počte obyvateľov odchádzajúcich za prácou z miesta trvalého bydliska, počte hospodáriacich domácností, obývaných domoch a bytoch a užitočné sú tiež informácie o výmere obcí v hektároch a ich príslušnosti k matričným obvodom*. Súčasťou publikácie je aj prehľad územných zmien a zmien v názvoch obcí a ich častí medzi dvoma ostatnými sčítaniami a metodické vysvetlivky. Rozsah 336 strán.

Koľko nás je, kde a ako pracujeme

Celofarebná brožúra prezentujúca dáta zo SODB 2011 týkajúce sa ekonomickej aktivity obyvateľov, vzdelania, odvetvia ekonomickej činnosti, postavenia v zamestnaní a dochádzky do zamestnania. Súčasťou sú tabuľky, mapy, grafy, vrátane stručného popisu dát. Rozsah 18 strán.

Koľko nás je, aké domácnosti tvoríme

Celofarebná brožúra prezentujúca domácnosti v SR a krajoch podľa typu, vzťahov medzi členmi domácnosti a zloženia na základe výsledkov SODB 2011. Súčasťou sú tabuľky, mapy a grafy, vrátane stručnej charakteristiky domácnosti. Rozsah 16 strán.

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011, fakty o zmenách v živote obyvateľov Slovenskej republiky

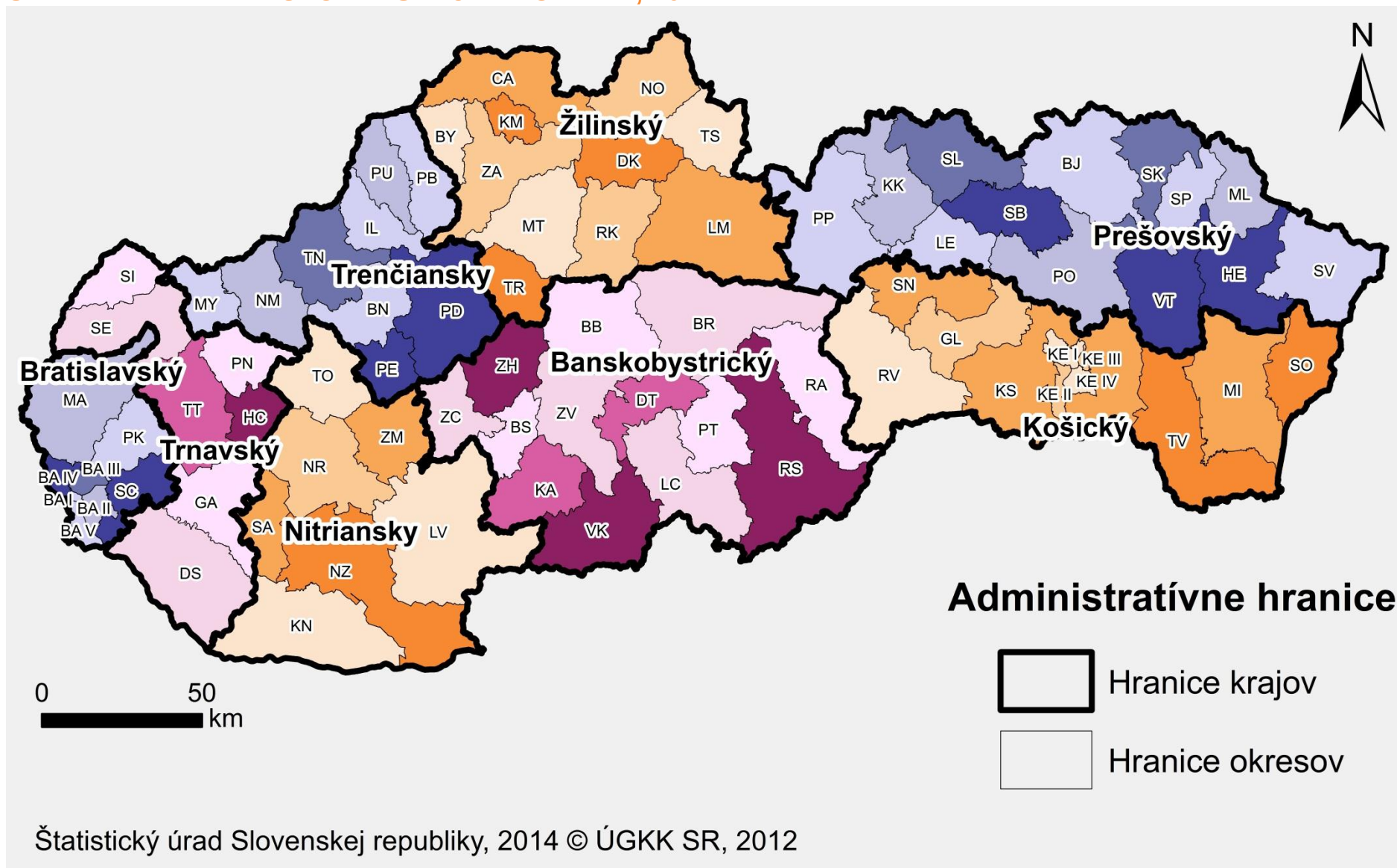
Publikácia *zachytáva najvýznamnejšie zmeny vo vývoji obyvateľstva podľa vekovej, náboženskej, národnostnej a vzdelanostnej štruktúry*. Upozorňuje na *aktuálne trendy vývoja rodín a domácností* a poskytuje tiež údaje a informácie o *štátnom občianstve obyvateľov, ich ekonomickej aktivite a počítačových znalostiach*. *Samostatnú kapitolu tvorí bývanie obyvateľov, t. j. vybrané údaje o domoch a bytoch v SR a krajoch*. Vo väčšine kapitol autori porovnávajú získané dáta z SODB 2011 s výsledkami predchádzajúcich cenzov. Súčasťou publikácie sú *okrem textovej časti aj prehľadné tabuľky, grafy a mapy*. Rozsah 172 strán.

ZOZNAM ÚZEMNÝCH ŠTATISTICKÝCH JEDNOTIEK

Oblasti - NUTS 2	Kraje - NUTS 3	Okresy - LAU 1	Skratky okresov
Bratislavský kraj NUTS 2	Bratislavský kraj	Okres Bratislava I	B I
		Okres Bratislava II	B II
		Okres Bratislava III	B III
		Okres Bratislava IV	B IV
		Okres Bratislava V	B V
		Okres Malacky	MA
		Okres Pezinok	PK
		Okres Senec	SC
Západné Slovensko	Trnavský kraj	Okres Dunajská Streda	DS
		Okres Galanta	GA
		Okres Hlohovec	HC
		Okres Piešťany	PN
		Okres Senica	SE
		Okres Skalica	SI
		Okres Trnava	TT
	Trenčiansky kraj	Okres Bánovce nad Bebravou	BN
		Okres Ilava	IL
		Okres Myjava	MY
		Okres Nové Mesto nad Váhom	NM
		Okres Partizánske	PE
		Okres Považská Bystrica	PB
		Okres Prievidza	PD
		Okres Púchov	PU
	Nitriansky kraj	Okres Trenčín	TN
		Okres Komárno	KN
		Okres Levice	LV
		Okres Nitra	NR
		Okres Nové Zámky	NZ
		Okres Šaľa	SA
		Okres Topoľčany	TO
		Okres Zlaté Moravce	ZM
Stredné Slovensko	Žilinský kraj	Okres Bytča	BY
		Okres Čadca	CA
		Okres Dolný Kubín	DK
		Okres Kysucké Nové Mesto	KM
		Okres Liptovský Mikuláš	LM
		Okres Martin	MT
		Okres Námestovo	NO
		Okres Ružomberok	RK
		Okres Turčianske Teplice	TR
		Okres Tvrdošín	TS
		Okres Žilina	ZA
	Banskobystrický kraj	Okres Banská Bystrica	BB
		Okres Banská Štiavnica	BS
		Okres Brezno	BR
		Okres Detva	DT
		Okres Krupina	KA
		Okres Lučenec	LC
		Okres Poltár	PT
		Okres Revúca	RA
		Okres Rimavská Sobota	RS
		Okres Veľký Krtíš	VK
		Okres Zvolen	ZV
		Okres Žarnovica	ZC
		Okres Žiar nad Hronom	ZH

dokončenie			
Oblasti - NUTS 2	Kraje - NUTS 3	Okresy - LAU 1	Skratky okresov
Východné Slovensko	Prešovský kraj	Okres Bardejov	BJ
		Okres Humenné	HE
		Okres Kežmarok	KK
		Okres Levoča	LE
		Okres Medzilaborce	ML
		Okres Poprad	PP
		Okres Prešov	PO
		Okres Sabinov	SB
		Okres Snina	SV
		Okres Stará Ľubovňa	SL
		Okres Stropkov	SP
		Okres Svidník	SK
		Okres Vranov nad Topľou	VT
	Košický kraj	Okres Gelnica	GL
		Okres Košice I	K I
		Okres Košice II	K II
		Okres Košice III	K III
		Okres Košice IV	K IV
		Okres Košice-okolie	KS
		Okres Michalovce	MI
		Okres Rožňava	RV
		Okres Sobrance	SO
		Okres Spišská Nová Ves	SN
		Okres Trebišov	TV

ÚZEMNÉ ČLENENIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2012

SĚÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV V ROKU 2011

SĚÍTACÍ FORMULÁR

A. ÚDAJE O OBYVATEĽOVI

Údaje sa zisľujú podľa zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011.

Cudzinec, ktorý má pobyt na území Slovenskej republiky kratší ako 90 dní, poskytne iba údaje uvedené v bodoch 2, 3 a 6.

Registrované ŠÚ SR č. Vk 82/10 z 23. 8. 2010.

VZORY VYPLNENIA

Vyplňte čiernym alebo modrým perom. Písmená píšete veľkým paličkovým písmom.

Správny údaj

Chybný údaj

S V Ä T Ý J U R

1 9 8 5

Miesto pre čiarový kód

1. Miesto trvalého pobytu alebo obvyklého bydliska

a) Miesto obvyklého bydliska

zhodné s trvalým pobytom

inde v SR

obec/
mestská časť

okres

v zahraničí

štát

b) Pobyt v zahraničí a rok prisťahovania do SR (pobyt trvajúci 1 rok a viac kedykoľvek v minulosti)

nie

áno

štát

rok posledného
príchodu do SR

2. Pohlavie

muž

žena

3. Dátum

narodenia

deň

mesiac

rok

4. Rodinný
stav

slobodný,
slobodná

ženatý, vydatá

rozvedený,
rozvedená

vdovec, vdova

5. Štát a miesto narodenia (bydlisko matky v čase vášho narodenia)

v SR

obec/
mestská časť

okres

v zahraničí

štát

6. Štátna príslušnosť

SR

bez štátnej príslušnosti

iná

7. Predchádzajúce miesto pobytu, dátum a dôvod prisťahovania do súčasného miesta pobytu

a) Predchádzajúce miesto pobytu

b) Dátum prisťahovania do súčasného miesta pobytu

miesto pobytu nezmenené

mesiac

rok

v SR

obec/
mestská časť

okres

v zahraničí

štát

c) Dôvod prisťahovania do
súčasného miesta pobytu

bytový

rodinný

zamestnanie

podnikanie

štúdium

iný

8. Vzťahy medzi členmi domácnosti

osoba na čele bytovej domácnosti

manžel, manželka

druh, družka/partner, partnerka

syn, dcéra

zák, nevesta

vnuč, pravnuk

otec, matka

svokor, svokra

iný príbuzný

cudzía osoba, podnájomník

9. Súčasná ekonomická aktivita

pracujúci (okrem dôchodcov)

pracujúci dôchodca

osoba na materskej dovolenke

osoba na rodičovskej dovolenke

nezamestnaný

študent strednej školy

študent vysokej školy

osoba v domácnosti

dôchodca

príjemca kapitálových príjmov

dieťa do 16 rokov (nar. po 20. 5. 1995)

iná

10. Zamestnanie (súčasná alebo posledná vykonávaná)

11. Postavenie v zamestnaní (súčasné alebo posledné vykonávané)

zamestnanec

podnikateľ/so zamestnancami

podnikateľ/bez zamestnancov

člen družstva

vypomáhajúci (neplatený) člen domácnosti v rodinnom podniku

iné

12. Odvetvie ekonomickej činnosti

Názov zamestnávateľa

Sídlo zamestnávateľa obec/mestská časť

okres

štát

13. Miesto výkonu zamestnania

obec/mestská časť

okres

štát

14. Najvyššie dosiahnuté vzdelanie

základné

účelové (bez maturity)

stredné odborné (bez maturity)

úplné stredné učelové (s maturitou)

úplné stredné odborné (s maturitou)

úplné stredné všeobecné

vyššie odborné vzdelanie

vysokoškolské bakalárske

vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské

vysokoškolské doktorandské

bez školského vzdelania

15. Študijný odbor (zapíšu absolventi strednej/vysokej školy)

16. Miesto školy, vysokej školy alebo univerzity

obec/mestská časť

okres

štát

17. Spôsob dopravy do zamestnania, do školy

a) Periodicita dochádzky

denne

inak ako denne

nedochádza

c) Trvanie cesty (minúty)

b) Prevažujúci spôsob dopravy

osobné auto

vlak

autobus (nie MHD)

MHD

pešo

iný

18. Počet živonarodených detí (iba ženy) (bezdetné ženy zapíšu nulu)

19. Rok uzavretia súčasného manželstva (rozvedení a ovdovení rok uzavretia posledného manželstva)

20. Národnosť

slovenská

maďarská

rómska

rusínska

ukrajinská

česká

nemecká

poľská

chorvátska

srbská

ruská

židovská

moravská

bulharská

iná

21. Materinský jazyk

slovenský

maďarský

rómsky

rusínsky

ukrajinský

český

nemecký

poľský

chorvátsky

jidiš

bulharský

iný

22. Najčastejšie používaný jazyk

a) na verejnosti

materinský

iný

b) v domácnosti

materinský

iný

23. Náboženské vyznanie

Rímskokatolícka cirkev

Evanjelická cirkev augsburského vyznania

Gréckokatolícka cirkev

Reformovaná kresťanská cirkev

Pravoslávna cirkev

Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia

Evanjelická cirkev metodistická

Kresťanské zbory

Apoštolská cirkev

Bratská jednota baptistov

Cirkev adventistov siedmeho dňa

Cirkev bratská

Ústredný zväz židovských náboženských obcí

Starokatolícka cirkev

Cirkev československá husitská

Novoapoštolská cirkev

Bahájske spoločenstvo

Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní

bez vyznania

iné

24. Počítačová znalosť

a) práca s textom

áno

nie

c) práca s elektronickou poštou (e-mail)

áno

nie

b) práca s tabuľkami

áno

nie

d) práca s internetom

áno

nie

SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV V ROKU 2011

SČÍTACÍ FORMULÁR

B. ÚDAJE O BYTE

Údaje sa zisťujú podľa zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011.

Registrované ŠÚ SR č. Vk 82/10 z 23. 8. 2010.

VZORY VYPLNENIA

Vyplňte čiernym alebo modrým perom. Písmená píšete veľkým paličkovým písmom.

Správny údaj

Chybný údaj

S V Ä T Ý J U R

1 9 8 5

Miesto pre čiarový kód

1. Forma vlastníctva bytu

vlastný byt v bytovom dome	družstevný byt
byt vo vlastnom rodinnom dome	byt v nájme
obecný byt	byt v bezplatnom užívaní
služobný byt	iná

2. Obývanosť bytu

obývaný

neobývaný z dôvodu zmeny vlastníka
určený na rekreáciu
uvoľnený na prestavbu
nespôsobilý na bývanie
po kolaudácii
v dedičskom alebo súdnom konaní
z iných dôvodov

ubytovanie mimo bytu

3. Podlahová plocha bytu

celková podlahová plocha bytu v m²

podlahová plocha kuchyne v m²

4. Obytná plocha bytu

podlahová plocha obytných miestností v m²

5. Počet obytných miestností v byte

6. Poloha bytu v dome

a) Poloha bytu v dome

suterén/pivnica prízemie poschodie

b) Bezbariérový prístup k bytu áno nie

7. Zásobovanie vodou

vodovod v byte zo spoločného zdroja

vodovod v byte z vlastného zdroja

vodovod mimo bytu

bez vodovodu

8. Teplá voda

mimo bytu (kotolňa, tepláreň)

vlastné ústredné kúrenie	solárny ohrev
elektrický bojler alebo prietokový ohrievač	iný zdroj
plynový bojler alebo prietokový ohrievač	bez teplej vody

9. Záchod

v byte mimo bytu bez splachovacieho záchoda

10. Kúpeľňa

v byte mimo bytu bez kúpeľne/sprchovacieho kúta

11. Typ kúrenia

ústredné kúrenie diaľkové	samostatné vykurovacie teleso
ústredné kúrenie lokálne	iný
etážové kúrenie	bez kúrenia

12. Zdroje energie používané na vykurovanie

plyn	kvapalné palivo	
elektrina	pevné palivo	
solárna energia	iný	žiadny

13. Klimatizácia

áno nie

14. Kuchyňa

kuchyňa	spoločná kuchyňa
kuchynský kút	bez kuchyne

15. Pripojenie na telefón a internet

pripojenie na pevnú telefónnu linku áno nie

prístup na internet áno nie

16. Vybavenosť domácnosti (mobilný telefón, počítač, auto)

mobilný telefón áno nie

osobný počítač/notebook áno nie

osobné auto áno nie

SĚÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV V ROKU 2011

SĚÍTACÍ FORMULÁR

C. ÚDAJE O DOME

Údaje sa zisťujú podľa zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011.

Registrované ŠÚ SR č. Vč 82/10 z 23. 8. 2010.

VZORY VYPLNENIA

Vyplňte čiernym alebo modrým perom. Písmená píšete veľkým paličkovým písmom.

Správny údaj Chybný údaj

S V Ä T Ý J U R 1 9 8 5

Miesto pre čiarový kód

1. Typ domu

rodinný dom ☐ internát, študentský domov ☐
samostatný ☐ cirkevná inštitúcia ☐
dvojdom ☐ domov sociálnych služieb ☐
radový ☐ domov dôchodcov, penzión ☐
bytový dom ☐ ubytovacie zariadenie bez bytu ☐
iný ☐ ➞

2. Obývanosť domu

obývaný ☐
neobývaný ☐ z dôvodu zmeny vlastníka ☐
určený na rekreáciu ☐
urobený na prestavbu ☐
nespôsobilý na bývanie ☐
po kolaudácii ☐
v dedičskom alebo súdnom konaní ☐
z iných dôvodov ☐ ➞

3. Forma vlastníctva domu

fyzická osoba ☐ cirkev ☐
štát ☐ zahraničný vlastník ☐
obec ☐ kombinácia vlastníkov ☐
iná právnická osoba ☐
iná ☐ ➞

4. Obdobie výstavby

pred rokom 1919 ☐ 1981 - 1990 ☐
1919 - 1945 ☐ 1991 - 2000 ☐
1946 - 1960 ☐ 2001 - 2005 ☐
1961 - 1970 ☐ 2006 - 2009 ☐
1971 - 1980 ☐ 2010 a neskôr ☐

5. Obdobie rekonštrukcie

pred rokom 1980 ☐ 2001 - 2005 ☐
1980 - 1990 ☐ 2006 - 2009 ☐
1991 - 1995 ☐ 2010 a neskôr ☐
1996 - 2000 ☐ bez rekonštrukcie ☐

6. Počet podlaží v dome

7. Počet bytov v dome

8. Materiál nosnej konštrukcie domu

tehly (tvárnice, tehlové bloky) ☐ kameň ☐
nepálené tehly ☐ drevo ☐
stenové panely ☐ iný ☐
kameň a tehly ☐

9. Typ vodovodnej prípojky

v dome ☐ z verejnej siete ☐
vlastná ☐
mimo domu ☐ z verejnej siete ☐
vlastná ☐
bez prípojky ☐

10. Typ kanalizačného systému

septik (žumpa) ☐
prípojka na kanalizačnú sieť ☐
domáca čistička odpadových vôd ☐
bez kanalizácie a septika ☐

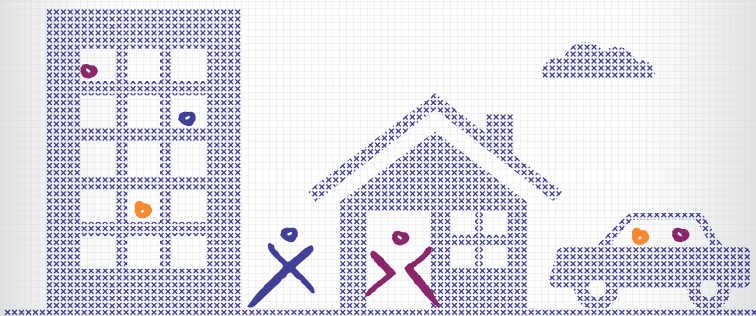
11. Tepelná izolácia domu

áno ☐ čiastočne ☐ nie ☐

12. Plynová prípojka

áno ☐ nie ☐

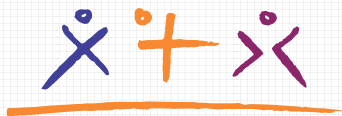
KOĽKO NÁS JE?
KDE A AKO ŽIJEME?

21. máj 2011
ODPOVEDE PRE
NAŠU BUDÚCNOSŤ

TERAZ AJ ELEKTRONICKY

www.scitanie2011.sk

SČÍTANIE
OBYVATEĽOV,
DOMOV A BYTOV 2011

SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV 2011

FAKTY O ZMENÁCH v živote obyvateľov SR

Analytická publikácia zostavená z výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Jej obsahom sú vybrané údaje za Slovenskú republiku a kraje o obyvateľstve a jeho bývaní získané k rozhodujúcemu okamihu sčítania, 21. máju 2011.

Podstatná časť publikácie je venovaná obyvateľstvu. Poskytuje prehľad a medzicenzové porovnanie vývoja počtu obyvateľov, ich vekovej, pohlavnej, náboženskej, národnostnej a vzdelanostnej štruktúry. Súčasťou publikácie sú údaje o materinskom jazyku a jazykoch, ktoré obyvatelia najčastejšie používali na verejnosti i v súkromí, ďalej o ich ekonomickej aktivite a počítačových znalostiach. Osobitnú pozornosť si zaslúži analytický pohľad na domácnosti a rodiny obyvateľov, ale aj ďalšie fakty dokumentujúce zmeny v živote obyvateľov Slovenskej republiky.

Publikácia prezentuje dáta zo sčítania aj v tabuľkách, grafoch a mapách. Ostatné sčítanie pripomína tiež prostredníctvom sčítacích formulárov, ktoré sa dali v roku 2011 po prvý raz v histórii vyplniť aj elektronicky.

Publikácia je zaujímavým čítaním pre odborníkov i laikov v rôznych oblastiach spoločenského života. Množstvo dát, z ktorých viaceré sú jedinečné, spolu s bohatou grafickou úpravou robia z nej kvalifikovaného sprievodcu nedávnou minulosťou.

Štatistický úrad Slovenskej republiky
Informačný servis
Miletičova 3
824 67 Bratislava 26
Tel.: 02/502 36 335
Fax: 02/555 61 361
www.statistics.sk

ISBN 978-80-8121-370-0 (online)
ISBN 978-80-8121-371-7 (tlačené vydanie)